

ІНОЗЕМНІ МОВИ ХХІ СТОЛІТТЯ

ПРОФЕСІЙНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ДІАЛОГ КУЛЬТУР

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ТУГАН-БАРАНОВСЬКОГО

Кафедра іноземної філології, українознавства та соціально-правових дисциплін

Іноземні мови ХХІ століття: професійні комунікації та діалог культур

Збірник наукових праць

Кривий Ріг
2023

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
MYKHAILO TUHAN-BARANOVSKYI DONETSK NATIONAL UNIVERSITY
OF ECONOMICS AND TRADE NAMED

Department of Foreign Philology, Ukrainian Studies and Social and Law Disciplines

Foreign Languages of XXI Century: Professional Communications and Dialogue of Cultures

Collection of Scientific Works

Kryvyi Rih – 2023

УДК 811-027.63«21»:(316.774-027.561+[366.636:008(100)])(045)

I - 67

Колектив авторів

I-67 Іноземні мови ХХІ століття: професійні комунікації та діалог культур: Збірник наукових праць / ДонНУЕТ. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2023. 204 с.
URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/>

Збірник містить матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Іноземні мови ХХІ століття: професійні комунікації та діалог культур» та призначений для широкого кола читачів, які цікавляться проблемами вивчення іноземних мов та перекладу в Україні та за кордоном.

The collection of scientific works contains proceedings of the VIII All-Ukrainian Research and Practical Internet Conference “Foreign Languages of XXI Century: Professional Communications and Dialogue of Cultures” and is designed for a large circle of readers who are interested in the state of learning foreign languages and translation both in Ukraine and abroad.

УДК 811-027.63”21”:(316.774-027.561+[366.636:008(100)])(045)

© Колектив авторів, 2023

© Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, 2023

ЗМІСТ / CONTENTS

ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА / APPLIED LINGUISTICS

Баранова І. С. Англійські неологізми сфери інформаційних технологій та інновацій та особливості їх перекладу українською мовою	7
Барліт Л. М. Лінгвістичні особливості діалектів німецької мови	15
Бондаренко І. В. Особливості терміносистеми фахового медичного тексту	19
Василіва Г. В. Характерні риси молодіжної лексики англійської мови: вплив технологій та соціальних мереж	26
Герасимова О. І. Важливість контексту у перекладі з англійської	31
Димовських О. В. Лексичні прийоми відтворення кальок в перекладі	42
Жукова Є. Р. Лінгвістичні засоби маніпулятивного впливу у сучасній англійській рекламі та засоби їх передачі українською мовою	48
Кравченко А. Б. Концептуальні засади дослідження неологізмів	54
Леонова Г. О. Абревіатури та скорочення сучасного англійського дискурсу	59
Ліщишина Д. В. Дослідження паремій в українському та зарубіжному мовознавстві	66
Пархоменко В. О. Англійська військова термінологія та особливості її перекладу з англійської мови на українську	73
Пархоменко С. В. Безеквівалентна лексика в німецькій мові та способи її перекладу	79
Передерій Г. М. Актуалізація мовної картини світу чарівного засобами лексичної полісемії у казках Дж. Баррі	83
Соляр А. С. Суфікси німецької мови та їх призначення	88

ІНОЗЕМНІ МОВИ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ / FOREIGN LANGUAGES AS A MEANS OF PROFESSIONAL INTERACTION

Homankova S. Yu. Peculiarities of nutrition in a nuclear war conditions	94
Puhachova M. Yu. Quality of services in the hospitality industry	97

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ / INNOVATIVE EDUCATION TECHNOLOGIES

Короткова О. А. Особливості використання додатку GOOGLE CLASSROOM під час вивчення філологічних дисциплін	102
Melikova S. O. Multimedia tools for learning English: the influence of audio and video on the development of speaking skills	111
Монастирський А. В. Використання мобільних додатків та онлайн-ресурсів у процесі навчання англійської мови	120
Федорова О. Ф. Впровадження інформаційно-комунікативних технологій у освітній процес як запорука підвищення якості викладання іноземної мови	129
Хуртак І. В. Навчання редагування перекладу як спосіб підвищення якості підготовки лінгвістів-перекладачів	133

МОВИ І ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ / LANGUAGES AND MEDIA COMMUNICATION

Козинець А. О. Мовні особливості ресентименту в процесі масової комунікації	139
Чванова Б. В., Михальченко К. І. Норми літературної мови у ЗМІ	144

МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДИСКУРС / CROSS-CULTURAL DISCOURSE

Бухинік О. В. Економічна сфера використання німецької мови	149
Зима Н. О. Роль німецької мови в міжнародних відносинах та дипломатії	153
Ісаєва Є. О. Тема втраченого покоління у романі Е. М. Ремарка «Три товариші»	157
Клевцов Є. Г. Соціальні й моральні проблеми Вікторіанської епохи у творах О. Вайлда	163
Назарян А. М. Способи вираження ввічливості у діловому листуванні	167
Неізнана А. І. Відтворення рис готичного роману у творчості Е. А. По	174
Огій А. О. Німецька мова як культурно-політичний аспект та її вивчення біженцями з України	183
Северський М. В. Порівняльний аспект невербальної комунікації в англійській та українській мовах	187
Соляр А. С. Англійське суспільство XIX століття у романі В. Теккерея «Ярмарок марнославства»	199

**ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА /
APPLIED LINGUISTICS**

УДК ([81'973.43–029:811.111]::(004+001.895))=030=161.2(045)

Баранова І. С.,

студентка

Національний технічний університет

«Дніпровська політехніка»,

м. Дніпро, Україна

Науковий керівник: Висоцька Т. М.

**АНГЛІЙСЬКІ НЕОЛОГІЗМИ СФЕРИ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

У статті розглядаються особливості перекладу англійських неологізмів сфери інформаційних технологій та інновацій. Пояснюються особливості їх перекладу українською мовою. Розкриваються труднощі та проблеми, які виникають при перекладі, та пропонуються можливі стратегії перекладу з метою уникнення цих проблем; наводяться змістовні та зрозумілі приклади перекладу термінології обраної галузі.

Ключові слова: неологізм, способи утворення неологізмів, переклад, транскодування, транскрипція, перекладацькі трансформації

Мова – це явище, яке ніколи не стоїть на місці. Сучасні мови – це динамічні форми комунікації, які розвиваються, адаптуються і трансформуються разом із суспільством, технологіями та культурою. На відміну від давніх чи класичних, сучасні мови характеризуються своєю актуальністю для сучасного життя та здатністю відображати складнощі нашого світу. Мова слугує засобом людського самовираження, об'єднує людей через кордони, полегшує глобальну торгівлю та сприяє культурному обміну.

Однак сучасні мови є не лише відображенням сучасного світу, але й активними учасниками його формування. Як зазначає Віолета Нечипоренко, «чинники, що впливають на зміни в мові, можуть бути як лінгвістичними (внутрішніми), так і екстралінгвістичними (зовнішніми)» [4, с. 184]. Одним із найцікавіших аспектів сучасних мов є їхня здатність до адаптації та впровадження нових слів і виразів, що призводить до появи неологізмів. Річард Нордквіст у своїй статті «What's a Neologism in the English Language?» («Що таке неологізм в англійській мові?») описує неологізм як новостворене слово або

словосполучення, яке ще не ввійшло в загальний вжиток і якому не більше двадцяти років [11].

У нашому швидкоплинному технологічному суспільстві неологізми відіграють вирішальну роль у втіленні нових понять і явищ. Вони з'являються для опису нових технологій, соціальних тенденцій і нових субкультур, часто відображаючи еволюційний характер нашого взаємопов'язаного світу. Ці нові слова і фрази – немов лінгвістичні знімки нашого часу, що дозволяють нам зрозуміти наш спільний досвід і проблеми. Неологізми спрощують спілкування між людьми з різних сфер, наприклад, сфери інформаційних технологій та інновацій.

В ІТ з'явилося багато технічних жаргонів, неологізмів і термінів, характерних для різних галузей індустрії. Наприклад, такі терміни, як "алгоритм", "брандмауер", "кодування" та "API" зараз широко відомі як серед експертів у цій галузі, так і серед людей без технічної освіти.

Інтернет та інформаційні технології породили нову форму сленгу, що часто характеризується такими абрєвіатурами, як "*LOL*" (*laugh out loud*), "*BRB*" (*be right back*). Ці вирази часто звичайними користувачами використовуються при спілкуванні в Інтернеті.

Соціальні медіа мають свій власний набір конвенцій і мовних норм. Таким чином, вплив ІТ на мову величезний – від запровадження нової термінології до зміни стилів спілкування. З розвитком технологій зростає і їхній вплив на способи спілкування та слова, які ми використовуємо для опису нашого все більш цифрового світу. Інформаційні технології сприяють глобальній комунікації, полегшуючи взаємодію між людьми з різним мовним досвідом.

Серед найпоширеніших способів творення неологізмів можна відмітити:

- афіксальний спосіб (поділяється на префіксальний і суфіксальний);
- словоскладання;
- конверсія;
- запозичення з інших мов;
- зворотна деривація;
- зрощення;
- абрєвіація [1].

Далі розглянемо кожен з цих типів детальніше.

Афіксація – це процес приєднання зв'язаної морфеми (суфікса або префікса) до кореневого слова, в результаті чого утворюється нове похідне слово. Це продуктивний і універсальний процес у мові, який дозволяє мовцям утворювати і розуміти різноманітні слова з відносною легкістю. Він відіграє

життєво важливу роль у творенні складних слів і вираженні тонких значень у мові.

Афіксація – найпоширеніший спосіб словотвору на цьому етапі розвитку англійської та української мови. К. Коваленко зазначає, що афікси мають характерні ознаки та властивості:

- а) продуктивні;
- б) виражають певне значення, приєднуючись до продуктивної основи;
- в) легко виокремлюються як словотворчий елемент;
- г) слугують для утворення нових слів від основ іншого походження [3, с. 263].

Афікси можна розділити на два основні типи: дериваційні та флективні. Дериваційні афікси створюють нові слова або слова в іншій граматичній категорії, ніж базове слово, тоді як флексійні афікси змінюють граматичну функцію слова, не змінюючи його основного значення або категорії.

Основне завдання афіксації полягає в утворення нового слова або видозміни його значення, приєднуючи афікс до кореня або основ слова. Афіксація в сучасних англійській та українській мовах представлена трьома способами: суфіксацією, префіксацією і змішаною формою суфіксації-префіксації.

Префікс – це афікс, який додається на початку слова, щоб змінити його значення або створити нове слово. Наприклад, слова *decloudify* та *cybersecurity* утворені за допомогою додавання префіксів *de-* та *cyber-* відповідно. При використанні префіксального способу слово не перетворюється на іншу частину мови.

Суфікс – це афікс, який додається в кінець слова, щоб змінити його значення або перетворити на іншу частину мови. Слова *scalability* та *downloadable* утворені суфіксальним способом. При використанні суфіксального способу, як правило, слово стає іншою частиною мови.

Словоскладання або основоскладання є одним із найпродуктивніших способів словотворення в англійській мові. За підрахунком, проведеним Ю. Зацним, більшість словотворчих неологізмів в англійській мові була утворена саме шляхом словоскладання [4]. За допомогою цього способу можна утворити складні або багатозначні терміни, які охоплюють конкретні значення або поняття.

Сполуки можуть утворюватися та поділяються на:

- сполуки іменника з іменником;
- прикметниково-іменникові сполуки;

- іменниково-дієслівні сполуки;
- прислівниково-прикметникові сполуки;
- дієслівні сполуки;
- поєднання складних слів.

Конверсія (від лат. *Conversio* – зміна, перетворення) – засіб словотворення, при якому нове слово утворюється без зміни основної форми нового слова і без застосування словотвірних засобів (одиниць). Термін “конверсія” (conversion) вжив відомий дослідник англійської мови Д. Лі у своїй книзі «Functional Change in Early English» у 1891 р. Інші дослідники протиставляли терміни “функціональна зміна”, “нульова деривація”, “кореневе творення” та ін., проте термін “конверсія” видався найбільш вдалим [6]. Конверсія має кілька напрямків: ад’ективація, субстантивація та вербалізація.

Запозичення слів з інших мов є поширеним і ефективним способом словотворення. Цей процес передбачає запозичення слів або словосполучень з однієї мови та їх адаптацію в іншій. Найчастіше його здійснюють тоді, коли мові бракує точного терміна для позначення певного поняття, об’єкта чи культурного явища, і слова, запозичені з іншої мови, заповнюють цю лексичну прогалину.

Зворотна деривація, редеривація – різновид морфологічного способу словотворення, наслідком якого є лексична одиниця, що за структурою простіша від твірного слова [9, с. 185].

Лексико-семантичний спосіб, який ще часто називають зрощенням або зрощиннєвим, належить до "класу складних слів", який пов’язує два або більше слів разом. Вони утворюються шляхом видалення частин з одного або обох вихідних слів, і з них складається нове слово. Головною рисою цього способу є те, що Твірною базою виступає не будь-яке сполучення слів, а тільки певна синтаксична одиниця, тобто словосполучення. Одне слово має бути головним, а інше залежним.

Абревіація – це скорочення слова чи фрази по перших літерах або за допомогою видалення одного чи кількох звуків або літер. Абревіації використовуються для спрощення та скорочення мовлення, текстів, а також для заощадження часу та простору при письмі. Як правило, абревіацію застосовують для скорочення імен і титулів, назв організацій та компаній, наукових, юридичних та технічних термінів, служб та агентств, місць та адрес, грошових одиниць, часових термінів і дат, користувальницьких інтерфейсів і програм, спеціальних областей і галузей та часто вживаних фраз. Абревіатури широко використовуються в неології (створенні нових слів або термінів) для спрощення та стислості мови, особливо в спеціалізованих галузях або при обговоренні нових

концепцій чи технологій, оскільки неологізми, створені за допомогою аббревіатур, дозволяють лаконічно виражати складні поняття та явища. Аббревіаційні форми можна поділити на:

- буквено-звукову;
- акроніми;
- ініціалізми;
- контамінацію або словозлиття;
- скорочення.

Деякі особливості української мови можуть зробити тлумачення англійських неологізмів неймовірно складним завданням.

Відсутність прямих аналогів соціальних чи інноваційних напрямків в українській культурі призводить до частої появи англомовних неологізмів. Тоді виникає нагальна потреба у пошуку ідентичних термінів, співзвучних із соціальним середовищем зацікавленої групи.

До особливостей перекладу англійських неологізмів українською мовою належать лінгвістична структура, культурний контекст, семантична еквівалентність, морфологічна та синтаксична адаптація, збереження нюансів, інтеграція у мову та сприйняття суспільством.

Лінгвістична структура української та англійської мов відрізняється, оскільки вони належать до різних мовних сімей. Перед перекладачем постає питання збереження граматичної цілісності.

Неологізми в англійській мові часто походять від культурних явищ, технологічних досягнень або соціальних тенденцій, характерних для англомовних регіонів або навіть певних компаній. Саме тому адаптація цих термінів для української аудиторії вимагає розуміння культурних нюансів та особливостей цільової мови.

Деякі англійські неологізми можуть мати конотації або культурні відсилання, які не перекладаються безпосередньо українською мовою. Для перекладача пошук лінгвістично нейтральних еквівалентів, які передають той самий зміст без втрати оригінального значення, може стати складним завданням.

Однією з найсерйозніших проблем є інтеграція терміна та сприйняття цього терміна суспільством. Інтеграція англійських неологізмів в українську мову може зустріти опір з боку мовних прагматиків, як виступають за використання питомих термінів або створення нових слів в українській мові для передачі тих самих понять.

Що стосується сфери інформаційних технологій та інновацій, вона є однією з найскладніших для перекладачів, оскільки пов'язана зі швидким розвитком та появою нових слів.

Зазвичай, при перекладі неологізмів застосовуються наступні способи: трансформаційний переклад, еквівалентний переклад, та пряме перенесення. Поговоримо про кожен з них детальніше.

Трансформаційний переклад є найпоширенішим способом перекладу. До нього належать лексичні трансформації (адаптивне транскодування, транскрипція та транслітерація, часткове та повне калькування) та лексико-граматичні (приблизний та описовий переклад).

Проблеми, пов'язані з перекладом термінів – неологізмів українською мовою, можуть бути вирішені за допомогою використання таких трансформацій, як транскодування (транскрипція, транслітерація й адаптивне транскодування), калькування й описовий переклад, а також пряме перенесення (термінів-скорочень і термінів-абревіатур) [5, с. 157].

Транскодуванням вважається спосіб перекладу, коли звукова та/або графічна форма слова вихідної мови передається засобами абетки мови перекладу. Транскодування може поділятися на наступні підвиди: транскрибування або транскрипція (відтворення звукової форми початкового терміну за допомогою букв українського алфавіту), транслітерація (слово вихідної мови передається у цільовій мові по літерах) та адаптивне транскодування (коли форма слова в вихідній мові дещо адаптується до фонетичної та/або граматичної структури мови перекладу). Як правило, під час перекладу неологізмів за допомогою цих способів у дужках наводиться описовий переклад того чи іншого слова.

Наприклад, дієслова *to push* – *пушити*, *to deploy* – *дінлоїти*, *to fix* – *фіксувати*, *to merge* – *мерджити* перекладаються українською мовою за допомогою адаптивного транскодування. При перекладі ми адаптуємо інфінітивні закінчення, більш притаманні українській мові, а також трохи змінюємо вимову для зручного відтворення.

Терміни *podcast* – *подкаст*, *brogrammer* – *брограмер*, *botnet* – *ботнет*, *clickbait* – *клікбейт*, *corrupta* – *корупаста*, *deepfake* – *дінфейк* перекладені за допомогою транслітерації. У певних випадках ми застосовуємо описовий переклад. *I used to think that Peter Smith is a brogrammer because he was always wearing suits!* – *Я думав, що Пітер Сміт брограмер (нетиповий програміст), бо він завжди носив костюми!*

Як правило, калькування використовується для перекладу неологізмів – композитів, неологізмів – словосполучень, абревіатур та їхніх розшифровок.

Наприклад, терміни *SRE – SRE, SaaS- SaaS, TPM – TPM* перекладаються за допомогою калькування, оскільки саме в такій формі вони відомі серед ІТ-спеціалістів по всьому світу.

До речі, терміни *IT specialist IT-спеціаліст, netiquette – нетикет* є прикладами часткового калькування.

Дуже часто при калькуванні застосовується перестановка слів : *memory capacity – ємність пам'яті, User Interface – інтерфейс користувача*.

Перейдемо до лексико-граматичній трансформації.

Описовий переклад застосовується для перекладу неологізмів, які не мають еквівалентів в українській мові, навіть якщо фактичне значення самого слова чи кожного з компонентів словосполучення є зрозумілим.

Наприклад, *dumbphone (від dumb – тупий і smartphone – смартфон)* – може бути перекладено лише описовим способом: *мобільний телефон з базовими функціями, який неможливо підключити до інтернету (тобто який не є смартфоном)*. А неологізм *creeping. (від to creep – підкрадатися, повзти)* можна перекласти як *слідкування або таємний перегляд інформації про знайому людину зокрема в соціальних мережах*.

Приблизний переклад застосовується для передачі значень, які є дещо близькими, схожими, але не є однаковими.

Наприклад, термін *plug-in* перекладається як *програма*, хоча має значення незалежно компільованого програмного модуля, що динамічно під'єднується до основної програми.

За класифікацією Р. Беррі, неологізми за своєю структурою можуть бути поділені на однокомпонентні (*hashtag – хештег*), двокомпонентні (*video streaming – відео-стрімінг*), трикомпонентні (*extra time in the game – додатковий час у грі*) та багатоконпонентні аналітичні терміни (мають чотири і більше компонентів), наприклад, *virtual assistant with artificial intelligence – інтелектуальний віртуальний помічник зі штучним інтелектом*) [1].

Можна помітити, що в такому випадку службові частини мови не рахуються.

Отже, у рамках дослідження було визначено ключовий термін роботи – неологізм та проаналізовано низку нових слів англійської мови з погляду їхнього походження, структури та перекладу українською мовою.

Неологізмом можна вважати новостворене слово або словосполучення, яке ще не увійшло в загальний вжиток і якому не більше двадцяти років.

Найпоширенішими способами творення неологізмів є афіксальний спосіб (префіксальний або суфіксальний), словоскладання, конверсія, запозичення з інших мов, зворотня деривація, зрощення та аббревіація. Найсерйознішими проблемами перекладу неологізмів є культурна складова, лінгвістична складова, інтеграція терміна та сприйняття його суспільством та швидкий розвиток сфери інформаційних технологій та інновацій. Проблема полягає в описі нових процесів або найновішої апаратури. Проблеми, пов'язані з перекладом термінів – неологізмів українською мовою, можуть бути вирішені за допомогою використання таких трансформацій, як транскодування (транскрипція, транслітерація й адаптивне транскодування), калькування й описовий переклад, а також пряме перенесення (термінів-скорочень і термінів-аббревіатур).

Список використаних джерел:

1. Зацний Ю. А., Янков А. В. Нова розмовна лексика і фразеологія : Англо-український словник. Вінниця : Нова Книга. 2010. 224 с.
2. Коваленко К. Г. Продуктивні способи утворення нових слів у сучасній англійській мові. *Актуальні проблеми сучасної медицини*. 2013. № 4. С. 211–214.
3. Нечипоренко В. О. Неологізація як сучасний засіб поповнення словникового складу англійської мови. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України* : зб. наук. пр. ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 14–16 вересня 2021 р. Вінниця, 2021. Ч. 4. С. 184–190. URL: <http://www.vtei.edu.ua/doc/2021/1416092021/4.pdf#page=184>
4. Панченко О. До питання про переклад неологізмів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31. С. 157. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwid3abN3q2CAxUXFBAIHZxLAoEQFnoECAgQAw&url=https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/part_2/29.pdf&usg=AOvVaw2afCZZyOmbFmQKir
5. Рубанець Т. Конверсія як засіб словотвору: її становлення та типізація. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : філологічна*. 2012. № 26. С. 287–289. *Journals NUOA*. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/1165>
6. Семен Н., Тополук К. Інноваційна лексика в мові сучасних веб-медіа (на прикладі інтернет-варіанту газети «День»). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Журналістські науки*. 2020. Вип. 4. С. 205-210. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/sjs/vsi-vypusky/vypusk-4-nomer-2020/innovaciyna-leksyka-v-movi-suchasnyh-veb-media-na-prykladi>
7. Сивак А. О. Способи утворення неологізмів, які використовуються при висвітленні подій, пов'язаних із пандемією Covid-19. Publishing House “Baltija Publishing”, 2021. С. 263-267.
8. Українська мова. Енциклопедія. К.: Укр. Енциклопедія. 2000. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
9. Berry R. Terminology in English Language Teaching: Nature and Use. Hong Kong : Peter Lang International Academic Publishers, 2010. 262 p. URL:

https://www.researchgate.net/publication/263594596_Berry_Roger_2010_Terminology_in_English_Language_Teaching_Nature_and_Use

10. Nordquist R. What's a Neologism in the English Language?. *ThoughtCo* : вебсайт. URL: <http://grammar.about.com/od/mo/g/neologismterm.htm>

Baranova Iryna. English neologisms in the field of information technology and innovations and the peculiarities of their translation into Ukrainian

The article deals with the peculiarities of translation of English neologisms in the field of information technology and innovation. The peculiarities of their translation into Ukrainian are explained. The difficulties and problems that arise in translation are revealed, and possible translation strategies are proposed to avoid these problems; meaningful and understandable examples of translation of the terminology of the chosen field are presented.

Key words: neologism, ways of neologisms' word-formation, translation, transcoding, transcription, translation transformations

УДК 811.112.2'282.2:81'1(045)

Барліт Л. М.,

студентка

Донецький національний університет економіки і

торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Рибалка Н. В.

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛЕКТІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Стаття присвячена дослідженню лінгвістичних особливостей діалектів німецької мови. Значна увага приділялась визначенню особливостей основних діалектів на території Німеччини та їх відмінностей.

Ключові слова: діалект, звук, граматичні особливості, лексичні особливості, німецька мова.

У світі існує багато мов, кожна з яких має свої унікальні особливості. Територіальні особливості кожної мови включають переважно аспекти, а саме: вимова звуків, використання слів, граматичні та синтаксичні структури. Загалом величезна кількість населення, яка розмовляє німецькою мовою, призводить до багатства лінгвістичних варіантів і діалектів [1].

Вивчення діалектів вказує на значний і міжнародний інтерес серед сучасних науковців. Дослідники з числа академіків, мовознавців та культурологів вивчають особливості діалектів німецької мови з різних точок зору, розкриваючи багато аспектів цієї проблеми. Значний вклад внесли такі

зарубіжні вчені, як: Дж. Брук, В. Скит, Дж. Снелл, Б. Странг, Дж. Біл, А. Грімсон. У вітчизняній літературі можна назвати праці таких дослідників, як: І. Єршова, О. Присяжнюк, А. Коновалов, О. Лужаниця.

Дослідження різних властивостей діалектів німецької мови ще не повністю завершена. Тому дане дослідження відіграє важливу роль у розвитку мовознавства та розумінні культурних аспектів мови.

Діалекти в німецькій мові вже існували в період між народженням Христа та VI століттям. Загалом мову німецьких племен можна поділити на стару англійську, стару саксонську, давньоскандинавську та готську (частина індоєвропейських мов). Друга хвиля звукових змін в діалектах відбулося між VI і VIII століттями. Вимова змінилась у верхньонімецьких та центральнонімецьких мовних регіонах, але залишилась майже такою ж у нижньонімецьких регіонах. Таким чином, утворився кордон діалекту, який отримав назву "Лінія Бенратера". Крім лінії Бенратера існує ще лінія Шпейєра, що відокремлює Верхню Німеччину від Центральної Німеччини. За допомогою цих діалектних меж можна розділити Німеччину на різні діалектні області. З кожним роком кордони цих ліній стають все більш розмитими, тому визначити такий поділ стає дедалі важче.

Німецькі діалекти поділяються на верхньонімецькі та нижньонімецькі. "Високі" і "низькі" так називаються, бо відносяться до діалектів "високих" й "низьких земель", тобто гористого півдня і рівнинної півночі. Всупереч тому, що це впливає з назви, діалекти класифікувалися не лише на основі їх географічного положення.

Розрізняють діалекти в німецькій мові за допомогою ступіня, в якому цей район зазнав другу хвилю звукових змін, яка торкнулася приголосних [p], [t], [k]. Так через звукову зміну [p] стало [pf], наприклад: слово [appel] стало [apfel]. Сьогодні на півночі Німеччини продовжують говорити [dat], [Water], як до другої хвилі звукових змін, тоді як на півдні використовують [was], [Wasser]. Приголосний [k] змінився на [ch], [ik], [ich], так [maken] став [machen] [2].

В нижньонімецькій області є північні діалекти, такі як шлезвізький, голштинський та східно-фризький, а також більш центральні, як Меркіш (у Бранденбурзі) або південно-нижньофранконський (лімбурзький), який зустрічається в Північному Рейні-Вестфалії біля міст Дюссельдорф, Менхенгладбах. Можна помітити, що "g" у нижньонімецькій звучить так само, як у верхньонімецькій, коли вона подвійна, тобто стоїть наприкінці попереднього складу та на початку наступного: *Pog-ge* [pɔgə] (*Frosch*), *säg-gen* [sɛgən] (*sagen*). Також звичайною річчю є голосні "u", "i", "ü", які вимовляються

з наступним стисненням "e". В літературі досі часто можна помітити таку форму, як: *biertken* та *biettken* (*bisschen*). Зокрема, послідовні голосні "e", "i" вимовляються не як "ei", а окремо, наприклад: *be-i-len* [*bɛi : lɛn*] (*beeilen*), *we-ig* [*we : ix*] (*biegsam*) [4]. До граматичних особливостей нижньонімецького діалекту можна віднести: наявність 2 артиклів: *de* (*m, f*) та *dat* (*n*): *Dat Minsch kummt mi nich wedder in`t Huus. De Paul, dat arme Minsch, kann noch nich richtig wedder lopen*; наявність тільки 3 відмінків, бо *Dativ* і *Akkusativ* мають однакову форму (*Objekfall*), наприклад: *de Mann* (*Nom.*), *den Mann sien/den Manns* (*Gen.*), *den Mann* (*Dat. + Akk.*) [7]; зворотні займенники вживаються разом із дієсловами, які виражають посилення на предмет речення: *sik waschen, sik freien*, зокрема у 1-й особі однини та 3-й особі множини використовується зворотній займенник «*sik*», а для інших форм вживають *Dat.* або *Akk.* відмінки особових займенників: *ik* (*ich*) – *frei mi, du – freist di, he/se/dat* (*er, sie, es*) – *freit sik, wi* (*wir*) – *freit u(n)s, ji* (*ihr*) – *freit jo, se* (*sie/Sie*) – *freit sik* [3].

Якщо розглядати діалекти в нижньонімецьких регіонах окремо, то в Гамбурзі можуть використати гамбурзький діалект і сказати *Du büst'n baldadig Bangbüx. (Du bist ein richtiger Angsthase)*, в Нижній Саксонії буде східно-фризький, наприклад: *Kopp hoch, ook wenn de Hals schietig is (Kopf hoch, auch wenn dir das Wasser bis zum Hals steht)* і сатер-фризький, як: *lek häbe swit as n Otter (Ich habe geschwitzt wie ein Otter)* [5].

В центральонімецькому регіоні є Кельн (Прибережний), Гессен, а також Ерфурт (Тюрінгія), Дрезден. Берлін теж знаходиться в цьому діалектному ареалі, але є метролектом, тобто міською мовою, що є сумішшю різних діалектів (нижньонімецької і середньонімецької). Зокрема центральонімецькі діалекти вплинули на розвиток літературної мови. *Nochdeutsch*, за такою назвою вона відома, представляє собою щось середнє між центральонімецькими та верхньонімецькими діалектами. 1 серпня 2006 року було впроваджено останні зміни щодо правопису літературної німецької мови, нові правила стали обов'язковими для всіх державних установ.

Центральонімецькі діалекти зберегли вихідний смичний звук [*p*] у подвоєннях і після звуку [*m*]: [*appel*], [*kop*], [*strump*]. Також в таких діалектах наявні різні форми зменшувально-пестливого суфікса –*chen*. Берлінський діалект славиться ще "ік" (*ich*) і "дат" (*das*): *Dat kann nit war sein, ick bin doch in Berlin oder wat?* Зокрема в Берліні слово *ganz* вимовляють як [*janz*], а [*was*] як [*wat*] [6]. Деякі форми відмінювання і родів можуть відрізнятися від стандартної німецької мови. Так замість "der Mann" в центральонімецькому діалекті може бути "de Mann".

В Північному Рейн-Вестфалії наявний кельнський діалект, наприклад: *Wat kütt, dat kütt (Was kommt, das kommt)* і Рурпотт німецький: *Kommt oben auffe Pommes noch wat bei? (Möchten Sie eine Sauce für Ihre Pommes Frites?)*, в Саксонії саксонський: *Feense hier ni ega so rum! (Irgendwann ist ja auch mal gut mit jammern!)* та в Північному Рейн-Вестфалії вестфальський діалект: *Wo kommst du denn wech? (Woher kommst du?)*.

Ареал верхньонімецького населення простягається приблизно від Франконії до Австрії та Швейцарії. Дані діалекти зберегли старі дифтонги *ie, io* ніж інші, наприклад: *mied- müde, guod – gut*. Зокрема верхньонімецький діалект зазвичай зберігає кінцеві голосні в словах, як в слові "haben", де не втрачається звук "n". У баварському діалекті читають *eins* як [oans], [Dochda] як [Tochter] і [Maderl] як [Mädchen].

Найбільш відомими діалектами є баварський у місті Баварія: *Host mi?! (Hast du mich verstanden?)*, алеманський у Баден-Вюртемберзі: *Bischd uffam Märkt eikaufa gwää? (Warst du auf dem Markt einkaufen?)* та франконський теж у Баварії: *Des is gloar wäi Glousbrii (Das ist klar wie Kloßbrühe)*.

Також, окрім Німеччини, діалекти німецької мови є і в інших країнах. Наприклад: *Texasdeutsch* (змішаний діалект у Техасі, США), *Hutterisch* (баварський та тірольський діалекти у Канаді, США), *Pennsylvania Dutch* (переважно пфалацький діалект у Пенсільванії, США).

Таким чином, діалекти німецької мови є важливою складовою культурної різноманітності Німеччини та інших німецькомовних країн. Вони відображають багатство мовної спадщини і глибокі зв'язки мови з історією та культурою, а дослідження діалектів є важливим завданням, оскільки це сприяє їх збереженню та розумінню багатства німецької мови.

Список використаних джерел:

1. Специфіка німецької мови. Діалекти : веб-сайт. URL: <http://nim9913.blogspot.com/2017/10/1.html>
2. Стукало В. Г. Стратифікація мовних одиниць на території Німеччини : курс. роб. Суми, 2009.
3. Basisgrammatik Plattdeutsch. URL: <https://ru.scribd.com/document/280557835/Basisgrammatik-Plattdeutsch>
4. Die Aussprache der Laute. URL: https://www.plattdeutsch.net/media/download_gallery/Aussprache.pdf
5. Deutsche Sprache: Wortzahl, Ursprung, Lerntipps und mehr? URL: <https://www.scribbr.de/category/deutsche-sprache/>
6. Deutsche Dialekte: Wie viele gibt es und wo spricht man was? URL: <https://www.sprachheld.de/deutsche-dialekte-wie-viele-gibt-es/>
7. Plattdöutsche Grammatik. URL: <http://www.plattmaster.de/gramm1.htm>

Barlit Liliia. Linguistic features of dialects of the German language

The article is devoted to the study of linguistic features of dialects of the German language. Considerable attention was paid to defining the features of the main dialects on the area of Germany and their differences.

Key words: dialect, sound, grammatical features, lexical features, German language

УДК 81'276.6:61(045)

Бондаренко І. В.,

студент

Національний технічний університет

«Дніпровська політехніка»,

м. Дніпро, Україна

Науковий керівник: Висоцька Т. М.

ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ФАХОВОГО МЕДИЧНОГО ТЕКСТУ

У статті розглядаються особливості терміносистеми фахових медичних текстів. Наведені різні підходи до вивчення та визначення таких понять як «фаховий текст», «фахова мова», «термін». Розкриваються проблеми, які виникають при визначенні та класифікації зазначених понять та причини їхнього виникнення. Надано класифікацію та особливості англійських термінів. Виділено особливості фахового медичного тексту та проведено аналіз його мовних одиниць.

Ключові слова: фахова мова, фаховий текст, термін, термінологія, фаховий медичний текст

Уперше термін «фахова мова» було вжито представниками Празького лінгвістичного гуртка. Широкого розповсюдження набула теза про те, що найголовнішою рисою мовних систем є їхнє функціональне призначення, тобто практичне застосування. Це означало, що мова має цілеспрямований характер. Під час розгляду фахових мов як функціональних різновидів сучасних національних мов, як підсистеми цих мов, представники празького лінгвістичного гуртка вважали, що фахові мови обмежуються фахово-галузевою сферою мовного спілкування й протиставляли їх побутовій сфері.

З кінця ХХ сторіччя у британській та американській лінгвістиці для позначення фахово-маркованої лексики починають використовувати термін «*language for special/specific purposes*» (LSP) – «мова для спеціальних цілей». До переліку «спеціальних цілей» входять такі сфери суспільних відносин як наука, економіка, право, мистецтво, медицина тощо.

Вітчизняна лінгвістична традиція наслідує німецьких науковців і використовує термін «фахова мова». Джерелом розвитку фахових мов передусім вважають науково-технічний прогрес.

Існують різні визначення поняття «фахової мови», що наголошують на різних релевантних властивостях з точки зору наукових інтересів дослідника. Наприклад, розгорнуте висвітлення поняття «фахова мова» простежується в німецького лінгвіста Л. Гофмана, який висуває тезу, відповідно до якої фахова мова – сукупність усіх мовних засобів, які використовуються в спеціально окресленій комунікативній сфері з метою досягнення розуміння між усіма фахівцями даної галузі. Згідно з цим визначенням базовим критерієм виділення фахової мови є співвіднесеність з певною галуззю знання чи професійної діяльності та відповідною комунікативною сферою. Хоча визначення поняття фахової мови науковцем Л. Гофманом вважають послідовним та логічним, таке тлумачення, як слушно зазначає науковець Т. Кияк, не враховує того факту, що функціонування даної мови обумовлюється чітко окресленою термінологією. Отже, термінологія виступає головним джерелом мовних одиниць та інформації будь-якої фахової мови.

Інше визначення, дане науковцем Шмідтом, вказує, що фаховою мовою називається інструмент максимального взаємопорозуміння між фахівцями певної предметної галузі. Їй притаманний специфічний лексикон і спеціальні норми вживання лексичних і граматичних засобів, таким чином фахова мова не є самостійною формою реалізації в мові, а вживається у фахових текстах і містить елементи загальноновживаної мови.

До визначення фахової мови також входять такі семантичні фрагменти:

1) вона є засобом порозуміння між суб'єктами однієї професійної діяльності;

2) їй притаманна специфічна фахова лексика, окремі норми відбору, використання та частотність вживання загальноновживаної лексики і граматичних засобів;

3) є актуальною у фахових текстах, у яких окрім професійної лексики, наявний загальнономовний сегмент, а відтак фахова мова є частиною загальнонаціональних мов, але ніяк не відокремлена від неї;

4) вона належить до текстів специфічного мовлення, не є загальнономовним елементом, тобто літературною, розмовною мовою чи діалектом.

Дослідження лексичного складу та синтаксису фахових мов завжди черпали свій матеріал з фахових текстів. Фаховий текст як відносно замкнена тематично, класифікована, структурована та когерентна комплексна мовна

єдність став предметом досліджень у царині фахових мов відносно нещодавно [9, с. 195].

Фаховий текст є основним засобом, який дає можливість всебічно розкрити особливості фахової комунікації. Під фаховою комунікацією науковець Л. Хофман розуміє вмотивовану чи стимульовану зовнішню та внутрішню системи знань, спрямовані на ланцюжок фахових подій, які змінюють систему знань як одного спеціаліста, так і групи фахівців.

На думку німецького науковця В. Глассера, фаховим текстом вважається такий, що є результатом ментально-лінгвального аналізу специфічного фахового об'єкта за конвенціоналізованим зразком, що є результатом комунікативної діяльності та представляє собою зв'язне та логічно структуроване, завершене висловлення, що описує адекватними для ситуації мовними засобами специфічний для певного фаху об'єкт, який можна доповнювати візуальними засобами типу формул, символів, графіків, рівнянь, рисунків тощо.

Фаховість текстів виявляється через комбінацію трьох основних компонентів:

- 1) змісту (рівень абстрактності наукової теми);
- 2) форми (спосіб мовної реалізації наукових положень);
- 3) функції (результат складної взаємодії змістових і формальних елементів та відношень на рівні тексту).

Всю лексику фахового тексту можна поділити на 4 види:

- 1) терміни певної галузі, які мають власну дефініцію;
- 2) міжгалузеві загальнонаукові термінологічні одиниці (в т.ч. терміни суміжних наук) – наприклад, поширені терміни філософії, політології, математики, філології та под.;
- 3) напівтерміни або професіоналізми, до яких можна віднести й номенклатури;
- 4) професійні жаргонізми, які не претендують на точність та однозначність, мають великий рівень образності та емотивно забарвлене значення.

Розвиток науки і техніки вимагає створення конкретних назв для предметів та явищ. Оскільки основне завдання термінів – максимально точно назвати будь-яке явище, трактування терміна повинне бути однозначним.

Науковець В. Виноградов розглядає основну функцію терміна у визначенні певного поняття. У свою чергу, Б. Головін тлумачить термін як «слово чи словосполучення, яке має професійне поняття та застосовується у

процесі пізнання та освоєння певного кола об'єктів і відношень між ними – під кутом певної професії».

При визначенні сутності терміна на перший план виходить зв'язок між терміном і поняттям, оскільки будь-яка представляє собою чітку систему взаємопов'язаних понять, виділення яких відбувається на основі наукового узагальнення ознак [1, с. 501].

Науковець Д. Лотте під час розгляду термінів як особливих слів у лексичному складі природної мови, дає таке їхнє тлумачення: «Термін це лексична одиниця певної мови для спеціальних цілей, що позначає загальне, конкретне або абстрактне поняття теорії певної спеціальної галузі знань або діяльності».

У наведеному визначенні автор наголошує на таких важливих моментах.

1) терміни володіють усіма семантичними та формальними ознаками слів і словосполучень природної мови;

2) терміни функціонують як такі саме в лексиці мови для спеціальних цілей, а не в лексиці тієї чи іншої природної мови в цілому;

3) у лексиці мови для спеціальних цілей терміни використовуються як засіб позначення спеціальних загальних понять результат когніції у спеціальних сферах знань і діяльності;

4) терміни є елементами терміносистем, що відображають (моделюють) теорії, якими описуються спеціальні сфери об'єкти мови для спеціальних цілей.

На противагу Д. Лотте, Г. Винокур досліджує терміни не як особливі слова, а як слова в особливій функції – номінативній: «Особлива функція, в якій виступає слово як термін, це функція називання».

Саме співвіднесеність з науковим поняттям розглядає Т. Кияк як головну ознаку, що відрізняє термін від загальноживаного слова: «Терміни позначають глибокі наукові поняття, на відміну від звичайних слів, які позначають повсякденні, примітивні поняття».

У результаті аналізу описаних різними науковцями лінгвістичних характеристик терміна можемо зробити висновок що він повинен відповідати таким важливим вимогам:

1. Точності: а) зміст (значення або семантика) терміна має строго (недвозначно) відрізнятися від інших понять у відповідній мікротерміносистемі; б) звуковий комплекс не повинен містити елементи, які можуть неправильно орієнтувати щодо змісту та обсягу наукового поняття.

2. Тотожності (відповідності): зміст терміна повинен відповідати сучасному науковому знанню про предмет, явище, процес, ознаку тощо.

3. Моносемії: будь-який звуковий комплекс повинен бути закріплений за одним науковим поняттям.

4. Однооформлення: термін-слово необхідно виражати однією звуковою формулою.

5. Тотожні ознаки понять позначати в різних термінах однаковими мовними знаками (словами, словосполученнями, абревіатурами, терміноелементами).

6. Звукові комплекси, що виражають однотипні поняття, повинні будуватися за спільною (єдиною) структурно-семантичною моделлю.

7. Позбавленість емоційно-експресивного забарвлення.

Розділ мовознавства, який вивчає як терміни різних галузей знань так і сукупність термінів, які висловлюють специфічні поняття з певної галузі науки, техніки або мистецтва, а також сукупність усіх термінів, наявних у певній мові називають термінологією.

Під медичними термінами розуміють слова та словосполучення, які позначають спеціальні поняття в даній галузі науки. Медична термінологія як сукупність явищ і понять, пов'язаних з будовою людського тіла, захворюваннями, існувала до початку існування термінології як науки. Формування фахової медичної терміносистеми англійської мови відбувалося протягом багатьох століть і наразі вона є однією з найбільш інтенсивно прогресивних частин словникового складу мови. Це зокрема пов'язано зі швидким розвитком медицини та міжнародною науковою інтеграцією в даній області знань.

Сучасна медична терміносистема англійської мови включає у свій склад кілька сотень тисяч слів і стійких словосполучень, що складають термінологічну базу цілого ряду медико-біологічних дисциплін. Це природно сформована термінологічна система, що має багатовікову традицію.

Характерною рисою медичної термінології є використання латинської та грецької мов для формування термінів. Вона також містить терміни арабського, італійського, німецького, англійського і французького походження.

У межах зазначеної макротерміносистеми провідна роль належить таким підсистемам:

- 1) анатомічній і гістологічній номенклатурі;
- 2) комплексу патолого-анатомічної, патолого-фізіологічної й клінічної терміносистеми;
- 3) фармацевтичній термінології.

Сьогодні лінгвісти говорять про неологізацію сфери медицини. Науковець В. Соколов зазначає, що англійська мова сфери медицини й охорони здоров'я розширюється за рахунок не лише номінацій інструментів, процедур, діагнозів, видів терапії, а й кореневих змін у самій класичній схемі надання медичних послуг в англійськомовних країнах.

Визначальними ознаками англійської медичної термінології є такі:

1) інтеграція, яка відбувається завдяки тому, що медицина взаємодіє з багатьма іншими галузями, насамперед генетикою, біологією й біохімією (наприклад, *biocycle* – біоцикл, *aglycosilation* – аглікозилірування);

2) диференціація, яка стає можливою завдяки формуванню в місцях дотику нових наук із власними термінологіями, таких як біохімія, гістологія, травматологія, токсикологія тощо;

3) інтернаціоналізація, що реалізується через терміни з греко-латинською основою (наприклад, *automatic ventilating machine* – апарат для штучної вентиляції легень);

4) уніфікація, яка досягається в результаті таких видів діяльності, як термінографія, стандартизація;

5) економія, що реалізується за допомогою аббревіації, скорочення шляхом символів; введення в текст немовних засобів номінації – формул (наприклад, ІТ (*immunotherapy*) – імунотерапія)

За походженням термінологічні одиниці медицини поділяються на питомі (*marrow* – кістковий мозок) та запозичені (*diagnosis* – діагноз).

Поповнення англійської медичної термінології відбувається за допомогою традиційних словотвірних засобів англійської мови (морфологічний, синтаксичний і семантичний способи) на основі наявної фахової й загальнонавчальної лексики. Морфологічний спосіб характеризується підвищеною продуктивністю (наприклад, *subcostal* – підреберний, *dentition* – природні зуби).

За своєю будовою та структурою медичні терміни поділяють на такі види:

1) прості, що складаються з одного слова (наприклад, *allergy*);

2) складні, які складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс (наприклад, *nurse-technician*);

3) терміни-словосполучення, що складаються з декількох компонентів (наприклад, *internal cardiac massage*).

Англійська медична термінологія включає численні терміни-словосполучення, які завдяки своїй складній, багатоконпонентній структурі

надають оптимальну номінацію фахового поняття (наприклад, *foreign matter* – чужорідні об'єкти).

Терміни-словосполучення поділяються на три типи:

1) терміни-словосполучення, компонентами яких є самостійні слова, які можуть вживатись окремо та зберігають своє значення (наприклад, *ischemic heart disease*);

2) терміни-словосполучення, одним із компонентів яких є медичний термін, а іншим – слово загальноживаної лексики; цей спосіб утворення медичних термінів є більш продуктивним, ніж той, у якому два компоненти є самостійними термінами (наприклад, *X-ray viewing box*);

3) терміни-словосполучення, обидва компоненти яких є словами загальноживаної лексики, а тільки сполучення цих слів є терміном; такий спосіб утворення науково-технічних термінів є непродуктивним (наприклад, *Gram-positive*).

Характерною рисою англійської медичної термінології є наявність численних термінів-епонімів. Обов'язковим складником терміна-епоніма є власна назва, яка під час перекладу українською мовою зазвичай транскрибується (*Lyme disease* – хвороба Лайма) або транслітерується (*Addison's anemia* – анемія Аддісона) [3].

Використання епонімів у медичній термінології відбувається частіше, ніж в інших сферах діяльності. У деяких випадках це призводить до використання двох чи більше синонімів для позначення одного й того ж поняття.

Таким чином, у результаті проведеного дослідження було встановлено, що функціонування фахового тексту тісно пов'язано із фаховою мовою, яка є характерною ознакою такого виду текстів. Це мова спеціальних цілей, спеціальна мова, підмова, яку найбільше досліджували представники «Празького Лінгвістичного гуртка» у ХХ столітті. Лексичний склад фахової мови містить терміни певної галузі, міжгалузеві та загальнонаукові лексичні одиниці, напівтерміни або професіоналізми і номенклатури, загальноживану лексику, професійні жаргонізми, але базовою лексичною та понятійною одиницею фахової мови є термін. Поповнення англійської медичної термінології відбувається за допомогою традиційних словотвірних засобів англійської мови на основі наявної фахової й загальноживаної лексики, серед яких морфологічний спосіб характеризується підвищеною продуктивністю. Характерною рисою англійської медичної термінології є наявність численних термінів-епонімів. У деяких випадках їхнє використання призводить до наявності двох чи більше синонімів для позначення одного й того ж поняття, що

є однією з причин, чому термінологічна варіативність є особливо поширеною в медицині.

Список використаних джерел:

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанровостилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2002. 564 с.
3. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія і практика перекладу (німецька мова). Вінниця : Нова книга. 2006. 586 с.
4. Міщенко А. Л. Лінгвістика фахових мов та сучасна модель науково-технічного перекладу : монографія / за ред. : Міщенко А. Л. Вінниця : Нова Книга, 2013. 448 с.
5. Delcroix M., Hallyn F., Angelet Ch. Introduction aux etudes litteraires: methodes du texte. Paris, 1987. 346 p.
6. Galinski C. Terminology and specialized communication. *The international conference on "Professional Communications and knowledge Transfer" (Vienna, 24–26 August 1998)*. Vienna, 1998. Vol. 1. P. 117–131
7. Hoffmann L. Kommunikationsmittel Fachsprache. Eine Einführung. Tübingen : Gunter Narr Verlag, 1985. 307 p.
8. Hoffmann L. Vom Fachwort zum Fachtext: Beiträge zur Angewandten Linguistik. Forum für Fachsprachen-Forschung. Band 5. Tübingen : Gunter Narr Verlag, 1988. 265 p.

Bondarenko Ihor. Peculiarities of the terminology in the special medical text

The article examines the peculiarities of the term system of specialized medical texts. Various approaches to the study and definition of such concepts as "professional text", "professional language", "term" are given. The problems that arise in the definition and classification of these concepts and the reasons for their occurrence are revealed. Classification and features of English terms are provided. The features of the specialized medical text were highlighted and the analysis of its linguistic units was carried out.

Key words: professional language, professional text, term, terminology, professional medical text

УДК 811.11'267–053.81::(004.7+316.472.4)(045)

Василіва Г. В.,

студентка

Криворізький фаховий коледж торгівлі

та готельно-ресторанного бізнесу,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Красилич А. А.

**ХАРАКТЕРНІ РИСИ МОЛОДІЖНОЇ ЛЕКСИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ:
ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ**

В статті досліджуються характерні риси молодіжної лексики в англійській мові з особливим акцентом на вплив технологій та соціальних мереж. Аналізуються нові слова, вирази та концепції, які активно використовуються молоддю, взявши до уваги їх походження. Стаття допомагає читачам розібратися у тонкощах використання мови молоді та розуміти, як технології та соціальні мережі впливають на формування сучасної лексики англійської мови.

Ключові слова: лексика, сленг, соціальні мережі, акроніми, емодзі, англійська мова

Молодь завжди вносить свій особистий внесок у розвиток мови, використовуючи нові слова та вислови, які відображають їх цінності, інтереси та спосіб життя. У сучасному англomовному світі молодіжна лексика стає все більш впливовою і використовується не лише в розмовному, а й у писемному спілкуванні.

Загальновідомо, що молодь прагне до самовираження за допомогою свого зовнішнього вигляду, форми проведення вільного часу та інше. Застосовуючи сленг у своєму мовленні, молодь прагне висловити своє критичне та іронічне ставлення до цінностей, що існують у дорослому світі. Це є спробою виявити свою незалежність, самостійність та завоювати популярність серед однолітків. Крім того, молодь стає активними користувачами особливого мовлення, намагаючись відрізнитися від загальної маси, зокрема в контексті взаємодії з представниками старшого покоління.

Мова молоді постійно змінюється, що є результатом впливу різноманітних факторів, таких як оточення, виховання та соціальне становище. Оскільки технології та соціальні мережі з роками набули популярності, вони також вплинули на словниковий запас англійської мови молодих людей. З розвитком платформ соціальних мереж молодь щодня стикається з величезною кількістю контенту. Цей вплив може призвести до поширення нових слів, фраз і сленгової лексики, які могли походити з інших регіонів або субкультур. Суттєвий вплив на її формування мають соціальні мережі, такі як Facebook, Telegram, Instagram, Tik tok, де виникає унікальна "мова чату".

Оскільки молоді люди продовжують використовувати та адаптувати ці слова у своєму повсякденному спілкуванні, вони сприяють еволюції мови в наш час. Однак ця еволюція не обмежується новими словами та сленгом. Використання технологій також дозволило створити нові форми мови, такі як емодзі та акроніми, які зараз широко використовуються в цифровому спілкуванні.

Неможливо уявити молодіжну лексику без емодзі. Ці невеликі символи не лише додають емоційного відтінку до повідомлень, але й стали невід'ємною частиною інтернет-культури.

Молодь формує свою мову не лише задля ефективного спілкування, а й для вираження власної ідентичності та приналежності до певної групи. І, звісно, соціальні мережі та технології є ключовими факторами, що визначають цю унікальну мову. Молодіжна лексика англійської мови – це не просто слова, це своєрідний код спілкування, який відображає динаміку сучасного світу та особливості культури молоді.

Підсумовуючи вищезазначене, в наш час надзвичайно важливо володіти не лише формальною мовою, а й бути ознайомленим із сленгом, що представляє собою специфічний шар лексики. Він включає в себе жаргонізми, різноманітні розмовні вирази, аббревіатури і так далі.

1. FOMO

Що це означає?

Страх втратити, пропустити щось.

2. Bet

Мають на увазі відповідь, що вказує на згоду. – *You wanna go surfing?* – *Bet.*

3. Yeet

Має значення щось кинути.

He just grabbed my bag and yeeted it into the river – *Він просто схопив мою сумку і кинув її в річку.*

4. Dope

Відмінно, чудово, навдивовижу.

Як використовувати? *Dope* не є грубим або образливим словом, але воно не вживається у формальних ситуаціях, з людьми, яких ви погано знаєте чи на робочому місці.

Dude, it's so dope! – *Чувак, це так круто!*

5. Lit

Захопливо, відмінно.

Як використовувати? *My God, this series is so lit!* – *Боже мій, цей серіал такий захопливий!*

6. ISO

Ясно, як двічі по два! *In search of* – *Бути в пошуках.*

7. Baе

Перекладається як: друга половинка, близька людина, або “краш”

8. Sappin’

Тут все просто. Це слово замінює значення “брехня”.

9. Bruh – “Bro”

Можна використовувати при зверненні до когось.

10. And I oop

Цей вираз вживається у випадку, коли щось справді дивує або провокує вас.

11. Ghosted

Припинення стосунків, шляхом повного зникнення без подальшого спілкування з людиною.

12. GOAT

Перекладається на звичайну лексику дуже просто: Найкращий за всі часи.

13. Gucci

Таку назву ви точно чули хоча б раз. Адже відомий модний дім її має! А ось сленгове слово перекладаємо як “щось гарне або справді круте”.

14. Netflix and chill

Зустрічатися та проводити час разом у романтичній атмосфері.

15. Vibing

Подібно до слова *chill, vibing* має значення “розслабитися, добре провести час”.

16. Salty

Бути засмученим, сердитим або вередливим щодо чогось.

He's super salty about my relationship with Andrew – Він дуже засмучений через мої стосунки з Андрієм.

17. Tea

Плітки або цікаві новини, якими діляться друзі.

18. V

Ви не повірите, але іноді доходить до того, що скорочують слово навіть до однієї літери! А насправді мається на увазі *very*.

19. Cake

Коли хтось має гарну, привабливу фігуру, неформально у розмові використовують й слово *cake*: *My friend has cake – У моєї подруги дуже хороша фігура.*

20. Fish

Напрошуватися на компліменти.

21. DANK

Щось справді чудове або якісне: *Get a load of these dank jokes, honey.*

22. Throw shade

Означає казати щось нехороше або неприємне про когось: *You can't throw shade at my friends.*

23. WYD

Абревіатура виразу *What are you doing?*

24. YAAS

Дуже рішуче “Так!”

25. NP

Скорочення від *No problem*.

26. OFC

Коротка форма від *of course*.

27. TBH

Так переповідається скорочена версія від виразу *To be honest*.

28. WYA

Походить від фрази *Where you at?*

29. WUF

Для того, щоб поцікавитись *Where you from?*

30. LOL

Laugh Out Loud - сміятися вголос.

31. Swipe

Прокручувати вліво або вправо, як у додатках для знайомств.

32. OMG

Oh My God- дуже здивований.

Можна відзначити, що молодіжна лексика англійської мови є динамічним явищем, що активно впливає на мовну культуру та сприяє самовираженню молоді. Її формування тісно пов'язане з використанням технологій та активною участю в соціальних мережах. Сленг, неологізми та скорочення відображають не лише зміни в лексичному складі, але й відношення молоді до сучасних цінностей та технологічних тенденцій.

Знання цього шару мови стає важливим для розуміння та ефективного спілкування з молоддю. У сучасному світі, де спілкування в інтернеті та соціальних мережах набуває все більшого значення, розуміння молодіжної лексики є ключовим аспектом мовної компетентності. Такий лінгвістичний підхід сприяє взаєморозумінню поколінь та визначає актуальні тенденції у мовному розвитку. Молодіжна лексика, зумовлена сучасними викликами та впливом інновацій, виражає креативність та унікальний стиль життя сучасної молоді.

Список використаних джерел:

1. Захарченко С. Характерні риси молодіжної лексики німецької мови. *Іноземні мови XXI століття: професійні комунікації та діалог культур: збірник наукових праць*. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2022. С. 19–25.
2. Кондратюк О. І. Молодіжний сленг як мовне явище. Молодіжні субкультури. *Незалежний культурологічний часопис «І»*. Львів, 2005. С. 135–141.

3. Пащенко К. Молодіжний словник, який варто знати, щоб краще розуміти власних дітей. 2022.

Vasyliwa Hanna. Characteristic features of youth vocabulary of the English language: impact of technology and social networks

The article examines the characteristic features of youth vocabulary in English with a special focus on the influence of technology and social networks. New words, expressions and concepts that are actively used by young people are analyzed, taking into account their origin. The article helps readers to understand the intricacies of the language using by young people and to understand how technology and social networks affect the formation of modern English vocabulary.

Key words: vocabulary, slang, social networks, acronym, emoji, English

УДК 81'25:811.111(045)

Герасимова О. І.,

к.пед.н., доцент кафедри іноземних мов
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

ВАЖЛИВІСТЬ КОНТЕКСТУ У ПЕРЕКЛАДІ З АНГЛІЙСЬКОЇ

Стаття розглядає важливість контексту у процесі перекладу з англійської мови та способи його врахування. Автор досліджує вплив контексту на точність, адаптацію та якість перекладу, а також надає практичні поради щодо передачі контексту у перекладі.

Ключові слова: контекст, переклад, англійська мова, врахування, передача смислу, лінгвістичні особливості

У сучасному світі, де міжнародні комунікації є необхідністю, процес перекладу стає все більш важливим. Однак, викликом для перекладачів залишається врахування контексту в тексті джерела. Контекст у перекладі з англійської мови виявляється важливим елементом, що визначає точність, адаптацію та прийнятність перекладу. Проблема полягає в тому, що недостатнє врахування контексту може призвести до втрати смислу, невірного тлумачення або навіть спотворення змісту тексту, що впливає на якість та ефективність перекладу. Тому, визначення та розгляд важливості контексту у процесі перекладу, а також надання практичних порад щодо його врахування та передачі у перекладі є актуальною проблемою для перекладацької спільноти та дослідників. Розуміння та вирішення цієї проблеми може покращити якість перекладу та сприяти збереженню точності та адекватності передачі смислу тексту.

Останні дослідження у сфері перекладу акцентують увагу на важливості контексту у виконанні перекладацьких завдань. Дослідники підкреслюють, що точний переклад з англійської мови (чи будь-якої іншої) вимагає глибокого розуміння не лише окремих слів, але й їхнього контексту в реченні, абзаці, тексті та більш широкому соціокультурному аспекті.

Дослідники також вказують на важливість розуміння культурних особливостей як ключового аспекту контексту у перекладі. Підкреслюється, що переклад не просто заміна слів з однієї мови на іншу, а й передача культурних конотацій, традицій, суспільних норм та цінностей. Останні дослідження наголошують на тому, що відсутність урахування цих аспектів може призвести до неправильного тлумачення або втрати смислу в перекладі.

У контексті останніх досліджень також розглядаються технологічні рішення, спрямовані на полегшення завдань перекладача через використання комп'ютерних систем, які допомагають у розумінні контексту за допомогою штучного інтелекту та аналізу великих обсягів тексту. Це може сприяти покращенню точності перекладу та зниженню ризику неточностей через більш ефективне врахування контексту.

Метою статті є ретельний аналіз та обговорення важливості контексту у процесі перекладу з англійської мови, а також визначення та надання практичних порад та стратегій щодо врахування та передачі контексту у перекладі.

Передусім, стаття ставить за мету розкрити значення контексту в мові як ключового фактора, що визначає точність, адаптацію та ефективність перекладу. Процес перекладу вимагає не лише перекладу окремих слів, але й урахування їхнього контексту для вірної передачі смислу тексту. Мета полягає в тому, щоб підкреслити, що навіть найточніший переклад слова чи вислову може бути неправильним без урахування того, як вони використовуються в конкретному контексті.

Крім того, стаття прагне проаналізувати фактори, які впливають на контекст у перекладі, такі як культурні відмінності, лінгвістичні особливості та специфіка жанру. Це допоможе читачам отримати більш повне уявлення про те, як різноманітні аспекти контексту впливають на процес перекладу та як ці аспекти можуть бути враховані для забезпечення якості перекладу.

Окрім теоретичного аспекту, автор прагне надати практичні поради та стратегії перекладачам щодо ефективного урахування контексту під час перекладу. Це може включати в себе використання додаткових джерел інформації, аналіз контекстуальних нюансів та використання спеціальних технік для досягнення більш точного та адекватного перекладу.

Отже, наше завдання – систематизувати та розкрити важливість контексту в процесі перекладу з англійської мови, а також надати корисні поради та інструменти для перекладачів, щоб вони могли досягати більш високої якості у своїй роботі.

У світі зростаючої глобалізації й міжкультурного спілкування переклад стає ключовим елементом для розуміння й передачі інформації. Однак точність, адаптація та ефективність перекладу напряду залежать від урахування контексту. Контекст, як фундаментальний аспект мови, відіграє рішучу роль у розумінні смислу слів, фраз та текстів. У цьому контексті виникає актуальна проблема: як правильно враховувати й передавати контекст у перекладі з англійської мови та як це впливає на якість та адаптацію перекладу.

Контекст у перекладі представляє собою широке середовище, що оточує конкретне слово, вислів чи текст, включаючи його соціокультурне, лінгвістичне, історичне та ситуативне оточення. Це не лише сукупність слів, але і усі тонкощі, які формують сенс та значення комунікації.

У контексті перекладу, це врахування всіх аспектів, що оточують конкретний текст або вислів, і вимагає уважного розгляду культурних особливостей, вживання слів у різних жанрах або ситуаціях, і навіть урахування структури речення або контекстуальних нюансів.

Врахування контексту у перекладі – це зусилля перекладача відтворити не лише слово в іншій мові, але й передати всі його супутні аспекти, які визначають його сенс та значення. Це включає у себе урахування контекстуальних взаємозв'язків між словами, їхніх конотацій, а також культурних особливостей, що визначають реальний смисл інформації.

Важливість контексту у перекладі неможливо переоцінити, оскільки він визначає точність, адаптацію та передачу смислу тексту. Контекст у перекладі виступає як каркас, на якому ґрунтується правильне розуміння та відтворення смислу. Ось чому це настільки важливо:

- *Точність перекладу:* Контекст визначає семантичне значення слів та фраз у конкретному контексті. Перекладач повинен враховувати соціокультурний та ситуативний контекст для передачі справжнього смислу.

- *Адаптація до культурних відмінностей:* Контекст допомагає перекладачу уникнути недорозуміннь через культурні або історичні різниці. Перекладчик повинен враховувати особливості культури, щоб правильно тлумачити і передавати смисл.

- *Врахування лінгвістичних нюансів*: Слова та вирази набувають різних значень в залежності від контексту. Це стосується не лише окремих слів, але й граматичних особливостей, які впливають на їхнє тлумачення.

- *Передача інтонації та стилю*: Контекст допомагає передати не лише зміст тексту, а й його тон, настрій, інтонацію. Це особливо важливо при перекладі художніх текстів або діалогів.

- *Уникнення непорозумінь*: Врахування контексту допомагає уникнути неправильного тлумачення тексту та погіршення зв'язку між автором та читачем.

Отже, контекст у перекладі є не просто додатковою інформацією, але й ключовим фактором для вірного тлумачення, передачі смислу та покращення якості перекладу.

Контекст у мові – це широке поняття, що включає в себе всі аспекти, які оточують окреме слово, вислів або текст. Це враховується як сукупність факторів, що визначають семантику, інтонацію, конотацію та синтаксичні особливості, що оточують конкретний елемент мови.

Роль контексту у зрозумінні тексту полягає в наступному:

- *Семантичний контекст*: Контекст допомагає визначити зміст окремих слів та виразів у конкретному реченні чи тексті. Те, як слово використовується у контексті, визначає його значення.

- *Синтаксичний контекст*: В мові порядок слів та їх відношення в реченні визначає зміст. Контекст допомагає розуміти, які слова пов'язані між собою та як вони створюють зміст.

- *Культурний контекст*: Мова нерозривно пов'язана з культурою та традиціями. Контекст включає культурні аспекти, що впливають на значення слів, виразів та зміст тексту.

- *Ситуаційний контекст*: Окремі вислови можуть мати різний зміст в залежності від ситуації, в якій вони вживаються. Контекст допомагає визначити специфіку обставин, що оточують текст.

Розуміння контексту в мові є ключовим для точного тлумачення тексту. Він допомагає уникнути непорозумінь, передати додаткові нюанси, що не влізають у літературний текст, і забезпечує повніше розуміння сенсу мовлення. Таким чином, контекст в мові визначає інтерпретацію слів, речень і текстів, надаючи їм глибший та повний зміст.

Якість перекладу напряму пов'язана із правильним та повним врахуванням контексту. Вірний переклад не лише передає слова однієї мови у іншу, а й відтворює зміст, стиль, інтонацію та всі нюанси початкового тексту. Ось як врахування контексту впливає на якість перекладу:

- *Точність і правильність*: Контекст визначає правильне розуміння та відтворення смислу тексту. Якщо перекладач ураховує не лише окремі слова, а й їх контекст, це сприяє точнішій передачі значення.

- *Адаптація до культурних відмінностей*: Урахування контексту дозволяє перекладачеві враховувати культурні нюанси та особливості, що визначають смисл тексту. Це допомагає уникнути неправильного тлумачення чи втрати значення у новій мові.

- *Передача емоцій та інтонації*: Контекст допомагає передати виразність, стиль, емоційне забарвлення та інтонацію тексту. Це особливо важливо у художніх та літературних творах.

- *Уникнення двозначності та плутанини*: У контексті деякі слова можуть мати кілька значень. Врахування ситуації дозволяє вибрати відповідне тлумачення, уникнути плутанини та забезпечити правильне розуміння.

Таким чином, урахування контексту у перекладі є ключовим для забезпечення високої якості перекладу. Це не лише забезпечує точність, а й допомагає зберегти стиль, смисл та емоційне забарвлення оригіналу, що є особливо важливим для точності та прийняття перекладу.

Контекст у перекладі є складною системою, що обумовлюється різними факторами. Врахування цих аспектів допомагає перекладачеві краще зрозуміти семантику та інтонацію тексту. Ось деякі фактори, які впливають на контекст у перекладі:

- *Культурні відмінності*: Різниця в культурних концепціях може впливати на тлумачення слів та висловлювань. Перекладач повинен враховувати культурні аспекти для точності та адекватності перекладу.

- *Лінгвістичні особливості*: Мовні нюанси, такі як синоніми, антоніми, а також вживання ідіом та колокацій, можуть варіюватися в залежності від контексту. Це важливо враховувати для точного відтворення смислу.

- *Ситуаційний контекст*: Текст може отримувати різний смисл в залежності від конкретної ситуації, в якій він використовується. Наприклад, термінологія, що вживається у професійному контексті, може відрізнятися від щоденної мови.

- *Жанр тексту*: Вид тексту (науковий, художній, технічний) визначає його стиль, специфіку та вимоги до мовного виразу. Контекст повинен бути адаптований до жанру.

- *Призначення тексту*: Цільова аудиторія та мета тексту впливають на ступінь формальності, тон та зміст перекладу. Врахування цих факторів сприяє адаптації тексту для певного споживача.

- *Історичний контекст*: Врахування історичних обставин часто необхідне для правильного тлумачення тексту, особливо у випадках, коли висловлювання або терміни мають зв'язок з певним періодом часу.

- *Визначення понять*: Якщо текст містить спеціальні терміни чи фахову лексику, правильне їх розуміння та врахування контексту є важливим для точного перекладу.

Всі ці фактори взаємодіють та формують контекст, який перекладач повинен враховувати для того, щоб забезпечити якісний та адекватний переклад тексту.

Лінгвістичні особливості відіграють важливу роль у передачі смислу в мовленні та перекладі. Ці аспекти включають в себе різноманітні лінгвістичні явища, які формують значення слів та конструкції речень. Ось як ці особливості впливають на передачу смислу:

- *Семантика та синтаксис*: Лексичне та граматичне значення слів утворює семантику речення. Правильне використання синонімів, антонімів та контекстуальних значень допомагає точніше передати смисл в перекладі.

- *Граматичні структури*: Різні мови мають власні особливості у будові речень, їхньому порядку та структурі. Розуміння цих відмінностей дозволяє зберегти логіку речення при перекладі.

- *Фразеологізми та ідіоми*: Вирази, що мають фіксоване значення в одній мові, можуть бути викликом при перекладі. Розуміння їх контексту та еквівалентів у інших мовах допомагає зберегти семантику.

- *Культурні відтінки слів*: Одне слово в різних мовах може мати різні асоціації та відтінки смислу. Ці відмінності потребують уважного врахування при перекладі для точності та адаптації.

- *Лексичні нюанси*: Розуміння тонкощів вживання слів, їхніх конотацій та емоційного забарвлення допомагає передати точний та повний смисл тексту.

Отже, лінгвістичні особливості впливають на сприйняття та розуміння тексту та мають величезне значення у передачі його смислу через культурні, граматичні та лексичні відмінності між мовами. Врахування цих особливостей допомагає забезпечити точний та адекватний переклад.

Специфіка жанру тексту та контекстуальні нюанси мають велике значення для його розуміння та правильного перекладу. Вони впливають на вибір слів, формування смислу та спосіб сприйняття тексту. Ось деякі аспекти:

- *Літературні жанри*: Художня література відрізняється від наукових чи технічних текстів не лише метою, але й стилем, емоційним забарвленням та

використанням мовних засобів. Перекладач повинен урахувати ці особливості для відтворення стилю та атмосфери.

- *Специфічність тематики*: Тема тексту визначає лексичний склад, вживання спеціалізованих термінів та фахових виразів. Розуміння цієї специфіки допомагає точніше відтворити смисл інформації.

- *Соціокультурний контекст*: Контекстуальні нюанси, такі як ставлення до певних подій, об'єктів або понять у конкретній культурі, впливають на тлумачення тексту та вибір слів у перекладі.

- *Ситуаційний контекст*: Використання мови може змінюватися в залежності від обставин, у яких вона вживається. Тексти, створені для певних ситуацій, можуть потребувати специфічного тлумачення чи адаптації у перекладі.

- *Контекст дискурсу*: Визначення цілей та способів спілкування в тексті (інструкція, наратив, діалог) впливає на структуру, вибір слів та лексичний стиль.

Отже, розуміння специфіки жанру тексту та урахування контекстуальних нюансів є важливим для передачі смислу при перекладі. Врахування цих аспектів допомагає перекладачеві адаптувати текст до вимог жанру та контексту, зберігаючи при цьому його точність та стиль.

Для кращого розуміння контексту перекладач може скористатися додатковими джерелами інформації, що допоможуть отримати більш повний та глибокий уявлення про текст. Ось деякі корисні джерела:

- *Електронні словники та тлумачні довідники*: Вони надають визначення слів, фраз, а також вказівки на їх вживання в різних контекстах. Деякі словники також включають приклади та синоніми, що допомагає зрозуміти відтінки смислу.

- *Корпуси текстів*: Вони містять величезну кількість автентичних текстів, що дозволяє перевірити вживання слів, виразів та фраз у різних контекстах.

- *Спеціалізовані бази даних та ресурси*: Для перекладу текстів з конкретної галузі (медицина, техніка, наука) існують спеціалізовані ресурси з термінологією та термінами, які можуть бути важливими для правильного тлумачення тексту.

- *Інтернет-джерела*: Статті, журнали, аудіо- або відеоматеріали, що стосуються теми тексту, можуть надати додаткові приклади та уточнення щодо його контекстуальних відтінків.

- *Експерти та спеціалісти*: Звернення до фахівців у конкретній галузі або до носіїв мови може допомогти вирішити неточності та складні випадки в розумінні контексту.

- *Літературні джерела та аналогічні тексти*: Аналіз текстів аналогічної тематики або жанру допомагає зрозуміти, як певні вирази чи конструкції використовуються в подібних контекстах.

Використання цих джерел у поєднанні з ретельним аналізом початкового тексту дозволяє перекладачеві краще зрозуміти контекст та відтворити його смисл у перекладі.

Існує кілька технік та стратегій, які перекладачі використовують для врахування контексту при перекладі. Ось деякі з них:

1. *Контекстуальний аналіз*: Ретельне вивчення тексту для визначення основного смислу, цільової аудиторії, жанру та інших важливих аспектів.

2. *Використання синонімів*: Знаходження адекватних синонімів або подібних за значенням слів, що відповідають контексту, допомагає знайти найбільш точний варіант перекладу.

3. *Консультація з фахівцями*: Пошук допомоги від носіїв мови, експертів у конкретній галузі чи колег може допомогти зрозуміти складні терміни та нюанси.

4. *Використання корпусів текстів*: Дослідження використання певних слів чи фраз у контексті подібних текстів допомагає знайти оптимальні варіанти перекладу.

5. *Збереження структури речення*: Спроба зберегти аналогічну структуру речення може сприяти збереженню смислу та емоційного забарвлення тексту.

6. *Використання аналогій*: Звернення до аналогій або прикладів із власного досвіду для пояснення концепцій чи виразів, що потребують контекстуального розуміння.

7. *Перевірка у різних контекстах*: Перекладачі можуть перевірити свої варіанти перекладу у різних контекстах, щоб визначити найбільш відповідні та адекватні варіанти.

Ці техніки допомагають перекладачеві краще розуміти, адаптувати та передавати контекстуальні відтінки при перекладі, що сприяє більш точному та адекватному перекладу тексту.

Ось декілька прикладів контекстуальних ситуацій та їх аналізи для кращого розуміння ролі контексту в перекладі:

Приклад 1: Англійське слово "bank"

Контекст: Слово "bank" може мати кілька значень – *банк* (фінансова установа) або *берег* (річковий або морський). У реченні "I'm going to the bank", контекст визначає смисл слова.

Аналіз: Без контексту можливі двозначність та неперекладеність. Однак, якщо контекст включає розмову про фінансові операції, то "bank" буде перекладатися як "банк". Якщо йдеться про відпочинок біля води, то переклад буде "берег".

Приклад 2: Культурні відтінки

Контекст: Вираз "бути в сірому районі" в англomовному тексті. У різних культурах це може мати різні асоціації – в одній культурі це може бути позитивне місце, у іншій – негативне.

Аналіз: Перекладач повинен враховувати контекст, щоб правильно передати сенс. Наприклад, в одній мові це може відтворюватися як "жити в хорошому районі", а в іншій як "жити в проблемному районі".

Приклад 3: Емоційна інтонація

Контекст: Фраза "It's fine" може мати різні значення залежно від того, як емоційно вона вимовлена. Це може бути як позитивна оцінка, так і неохоча згода.

Аналіз: Перекладач повинен урахувати емоційний тон для точного перекладу. Наприклад, "Це чудово" або "Нема проблем" можуть бути відповідними відповідями, але вони вже мають різний емоційний відтінок.

Приклад 4: Конотація слів

Контекст: Слово "скромний" може мати різні конотації – в одній мові воно означає скромність як позитивну рису характеру, а в іншій – недостатність.

Аналіз: Перекладач повинен враховувати конотації слова у відповідному контексті, оскільки переклад "скромний" може бути різний залежно від ситуації.

Приклад 5: Вживання ідіом та фразеологізмів

Контекст: Фразеологізми та ідіоми, такі як "бити жовтими картками" у футболі, можуть бути неоднозначними та потребувати особливого тлумачення.

Аналіз: Перекладач повинен знати ідіоматичні вирази та їхнє вживання в різних культурах, щоб передати їх значення точно та зрозуміло.

Приклад 6: Міжкультурні аспекти

Контекст: Опис ритуалів або традицій може бути складним у перекладі, оскільки вони можуть мати унікальне значення в конкретній культурі.

Аналіз: Перекладач повинен не лише перекласти слова, але й передати значення, пов'язане з культурними аспектами, що потребує глибокого розуміння та врахування контексту.

Ці приклади показують, як важливо враховувати контекст для вибору правильного перекладу. Контекст допомагає визначити смисл слова чи виразу, що є ключовим у відтворенні точності та адекватності.

Ось декілька конкретних ситуацій, де контекст визначає успішність перекладу:

- *Технічні документи та інструкції*: При перекладі технічних документів контекст відіграє важливу роль у точному та зрозумілому відтворенні термінів та інструкцій. Навіть мінімальна неточність може призвести до неправильного розуміння та використання обладнання.

- *Медичні записи та діагнози*: У медичному перекладі контекст визначає точність та релевантність інформації. Невірне тлумачення термінів чи діагнозів може мати серйозні наслідки для пацієнта.

- *Юридична документація*: У цій галузі важливо враховувати контекст для точного передання правових термінів та юридичних умов. Невірний переклад може призвести до непорозумінь чи навіть юридичних проблем.

- *Літературні твори та поезія*: У цьому випадку контекст визначає художнє відтворення, настрій та стиль твору. Неврахування контексту може призвести до втрати поетичності чи автентичності тексту.

- *Спілкування та перемовини*: У випадку переговорів або бізнес-спілкування контекст визначає точність передачі вимог, умов та домовленостей. Навіть невеликі непорозуміння можуть призвести до серйозних наслідків у договірних відносинах.

У цих ситуаціях точність та адекватність перекладу визначаються здатністю перекладача уважно вивчати та розуміти контекст, адаптувати мову до специфіки сфери та забезпечувати правильне тлумачення інформації.

Коли перекладач враховує контекст, переклад стає точнішим та більш адаптованим до особливостей початкового тексту.

При відсутності вивчення контексту перекладач може вибрати загальний еквівалент слова або фрази, не враховуючи його використання у конкретному контексті. Це може призвести до вибору неправильного значення слова чи фрази та зміни сенсу тексту. Такий переклад може бути більш загальним, але втрачає відтінки, що визначаються контекстом.

Урахування контексту дозволяє перекладачеві точніше передати сенс слова чи виразу, адаптувати переклад до специфіки ситуації чи мети тексту. Переклад може бути більш точним та відповідати особливостям початкового тексту, зберігаючи емоційне забарвлення, стиль та інтонацію.

Правильне врахування контексту в перекладі сприяє збереженню точності, адекватності та відтворенню усіх контекстуальних відтінків оригінального тексту.

Важливість контексту у перекладі надзвичайно велика. Контекст визначає сенс та значення слів та виразів у конкретній ситуації, культурному оточенні або специфіці тексту. Без урахування контексту переклад може бути неточним та втрачати відтінки смислу, що може призвести до неправильного розуміння тексту.

Контекст впливає на вибір відповідних еквівалентів, уточнює конотації та емоційний тон, допомагає визначити стиль та інтонацію тексту. Врахування контексту дозволяє перекладачеві краще передати смисл, зберігаючи унікальні відтінки, що зробить переклад більш точним та адекватним оригіналу.

Загалом, успішність перекладу визначається здатністю перекладача ретельно досліджувати та розуміти контекст тексту. Тільки при урахуванні всіх контекстуальних нюансів переклад може бути максимально точним та вірним до початкового матеріалу.

Ключові моменти в урахуванні контексту в перекладі включають адекватне тлумачення слів та виразів, вибір найточніших еквівалентів, розуміння культурних відмінностей та здатність передати специфіку тексту. Без урахування контексту переклад може втратити свою точність, адекватність та ефективність у передачі смислу.

Успішний переклад вимагає від перекладача не лише знання мови, але й здатності відчувати та розуміти особливості тексту у відповідному контексті. Тільки уважне вивчення контексту може забезпечити точність та адекватність перекладу, зберігаючи унікальність оригіналу в мові, в яку він перекладається.

Список використаних джерел:

1. Baker Mona. In Other Words: A Coursebook on Translation. Routledge, 1992. 352 p.
2. Bassnett Susan. Translation Studies. Routledge, 2014. 208 p.
3. Gentzler Edwin. Contemporary Translation Theories. Routledge, 1993. 224 p.
4. Munday Jeremy. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. Routledge, 2016. 324 p.
5. Newmark Peter. A Textbook of Translation. Prentice Hall, 1988. 292 p.
6. Nida Eugene. Toward a Science of Translating. E. J. Brill, 1964. 331 p.
7. Nord Christiane. Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis. Rodopi, 1991. 284 p.
8. Pym Anthony. Exploring Translation Theories. Routledge, 2010. 254 p.
9. Toury Gideon. Descriptive Translation Studies and Beyond. John Benjamins Publishing Company, 1995. 366 p.

10. Venuti Lawrence. The Translator's Invisibility: A History of Translation. Routledge, 1995. 336 p.

Herasymova Olha. The importance of context in English translation: how to render it in the process of translation

The article examines the importance of context in the process of translation from the English language and methods of taking it into account. The author explores the impact of context on translation accuracy, adaptation, and quality, and provides practical advice on conveying context in translation.

Key words: context, translation, English language, consideration, transfer of meaning, linguistic features

УДК 81'25:81'373.45(045)

ДИМОВСЬКИХ О. В.,

студент

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Остапенко С. А.

ЛЕКСИЧНІ ПРИЙОМИ ВІДТВОРЕННЯ КАЛЬОК В ПЕРЕКЛАДІ

Стаття присвячена прийому калькування як основи для перекладу великої кількості різноманітних запозичень у міжкультурній комунікації. Автор зазначає основні правила перекладу та використання калькування; описує такі види калькування, як словотворчі кальки, семантичні кальки, фразеологічні (синтаксичні) кальки, напівкальки, хибні кальки; наводить приклади поєднання кальок з різного роду додатковими трансформаціями, до яких можна віднести зміну морфологічного статусу слів, кількості слів у словосполученні, їхнього порядку тощо.

Ключові слова: калька, запозичення, транскрипція, лексико-семантичний прийом

Мова є чудовим інструментом для взаємодії людей один з одним. М. Гольдштейн вважає, що «ми можемо визначити мову як систему спілкування за допомогою звуків або символів, яка дозволяє нам виражати наші почуття, думки, ідеї та досвід». [4, с. 357]. Більше того, кожна країна має свою власну мову для спілкування як національну мову. Мова відіграє велику роль у нашому житті, оскільки за допомогою неї ми висловлюємо свої думки. У нашому житті вона використовується в повсякденній діяльності для обміну інформацією з іншими людьми.

Оскільки наше покоління вступило в епоху глобалізації, на нас впливає інша культура та мова. Ми, як правило, не розуміємо іноземну мову, оскільки

вона, як часто буває, незнайома нам. Наприклад, незважаючи на те, що англійська є міжнародною мовою, багато людей в Україні все ще не знають і не розуміють її. Якщо вони не розуміють мову, вони не можуть прочитати книги, журнали, статті в інтернеті. Ось чому необхідно відтворити мову оригінального тексту цільовою мовою. Це явище називається перекладом. Ніда і Табер стверджують: «Переклад полягає у відтворенні мовою-реципієнтом найближчого природного еквівалента повідомлення мовою-джерелом, по-перше, з точки зору значення, а по-друге, з точки зору стилю» [6, с. 12]. Вони вважають, що переклад – це відтворення тексту мовою перекладу в найближчому еквіваленті вихідного тексту, який звучить природно. Як і Ніда і Табер, Ньюмарк стверджує: «Переклад – це передача змісту тексту іншою мовою так, як його задумав автор» [5, с. 5]. Кетфорд також зазначає: «Переклад – це операція, що виконується над мовами: процес заміни тексту однією мовою на текст іншою мовою» [5, с. 1]. З визначень цих фахівців можна зробити висновок, що переклад – це процес передачі змісту тексту з однієї мови на іншу мову. Перекладач не тільки переносить сенс з тексту оригіналу в текст перекладу, але й повинен звучати природно.

Незважаючи на те, що ми перекладаємо текст на нашу мову, яка повинна дати нам розуміння сенсу, ми іноді запозичуємо деякі слова з іншої мови, особливо з англійської. Вайнрайх стверджував, що «мовні контакти можуть впливати на мови, що контактують, через лінгвістичні інтерференції, а саме фонематичні, граматичні та лексично-граматичні та лексичні інтерференції» [7, с. 62]. Це означає, що одна мова може впливати на іншу через фонематичні, граматичні та лексичні інтерференції. Ми несвідомо запозичуємо деякі слова з іншої мови і використовуємо їх у повсякденному житті, або в даному випадку в перекладі. Запозичення слів, як правило, відбувається шляхом семантичних змін або запозичення форми слова без будь-яких змін. Це називається *запозиченням і калькуванням*.

Дорато стверджує, що «калькування зазвичай відбувається, коли мовець не знає певного слова в мові перекладу і тому звертається до іншої мови, щоб напівзапозичити невідомий термін. Як тільки це відбувається, мовець здійснює дослівний переклад цільовою мовою» [3, с. 1]. Він вважає, що кальки є напівзапозиченими словами. Іншими словами, їх можна вважати запозиченими словами, оскільки вони запозичують форму слів з інших мов, а потім адаптують їх у мові перекладу. Наприклад, слово *computer* перекладається як *комп'ютер*. Це слово є напівзапозиченим з англійської мови і адаптує форму в мові перекладу, тобто українською.

Калька (від французького *calque* "копія"), або калькування, у мовознавстві – запозичення іноземних слів і виразів буквеним перекладом відповідної мовної одиниці. Результат цих запозиченні: слова, вирази. Дослідження кальки займається лінгвістика, лексикологія та перекладознавство [1].

Т. Корольова визначає **калькування** як «відтворення не звуку, а комбінаторного складу слова або словосполучення». [2] Калькування як прийом перекладу стало основою для великої кількості різноманітних запозичень у міжкультурній комунікації в тих випадках, коли транслітерація була з тих чи інших причин неприйнятна з естетичних, семантичних або інших причин». [2] Для мовних одиниць, що не мають прямої відповідності в мові перекладу, іноді використовують калькування. Складові частини слова (морфеми) або словосполучення (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови перекладу.

Сучасні мови демонструють безліч прикладів міжмовної кореляції, часто за функціональною ознакою. Наприклад: українські склади *-or, -ець, -іст* тощо, пов'язані з англійськими префіксами *-er, -or, -ist*; українські префікси *не-, без-* прямо асоціюються з англійськими префіксами *in-, non-, im-, in-*. Багато кореневих морфем також мають пряму відповідність в українській та англійській мовах, наприклад: *війна – war; старий – old; темний – dark; їти – go*. [2]

У політичних і наукових галузях існує велика кількість словосполучень, які можна використовувати як кальки: *вотум недовіри – non-confidence vote; змішані закони – mixed laws; Верховний Суд – Supreme Court, глава уряду – head of the government*.

Завдяки транскрипції, калькування не завжди є простою механічною операцією перенесення вихідного тексту мовою, що перекладає; нерідко потрібно кілька трансформацій. На першому місці стоїть зміна відмінкової форми, кількості слів у словосполученні та числа складів у словосполученні (афікси), порядку слів, морфологічного або синтаксичного статусу слова. Наприклад, англійське слово *skinheads* потребує як граматичної зміни для слова *skin*, так і загальної трансформації – *бритоголови*; англійський термін *two thirds majority* потребує як фонетичної, так і синтаксичної трансформації: більшість у *дві третини (голосів)*. [2] Багато з афіксів англійської мови належать до самостійної ознаки, вираженої прикметником в українській мові, і включають необхідні зміни під час процесу калькування. Наприклад: *неоподатковуваний дохід – non-taxable income, некваліфіковане лікування – unqualified treatment*.

Зазвичай вдаються до калькування слів і словосполучень, які широко використовуються в мові: назви об'єктів культурної спадщини: *Зимовий палац* – *Winter Palace*, *Білий Дім* – *White House*.

Спосіб калькованого перекладу часто задається словниковим, але деякі випадки вимагають самостійного рішення перекладача. Наприклад: історія культури або географічні назви та нові терміни можуть бути визначені тільки перекладачем. По-друге, правильний переклад не завжди є найвдалішим вибором, оскільки в результаті створюється надто складна мовна одиниця – це нерідко трапляється під час дослівного перекладу (наприклад, переклад *Лондонський Тауер* є кращим, ніж *Тауер Лондону*, за поверхневою структурою та ближчим до вихідної одиниці). У цьому випадку слід перекладати не тільки поверхневу структуру, а й функціональну частину.

Як правило, калькування найчастіше є кращим способом перекладу, ніж транскрипція. У результаті перекладів утворюються несумісні та неприйнятні одиниці з важковимовними словами або ж просто псевдослова в перекладі. Коли неможливо уникнути транскрипції, її зазвичай поєднують із калькою, що часто трапляється при перекладі імен-прізвищ. Зокрема, *Іван Калита* має багато подібностей англійською мовою: транскрипція *Ivan Kalita* – це геть чуже до європейської традиції ім'я і несе на собі відбиток екзотичності; версія *John the Moneybags* – калька для ближчого способу іменування правителя до англійської традиції. При цьому зберігається структура вихідного імені.

Якщо використовується даний спосіб перекладу, то необхідно розгорнути або згорнути вихідну структуру, щоб додати до неї додаткові елементи та скоротити вихідні елементи.

Також треба виділити основні правила перекладу та використання калькування:

1) калькування використовується, коли необхідно створити в тексті, що перекладається, смислову одиницю і при цьому зберегти елементи вихідної форми;

2) калькування використовується для передачі частини географічних назв, назв історико-культурних подій та об'єктів;

3) у низці ситуацій калькування супроводжується процесами складання/розширення вихідної одиниці залежно від типологічних особливостей.

Лінгвісти розрізняють такі види калькування:

- словотворчі кальки;
- семантичні кальки;
- фразеологічні (синтаксичні) кальки;

- напівкальки;
- хибні кальки.

Словотворчі кальки – це слова, які були отримані поморфемним перекладом з однієї мови на іншу. Для того щоб зрозуміти походження цього слова, необхідно згадати про те, що калька – це частина мови, яка складається з морфем своєї рідної мови. Це пояснюється тим, що справжнє походження цих слів часто виявляється несподіваним для людини, яка вперше їх чує. Наприклад: *skyscraper* – *хмарочос*; *semiconductor* – *напівпровідник*.

Часто в процесі перекладу складених термінів словотворча калька використовується недосвідченими перекладачами замість правильного смислового перекладу терміна цілком, що призводить до помилок (Таблиця 1):

Таблиця 1

<i>Англійський термін</i>	<i>Словотворча калька</i>	<i>Коректний переклад</i>
Galilean moons	Галілеєві місяці	Галілейські супутники
Polar bear	Полярний ведмідь	Білий ведмідь
Black ice	Чорний лід	Гололедиця
Raman scattering	Раманівське розсіювання	Комбінаційне розсіювання
2 o'clock in the morning	2 година ранку	2 година ночі
X-rays	Ікс-промені	Рентгенівські випромінювання
Magnitude of a star	Величина (розмір) зірки	Зоряна величина (блиск)
Blowing snow	Метання снігу	Поземка

Семантична калька – це слово з новим значенням, яке з'явилося внаслідок впливу іноземного слова. Наприклад: *уподобання споживачів* – *consumer preferences*, *насичення попиту* – *demand saturation*.

У результаті буквального перекладу ідіоматичних виразів утворюються **фразеологічні кальки**. Наприклад: *багато галасу з нічого* (*багато галасу даремно*) – *tuch ado about nothing* (*перекладається як “багато про нічого”*).

Напівкалькою називають часткове калькування складових частин слів. Наприклад: *ф'ючерсна угода* – *futures agreement*, *ефект доходу* – *income effect*.

Поняття **хибної кальки** застосовують до запозичень, що сталися внаслідок неправильного розуміння морфолого-семантичної структури іноземного слова.

Як уже зазначалося вище, такий прийом, як калькування, дуже часто доводиться поєднувати з різного роду додатковими трансформаціями, до яких можна віднести зміну морфологічного статусу слів, кількості слів у словосполученні, їхнього порядку тощо. Підтверджено той факт, що калькування термінів дійсно може супроводжуватися іншими перекладацькими

прийомами. Ці прийоми можна розділити на дві групи: граматичні та лексичні або лексико-семантичні.

Узагальнюючи все вищесказане, можна сказати, що калькування дійсно є дуже ефективним прийомом, який використовують в процесі перекладу. Найчастіше калькуванню піддаються складні слова і словосполучення, що складаються з двох і більше компонентів, які найбільше поширені в перекладеному тексті. Очевидно, що калькування в чистому вигляді зустрічається далеко не у всіх випадках, і найчастіше воно поєднується з різноманітними додатковими трансформаціями, причому до цих трансформацій можуть належати як різні граматичні (заміна частин мови, перестановка слів, що входять у словосполучення, і розгортання), так і лексичні та лексико-семантичні прийоми перекладу (транслітерація, конкретизація, генералізація). Найпоширенішим прийомом, що зустрічається найчастіше, є перестановка слів у словосполученні. Крім того, калькування може супроводжуватися відразу кількома трансформаціями, наприклад, конкретизацією (лексико-семантичний прийом) і перестановкою компонентів словосполучення (граматичний прийом).

Список використаних джерел:

1. Калька (мовознавство). URL: <https://www.wiki.uk-ua.nina.az/Кальки.html>
2. Корольова Т. М. Методичні вказівки. Переклад усної комунікації. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15822/1/Korolova+Tetiana+Mykhailivna+2022.pdf>
3. Dorado D. Spanish-English bilinguals in Gainesville, Florida: a crossgenerational study of the use of calques. 2006.
4. Goldstein E. B. Cognitive psychology: connecting mind, research and everyday experience. Cengage Learning, 2010. 480 p.
5. Newmark P. A textbook of translation. Great Britain : Wheaton & Co. Ltd, 1988.
6. Nida E. A., Taber C. R. The theory and practice of translation. 1974.
7. Weinreich U. Languages in contact: findings and problems. 1968.

Dymovskikh Oleksandr. Lexical techniques for reproducing calques in the process of translation

The article deals with the technique of calquing as a basis for translating a large number of different borrowings in intercultural communication. The author outlines the basic rules of translation and use of calques; describes such types of calques as word-formation calques, semantic calques, phraseological (syntactic) calques, semi-calques, false calques; gives examples of combining calques with various additional transformations, which include changes in the morphological status of words, the number of words in a phrase, their order, etc.

Key words: calque, borrowing, transcription, lexical and semantic technique

Жукова Є. Р.,
студентка
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»,
м. Дніпро, Україна
Науковий керівник: Висоцька Т. М.

ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ У СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ РЕКЛАМІ ТА ЗАСОБИ ЇХ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У статті розглядаються лінгвістичні засоби реалізації маніпулятивного мовного впливу в рекламному дискурсі. Пояснюється як мова може стати потужним інструментом в руках рекламних кампаній. Розкриваються проблеми, які виникають при перекладі. Наводяться змістовні та зрозумілі приклади маніпуляцій в англomовній рекламі.

Ключові слова: реклама, маніпуляція, рекламний дискурс, вплив, переклад

В останні роки в наукових дослідженнях все більше уваги приділяється аналізу методів впливу на інших людей. Це призвело до появи безлічі визначень терміну "маніпуляція" в різних галузях, таких як психологія, політика та інші.

Історія виникнення терміну "маніпулювання" має свої корені в часи, коли це слово вказувало на виконання складних дій за допомогою рук. Походження слова "маніпуляція" відбулося від латинського слова "*manus*", що означає "рука", і латинського слова "*manipulare*", яке мало позитивне значення "управляти", "управляти з розумінням", "допомагати". Поступово термін набув метафоричного значення, а з часом став повною метафорою, що вказувала на бажання "захопити в руки," "приборкати" іншу особу, "зловити на гачок", іншими словами, намагання перетворити людину на маріонетку [6, с. 48].

Підсумовуючи вище викладене, можна погодитися з більшістю дослідників, що визначальною ознакою маніпуляції є їхня прихованість, а її результатом є отримання вигоди для того, хто проводить маніпуляцію, за рахунок того, хто цього не усвідомлює.

Учений Ю. Миронов вказує, що мовне маніпулювання означає відбір і використання відповідних мовних засобів з метою впливу на адресата. Цей вид впливу широко використовується в рекламі, і завдяки йому споживач сприймає інформацію про товар об'єктивно, вважаючи це своєю власною думкою [2, с. 78].

Маніпулятивні техніки в англomовній рекламі часто пов'язані з використанням мовних структур, які акцентують на переваги продукту або послуги, ігноруючи його недоліки.

Отже, можна побачити, що загальна словникова та лінгвістична література представляє мовне маніпулювання як одну з форм маніпулятивного впливу на адресата, яка виконується свідомо з використанням вдало підібраних мовних засобів.

Реклама – це мистецтво захоплення уваги і переконування людей робити покупки. У сучасному інформаційно насиченому світі мовні інструменти стали засобами маніпуляції, якими користуються рекламисти для досягнення своїх цілей. У цьому есе ми розглянемо мовні засоби, що використовуються в сучасній англomовній рекламі та дослідимо, як їх можна перекласти на українську.

Реклама, як один із видів масової комунікації, стала невід'ємною частиною сучасного суспільства, і існують різноманітні визначення цього поняття. У книзі «Основи маркетингу» Ф. Котлера рекламу визначено як будь-яку оплачену форму неособистого представлення та підтримки ідей, товарів або послуг від імені відомого спонсора [1].

Одним із найпотужніших засобів маніпуляції в рекламі є використання емоцій. Англійська мова має багатий арсенал слів і виразних засобів, які можуть викликати конкретні почуття у споживачів. Наприклад, слова "розкішний" або "розкішний" вражають і надають продукту відчуття статусу.

Однак при перекладі на українську важливо знайти еквіваленти, які можуть викликати схожі емоції серед цільової аудиторії.

У сучасній англomовній рекламі широко використовуються мовні засоби маніпуляції споживачами, такі як емоційна лексика, риторичні питання і використання соціокультурних стереотипів.

Однією з ключових стратегій маніпуляції в англomовній рекламі є створення психологічних "крючків", які змушують споживачів реагувати на рекламне повідомлення емоційно та інтуїтивно.

Під час дослідження було виділено 3 основні засоби маніпулятивного впливу в сучасній англomовній рекламі.

- Стимулювання почуттів і емоцій (реклама використовує ефективні і пристрасні описи, щоб викликати почуття і емоції у споживачів);
- Використання соціокультурних аспектів (рекламодавці використовують знання цінностей і схвалення суспільством для впливу на споживачів);

- Маніпулятивні прийоми лінгвістичного впливу (рекламодавці використовують різноманітні мовні прийоми, такі як епітети та риторичні запитання, щоб переконати споживачів).

Хоча реклама часто славиться своєю креативністю та ефективністю просування продуктів і послуг, вона також має темну сторону. Ця темна сторона охоплює низку етичних, психологічних і суспільних проблем, пов'язаних із рекламною практикою. Ось деякі з ключових аспектів темної сторони реклами:

1) Оманлива реклама. «Деякі рекламодавці вдаються до обману, щоб спонукати споживачів придбати їхню продукцію».

2) Маніпуляційно-психологічна тактика. «Реклама часто використовує психологічні прийоми, щоб вплинути на поведінку споживачів».

3) Експлуатація вразливої аудиторії. Рекламодавці іноді орієнтуються на вразливі верстви населення, включаючи дітей і людей похилого віку, які можуть бути менш здатними розпізнати наміри реклами та можуть легко піддатися її повідомленням.

4) Вплив на навколишнє середовище Реклама іноді зміцнює шкідливі стереотипи, пов'язані зі статтю, расою та іншими ознаками.

Розглянемо мовні засоби, використані в наведеному англomовному рекламному тексті та дослідимо, як їх можна перекласти українською мовою:

"Hurry in Today for Our One-Day-only Sale! Don't Miss Out on Incredible Discounts and Unbeatable Prices. TIME IS RUNNING OUT, SO run to Our Store Before Is Too Late!"

"Поспішайте сьогодні на наш однодневний розпродаж! Не пропустіть неймовірні знижки та шалені ціни. Час плине, тож прибігайте до нашого магазину, поки ще не занадто пізно!"

У наданому рекламному тексті англійською мовою було використано кілька мовних засобів, щоб створити відчуття терміновості та переконати потенційних клієнтів вжити негайних дій. Ось розбивка мовних засобів, використаних у тексті:

Наказові речення: у тексті використовуються наказові речення для надання прямих наказів, спонукаючи читача «*Hurry in Today*» та «*run to Our Store*». Це створює відчуття терміновості та спонукає до негайних дій.

Часові обмеження: текст підкреслює обмежений часовий проміжок за допомогою таких фраз, як «*One-Day-only Sale*» і «*TIME IS RUNNING OUT*». Ці часові обмеження створюють відчуття терміновості та дефіциту, спонукаючи читачів діяти швидко.

В українському перекладі ці самі мовні засоби були адаптовані, щоб передати те саме відчуття терміновості та спонукати до негайної дії.

Слід також зазначити, що найбільш активною та впливовою групою слів у рекламі є **прикметники**. Серед прикметників, які найчастіше вживаються в рекламі, можна виділити такі слова, як «Чудовий», «Комфортний», «Надзвичайний», «Глобальний», «Високий» та багато інших.

Порівняння у текстах реклами є важливим стилістичним прийомом, який полягає в уподібненні двох об'єктів дійсності чи їх властивостей, що належать до різних класів. Ця стилістична фігура складається з суб'єкта порівняння і об'єкта порівняння, і може використовувати слова, такі як "as," "as...as", "like", "as though", "as if", "such as" і інші [3, с. 168]. В рекламних текстах цей прийом допомагає виділити рекламовану марку серед інших торгових марок і створює ефективний спосіб привернути увагу споживача.

Велику роль у рекламному дискурсі відіграють і інші частини мови, такі як іменники, прислівники тощо.

Давайте також розглянемо, як частини мови сприяють створенню рекламної маніпуляції:

Coca-Cola: «Смак, який ламає всі реалії!» – У цій рекламі використовується гіпербола, щоб підкреслити особливість смаку цього напою.

L'Oréal: «Ви того варті!» – Слоган «Ти цього вартий» використовує гіперболу, щоб підкреслити цінність продуктів для краси.

Ці приклади показують, як **гіпербола** використовується в рекламі для привернення уваги споживачів і посилення позитивного враження від товару чи послуги.

Антитеза, яка поєднує протилежні за значенням лексичні одиниці, також є важливим стилістичним прийомом у рекламі. Вона створює нове змістове поняття, поєднуючи антонімічні семантичні властивості, і це справляє значний вплив на покупця. Наприклад, Nike: "*Just Do It.*" – Це відомий слоган Nike, де протилежні ідеї "*just*" (просто) і "*do it*" (зроби це) об'єднуються, щоб надихнути на дію та подолання труднощів. Burger King: "Have It Your Way" – Слоган "*Have It Your Way*" акцентує на індивідуальній свободі вибору в меню, об'єднуючи ідею особистого вибору (*your way*) та послуги ресторану (*have it*). Apple: "*Think Different*" – Цей слоган відзначається антитезою між "*think*" (мислити) та "*different*" (інакше), заохочуючи споживачів думати творчо та відмінно від усіх інших. Ці приклади демонструють, як антитеза може бути використана в рекламі для створення запам'ятовуваних та виразних гасел і висловлювань.

На лексико-семантичному рівні маніпулятивний вплив в рекламі досягається за допомогою засобів, що привертають увагу адресата та спрямовують її в потрібне для рекламодавця русло.

С. Романюк вказує на важливість гендерної лексики в рекламному дискурсі, яка може маніпулювати увагою різних типів адресатів і сприяти запам'ятовуванню рекламованого товару, а також створювати гендерно визначені системи цінностей. У рекламі можуть використовуватися слова та вирази, що асоціюються із чоловіками та жінками, і це може впливати на сприйняття товару або послуги. Наприклад, слова "god" та "goddess," "hero" та "heroine," "men" та "women," "masculinity" та "femininity" можуть використовуватися для створення гендерних образів у рекламі. [5, с. 288].

Культурний контекст відіграє значну роль в адаптації маніпулятивних технік з англійської реклами до української культури з урахуванням відмінностей у цінностях і споживчих уподобаннях.

Важливо враховувати етичні аспекти використання маніпулятивних засобів у рекламі, як англійською, так і українською мовами, щоб уникнути негативних наслідків для суспільства та споживачів.

Маніпуляції, вкорінюючись у свідомості потенційного споживача, починають проявлятися автоматично. За думкою Н. Ткачук, рекламні повідомлення розраховані на те, щоб споживач купував товар не раз, а багато разів. Вони намагаються зробити так, щоб споживач став звиклим до купівлі саме цього товару і віддавав перевагу лише цьому виробнику [5].

Перекладачі та маркетологи мають співпрацювати, щоб створити ефективну україномовну рекламу, яка зберігає оригінальний задум і цілі англійської реклами.

Порівняльний аналіз маніпулятивних технік в англійській та україномовній рекламі допомагає виявити схожість і відмінність у підходах до маніпулювання в обох культурах.

Вивчення лінгвістичних засобів маніпуляції в рекламі сприяє розумінню того, як мова може впливати на поведінку споживача та прийняття рішень.

Для успішної адаптації маніпулятивних засобів з англійської реклами до української мови необхідно враховувати мовні особливості та культурні контексти обох мов.

Використання емоційно насичених слів і словосполучень, таких як «найкращий», «унікальний» тощо, допомагає передати суть маніпулятивного прийому в українському перекладі зі збереженням сенсу та психологічного впливу на споживача.

Створення відчуття терміновості є ще одним важливим аспектом маніпуляції. Такі фрази, як «пропозиція з обмеженим часом» або «дійте зараз», спонукають клієнтів швидко приймати рішення. При перекладі українською мовою слід використовувати подібні виразні засоби, щоб зберегти актуальність і значущість пропозиції.

Нарешті, розуміння цільової аудиторії має першочергове значення. Реклама повинна говорити мовою передбачуваної демографічної групи, беручи до уваги їхні інтереси та цінності. Перекладаючи українською мовою, зміст має бути адаптований до перегуку з українською культурою та менталітетом.

Підсумовуючи, лінгвістичні засоби маніпуляції в рекламі можуть бути потужними інструментами впливу на споживачів. Перекладаючи таку рекламу українською мовою, важливо враховувати культурні та мовні нюанси для збереження ефективності та чесності спілкування. Реклама – це мистецтво – ремесло, яке, якщо його застосовувати продумано та етично, може не лише передавати продукти та послуги, але й цінності та ідеї.

Вивчення лінгвістичних засобів маніпуляції в рекламі сприяє розумінню того, як мова може впливати на поведінку споживача та процес прийняття рішень.

Список використаних джерел:

1. Котлер Ф., Армстронг Г. Основи маркетингу : стислий курс / пер. з англ. Київ, 2020. 880 с.
2. Миронов Ю. Б., Крамар Р. М. Основи рекламної діяльності. Дрогобич, 2007. 108 с.
3. Мороховський А. Н. та ін. Стилїстика англійської мови. Київ : Вища шк., 1984. 248 с.
4. Романюк С. К. Реалізація маніпулятивного потенціалу лінгвістичних вербальних засобів в американському рекламному дискурсі. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): у 4 ч.* Кіровоград: РВВ КДПУ імені В. Винниченка. 2009. С. 286–289.
5. Ткачук Н. О. Особливості функціонування рекламного дискурсу, орієнтованого на молодіжну цільову аудиторію. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки.* 2016. С. 249–253.
6. Остроухов В. В., Петрик В. М., Присяжнюк М. М. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти). Київ, 2010. 776 с.

Zhukova Yelyzaveta. Linguistic means of manipulative influence in modern English-language advertising and means of their Ukrainian language rendering

The article examines the linguistic means of implementing manipulative linguistic influence in advertising discourse. It is explained how language can become a powerful tool in the hands of advertising campaigns. The problems that arise during translation are revealed. Meaningful and understandable examples of manipulations in English-language advertising are given.

Key words: advertising, manipulation, advertising discourse, influence, translation

Кравченко А. Б.,

вчитель-методист

Криворізький ліцей академічного спрямування "Міжнародні
перспективи" Криворізької міської ради,

м. Кривий Ріг, Україна

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ

В статті розглянуто сучасні підходи до визначення поняття неологізм та класифікації неологізми. Схарактеризовано причини виникнення неологізмів та сформульовано їх мовні функції в публіцистичному тексті.

Ключові слова: неологізми, класифікація, публіцистичний стиль.

Дослідження неологізмів у сфері публіцистичного стилю в англійській та українській мовах постає актуальною та переконливою темою, що відображає динаміку розвитку мови та внутрішній зв'язок між виразом і сучасним мисленням. В епоху, позначену швидкими суспільними трансформаціями, культурними змінами та неперервним технологічним прогресом, публіцистичний стиль є життєво важливим провідником для вловлення духу часу. Неологізми, як лінгвістичні інновації, відіграють ключову роль у цьому наративі, охоплюючи суть нових концепцій, нових явищ і нюансів перспектив, які формують наш світ.

Існує велика кількість визначень поняття «неологізм» серед мовознавців. Так, наприклад М. Мостовий дає наступне визначення: «неологізм – це мовна одиниця, що утворена для визначення нового поняття» [5, с. 1]. Оксфордський словник надає визначення, що неологізм – це «нове слово чи вираз або нове значення слова» [7].

О. Горбач зазначає, що «для формулювання повної та вичерпної дефініції неологізму треба з'ясувати, що: а) неологізм являє собою слово, яке виникло у мові пізніше певної часової межі, яка вважається вихідною; б) неологізм являє собою слово, яке певний час зберігається у мовній пам'яті людей як нещодавно створене; в) неологізм являє собою слово, яке через деякий час може зникати з мовної пам'яті людей або ставати мовною нормою; г) неологізм виникає у зв'язку з виникненням потреби у певній одиниці для називання предмету чи явища дійсності» [2, с. 9].

У своїй роботі «Нариси термінології» («Essays on Terminology») Алан Рей сумлінно досліджує поняття неологізму та його еволюцію. Він дає наступне визначення поняттю «неологізм»: «для всіх безпосередніх і практичних цілей

неологізм можна розглядати як нові одиниці в конкретному мовному коді» [8, с. 64].

Найчастіше словник неологізмів поповнюється завдяки методу запозичення. Запозичення, в лінгвістичних термінах, відноситься до процесу, за допомогою якого одна мова бере слова з іншої мови та включає їх у свій власний лексикон. Мови часто запозичують слова, коли стикаються з новими концепціями, технологіями чи культурними практиками, які не є рідними для їхньої мовної традиції. Існує кілька способів або типів запозичень:

1. *Запозичені слова.* Це найпряміша форма запозичення, коли слово з однієї мови переходить в іншу з невеликими змінами або без них. Наприклад, англійська мова запозичила слово «*піца*» з італійської, а «*балет*» – з французької.

2. *Калькування.* У цьому методі слово чи фраза з однієї мови перекладається буквально на іншу мову. Перекладені компоненти потім об'єднуються, щоб утворити новий термін. Прикладом цього є англійський термін «*skyscraper*», який є запозиченим перекладом французького терміна «*gratte-ciel*».

3. *Фонетична адаптація.* Іноді слова запозичуються та адаптуються відповідно до фонетичних і фонологічних моделей мови запозичення. Наприклад, англійське слово «*chocolate*» походить від іспанського слова «*chocolātl*».

4. *Семантичне запозичення.* Воно відбувається, коли значення слова змінюється або звужується. Запозичене слово може набувати більш конкретного або іншого значення в мові запозичення. Прикладом є англійське слово «*déjà vu*», запозичене з французької мови.

5. *Гібридні слова.* Запозичення також може передбачати створення гібридного слова шляхом поєднання елементів з обох мов. Наприклад, термін «*Spanglish*» поєднує «іспанську» та «англійську», щоб описати суміш обох мов.

6. *Акроніми та ініціали.* Слова, утворені початковими літерами фрази або ряду слів, є поширеною формою запозичень. Наприклад, «*radar*» походить від «*radio detection and ranging*».

7. *Змішування.* Це передбачає поєднання частин двох існуючих слів для створення нового слова. Прикладом є «*brunch*», суміш «*breakfast*» і «*lunch*».

Отже, неологізм – це новостворене слово, фраза або вираз, створений для опису нового поняття, ідеї чи явища. Ці нові слова можуть бути винайдені з різних причин, включаючи технологічний прогрес, соціальні та культурні зміни, або просто як спосіб заповнити лінгвістичну прогалину, коли існуючі слова можуть неадекватно передавати певне значення. Неологізми відіграють

вирішальну роль в еволюції мови, оскільки вони відображають постійну природу людського спілкування та потребу адаптуватися до нашого світу, що розвивається.

Класифікація неологізмів або новостворених слів може бути складним завданням через динамічний і різноманітний характер мови. Неологізми виникають з різних причин, і вони можуть набувати різних форм і функцій. Ось деякі проблеми та міркування, пов'язані з класифікацією неологізмів:

- неологізми часто розвиваються швидко, та їх значення або використання можуть змінюватися протягом короткого періоду часу. Їх класифікація може бути складною, оскільки їхні характеристики можуть бути нестабільними, що ускладнює створення жорстких категорій;

- неологізми можуть походити з різних джерел, включаючи технологічний прогрес, культурні зрушення, наукові відкриття та творчі прояви. Класифікація їх на основі єдиного критерію може не охопити широти їхнього походження;

- неологізми часто зазнають семантичних зсувів, коли їхні значення змінюються або розширюються з часом;

- деякі неологізми вигадані в рамках певних субкультур або сфер і можуть не бути широко зрозумілими за межами цих контекстів;

- із зростанням глобалізації та культурного обміну неологізми можуть подорожувати різними мовами, що призводить до варіацій у формі, вимові та значенні;

- класифікація неологізмів може бути суб'єктивною, оскільки може включати тлумачення культурних, соціальних чи технологічних тенденцій. Те, що один спостерігач класифікує як технологічний неологізм, інший може розглядати як культурну чи мовну інновацію.

Незважаючи на ці проблеми, були зроблені спроби класифікувати неологізми на основі різних критеріїв. Традиційно виділяють такі типи класифікацій неологізмів [3]:

1. За видом мовної одиниці:

- неолексеми (результат запозичення): *sushi, cliché, laptop, guru*;

- неофраземи (сполучення слів, які мають ідіоматичну семантику): *Bucket List* - список речей, які людина хотіла б зробити або досягти перед смертю [6], *Staycation* (від *to stay* – залишатися і *vacation* – відпустка) – відпустка, яку людина або група людей проводять вдома або недалеко від місця проживання [4];

- неосемеми (нові значення застарілих слів): «*mouse*» – миша (дрібний ссавець) – у контексті комп'ютерів «*миша*» означає вказівний пристрій, який

використовується для взаємодії з екраном комп'ютера; «*cloud*» – хмара (видима маса крапель води в небі) – в обчислювальній техніці «хмара» відноситься до мережі віддалених серверів, які використовуються для зберігання та керування даними; «*stream*» – потік (невеличка вузька річка) – у епоху цифрових технологій «*потік*» зазвичай використовується для опису безперервного потоку даних, наприклад аудіо- чи відеоконтенту, що передаються через Інтернет.

2. За ступенем новизни мовної одиниці:

- абсолютні неологізми (сильні): *google* (як дієслово) – пошук інформації в Інтернеті за допомогою пошукової системи Google/гуглити; *selfie* – селфі, автопортрет, зроблений за допомогою смартфона або камери; *cyberbullying* – кіберзалякування, використання електронного зв'язку для залякування людини, як правило, шляхом надсилання повідомлень погрозливого характеру;

- відносні неологізми (слабкі): *virus* – вірус (біологічне відношення), що спричиняє інфекційні захворювання, а також у контексті комп'ютерних технологій «вірус» є відносним неологізмом, що описує шкідливе програмне забезпечення, яке може відтворюватися та завдавати шкоди комп'ютерним системам; *wave* – хвиля, хоча це поняття традиційно асоціюється з водними хвилями, в електроніці «хвиля» може стосуватися безперервного коливання енергії, наприклад електромагнітної хвилі.

3. За видом виділеної реалії:

- позначають нову реалію: *cryptocurrency* – *криптовалюта* (різновид цифрової валюти, випуск та облік якої відбувається в автоматичному режимі за допомогою технології блокчейн) [4]; *bioprinting* – *біодрук* (відноситься до процесу створення біологічних тканин або органів, надрукованих на 3D, з використанням власних клітин людини);

- стару реалію: *horseless carriage* – *безкінний екіпаж* (спочатку використовувався для опису ранніх автомобілів, наголошуючи на відсутності коней на відміну від традиційних екіпажів); *telegraph* – *телеграф* (хоча телеграф все ще використовувався в деяких контекстах, він був новаторською технологією зв'язку в 19 і на початку 20 століть);

- актуалізовану реалію: *smartphone* – *смартфон* (оновлює концепцію традиційного телефону, об'єднуючи розширені обчислювальні можливості, підключення до Інтернету та різноманітні програми); *e-book* – *електронна книга* (оновлює традиційну концепцію друкованих книг для цифрових платформ);

- відмираючу реалію: *telegraph operator* – *оператор телеграфу* (із занепадом телеграфії роль оператора телеграфу застаріла); *VHS* – колись

домінуючий формат для домашнього відео тепер вмирає, оскільки цифрові формати беруть верх;

- неіснуючу (гіпотетичну) реалію: *quantum teleportation* – квантова телепортація (гіпотетична концепція, яка передбачає миттєву передачу квантової інформації між двома місцями); *time traveler's dilemma* – дилема мандрівника в часі (відноситься до гіпотетичних проблем і парадоксів, які могли б виникнути, якби подорож у часі була можливою).

4. За способом утворення:

- запозичені (поділяються на зовнішні і внутрішні запозичення): *karaoke* (з японської) – караоке (прийняте в англійську мову, воно відноситься до форми розваги); *gestalt* (з німецької) – *геіштальт* (запозичене в англійську мову для опису поняття або явища, сприйманого як ціле, поза сумою його частин);

- словотвірні (утворені за словотвірними моделями): *infomercial* – рекламний ролик (від «information» та «commercial»), об'єднує слова для опису типу телевізійної програми, яка поєднує інформацію та рекламу; *gate* (як у «Watergate» або «Deflategate») – суфікс, який додається для позначення скандалу чи суперечки.

Виділяють також наступні типи класифікації неологізмів:

1. Переосмислення або семантичні інновації. Лексична одиниця набуває нового значення. Наприклад: *ghost* – привид, у новому контексті цей термін з'явився для опису практики раптового та без пояснення причин припинення будь-якого спілкування з особою, з якою ви зустрічалися раніше; *drones* – дрони (безпілотні літальні апарати) набувають нового значення у сфері створення музики, «дрони» можуть стосуватися тривалих або безперервних звуків; *thread* – нитка, у контексті онлайн-обговорень набуває значення «ланцюжок» – це серія пов'язаних повідомлень у розмові; *catfish* – сом, у контексті онлайн-знайомств «сом» означає особу, яка створює фальшиву онлайн-ідентичність.

2. Перейменування або трансномінації. Лексична одиниця може набувати нової форми з уже відомим значенням [3, с. 38]. Наприклад: *rooflet (umbrella)* – парасолька; *(laughter) – сміх*; *sparklet (firework)* – феєрверк; *buzzy (coffee)* – кава; *leafy (salad)* – салат; *noodler (pasta)* – макарони; *screentime (television)* – телебачення; *sipper (wine)* – вино [9] та інші.

Таким чином, класифікація неологізмів є складною та динамічною роботою, яка вимагає гнучкості та визнання різноманітних факторів, що впливають на еволюцію мови. Оскільки мова продовжує адаптуватися до суспільних змін, проблема полягає в розробці класифікаційних рамок, які

охоплюють багатство та варіативність, властиві створенню та використанню неологізмів.

Список використаних джерел:

1. Балюта Е. Г. Неологізми англійської мови сфери екології (теоретичні засади). 2006. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2233/1/06begmse.pdf>
2. Горбач О. В. Поняття «неологізм» у сучасній неології. Київ : НТУУ «КПІ», 2014. С. 5-9. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/7604/1/Gorbach.pdf>
3. Дзюбіна О. І. Типологічні принципи класифікації неологізмів у сучасній англійській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* № 33, том 2. 2018. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v33/part_2/12.pdf
4. Крамар Н. Словник англійських неологізмів XXI століття. «Інтерсервіс». Київ, 2022. URL: https://langcenter.kiev.ua/Kramar_dictionary_2022.pdf
5. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Харків: Основа, 1993. 256 с.
6. Cambridge Dictionary. Cambridge University Press & Assessment 2023. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>
7. Knowles E., Elliot J. Preface. The Oxford Dictionary of New Words. Oxford: Oxford University Press, 1997. 357 p.
8. Rey A. Essays on terminology; translated and edited by Juan C. Sager Amsterdam: John Benjamins, 2005. 480 p. URL: https://books.google.com.ua/books?redir_esc=y&hl=ru&id=8bCjqJwJprYC&q=neologism#v=snippet&q=neologism&f=false
9. Urban Dictionary. URL: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=facebook>

Kravchenko Alona. Conceptual foundations of neologisms study

The article deals with modern approaches to the definition of the concept of neologism and classification of neologisms. The reasons for the emergence of neologisms are characterised and their linguistic functions in a journalistic text are formulated.

Key words: neologisms, classification, journalistic style.

УДК (003.083+801.631.51):811.111(045)

Леонова Г. О.,

студентка

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Остапенко С. А.

АБРЕВІАТУРИ ТА СКОРОЧЕННЯ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ

Стаття розглядає питання ролі аббревіатур та скорочень у сучасному англійському дискурсі. Проаналізовано наукові точки зору на проблему англо-української аббревіації,

описано найпоширеніші типи скорочень, які зустрічаються в англomовному дискурсі, надано їхні класифікації і характеристики.

Ключові слова: абрeвіатура, напівабрeвіатура, акронім, дискурс, скорочення

В наш час англійська мова переживає тенденцію до зростання кількості нових слів. Раціоналізація мови веде до лексичної раціоналізації утворення мовних засобів та зростання економії словотворення та номінативних зусиль. Скорочення лексичних одиниць є одним із очевидних проявів раціоналізації мовленнєвої діяльності та оптимізації мовних процесів.

Провідну роль у процесі словотворення відіграє механізм скорочення слів. Заміна лексичних одиниць більш економними варіантами сприяє раціоналізації фонологічної діяльності та оптимізації процесів словотворення. Скорочення включає як сам процес, так і результат усічення слів і словосполучень без зміни лексичного та граматичного значення. Утворення коротших і більш формальних варіантів лексичних одиниць зумовлене прагненням скоротити тривалість фонетичного процесу з метою подальшого використання як самостійних лексем.

Одним із видів скорочення є абрeвіація. Вона лише виконує специфічну і унікальну функцію, тобто значно розширює дериваційні можливості лексики, в чому і полягає її цінність. Якщо відмовитися від скорочень, то це призведе до збільшення обсягу тексту. Багато європейських мов мають різноманітні скорочення, але сучасна англійська особливо багата на них. Кількість абрeвіатур сягає десятків тисяч, про що свідчать термінологічні словники.

Основні сфери використання абрeвіатур – періодичні видання, технічна література та Інтернет. У деяких текстах скорочення іноді становлять 50% усього слововживання і 15% словникового запасу [5].

Абрeвіатури можуть виникати і в робочий час, якщо того вимагає будь-яка ситуація під час вирішення конкретної справи, наприклад, конфлікти на Балканах: *UNMIB – Місія ООН у Боснії та Герцеговині*. Потім, коли проблему було вирішено, ці абрeвіатури стали неактуальними, і в результаті вони зникли.

Питання використання абрeвіатур у мові чи тексті є актуальним як для усних, так і для письмових перекладачів. Навіть із загальновідомими та загальноживаними абрeвіатурами можуть виникнути серйозні проблеми. Наприклад, *AIC – Aeronautical Information Notice – Повідомлення аеронавігаційної інформації (AIC)*. Для цієї назви існує інший варіант абрeвіатури «AIK». У цьому випадку є кілька варіантів абрeвіатури. Як видно з наведених вище прикладів, англійські абрeвіатури мають різні вирази. Перед перекладачами стоїть завдання відібрати найбільш відповідні варіанти.

За сучасних умов абрєвіація є досить ефективним способом словотвору, який спрямований на зміцнення норми та порядку. Ось чому цей метод рєдукції охоплює досить різноманітний набір конструкцій. Абрєвіатури – це моносемічні слова. Зазвичай вони відносяться до нейтральних слів і не вживаються в переносному значенні. Цією ознакою абрєвіатура схожа на термін. Абрєвіатури активно вживаються в різних стилях мови. Абрєвіатури є стандартним способом словотворення для новин. Скорочення можна подавати лише в розгорнутому вигляді, за винятком загальноновживаних абрєвіатур.

Абрєвіатури, зазвичай, стосуються іменників і організовані у великі групи за тематикою: округи, країни, назви місць, держави, міжнародні організації, райони, партії, центральні адміністративні установи, підприємства, банки тощо. Абрєвіатура-прототип-розширення – це структури комплексу скорочених символів. Наприклад, розглянемо такий *UNEO*: (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури).

Також є проблеми із зв'язком між вимовою та значенням скорочень. Для різних типів абрєвіатур вчені мають різні рішення, але найбільш суперечливим є вивчення абрєвіатур. Звукосмисловий зв'язок абрєвіатур є одним із найскладніших і дискусійних питань лінгвістичної теорії.

Абрєвіатури можуть розпізнаватися як повнозначні слова або відомі як «лексико-семантичні варіанти», вони не можуть мати власного значення і не можуть розглядатися як повнозначні слова.

Різні мови відображають будь-які зміни, що відбуваються в суспільному житті. Іноді назви настільки довгі, що їх було б незручно використовувати без абрєвіатури. У результаті утворюються абрєвіатури, які мають специфічні граматичні, фонетичні та стилістичні характеристики. Особливістю абрєвіатур є те, що вони не мають ні коренів, ні афіксів, тобто граматичних елементів, що характеризують слова як особливі мовні одиниці. Тому абрєвіатура – це не звичайне слово. За кожною звуковою буквою в абрєвіатурі стоїть значення всього слова, тоді як у звичайних словах кожен звук не має такої семантичної самостійності, а кожне слово наділене лише певним значенням.

Особливістю скороченої форми є те, що вона призначена для створення більш коротких синонімів, ніж вихідна структура. Через стислість висловлювання в текстах публіцистичного стилю часто вживають скорочення. Зазвичай їх можна знайти мовою друкованих ЗМІ. Використання скорочень дозволяє газетам і журналам економити місце на макеті. Щоб зрозуміти проблеми розвитку акронімів, необхідно звернути увагу на деякі особливості мови. По-перше, зверніть увагу на лінійність мовного потоку (тобто в мовному

потоці всі елементи з'являються послідовно в певному порядку). Лінійність мови обмежує пропускну здатність каналу зорового сприйняття або комунікативні можливості, обмежені швидкістю руху мовних органів [4].

Іншим важливим фактором у розумінні проблеми аббревіатури є нерівномірний розподіл інформації та велика надмірність мови в елементах потоку. Деякі елементи в мовному потоці дублюють інформацію і не несуть нового вмісту, який містять інші елементи. З метою підвищення комунікативної можливості мовлення деякі елементи в лінійному мовленнєвому потоці можна вилучати. Вживання багатокрапки в цьому випадку не впливає на розуміння семантичного змісту фонет. Тобто інформаційна цінність тексту не знижується, тому короткі висловлювання можна замінити розгорнутими.

Слід зазначити, що в мові дуже яскраво простежується тенденція до заміни розширених фраз короткими. Велика кількість основ аббревіатур була стандартизована в мовах за такими характеристиками: ясність, стійкість, функція та семантичний зміст. Причому вони нічим не відрізняються від звичайних морфем української мови.

Особливістю аббревіатур є те, що вони ставляться після повної назви. Аббревіатури утворюються шляхом усічення основ, що й відрізняє їх від акронімів. Велика кількість основ аббревіатур була стандартизована в мовах за такими характеристиками: ясність, стійкість, функція та семантичний зміст. Отже, суть аббревіатури полягає в тому, щоб забезпечити передачу максимальної кількості інформації (змісту) за допомогою найменшої кількості голосових оболонок або графічних зображень, щоб підвищити ефективність комунікативної функції мовлення.

Існують різні класифікації аббревіатур та скорочень.

Початкова категорія скорочень, які ми будемо досліджувати, поділяються на графічні та напівскорочені, оскільки графічних скорочень дуже багато і вони використовуються для представлення мір, одиниць або величин (*kg, km, mph, Dr, Mr, etc.*). Вони повністю відтворюються в усному мовленні. Особлива підгрупа – графічна.

Також до таких скорочень належать деякі назви банкнот: (*лат. libra, англ. pound*), (*лат. denarius, англ. penny*) тощо [6, с.112].

Специфічним англійським підтипом скорочення є напіваббревіатура, яка являє собою комбінацію акроніма – одного члена фрази з іншою основою.

Цей півакронім наближається до знака, про що свідчить широке вживання слова *X-mas*, як знак хреста замість імені Христос [1, с. 55].

Другий тип скорочення – це лексичне скорочення. Найпоширенішим є скорочення кінцівок, наприклад, *exam*, *doc*, *gym* (від *examination*, *doctor*, *gymnasium* відповідно); *plane*, *phone* (від *airplane*, *telephone*) іменують початковими; *frig* або *flu* (від *refrigerator*, *influenza*) визначається як кінцево-початковим. Важливі аспекти отриманих слів залишаються незмінними, незважаючи на зниження стилістичної приналежності. Ймовірно можуть бути і заміни правопису (*mike* – *microphone*, *ambish* – *ambition*, etc.).

У свою чергу, аббревіатури належать до лексичних скорочень. Як видно з наведених прикладів: *ALGOL* (*Algorithmic Language*) – Алгол; *LISP* (*List Processing*) – Лисп; *FORTTRAN* (*Formula Translation*) – Фортран. Тобто для утворення акронімів потрібні часткові слова або споріднені слова, пов'язані з початковою терміногрупою. На противагу від акронімів, для створення, наприклад, аббревіатури вживаються лише перші літери слів, що містяться в початковій групі термінів: *FOB* – *free on board*; *ASAP* – *as soon as possible*.

Щоб полегшити даний процес, можна слідувати двом етапам. Перший етап – це розшифровка скорочень, тобто виявлення оригінальної англійської форми або споріднених слів. Другий етап – передача споріднених слів українською мовою, тобто знаходження еквівалентної української форми, яка найточніше передає виявлений зміст.

Говорячи про скорочення, також треба зазначити наступне [3, с. 120]:

а) використання приголосних для скорочення слова:

ctr (*centre*) – *центр*; *fwd* (*forward*) – *вперед*; *jr* (*junior*) – *молодший*; *shtg* (*shortage*) – *недостача*; *rqs* (*requirements*) – *вимоги*; *ppd* (*prepaid*) – *сплатити вперед*.

б) використання початкового складу:

libs (*liberals*) – *ліберали*; *dept* (*department*) – *департамент*; *nukes* (*nuclear weapons*) – *ядерна зброя*;

в) змішані скорочення:

ATM machine (*automated teller machine*) – *банкомат*; *E-mail* (*Electronic mail*) – *електронна пошта*; *M-way* (*Motorway*) – *автошлях*; *X-rays* – *рентгенівські промені*.

Літери, що входять до складу нових слів, не можуть бути скороченнями. Самі по собі вони нічого не значать, що демонструє наочний приклад [3, с. 122]:

H-bomb (*Hydrogen Bomb*) – *воднева бомба*; *T-shirt* – *футболка з короткими рукавами у вигляді літери T*; *U-turn* – *розворот машини на 180 градусів, тобто у вигляді літери U*; *Y-intersection* – *перехрестя доріг у вигляді літери Y*; *X-ing* (*crossing*) – *перехід*.

У діловому листуванні також використовуються скорочення, наприклад: *cc* (*carbon copy* – копія); *RSVP* (абревіатура французького вислову *repondez s'il vous plait* – прошу відповісти); *ASAP* (*as soon as possible*) – як найшвидше.

Кожна галузь має своє особисте скорочення. Перекладачі, які спеціалізуються в певній галузі, повинні стежити за появою нових акронімів і оновленнями словника абревіатур. Тому сфера застосування ІФІ включає наступні скорочення [2, с. 14–17]:

CPI – *Consumer Price Index* (Індекс цін споживача, ІЦС); *EFTA* – *European Free Trade Association* (Європейська асоціація вільної торгівлі, ЕАВТ); *ЕМС* – *European Monetary System* (Європейська валютна система, ЕВС); *IBRD* – *International Bank for Reconstruction and Development* (Міжнародний Банк Реконструкції і Розвитку, Всесвітній Банк);

Окремий набір абревіатур становлять скорочення, що виникають під час спілкування у Всесвітньому павутинні. Найпопулярніші з них [3, с. 124]:

IBTD – *I Beg To Differ* – вибачте, але я з вами не згоден; *ICQ* – *I Seek You* – я шукаю вас; *IWM* – *If It Were Me* – що до мене; *IMNO* – *In My Considered Opinion* – за моїм переконанням; *IMHO* – *In My Humble Opinion* – на мою скромну думку; *KISS* – *Keep It Simple Stupid* – будь простіше; *LOL* – *Laughing Out Loud* – від дуци сміюся; та ін.

Оскільки розмовна та писемна мови щільно пов'язані, інколи буває важко відрізнити все, що створено розмовною мовою, від графічних скорочень. Крім того, останні все більше виникають в розмовній мові і широко використовуються в спілкуванні.

Під час і після Першої світової війни з'явилася тенденція називати країни, уряди, суспільства, військові, промислові та торговельні організації та посадових осіб не лише загальними іменами, а й ініціалами. Пізніше ця тенденція була більш представленою, як-от СРСР, the U.N.; the U.N.O.; М.Р; (Організація Об'єднаних Націй; Члени Конгресу). Сьогоднішньою тенденцією є вилучення крапки між літерами: GPO (General Post Office).

Є скорочення, які мають дві форми: EPA and E.P.A. (Environmental Protection Agency). Вони складаються з першої літери кожної наступної частини фрази, мають дві можливі позитивні кореляції між письмовою та усною формами.

Якщо письмова форма абревіатури пишеться і читається як звичайне англійське слово, отримане слово називається акронімом. Акроніми утворюються з перших літер слів, що входять до словосполучення, об'єднаних

спільним змістом. Наприклад: *AIDS* – *acquired immune deficiency syndrome*; *USA* – *United States of America*.

Даний метод утворення нових слів стає все більш популярним у різних галузях діяльності людини, переважно у словниках, пов'язаних з політичними та технічними напрямками. Наприклад: *U.N.O.*, *це UNO* [*'ju:nou*] – *United Nations Organization*; *NATO* – *the North Atlantic Treaty Organization*; *SALT* – *Strategic Arms Limitation Talks*.

Яскравим прикладом буде останній; він показує, що акроніми для більшості поширених слів схожі. Іноді певні асоціації свідомо вибираються для створення. Так, наприклад, *the National Organization for Women* називається *NOW*.

Звичайно ж, найактуальнішими стали акроніми, оскільки їх обсяг може сягати видання спеціальних словників, наприклад Д. Спенсера. Один приклад на комп'ютерному жаргоні – іронічне *GIGO*, що означає *garbage in, garbage out*. Акроніми особливо цікаві, оскільки вони ілюструють, як працює система лексичної адаптації.

Іншу підгрупу складають початкові скорочення та читання зі збереженням літер, тобто як серії літер. Вони також підтримують кореляцію з вибіркою. Наприклад:

B. B. C. [*'bi:'bi:'ci:*] – *the British Broadcasting Corporation*,

G. I. [*'dzi:'ai*] – *Government Issue*.

Останнє скорочення спочатку було суто американським, але міцно закріпилося і в британській англійській мові.

Інші приклади початкових скорочень із зарезервованим читанням букв: *S.O.S.* [*'es'ou'es*] – *Save Our Souls* – *кодовий сигнал надзвичайної небезпеки*.

Отже, детальний розгляд видів аббревіатур і скорочень переконав в необхідності вивчення їх формотворчих особливостей і визначення ролі в словотворенні, оскільки це відіграє важливу роль у розумінні значення аббревіатур у процесі перекладу.

Необхідно зазначити, що аббревіація збільшує швидкість отримання інформації та зменшує фізичну оболонку слів, і відповідно, аббревіатури є засобом централізації інформації. Аббревіатури в англійській мові зараз стрімко розвиваються. Це пов'язано з притаманною йому раціональністю структури та зручністю й ефективністю створення, а також смисловою місткістю, простотою, економічністю та інформативністю.

Список використаних джерел:

1. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця : Нова книга, 2003. 160 с.
2. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад. Тернопіль : Видавництво Карп'юка, 2001. 284 с.
3. Микульчик Р. Сучасні українські аббревіатури: перспективи і стан дослідження Проблеми української термінології. *Вісн. Нац. ун-ту "Львівська політехніка"*. 2005. № 538. С. 12–15.
4. Чумак Л. М. Складноскорочені слова як особливий клас слів у сучасній англійській мові. *Вісник Житомирського державного університету. Випуск 40. Філологічні науки*. 2008. С. 212–215.
5. Шаповалова Г. А. Аббревіація у мові засобів масової інформації. *Актуальні проблеми журналістики*. 2001. С. 81–85.
6. Robinson D. What is Translation, Centrifugal Theories Critical Interventions. Kent State University Press, 1997. 222 p.

Leonova Hanna. Abbreviations and acronyms of modern English-Language discourse

The article deals with the role of abbreviations and acronyms in modern English discourse. The author analyzes the scientific points of view on the problem of English-Ukrainian abbreviations, describes the most common types of abbreviations found in English discourse, and provides their classifications and characteristics.

Key words: abbreviation, semi-abbreviation, acronym, discourse, shortenning.

УДК (2–23/–28:(81–027.63+811.161.2)):001.891(045)

Ліщишина Д. В.,
студентка

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна
Науковий керівник: Остапенко С. А.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПАРЕМІЙ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

В статті розглядається питання паремії як складової фразового фонду англійської та української мов. Авторка вказує на два підходи до розуміння фразеології – вузький та широкий; описує джерела паремій досліджуваних мов; проводить розмежування понять прислів'я, приказки та афоризму і зазначає їх характерні ознаки.

Ключові слова: паремії, прислів'я, приказка, афоризм, фразеологія

У сфері фразеології виникає багато дискусійних питань, зокрема таких, як встановлення меж фразеологічного масиву мови та те, яке відношення фразеологізми мають до інших лінгвістичних одиниць, таких як паремії (прислів'я, приказки, скоромовки, замовляння, загадки, крилаті вислови) тощо. Номінативна структура фразеологічних одиниць є досить складною, оскільки вона може включати словосполучення, речення та навіть мікротексти. Тому деякі фразеологи пропонують відокремлювати паремії від фразеологізмів та виділяти окрему галузь – пареміологію. Інші науковці вважають, що паремії слід виводити за межі фразеології та віднести до фольклористики. Так, українська дослідниця О. Селіванова зазначає, що поділ фразеологізмів та паремій є «невиправданим, оскільки паремії та фразеологізми об'єднують ознаки відтворюваності, стійкості, культурної маркованості, а також високий рівень кумулятивності та трансляторності» [8]

Дослідження вчених минулого століття розглядали проблему віднесення прислів'їв та приказок до фразового фонду досліджуваних мов, проте ця проблема не була послідовно вирішена. За підтримки прихильників широкого розуміння фразеології, прислів'я та приказки можна вважати особливими фразеологічними одиницями комунікативного жанру.

У лінгвістичній галузі існують два підходи до розуміння фразеології – вузький та широкий. За прихильниками вузького розуміння, паремії як мовні феномени повинні аналізуватися за межами фразеології, оскільки вони мають багато спільних структурних, семантичних і функціональних особливостей зі звичайними реченнями. Паремії також виконують функції номінації та комунікації в мовленні, додаючи до мови емоційне та стилістичне забарвлення.

Так, Л. Авксент'єв поділяє фразеологічні звороти на ті, що становлять ядро фразеологічного фонду, і ті, що утворюють його периферію. До периферійних елементів належать фразеологічні вирази типу прислів'їв, крилатих слів, що не розвинули переносного значення, але відзначаються більшістю ознак фразеологічних одиниць [9, с. 45].

Прихильники широкого підходу свою позицію вони аргументують тим, що пареміям притаманні такі ж релевантні ознаки (стійкість, відтворюваність, експресивність, дидактичність тощо), що й фразеологізмам.

Дослідження англійського вченого Дж. Сімпсона свідчить про те, що у середньовіччі прислів'я та приказки володіли статусом загальновідомих та універсальних істин, що використовувалися для підтвердження або спростування аргументу. З тим, щоб допомагати вченим і студентам під час дебатів, були складені довгі списки прислів'їв та приказок. З метою збагачення

англійської мови, було запозичено значну кількість паремій з латинської, грецької та інших континентальних мов. Хоча з кінця XVIII століття роль паремій зменшується, проте прислів'я та приказки продовжують володіти властивістю коментувати життєві ситуації і нагадувати про те, що мудрість наших предків може бути корисною нам і зараз [10].

Далі дослідник вказує, що паремії можна об'єднати у три основні групи:

а) паремії, що мають форму абстрактних тверджень та оповідають загальновідомі істини: *Actions speak louder than words* – означає, що дії мають більший вплив, ніж слова.

б) паремії, що використовують щоденні спостереження для узагальнень: *Where there's smoke, there's fire* – де дим, там і полум'я.

в) прислів'я та приказки, що базуються на традиційній мудрості та фольклорі: *Don't count your chickens before they're hatched* – не годуй курчат, поки не вилупилися яйця [11].

Досить складним також є і питання про обсяг пареміології. У класичних закордонних наукових дослідженнях до пареміофонду включалися різні афористичні структури, такі як прислів'я, ідіоми, порівняння, загадки, велеризми [10]. В українській пареміології спектр жанрового розподілу був ще ширшим. Так, Л. Волкова зазначає, що часом пареміями також називають загадки, заклики, зичення, прикмети, примівки, прокляття та скоромовки [1, с. 398].

Проте, у пізніших дослідженнях обсяг пареміології зменшився. Тепер до паремій відносять прислів'я, приказки та ідіоматичні вирази. Закордонні лінгвісти доходять того ж висновку, відносячи цієї категорії прислів'я та прикмети [8].

Ці дані підтверджують правильність висновків класичних досліджень з фразеології, які відносили прислів'я та приказки до паремій. Ці вислови часто мають парадоксальний характер і виражають ціннісні судження як в образній, так і у необов'язково образній формі. Паремії є кодексом морально-етичних правил і оцінок поведінки. Їх значення формується у фольклорно-оцінній сфері, тому вони не можуть бути розглянуті як окремі мовні одиниці, адже їх денотація зазвичай відображає систему цінностей.

Найбільш розповсюдженими пареміями в кожній мові є народні паремії, такі як народна мудрість, афоризми народного походження, фольклорні афоризми, практична філософія, моральні формули, історична пам'ять народу і т. ін. Усі різновиди народної мудрості, які можна так назвати, дуже багаточисельні, тому немає сенсу їх навіть перераховувати. Загальним для усіх

них є те, що вони в короткій манері відтворюють та коментують загальні явища дійсності.

Найбільш вживаними пареміями, як вважається більшістю науковців, є прислів'я та приказки. Прислів'я – це стійке узагальнююче висловлювання, що має переносне значення та придатне для використання у навчанні. Вони можуть бути як образними, так і необразними, але завжди відображають якусь загальну істину.

У той же час, приказка – це не ціле висловлювання, а лише його частина. Часто приказки є складовою частиною прислів'їв, але коли вони використовуються окремо, може втрачатись загальний зміст прислів'я. Наприклад, «*не кажи гоп*» є приказкою, яка сформувалась із прислів'я «*не кажи гоп, доки не перестрибнеш*».

Деякі науковці не розділяють прислів'я та приказки, розглядаючи їх як невеликий за обсягом жанр, але розмаїтий за формою і змістом, походженням і художньо-образною структурою: «Прислів'я і приказки – це стійкі афористичні вислови, що у стислій, точній формі висловлюють думку про певні життєві явища, реалії дійсності, людські риси, вчинки і т. ін. у їх характерних і специфічних ознаках» [4, с. 537].

Народ, який складає прислів'я та приказки, зазвичай має свої погляди на світоустрій, на моральний облік людини, на суспільні процеси. Про це свідчить той факт, що народи, які не перебувають у близькому сусідстві, достатньо часто мають схожі мотиви у прислів'ях. Наприклад, *When in Rome, do as the Romans* – дослівно перекладається як «*Перебуваючи в Римі, роби, як римляни*». В той же час, це прислів'я має український еквівалент: «*Серед вовків жити – по-вовчому вити*» [6].

Більшість прислів'їв та приказок були створені народом та відображають різні аспекти людського життя. Згідно з дослідженнями [5, с. 204], вони з'явилися ще в часи первісного співжиття і пов'язані з працею людей. Спочатку вони мали практичне значення та були настановчими. З часом тематика прислів'їв стала більш різноманітною, але їхній виховний зміст залишився незмінним і став однією з відмінних рис жанру. Воно сприймалося як образний вираз, оскільки легко пов'язувалося з існуючою в реальній дійсності суспільною практикою. Проте з часом згадана суспільна практика зникла з життя колективу, а зв'язок між прямим та переносним значеннями прислів'я поступово слабнув і нарешті зовсім губився.

Також, важливим джерелом паремій української та англійської мови є запозичення однієї з класичних мов, найчастіше, з латинської. Наприклад, «*Res*

ipsa loquitur» – «Діло красномовніше за слова», «*Qui gladium ferit, gladio perit*» – «Хто меч носить, той від меча і загине», «*Quot homines, tot sententiae*» – «Скільки людей, стільки й думок». Останній вислів належить перу римського драматурга Теренція, як і багато інших [6, с. 248].

Такі вислови, які мають автора, називаються афоризмами. *Афоризм* – це короткий вислів, що виражає якусь узагальнену закінчену повчальну або парадоксальну думку. Джерела афоризмів – літературні твори, розповіді про випадки з життя історичних осіб [3, с. 23].

Б. Іванюк визначає афоризм як оригінальну узагальнюючу думку в лаконічній формі. «Афоризм відрізняється від анонімного прислів'я авторством, від логічного судження – індивідуальністю, від крилатого виразу – формально-сисловою завершеністю. ... Однією з визначальних ознак афоризму, що надає йому власне жанрової змістовності, є самодостатність як художнього цілого, як окремого твору» [1, с. 49].

Історія становлення афоризму має цікаву історію. Саме слово походить від грецького слова *αφορισμός*, що означає «визначення», і характеризується як влучний вислів, який відрізняється лаконічністю, що досягається за допомогою антитези, паралелізму, гіперболи та характеризується глибоким та оригінальним узагальненим змістом [2].

Вперше слово «афоризм» вживає Гіппократ у сенсі переліку симптомів і діагнозів хвороб та способів їх лікування [2]. З часом афоризм почав використовуватись в інших галузях знань, набуваючи значення крилатого вираження.

Д. Портенко виділяє такі характерні ознаки афоризмів:

1. Точність.
2. Стислість вираженої думки.
3. Глибина та мудрість.
4. Оригінальність.
5. Дидактичність, повчальність.
6. Вплив на реципієнта (емоційний та інтелектуальний).
7. Художність як органічне поєднання форми і змісту афоризму.
8. Генерація художніх змістів.
9. Авторство [6, с. 282].

Точність є головною ознакою афоризму. Вона наділяє афоризм об'єктивністю, відповідністю заявлених у висловленні суджень фактам дійсності. В афоризмові немає двозначності, розмитості чи невизначеності – у ньому впевнено стверджується викладена думка. Афоризм спирається на

істинність. Інша справа, що з нею може погодитися чи не погодитися конкретний реципієнт.

Серед важливих ознак у більшості досліджених дефініцій є *стислість* думки, яка виражається в афоризмові. Це властивість, за якою афористичне висловлювання є найбільш впізнаваним. В ній полягає суть афоризму – автор не подає реципієнтові розгорнутої відповіді на проблему, яка прихована у вислові, а дає можливість самому попрацювати над смислом, сформулювати власне бачення проблеми, ставлення до неї. В протилежному випадку афоризм втрачає свою суть. Стислість вираженої думки пов'язана з іншими характеристиками і сприяє комунікативному поширенню афоризму. Завдяки їй висловлювання стає широко вживаним [7].

Важливо відзначити *оригінальність* як важливу ознаку афоризму, який обов'язково повинен виражати свіжу, досі не висловлену думку. Його автор може використати уже існуюче у мовленні висловлення і з відтінком гумору, парадоксальності чи під кутом нового бачення створити оригінальну думку [7].

Афористичне висловлення характеризується *парадоксальністю*, гостротою чи гумористичністю. Ці риси мають великий емоційний вплив, завдяки чому добре запам'ятовуються [7].

Афоризм – це текст, що відрізняється від стандартних творів, оскільки не має заголовка та структурної складності. Вони містять суб'єктивну оцінку дійсності. Афоризми дають змогу коротко і яскраво висловити думку, надати фразі таку значущу глибину, якої важко або майже неможливо досягти іншими засобами. Афоризми – це готові фрази, які містять мудрість про людське життя. Цей вид лексичних одиниць має виразний національний характер та є своєрідним відображенням культури країни та її жителів. Крім того, афоризми містять інформацію про історію країни та її народу.

Головну відмінність жанру афоризму від інших можна пояснити конфліктом між змістом та формою. Стереотип мислення та мовне кліше є змістом афористичного висловлювання, а відображати невідповідність цього кліше реальності та підтверджувати помилковість змісту повинна його форма. Якщо розглядати афористичні висловлювання як мінімальний текст, то можна побачити, що вони є спеціальною формою, яка дозволяє передавати значну кількість інформації в дуже конденсованій формі.

Підводячи підсумок, необхідно зазначити, що у сучасному світі паремії використовуються в різних сферах діяльності, включаючи політику, економіку та рекламу. Вони можуть використовуватись для підкреслення ключових понять, створення емоційного настрою та залучення уваги аудиторії.

Отже, паремії є важливою складовою мови та культури кожного народу. Вони допомагають вивчати історію, культуру та мову народу, а також розширюють словниковий запас та розвивають мовні вміння. Крім того, паремії можуть бути використані для залучення уваги аудиторії в різних сферах діяльності.

Список використаних джерел:

1. Волков А. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 634 с.
2. Герасимчук Л. А. Афоризм. *Енциклопедія Сучасної України*. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. URL: <https://esu.com.ua/article-44675>
3. Зайцева О., Денисенко Н. Афоризми та їх характеристика. мова. *Свідомість. Концепт*. 2020. № 10. С. 23.
4. Лановик М. Б. Українська усна народна творчість : підручник. К. : Знання-Прес, 2005. 591 с.
5. Метельок І. В., Войцішук Ж. Джерела походження прислів'їв німецької мови. *Наукові записки*. 2013. № 37. С. 204.
6. Овсянко О. Л. Структурно-семантичні модифікації англомовних прислів'їв у художньому та публіцистичному дискурсах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». Запоріжжя, 2017. 21 с.
7. Портенко Д. Змістове наповнення поняття «афоризм». *Наукові записки*. 2016. № 148. С. 280–288.
8. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
9. Ужченко В. Д., Авксентьев Л. Г. Українська фразеологія. Харків : Основа, 1990. 168 с.
10. Owen S. Adams. Proverbial Phrases from California. *Western Folklore*. Vol. 8. No. 2 (1949). PP. 95–116
11. The Concise Oxford Dictionary of Proverbs / Edited by J. A. Simpson. Oxford University Press, 1982. 256 p.

Lishchyshyna Daria. Paroemia study in Ukrainian and foreign linguistics

The article deals with the issue of paroemia as a component of the phrase fund of the English and Ukrainian languages. The author points out two approaches to understanding phraseology – narrow and broad; describes the sources of paroemia in the studied languages; distinguishes between the concepts of proverbs, sayings and aphorisms and notes their characteristic features.

Key words: paremia, proverb, saying, aphorism, phraseology

Пархоменко В. О.,
студентка
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»,
м. Дніпро, Україна
Науковий керівник: Висоцька Т. М.

АНГЛІЙСЬКА ВІЙСЬКОВА ТЕРМНОЛОГІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

У статті досліджено концепцію "військова лексика" як фахова термінологія, що використовується у військовому контексті та охоплює широкий спектр термінів, пов'язаних зі стратегією, тактикою, зброєю, військовими операціями, структурою військових підрозділів та іншими аспектами військової діяльності. У ході проведеного дослідження розглянуто різноманітні військові терміни та їх варіанти перекладу, зосереджуючись на аналізі найбільш поширених методів перекладу.

Ключові слова: термін, термінологія, терміносистема, військова лексика, переклад

Військова термінологія відіграє важливу роль у житті армії та забезпечує зрозумілість та узгодженість комунікації військових одиниць та командного складу. Правильний переклад військових термінів на українську мову є важливим завданням, яке допомагає зберегти точність та ясність комунікації у військовій сфері.

Як зазначає Л. Томіленко, «за спостереженнями дослідників, зростання кількості термінів різних наук випереджає зростання кількості загальноживаної лексики, і тому в наш час термінологічних одиниць нараховуємо більше, ніж слів загального вжитку. До того ж термінолексика стає головним джерелом поповнення словникового складу, активно проникаючи в загальноживану мову та впливаючи на неї» [4].

Поняття "*термін*", "*термінологія*" та "*терміносистема*" мають важливе значення у сучасному термінознавстві. Термін визначається як слово або фраза з чітким та обмеженим значенням, призначеними для позначення конкретного поняття, предмета, процесу чи явища в певній галузі. Важливою особливістю термінів є їхнє стандартизоване використання, яке допомагає уникнути неоднозначності в спеціалізованому мовленні.

Мовознавці виділяють такі ознаки терміна:

- 1) стилістична нейтральність;

- 2) системність (класифікаційна, словотвірна);
- 3) точність і не залежить від контексту;
- 4) фіксоване визначення поняття;
- 5) однозначність у межах певної термінологічної системи;
- 6) не має синонімів у межах однієї терміносистеми;
- 7) стислість у плані вираження.

Терміни відрізняються кількома важливими ознаками, такими як однозначність, точність, стилістична нейтральність, системність та відсутність синонімів у межах однієї терміносистеми. Терміни можуть бути короткими чи багатослівними, в залежності від необхідності точного вираження понять у спеціалізованій галузі.

Загальна мета термінознавства полягає в вивченні, аналізі та систематизації спеціалізованої лексики різних галузей знань та діяльності. Термінологія відіграє важливу роль у розвитку наук, технологій та сприяє ефективному спілкуванню в спеціалізованих галузях.

Самі по собі терміни не формують систему, якщо не встановлені взаємні зв'язки між ними. Терміносистема виникає навіть за відсутності певних її елементів, але за наявності загальної структури та зв'язків між її компонентами [2, с. 121]. Системність термінології зумовлена двома типами зв'язків, які надають множинам термінів системного характеру [1, с. 18]:

1) логічними зв'язками (якщо між поняттями певної науки існують системні логічні зв'язки – а вони є в кожній науці, – то терміни, які називають ці поняття, мають теж бути системно пов'язаними);

2) мовними зв'язками (хоча терміни позначають наукові поняття, вони залишаються одиницями природної людської мови, а отже, їм властиві всі ті парадигматичні зв'язки, які характерні для загальноновживаних слів: синонімічні, антонімічні, словотвірні, полісемічні, граматичні, родо-видові та ін.).

3) Військова термінологія формується в результаті застосування характерних для англійської мови методів словотворення, а саме морфологічного та лексико-семантичного. Особливо важливий є лексико-семантичний метод утворення англійських військових термінів, оскільки він дозволяє створювати нові слова або терміни шляхом поєднання лексичних та семантичних компонентів, які мають чітке та точне значення. Ці терміни використовуються для однозначного визначення понять у галузі військових дій, забезпечуючи високу точність та ясність мовлення серед фахівців у сфері оборони.

Морфологічний метод утворення військових термінів охоплює такі прийоми: афіксація, словоскладання, конверсія, аббревіація. Афіксація грає важливу роль у формуванні мовної лексики, що використовується для опису різних аспектів збройних сил, їх обладнання та операцій. Шляхом додавання префіксів та суфіксів до базових слів створюються або модифікуються військові терміни для передачі конкретних значень, функцій чи характеристик. Наприклад, *"missileer"* або *"rocketeer"* є результатом такого підходу, де використані афікси для визначення фахового спеціаліста в області ракетних систем.

Словоскладання передбачає створення нових термінів шляхом комбінування двох або більше слів для вираження конкретних понять або ідей, пов'язаних з армією, їх обладнанням і операціями. В науковій літературі такі складні слова розглядаються як лексичні одиниці, де значення другої компоненти уточнюється значенням першої. Наприклад, *"airborne"* є результатом поєднання слів *"air"* (повітря) та *"borne"* (переносити), і воно вказує на військові підрозділи, які здійснюють десантні операції. Аналогічно, *"terror-weapon"* (терористична зброя) конкретизує призначення зброї та підкреслює намір завдати шкоду не тільки військовим цілям, але і цивільним особам. Цей метод вважається дуже продуктивним для формування військової лексики, оскільки дозволяє точно визначити функції, характеристики чи дії, пов'язані з військовими аспектами.

Конверсія – це морфологічний метод утворення військових термінів, при якому слово використовується в новій мовній ролі без зміни своєї форми. Це означає, що слово може вживатися як дієслово, прикметник, іменник чи в іншій мовній функції, не потребуючи змін у своїй орфографії або вимові. Конверсія спрощує розуміння та використання військової термінології, наприклад, *"to officer"* або *"to mortar"*.

У військовій термінології часто використовуються скорочення та аббревіації, що сприяють лаконічності та чіткості виразів. Наприклад, *"UAV"* є скороченням від *"Unmanned Aerial Vehicle"*, що перекладається як "безпілотний літальний апарат". Цей метод дозволяє швидко ідентифікувати концепції без зайвих слів та створювати компактні терміни для використання в військовому контексті. Використання скорочень допомагає підвищити ефективність спілкування та зменшити обсяг тексту, при цьому забезпечуючи точність та зрозумілість. Наприклад, *"copter"* є аббревіацією від *"helicopter"*, а *"ROAD"* скорочує *"Reconnaissance Observation and Attack Device"*, що описує військове обладнання для розвідки, спостереження та атак.

Лексико-семантичний метод утворення військової термінології включає різні стратегії:

1) перенесення значень передбачає, що слова набувають нових значень, які відображають нові концепції. Наприклад, *"Diesel"* або *"Pentagon"* набувають військового смислу. Зміна значень слів: в цьому випадку слова отримують інші значення в контексті військової термінології. Наприклад, слово *"acquisition"* може мати специфічне військове значення;

2) розширення значень: деякі слова стають більш загальними і охоплюють більше понять у військовому використанні. Наприклад, слово *"to land"* може охоплювати різні аспекти посадки військових літаків;

3) звуження значень: в інших випадках слова стають більш конкретними та обмеженими у своєму використанні військовим контекстом. Прикладом може бути слово *"cruiser"*, яке має специфічне військове значення;

4) запозичення з інших галузей та мов: іноді терміни позичаються з інших джерел або інших мов для використання в військовому контексті. Наприклад, слова *"bunker"* та *"Blitzkrieg"* були запозичені з інших мов та застосовані в військовій термінології.

Міжмовні омоніми, відомі також як Interlingual Homonyms, є цікавим лінгвістичним явищем, яке виникає через схожість або ідентичність форми написання або вимови слів у різних мовах. Водночас ці слова наділені різними значеннями в залежності від мови, в якій вони вживаються. Це лінгвістичне явище може призвести до недорозумінь та комунікативних плутань, оскільки, на перший погляд, слова виглядають однаково, але насправді вказують на різні поняття або речі.

Один приклад міжмовних омонімів у військовій термінології - це слово *"tank"*. На англійській мові *"tank"* вказує на броньовану військову техніку, тоді як у деяких інших мовах слово *"tank"* може означати ємкість для зберігання води. Це може призвести до непорозумінь при перекладі чи інтерпретації військового контенту. Ми також можемо подивитися інші приклади: *ammunition* – боєприпаси (амуніція – accoutrements); *barracks* – казарми (бараци – загальні житлові блоки для проживання військового персоналу); *intelligence officer* – розвідник (інтелігентний офіцер); *accurate fire* – влучна стрільба (точна стрільба); *company* – рота (компанія)

Переклад міжмовних омонімів у військовій термінології вимагає ретельної обробки, глибокого знання обох мов та чіткого розуміння конкретного військового контексту.

У військовій термінології зазвичай відсутні синоніми, інші слова часто відрізняються за контекстом або специфічним вживанням. Така системна обумовленість термінів, яка проявляється у виразі родових і видових понять, є характерною особливістю цієї лексики. Це також сприяє ясності і доступності військових термінів, що є важливим, оскільки вони використовуються широким спектром людей з різними рівнями підготовки та розуміння військових процесів. Багато військових термінів базуються на загальноприйнятій лексиці, щоб забезпечити лаконічний та зрозумілий виклад. Крім цього військова термінологія відрізняється від звичайної лексики з точки зору функціональності. Однозначність терміна проявляється в рамках конкретної військової галузі, а багатозначність може виникати, коли термін вживається в різних контекстах або областях військових справ. Перша визначається тим, що кожен військовий термін має конкретне і чітко обмежене значення, яке не припускає інших інтерпретацій. Наприклад, термін "*ammunition*" (*боєприпаси*) відноситься до боєприпасів для вогнепальної зброї та не має інших значень у військовому контексті. Термін "*medevac*" (*медична евакуація*) описує процедуру вивезення поранених з поля бою для надання медичної допомоги, має однозначне значення та не допускає інтерпретацій. Ця властивість дозволяє уникнути недорозуміння та допомагає військовим командам ефективно спілкуватися під час бойових дій. Багатозначні терміни – терміни, що мають декілька можливих способів перекладу. Таким терміном можна назвати слово "*policy*". Воно має такі значення: «*політика*», «*страховий поліс*», «*лінія поведінки*».

У підсумку, семантичні та лексичні особливості сучасної англійської військової термінології показують її унікальну природу та вплив різноманітних факторів, включаючи інші мови та сучасні технології. Така насиченість військових текстів різними термінами вимагає від перекладача знання не тільки іноземної, але ще й відповідної української військової термінології. Тому переклад термінів є основною проблемою при перекладі текстів військової тематики.

Отже, у сучасному термінознавстві поняття термін визначається як слово або фраза з чітким і обмеженим значенням, яке використовується для позначення конкретного поняття, предмета, процесу чи явища в певній галузі. Термінологія об'єднує всі терміни певної галузі та утворює терміносистему, що має визначену структуру та ієрархію, що сприяє легкому доступу до спеціалізованих знань. Терміносистема – це сукупність термінів або термінологічних одиниць, які пов'язані між собою в певній логічній або семантичній структурі в рамках певної галузі знань або спеціалізованого комунікативного контексту.

Аналіз перекладу військової термінології в англomовних текстах показав, що використовуються різні перекладацькі трансформації, такі як калькування (дослівний переклад), підбір еквіваленту та транслітерація. Афіксація, словоскладання, конверсія і аббревіація є основними морфологічними методами утворення військових термінів. Кожен з цих методів використовується для точного передачі значень, функцій або характеристик військових термінів. Лексико-семантичний метод також використовується для формування військової термінології, включаючи звуження значень слів, а також запозичення з інших джерел і мов. А міжмовні омоніми можуть створювати плутання і недорозуміння в комунікації через схожість форми слів в різних мовах та різні значення цих слів в кожній мові. Тож переклад військової термінології вимагає використання різних лінгвістичних і морфологічних стратегій для забезпечення точності та зрозумілості.

Список використаних джерел:

1. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.
2. Житін Я. В. До питання про розрізнення термінології та терміносистеми: *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Термінознавство. Лексикографія»*. 2009. №17. С. 116–121.
3. Симоненко Л. О. Українська наукова термінологія: стан та перспективи розвитку. *Збірник наукових праць. Серія «Українська термінологія і сучасність»*. 2001. № 4. С. 3–8.
4. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: монографія. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. 160 с.
5. Dickson P. *War Slang: American Fighting Words & Phrases from the Civil War to the Gulf War*. Diane Pub Co, 1994. 403 p.
6. Howard D. *United States Marine Corps Slang. American Speech*. 1965. № 3. P. 64–68.

Parkhomenko Viktoriia. English military terminology and peculiarities of its translation from English into Ukrainian

The article examines the concept of "military vocabulary" as a professional terminology used in a military context and covers a wide range of terms related to strategy, tactics, weapons, military operations, the structure of military units and other aspects of military activity. In the course of the conducted research, a variety of military terms and their translation options were considered, focusing on the analysis of the most common translation methods.

Key words: term, terminology, terminological system, military vocabulary, translation

Пархоменко С. В.,

студентка

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Рибалка Н. В.

БЕЗЕКВІВАЛЕНТНА ЛЕКСИКА В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ ТА СПОСОБИ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ

Стаття присвячена проблемі перекладу безеквівалентної лексики з німецької мови на українську. Особлива увага приділяється таким методам перекладу безеквівалентної лексики, як пояснювальний переклад, узагальнення, калькування, адаптація або транслітерація, перифраз, специфічний опис та вільний переклад. Вивчення, розуміння та вдосконалення цих методів є ключем до забезпечення якісного та точного перекладу і відіграє важливу роль у підвищенні обізнаності та взаєморозуміння між мовними спільнотами.

Ключові слова: безеквівалентна лексика, переклад, німецька мова

Переклад має довгу історію, що починається з потреби в людях, які вільно володіють кількома мовами й можуть бути посередниками у спілкуванні між різними мовними спільнотами. Однак лише у ХХ столітті переклад став самостійною дисципліною, а перекладознавство стрімко розвивалося в контексті поглиблення та розширення міжнародних зв'язків та обміну інформацією.

Кожна країна, кожен етнос, кожен регіон має свої умови розвитку, які надають йому чогось особливого, незвичного і неповторного. У кожній мові є слова, які належать до національної лексики й не мають аналогів чи еквівалентів в інших мовах. Такі слова та словосполучення називаються безеквівалентною лексикою [3].

Ця робота наочно демонструє, що проблема перекладу безеквівалентної лексики є глобальною. Це пов'язано з тим, що люди щодня обмінюються культурами та їхніми досягненнями. Проте, кожна культура має свої особливості й чимось відрізняється від інших.

Безеквівалентна лексика в мові – це терміни або вирази, які не мають точного аналога в іншій мові через культурні, історичні чи концептуальні відмінності. У німецькій мові існують слова та вирази, які складно або неможливо точно відтворити українською мовою. Це може виникнути через унікальність певних концепцій, які не мають відповідного еквівалента в іншій мові. Однак цей термін не слід вживати у значенні "неперекладності" групи

лексичних одиниць. Взагалі, будь-яке поняття, слово чи словосполучення можна назвати засобом будь-якої мови. Звичайно, переклад "безеквівалентної лексики" створює певні труднощі для перекладача в процесі перекладу, але їх можна подолати [4].

Щоб передати безеквівалентну лексику вірно та точно перекладачам доводиться застосовувати різні методи перекладу. Кожен метод має свої переваги та обмеження тому важливо вміло комбінувати їх для досягнення максимально точного та адекватного перекладу.

Одним із найпоширеніших методів є пояснювальний переклад, коли надається пояснення чи опис, щоб передати значення слова або виразу. Цей метод розкриває лексичне значення вихідної мови, але має серйозний недолік - він досить громіздкий і неекономний [1], наприклад:

das Mitbestimmungsrecht – право робітників брати участь в управлінні підприємством;

die Schadenfreude – задоволення від нещастя інших;

das Schlüsselkind – дитина, надана сама собі після занять у школі або дитячому садку, батьки якої зайняті на виробництві і залишають ключі від квартири;

Sturmfrei – вживається переважно молоддю для зазначення відсутності їх батьків вдома;

Das Backpfeifengesicht – обличчя що потребує кулака, або обличчя яке вже вдарили;

Verschlimmbessern – погіршити стан чогось при спробі зробити краще;

Erklärungsnot – випадок, коли потрібно моментально пояснити, що відбувається;

Innerer Schweinehund – вживається до людини, яка має підле нутро;

Der Advent – чотири тижні перед Різдвом зі святкуванням кожної неділі;

Fruhschoppen – невелика група людей, яка недільного ранку збирається в ресторані, щоб поспілкуватися за пивом;

der Blaubrief - синій конверт з повідомленням про звільнення

Узагальнення при перекладі безеквівалентної лексики означає заміну конкретного терміна, слова або виразу, який не має прямого еквівалента в мові перекладу, більш загальним поняттям, яке охоплює більш-менш те саме значення. Це дозволяє використовувати терміни та вирази, які вже існують у мові перекладу, для досягнення адекватного перекладу. Однак узагальнення може призвести до втрати точності та конкретності висловлювання, наприклад:

Tag und Nacht/ 24 Stunden – доба;

Dreikäsehoch – карапуз;
Der Weihnachtsmann – Дід Мороз;
Fahrzeug – транспортний засіб.

Звичайно, ці поняття не тотожні, але їх можна використовувати в певних контекстах.

Калькування – спосіб дослівного (буквального) перекладу лексичних лакун, який дозволяє перекласти їх зі збереженням семантики слова. Мета цього прийому полягає у перекладі лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин їх лексичними відповідниками в мові перекладу. Калькування може бути корисним методом, оскільки воно дозволяє зберегти звичну структуру слова з мови-джерела в мові-перекладу, але важливо враховувати, що не завжди калькування дає точний або природний переклад, особливо коли мови мають відмінні мовні особливості, наприклад:

der Kindergarten – дитячий садок;
der Wolkenkratzer – хмарочос;
der Jugendsenator – сенатор у справах молоді;
die Jugendherberge – туристична база для молоді;
das Eiserne Kreuz – залізний хрест.

Адаптація або транслітерація використовується, коли створюється новий термін або вираз у мові перекладу щоб найкраще відобразити аналогічну концепцію. Запозичене слово на письмі зображується літерами мови перекладу, а в усному мовленні вимовляється згідно з правилами вимови вихідної мови [2]. Наприклад:

der Kanzler – канцлер (почесний титул і посада; голова уряду в сучасних Німеччині та в Австрії);

Zugzwang – цугцванг (це положення в шашках і шахах, за якого будь-який наступний хід гравця веде до погіршення його позиції);

Streikbrecher – штрейкбрехер (особа, яку зазвичай наймають на стороні під час страйку, що відмовляється брати участь у страйку і підтримувати страйкарів);

Reissfeder – рейсфедер (креслярський інструмент для проведення ліній тушшю).

Інші методи, такі як перифраз, специфічний опис та вільний переклад також дозволяють знайти оптимальний спосіб виразити значення безеквівалентних термінів у мові перекладу. Кожен з цих методів має свої переваги та використовується залежно від контексту, специфічних особливостей терміну чи виразу, а також від мовних та культурних аспектів мови-перекладу

але ефективний переклад безеквівалентної лексики вимагає розуміння кожного методу та вміння використовувати їх відповідно до потреб конкретного перекладу [1]. Розглянемо наступні приклади:

Gemütlichkeit – "Тепла та затишна атмосфера";

Wanderlust – "Тяга до подорожей";

Kummerspeck – "Надлишкова вага від стресу";

Torschlusspanik – "Паніка від обмеження можливостей з віком";

Ohrwurm – "Нав'язлива мелодія";

Erbsenzähler – "Людина яка серйозно ставиться до будь-чого";

Selbstständiger Auftragnehmer – "фрілансер".

Кожен метод має свої переваги та недоліки і перекладачі часто використовують комбінацію цих методів, враховуючи контекст та особливості перекладу, для досягнення належного результату. Переклад безеквівалентної лексики є творчим та важливим завданням, оскільки він дозволяє зберегти сенс, емоційне забарвлення та значення вихідного вислову в новій культурній та мовній обстановці.

Таким чином, на підставі проведеного аналізу можна дійти висновку, що вивчення способів перекладу безеквівалентних лексичних одиниць залишається вельми актуальною і важливою проблемою сучасного перекладознавства. На етапі розвитку суспільства, коли посилюються процеси глобалізації та культурного обміну, перекладачі та лінгвісти мають досліджувати й розробляти ефективні методи та стратегії перекладу, спрямовані на достовірне передання смислу безеквівалентних лексичних одиниць у різних мовах. Розуміння та вдосконалення цих методів є ключем до забезпечення якісного та точного перекладу і відіграє важливу роль у підвищенні обізнаності та взаєморозуміння між мовними спільнотами.

Список використаних джерел:

1. Волошина А. Безеквівалентна лексика близькоспоріднених мов: проблема семантичної структури. *Наукові записки*. Випуск XXVI. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка. 2000. С. 56-64.
2. Гаврилова І. М., Атанасова О.А. Переклад безеквівалентної лексики на матеріалі казок братів Грімм. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/14/part_2/20.pdf
3. Кияк Т. Р. Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга. 2006. 592 с.
4. Руденко Т.А., Гаврилова І.М. Специфіка перекладу безеквівалентної лексики у німецькій мові. URL: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2019/NV_2019_12/41.pdf

Parkhomenko Sofiia. Non-equivalent vocabulary in the German language and methods of its translation

The article is devoted to the problem of translating non-equivalent vocabulary from German into Ukrainian. Special attention is paid to such methods of translation of non-equivalent vocabulary as explanatory translation, generalization, tracing, adaptation or transliteration, paraphrasing, specific description and free translation. Studying, understanding and improving these methods is the key to ensuring quality and accurate translation and plays an important role in increasing awareness and understanding between language communities.

Key words: non-equivalent vocabulary, translation, German language

УДК 821.111 Дж. Баррі

Передерій Г. М.,
к.філ.наук, доцент
ЧНУ ім. Петра Могили,
м. Миколаїв, Україна

АКТУАЛІЗАЦІЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ЧАРІВНОГО ЗАСОБАМИ ЛЕКСИЧНОЇ ПОЛІСЕМІЇ У КАЗКАХ ДЖ. БАРРІ

Стаття присвячена реалізації мовної картини світу чарівного в англomовних казках Дж. Баррі «Пітер Пен» та «Пітер Пен в Кенсінгтонських Садах». Розкривається термінопоняття концептуальної картини світу, втіленої у тексті казки засобами лексичної полісемії. Концептуальна картина світу чарівного Дж. Баррі реконструюється через аналіз мовного матеріалу його казок.

Ключові слова: мовна картина світу, лексична полісемія, лексична структура, казка

Будь-який текст містить як індивідуально-авторську концепцію світу, так і універсальну: "зображаючи дійсність, автор викриває себе, і навпаки, висловлюючи свої думки й міркування, він (автор) зображує світ та себе у ньому" [1, с. 50].

У контексті нашого дослідження мовну картину світу чарівного визначаємо як авторський фрагмент концептуальної картини світу, втілений у тексті казки. Англomовним казкам Дж. Баррі «Пітер Пен» та «Пітер Пен в Кенсінгтонських Садах» притаманна мовна картина світу чарівного. Концептуальна картина світу одного автора реконструюється через аналіз мовного матеріалу його творів, але сама по собі мова формується творцем залежно від його індивідуального світочуття та суб'єктивного осмислення дійсності [2, с. 14–15]. Мовну картину світу чарівного розуміємо як сукупність мовних ментальних структур художнього світу письменника, що реалізують естетичну категорію казкового як своєрідну форму відображення.

Мовленнєве втілення картини світу чарівного реалізується, перш за все, словесними поетичними образами, підґрунтям яких є такі лінгвостилістичні засоби як метафора, гротеск, гіпербола.

Відтак, у казках Дж. Баррі «Пітер Пен» та «Пітер Пен в Кенсінгтонських Садах» постає картина світу чарівного, котра визначається своєю специфікою, оскільки є мовленнєвою репрезентацією індивідуально-авторського поетичного світобачення митця. Вона являє собою сукупність мовних ментальних структур художнього світу письменника. Картина світу є індивідуально-авторською, значною мірою суб'єктивною та містить риси мовної особистості її творця.

Дослідження реалізації мовної картини чарівного вимагає аналізу семантичної структури мовної одиниці, який «ставить питання про відношення між семами, спосіб їх репродукції на основі ієрархічної організації сем у складі значення лексичної одиниці» [3, с. 557]. Компоненти семантичної структури у межах тексту представлені в ієрархічній послідовності, вони, за спостереженнями Є. Шендельс, «можуть перерозподілятися – другорядні компоненти можуть стати основними, основні – другорядними» [4, с. 110]. Такий перерозподіл семантичних компонентів у тексті казки виступає джерелом смислотворення і, як переконують результати аналізу, пов'язані з цим явищем семантичні вияви можна по праву зарахувати до засобів реалізації мовної картини казкового.

Як приклад проаналізуємо ієрархію значень у семантичній структурі лексеми *Fig* у тексті казки Дж. Баррі «Пітер Пен в Кенсінгтонських Садах». Імплицитний смисл у аналізованому фрагменті реалізується завдяки актуалізації окремих значень цієї лексеми, в результаті чого імплікуються різні ціннісні орієнтири казкових персонажів:

«The Gardens are a tremendous big place, with millions and hundreds of trees; and first you come to the Figs, but you scorn to loiter there, for the Figs is the resort of superior little persons, who are forbidden to mix with the commonalty, and is so named, according to legend, because they dress in full fig. These dainty ones are themselves contemptuously called Figs by David and other heroes, and you have a key to the manners and customs of this dandiacal section of the Gardens when I tell you that cricket is called crickets here. Occasionally a rebel Fig climbs over the fence into the world, and such a one was Miss Mabel Grey, of whom I shall tell you when we come to Miss Mabel Grey's gate. She was the only really celebrated Fig» [5, с. 3].

Словник «Cambridge International Dictionary of English» фіксує такі значення цієї лексеми:

1. A tree which grows in warm places or its edible fruit – fresh/fried figs, a fig tree;
2. If you don't care / give a fig for something, or something is not worth a fig, it is not important to you;
3. A fig leaf is the type of leaf sometimes used in painting to cover a naked person's sex organs;
4. A fig leaf is also used to mean something that hides something else, esp. something that is dishonest or embarrassing [7, с. 516].

У наведеному текстовому фрагменті йдеться про красу Кенсінгтонських Садів розташованих у Лондоні. Особливе місце серед них займає фігове дерево. Полісемія лексеми *Fig*, уможлиблює актуалізацію різних її значень. На першому плані подана лексема осмислюється згідно свого денотативного словникового значення – різновид дерева, що любить рости у теплих місцях. Надалі значення аналізованої лексеми *Fig* дещо модифікується, і отримує додаткове значення: фігове дерево є місцем відпочинку для особливих маленьких особистостей. Потім під фіговим деревом ми розуміємо самі лакомства (*These dainty ones are themselves contemptuously called Figs by David and other heroes*), які безперечно обожнюють головні герої. Наостанок Міс Мабл Грей називається тим самим фіговим деревом, оскільки вона також як і це фігове дерево, обплітаючи тин, може його перетинати.

Імпліцитним смислотворчим засобом виступає також ієрархічна організація значень лексеми *cricket* у казці Дж. Баррі «Пітер Пен в Кенсінгтонських Садах»:

«Between the well and the Round Pond are the cricket pitches, and frequently the choosing of sides exhausts so much time that there is scarcely any cricket. Everybody wants to bat first, and as soon as he is out he bowls unless you are the better wrestler, and while you are wrestling with him the fielders have scattered to play at something else. The Gardens are noted for two kinds of cricket: boy cricket, which is real cricket with a bat, and girl cricket, which is with a racquet and the governess.

Girls can't really play cricket, and when you are watching their futile efforts you make funny sounds at them. Nevertheless, there was a very disagreeable incident one day when some forward girls challenged David's team, and a disturbing creature called Angela Clare sent down so many Yorkers that – However, instead of telling you the result of that regrettable match I shall pass on hurriedly to the Round Pond, which is the wheel that keeps all the Gardens going [5, с. 9–10].

У словниковій дефініції лексема *cricket* представлена такими значеннями:

1. a game, a sport in which two teams of eleven players try to score runs, points by hitting a small hard leather-covered ball with a bat and running between two sets of small wooden posts;

2. the cricket net is an area a cricket field which is surrounded on three sides with netting, where people go to practice batting [7, с. 323].

Аналізована лексема *cricket* репрезентує насамперед вид гри чи спорту у поданому контексті. У тексті казки експліцитно представлено це значення, тобто номінується сам процес гри, у якій задіяні як дівчатка так і хлопчики *The Gardens are noted for two kinds of cricket: boy cricket, which is real cricket with a bat, and girl cricket* та інше, але імпліцитно реалізується також перше значення лексико-семантичної структури: *Girls can't really play cricket, and when you are watching their futile efforts you make funny sounds at them*. Тобто лексичну полісемію становить саме розрізнення крикету як виду спорту на дівочий та хлоп'ячий, звідси і виникає два види крикету.

За допомогою маніпулювання семантичними компонентами досягається актуалізація імпліцитного смислу, творяться нові конотативні прирощення, як, наприклад, у наступних прикладах, що містять опис ситуації напередодні двобою між Пітером та піратом Крюком:

«*She was wrapped in the blanket of night, through which no sound from her could have reached the shore. There was little sound, and none agreeable save the whir of the ship's sewing machine at which Smee sat, ever industrious and obliging, the essence of the commonplace, pathetic Smee*» [6, с. 106].

«*A few of the pirates leant over the bulwarks, drinking in the miasma [putrid mist] of the night*» [6, с.106].

«*He was often thus when communing with himself on board ship in the quietude of the night. It was because he was so terribly alone*» [6, с. 107].

«*From far within him he heard a creaking as of rusty portals, and through them came a stern tap-tap-tap, like hammering in the night when one cannot sleep*» [6, с. 107].

Задля передачі емоційної напруги як ситуації, так і внутрішніх переживань героїв казки автор навмисно використовує негативну семантику: *in the blanket of night, in the miasma [putrid mist] of the night, in the quietude of the night. It was because he was so terribly alone, like hammering in the night when one cannot sleep*. У даному випадку він це досягає використовуючи множинність значень лексеми *night*.

У словниковій дефініції лексема *night* представлена такими значеннями:

1. dark period, the part of every 24 hour period when it is dark because there is very little light from the sun;
2. evening, the period of time between the late afternoon and going to bed;
3. the evening on which a special event happens [7, с. 955].

У першому текстовому фрагменті використано словосполучення *in the blanket of night*, яке у цьому контексті актуалізує перше із наведених значень. Однак, крім цього, лексема набуває негативної конотації, що пов'язане з емоційним станом головного героя казки (*in the quietude of the night. It was because he was so terribly alone*). По-перше, автор виводить на перший план значення, яке імпліцитно вказує на нервовість ситуації перед двобоєм, яке турбує всіх головних героїв та казковий світ зокрема, а по-друге, лексема *night* імплікує той період часу, коли стає неможливо заснути та відпочивати через стукіт котрий лунає здалеку.

У наступному тематичному сегменті прослідковується полісемія лексеми *cypher*:

«Then he burst into tears, and the truth came out. He was as glad to have them as she was, he said, but he thought they should have asked his consent as well as hers, instead of treating him as a cypher [zero] in his own house» [6, с. 130].

«It turned out that not one of them thought him a cypher; and he was absurdly gratified, and said he would find space for them all in the drawing-room if they fitted in» [6, с.131].

У словниковій дефініції лексема *cypher* представлена такими значеннями:

1. a person or a group of people without power, but used by others for their own purposes, or someone who is not important;
2. number, a zero;
3. a secret language [7, с. 232].

Тут описується ситуація викриття правди, коли одного з головних героїв казки вважають брехуном. І як наслідок називають його нічим і ніким *of treating him as a cypher [zero]* у своєму власному домі.

Отже, серед засобів реалізації мовної картини казкового виділяються можливості, які криються в лексичній полісемії. У тексті казки спостерігаємо авторське маніпулювання мовними одиницями, в результаті якого одна й та сама лексема виступає в різних значеннях, аж до протилежних. Відбувається реорганізація семантичних компонентів, що стає джерелом формування імпліцитного смислу. Він створюється внаслідок інверсії лексикографічної ієрархії значень, що дозволяє кожному з персонажів у межах словникової семантичної структури лексеми актуалізувати певне значення на власний розсуд.

Як результат цього лексема може відіграти важливу роль у формуванні мовної картини світу казкового в казках Дж. Баррі «Пітер Пен» та «Пітер Пен в Кенсінгтонських Садах».

Список використаних джерел:

1. Белєхова Л. І. Глосарій з когнітивної поетики. Херсон : Айлант, 2004. 124 с.
2. Ніконова В. Г. Трагедійна картина світу в поезії Шекспіра : монографія. Дніпропетровськ : вид-во ДУЕП, 2007. 364 с.
3. Фабіан М. П. Ієрархічна організація сем у складі лексичних значень етикетних слів. *Acta Hungarica : журнал Центру гунрарології Ужгородського держ. ун-ту* : Ювілейний збірник на честь 80-річчя від дня народження професора Петра Лизанця / відп. ред. П. М. Лизанець. Ужгород : ВАТ «Патент», 2010. С. 555–564.
4. Шендельс Є. І. Імплицитність у граматиці. *Питання романо-германської філології. Синтаксична семантика : сб. наук. пр.* / від. ред. О. І. Москальська. Вип. 112. 1977. С. 109–120.
5. Barrie J. M. Peter Pan in Kensington Gardens. NY. : Charles Scribner's Sons, 1910. 126 p.
6. Barrie J. M. Peter Pan (Peter Pan and Wendy). NY. : Charles Scribner's Sons, 1911. 140 p.
7. Cambridge International Dictionary of English / [ed. by P. Procter]. Cambridge : Cambridge University Press, 1995. 1774 p.

Perederii Hanna. Actualization of language world picture of magic by means of lexical polysemy in the fairytales of J. M. Barrie

This article is devoted to the realization of language world picture of magic in the fairytales “Peter Pan” and “Peter Pan in Kensington Gardens” by J. M. Barrie. The notion of conceptual world picture of magic, which is embodied via means of lexical polysemy, is revealed. Conceptual world picture of magic of J. M. Barrie is reconstructed though analysis of his fairytales.

Key words: language world picture, lexical polysemy, lexical structure, fairytale

УДК 81'366:811.112.2(045)

Соляр А. С.,

студентка

Донецький національний університет економіки і

торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Рибалка Н. В.

СУФІКСИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ТА ЇХ ПРИЗНАЧЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню словотвору – одного із найбагатших джерел, що поповнює лексику німецької мови. Значна увага приділяється суфіксам німецької мови, які використовуються для утворення іменників, прикметників, дієслів та прислівників, і

допомагають розширити словниковий запас та розбирається їх призначення для правильного використання.

Ключові слова: німецька мова, словотвір, суфікси, лексика

Словотвір є одним з джерел за допомогою якого відбувається збагачення мови. Він також є шляхом розвитку словникового складу мови, при якому основну роль відіграє змінення морфологічного складу вже існуючих в мові слів та лексичних основ. У лінгвістиці словотвір розглядається в двох аспектах. По-перше, він вивчається як процес або результат творення слів, зазвичай на базі однокореневих слів, за існуючими в мові зразками і моделями (такі слова називаються похідними або складними). По-друге – як розділ мовознавства, що аналізує всі аспекти створення, функціонування, будови та класифікації похідних і складних слів, тобто як особливий розділ науки – вчення про те, «як робляться слова».

Словотвір є одним із найбагатших джерел, що поповнює лексику німецької мови. Можливості словотвору сучасної німецької мови є невичерпними. Словотвір знаходиться постійно у центрі уваги вчених-лінгвістів. Першим, хто присвятив свої наукові дослідження з словотвору, був Якоб Грім. Серед відомих мовознавців, які займалися питанням словотвору, можна виокремити Бодуена де Куртене, В. Фляйшера, В. Хенце, Е. Матера, Г. Пауля та багато інших.

У германських мовах, особливо в німецькій, дуже розвинене словотворення. Велика кількість частин у слові дозволяє комбінувати різні слова, що іноді призводить до значної зміни значення слова. Саме тому всім, хто вивчає німецьку мову, необхідно розбиратися в словотворенні. Навіть незнайомі слова іноді можна легко зрозуміти, знаючи значення кореня слова та унікальні відтінки, що надаються суфіксами і префіксами [1].

Афіксація – це творення слів за допомогою афіксів (суфіксів і префіксів). Основними способами словотворення в німецькій мові є префіксальний і суфіксальний. Кожен словотворчий суфікс, насамперед, показує відношення слова до тої, чи іншої частини мови. У зв'язку з цим існує морфологічна класифікація суфіксів, тобто їх поділ на категорії відповідних частин мови. За допомогою суфіксів іменник може утворюватися від дієслова (*fahren – der Fahrer*) чи від прикметника (*klar – die Klarheit*) і, навпаки, прикметники та дієслова утворюються від іменника або займенника (*der Berg – bergig, laut – lautieren*) [5].

Кількість суфіксів, які відбивають категорію імені в східнослов'янських мовах, значно перевищує число суфіксів германських мов, що з ними

зіставляються: наприклад, для вираження особи чоловічого роду, яка виконує певні дії, існують такі суфіксальні морфемі в німецькій мові:

-er (der Lehrer, der Japaner; варіанти суфікса -er: -ler (der Tischler), -ner (der Redner), -(i)aner (Amerikaner, Kantianer)), а також -ling (der Feigling, der Liebling).

І також, наявні суфікси для представлення жіночого роду:

-in (die Leiterin), -rich (der Tauberich), а також -ung (die Zeitung), -heit (die Einheit), -keit (die Einigkeit), -schaft (die Freundschaft), -ei (die Malerei), -el (die Klingel).

Суфікс *-(i)um* німецької мови – суфікс запозичених слів середнього роду: *das Novum, das Lithium*, до цього ж роду в більшості випадків відносять суфікс *-um* – *das Burgertum* (за виключенням слів *der Reichtum, der Irrtum*, в яких він є суфіксом чоловічого роду). До них також може примикати суфікс *-nis*: *das Geheimnis* [4].

В німецькій мові функціонують суфікси, які слугують для утворення абстрактних понять: *-ung, -heit, -(ig)keit, -schaft, -tum, -erei, -ei, -e, -nis, -(t)ion, -ismus, -ie, -tum*. Наприклад: *die Erwartung, die Sicherheit, die Schnelligkeit, die Eigenschaft, die Malerei, die Lehre, die Erlaubnis, die Union, der Egoismus, die Autonomie, der Reichtum*.

Також у німецькій мові існує безліч суфіксів, які використовуються для утворення прикметників, іменників, дієслів та прислівників. Наприклад, суфікс «*-ig*» використовується для утворення прикметників, які означають якусь ознаку або стан. Наприклад, «*schnell*» + «*-ig*» = «*schnellig*» (швидкий).

Суфікс «*-heit*» використовується для утворення іменників, які означають абстрактні поняття або стани. Наприклад: «*schön*» (гарний) + «*-heit*» = «*Schönheit*» (краса).

Існують також суфікси, які використовуються для утворення дієслів. Наприклад, суфікс «*-ieren*» використовується для утворення дієслів з іменників. Наприклад, «*Musik*» (музика) + «*-ieren*» = «*musizieren*» (музикувати).

Для утворення прислівника ми використовуємо суфікси *-s, -ens, -lich, -lings, -wärts, -mal, -erlei* [1].

Суфікси *-s* та *-ens* використовується для утворення прислівника від іменника, числівника, прикметника. Наприклад: *das Recht (право) – rechts (праворуч), der Morgen (ранок) – morgens (вранці-кожного ранку), erstens (спочатку, поперше), stets (завжди)*.

Суфікс *-lich* використовується для утворення прислівника від прикметника. Наприклад: *freilich (звичайно), wahrlich (дійсно)*.

Суфікс **-lings** використовується для утворення прислівників, що позначають обставини дії. Наприклад: *blindlings* (безголовий), *rücklings* (навзряк).

Суфікс **-wärts** характеризує напрям руху. Наприклад: *vorwärts*(вперед), *seitwärts* (збоку).

Суфікси **-mal** та **-erlei** використовуються для утворення прислівника від прикметника. Наприклад: *einmal* (двічі), *dreimal* (тричі).

Слова, утворені за допомогою суфіксів -ig, -lich, -isch, можуть виступати і як якісні прикметники, і як якісні прислівники:

Es war eine ruhige Periode – Це був спокійний період;

Der Knabe blieb ruhig sitzen – Хлопчик продовжував сидіти спокійно.

У німецькій мові приділяється значна увага таким суфіксам:

1. Суфікс «-ung»: використовується для утворення іменників від дієслів. Наприклад, «*arbeiten*» (працювати) + «-ung» = «*Arbeitung*» (праця).

2. Суфікс «-keit»: використовується для утворення іменників, які означають абстрактні поняття або стани. Наприклад, «*fröhlich*» (веселий) + «-keit» = «*Fröhlichkeit*» (веселощі).

3. Суфікс «-bar»: використовується для утворення прикметників, які означають можливість або здатність до чогось. Наприклад, «*lesbar*» (читаємий) – «*lesen*» (читати).

4. Суфікс «-los»: використовується для утворення прикметників, які означають відсутність чогось. Наприклад, «*hoffnungslos*» (безнадійний) – «*Hoffnung*» (надія).

5. Суфікс «-haft»: використовується для утворення прикметників, які означають схильність до чогось. Наприклад, «*arbeitshaft*» (працьовитий) – «*Arbeit*» (праця).

Вивчення цих суфіксів та їх правил допоможе покращити навички словотворення та розширити словниковий запас. Вони дозволяють утворювати нові слова з уже існуючих та змінювати їх значення та частину мови. Знання різноманітних суфіксів допомагає вивчати та розуміти німецьку мову більш ефективно.

У німецькій мові існує всього чотири суфікси негативної оцінки: *-ling*, *-bold*, *-ian*, *-rich*, наприклад: *Dichterling*, *Witzbold*, *Grobian*, *Wüterich*. Лише суфікси *-chen*, *-lein* певною мірою поєднують у собі значення зменшеності, здрібнілості, пестливості, прихильності і їх відтінки: *Tischchen*, *Buchlein*.

У німецькій мові прикметники і тим паче прислівники зовсім не мають суфіксів суб'єктивної оцінки. Українським суфіксальним утворенням цього типу відповідають німецькі слова з певним конотативним значенням. Конотація –

додатковий зміст слова, його стилістичні відтінки, що накладаються на основне значення слова та виражають експресивно-емоційно-оцінне ставлення мовця до позначуваного предмета. При цьому нерідко вживаються додаткові лексичні засоби, наприклад, багатющий – *stinkreich*, величезний – *rießengroß*, старезний – *steinalt*, у деяких випадках у передачі емоційних відтінків важливу роль відіграє інтонація.

У німецькій мові тип суфіксальних дієслів, мотивованих прикметником із загальною семантикою «набувати/надавати ознаку» застосовуються суфікси *-en*, *-eln*, *-ern*: *reifen*, *dunkeln*, *mildern* тощо, а також суфікс *-ieren* – *stolzieren*. Слід зазначити, що суфікс *-ieren*, активний при утворенні дієслів від іменних основ, зовсім малопродуктивний при творенні дієслів від основ прикметників. Незначне використання цього словотворчого типу компенсується продуктивністю моделей словосполучення «прикметник + *werden*» (*groß (klug, hell, dunkel, ...) werden*) і «прикметник + *machen*» (*sauber machen*).

Варто також звернути увагу на випадки з префіксально-суфіксальним словотвором, коли до основи можуть приєднуватися префікс і суфікс. Одним з таких випадків є утворення деяких іменників за допомогою префікса *ge-* і суфікса *-e*: *Gefrage*, *Gedanke*, *Geführte* та інші [2].

Отже, в німецькій мові значна кількість лексичних одиниць утворюється за допомогою додавання до кореня основного слова суфіксів, які не лише надають слову певного відтінку, а й можуть повністю трансформувати його значення. Таким чином, суфікси в німецькій мові використовуються для утворення іменників, прикметників, дієслів та прислівників, і допомагають розширити словниковий запас і точніше виразити свої думки та почуття, тому важливо знати правила вживання суфіксів і їх значення для правильного утворення нових слів.

Список використаних джерел:

1. Мирошниченко Л. І. Афіксація і субстантивація як типологічно характерні способи словотворення в німецькій та українській мовах. *Держава та регіони: Серія: Гуманітарні Науки*. 2011. № 4. С. 68–71.
2. Паничок Т.Я. Афіксація як типологічно характерний спосіб словотворення в німецькій мові. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/afiksatsiya-yak-tipologichno-harakterniy-sposib-slovotvorenniya-v-nimetskiy-movi>
3. Юрченко Н. С., Жукова Л. В. Афіксація в німецькій мові. Наголошування словотворчих афіксів в різних ситуаціях. *StudiaLingua: актуальні проблеми лінгвістики і методики викладання іноземних мов*. Національний університет біоресурсів та природокористування України. Київ. 2011. С. 112.

4. Основні способи словотворення у німецькій мові. URL: <https://buki.com.ua/blogs/osnovni-sposoby-slovotvorennya-u-nimetskiy-movi/>
5. Типологія словотворчих систем. URL: <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3528/1/%D0%A2%D0%B8%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%87%D0%B8%D1%85%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC.pdf>

Soliar Anastasiia. German suffixes and their purposes

The article is devoted to the study of the word-form - one of the richest sources that replenishes the vocabulary of the German language. Considerable attention is paid to the suffixes of the German language, which are used to form nouns, adjectives, verbs and adverbs, and help to expand the vocabulary and understand their purpose for correct use.

Key words: German language, vocabulary, suffixes, vocabulary

ІНОЗЕМНІ МОВИ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ / FOREIGN LANGUAGES AS A MEANS OF PROFESSIONAL INTERACTION

UDC 642:643.454.838''364''(045)

Homankova S. Yu.,
student

Mykhailo Tuhon-Baranovskyi Donetsk
National University of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine
Scientific advisor: Vorobiova L. V.

PECULIARITIES OF NUTRITION IN A NUCLEAR WAR CONDITIONS

The article analyzes properties of some food and finds out what food might be safe to eat in a nuclear war conditions; identifies what radioprotectors are and how they affect the human body. The author comes to the conclusion that it is worth considering that after a nuclear explosion, preserving food can be difficult due to the potential radioactive radiation, so one should memorize the steps of food preservation and follow them in order to prolong one's survival until help arrives.

Key words: nuclear war, radiation, radioprotectors, food, radioactive substances, extreme conditions.

The threat of nuclear war since World War II has been a significant global concern that has evolved in various ways. On 16 July 1945, the US tested nuclear weapons at the Trinity test site. On August 6, and 9 1945, during World War II, the United States dropped an atomic bomb on the Japanese cities of Hiroshima and Nagasaki. The use of nuclear weapons in Hiroshima and Nagasaki had a profound impact on global history and ushered in the nuclear age, shaping international relations and security considerations for decades to come.

After this, a long time passed as man realized all the consequences of using this weapon. However, the threat reappeared during the Cold War between the USSR and the USA in the middle and at the end of the 20th century.

Nowadays, the situation has escalated again. Russia invaded Ukraine. The invasion was the largest attack on a European country since World War II. The President of rf v. putin has threatened Western countries to use mankind's most dangerous weapon in case of interference.

In this article we investigate foods that we consume every day, that can be stored for a long time, and that can be grown and cooked under extreme conditions and what substances can cancel the spread of radiation to living and non-living organisms.

To begin with, nutrition can have an indirect anti-radiation effect (increase the body's resistance to radiation) and a direct anti-radiation effect (reduce the internal radiation dose).

Radioprotectors are foods that do not affect the accumulation of radioactive substances, but reduce their harmful effects. Bioactive properties of food are the subject of research of the following scientists: A. Humphrey, N. Tachino and T. Tumolo. Radioprotective properties of food are investigated in the works of M. Geric, D. Holyoake, T Smith.

Basically, radioprotectors are considered as foods that have vitamins E, C and A. For example, vitamin C is a powerful antioxidant that protects cells from radiation damage and boosts immunity. Vitamin C is found in kiwi, blackcurrants, rosehips, cranberries, cranberries, green peppers and herbs. Radioprotectors can be also considered as food, which contains pectin, which is a polysaccharide formed by residues of mainly galacturonic acid. It has the ability to bind and remove heavy metals and radionuclides. The first group which has the ability to bind and remove heavy metals and radionuclides comprises all higher plants: apples, pears, apricots, plums, citrus fruits, carrots, beetroot and cabbage. Second group comprises aquatic plants: seaweed, sea chestnut, shieldwort and others. The third group comprises foods containing iodine. Iodine blocks radioactive iodine from reaching our thyroid. The thyroid gland is saturated with non-radioactive iodine, and there is no room for radioactive iodine. The radioactive substance is eliminated from the body without accumulating.

Since iodine in its pure form can be drunk only on the instruction of a doctor, it can be replaced by products: seaweed, sea gifts, iodised salt, some vegetables.

In the case of warning about the nuclear danger, it could be worth taking this opportunity to prepare and collect the following foodstuffs:

- * freeze-dried foods (porridge, soups, noodles);
- * tinned meat, fish, vegetables;
- * breads and biscuits;
- * nuts;
- * chocolate;
- * dried fruits.

There could be also the problem of food delivery to the territory where the tragedy occurred. The government is not always able to help the locals in time. Let us

examine the option of growing or cooking food under these conditions. Some points of view emphasize on impossibility because of destroyed infrastructure by an explosion, and even worse, the effects of radiation.

However, some scientists have been able to draw some conclusions: in radioactive conditions, plants can be damaged or mutate due to high levels of radiation. Moreover, there are some types of plants that may be more resistant to radiation, such as radishes, mustard, sunflowers, and some types of grains like barley and wheat. These plants may have the ability to grow more successfully in higher radiation environments. Of course, one cannot be 100% sure that these foods will not be poisoned by radiation or affect the human body in any way at all.

Methods of food preservation in a nuclear explosion are considered. After a nuclear explosion, preserving food can be challenging due to potential radioactive contamination. However, there are some helpful guidelines listed below:

- avoid consuming foods with open packages or damaged seals, as they may be susceptible to radioactive contamination;
- before consuming food, rinse it thoroughly in cold water to remove possible particles of radioactive contamination;
- give preference to foods that are stored in closed tins or glass jars, as they may be more protected from radiation;
- if there is an access to information on radioactive contamination in a particular area, follow the recommendations of health authorities regarding the safety of consuming food;
- some foods, such as fresh fruit and vegetables, may be more susceptible to radioactive contamination, so the diet may need to be adjusted;
- if there are doubts about the safety of certain foods, it is better to refrain from eating them to ensure the safety of your health.

Always follow the instructions and recommendations of experts and health authorities in the event of a nuclear explosion, as specific safety measures may depend on many factors, including the level of radioactive contamination in a particular area.

In conclusion, the topic of nutrition during a nuclear war is complex and multifaceted. Strong attention should be focused on food which is considered as radioprotectors with powerful antioxidant properties allowing to protect cells from radiation damage and to boost immunity. Radioprotectors can be also considered as food, which contains pectin, which is a polysaccharide formed by residues of mainly galacturonic acid. There are many factors to consider, including the availability of food supplies and the effects of radiation on food sources. In the immediate aftermath of a nuclear war, it is important to have a coordinated food distribution system and ensure

that the food supplied meets the basic nutritional needs of those affected or already safely providing food for themselves.

It is also important to take measures to minimize the impact of nuclear war on the environment and to conserve natural resources, which will be critical to efforts to restore normal life.

Literature:

1. Берестяна А. М., Гродзинський Д.М. Роль мутагенних факторів у процесі старіння живих організмів. *Науковий вісник ужгородського університету*. Серія Біологія. Ужгород, 2011. №30. С. 118-127.
2. Димань Т. М., Мазур Т. Г. Безпека продовольчої сировини і харчових продуктів. Київ: Академія, 2011. 520 с.
3. Кричковська Л. В. Безпека харчових продуктів: антиаліментарні фактори, ксенобіотики, харчові добавки. Харків: НТУ «ХП», 2017. 98 с.
4. Hasanuzzaman M., Nahar K., Alam M., et al. Physiological, Biochemical, and Molecular Mechanisms of Heat Stress Tolerance in Plants. *Int J Mol Sci*. 2013. №14, N5. P. 9643-9684.
5. Sax K., The stimulation of plant growth by ionizing radiation. *Radiation Botany*, Vol. 3, Issue 3,

Гоманкова Софія. Особливості харчування в умовах ядерної війни

У статті аналізуються властивості деяких харчових продуктів і з'ясовується, які продукти можна безпечно вживати в умовах ядерної війни; визначається, що таке радіопротектори та як вони впливають на організм людини. Автор приходить до висновку, що варто враховувати, що після ядерного вибуху збереження їжі може бути складним через потенційне радіоактивне випромінювання, тому необхідно запам'ятати кроки збереження їжі та дотримуватися їх, щоб продовжити своє життя до прибуття допомоги. .

Ключові слова: ядерна війна, радіація, радіопротектори, продукти харчування, радіоактивні речовини, екстремальні умови

UDC 338.487:(338.33:006.015.5)(045)

Puhachova M. Yu.,
student

Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Donetsk
National University of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine
Scientific advisor: Vorobiova L. V.

QUALITY OF SERVICES IN THE HOSPITALITY INDUSTRY

The research is aimed at analyzing the quality of services in the hospitality industry. Key aspects such as room comfort, restaurant services and other factors that affect customer satisfaction are studied. Customer satisfaction research methods are used, as well as the analysis of feedback and recommendations to improve the quality of hospitality services. The results can be useful for students

and specialists who deal with hotel and restaurant businesses to optimize their knowledge and operations and ensure a high level of customer satisfaction.

Key words: customer satisfaction, quality of service, service standards, service changes and improvements

The quality of hotel service can vary widely depending on the specific hotel, its management, and the standards it upholds. Quality of services in the hospitality industry is closely connected with standardization ensures a consistent level of service across all properties within a hotel chain. This is particularly important for guests who expect a certain standard of quality when choosing a specific brand.

The quality of hotel service is the subject of research of the following scientists: M. Kalinin, A. Cherednichenko. Standardization of hotel service is investigated in the works of H. Krul, H. Munin, O. Zaiachuk.

There are some hotel service definitions. The quality of hotel service is the observance of certain uniform standards and the satisfaction of consumer expectations in the context of to this service, which in total give satisfaction to the individual needs of the guest in accommodation, food and other services within the hotel [5].

Service quality is a complex category, a significant indicator of the performance of hotel companies, an object of analysis, planning and management. The main component of the entire quality service system is the quality of hotel services. The standardization of hotel service quality is important for several reasons: brand image, customer expectations, operational efficiency, cost control and guest satisfaction. The standardization of hotel service quality plays a crucial role in the hospitality industry. According to the international standard ISO 9000, quality is a set of properties and characteristics of services that can meet the specified or anticipated needs of a client [2].

Quality encourages the customer to choose a particular product (if the price factor is not taken into account), it also influences the customer's decision to use the services of a particular hotel rather than a competitor's hotel. *There is a direct proportional relationship between quality and successful sales of hotel services, so a deterioration in quality leads to the loss of customers* [4].

There are two main services in a hotel. These classical main services are provided in the hotels all over the world. They are: accommodation and food. At the same time, accommodation is the determining service for classifying an enterprise as a hotel business. Arrival and departure registration take place around the clock. In addition to providing a room (place) for temporary accommodation, this also includes related basic hotel services, such as the issuance and replacement of bed linen, the provision of towels and personal care products, the ability to use a TV and other appliances in the

room, and cleaning of the premises. Above-mentioned services are included in the room rate and provided in accordance with the contract. Meals are provided by canteens, restaurants, bars or cafes that operate at the hotel or in cooperation with it. Hotel food services can also be provided with room service [3].

In the hotel business, it is necessary to know the important services that should be provided to the customers, both paid and free. These are top 10 chargeable services, that build trust and loyalty, as guests can rely on a familiar level of service regardless of the location:

- breakfast;
- parking;
- love package / love box;
- booking of tickets or passes (subway, museum, etc.);
- bottle of champagne;
- flowers;
- restaurant;
- room with private view;
- spa / hammam / massage;
- shuttle / airport/city centre transportation/private vehicle.

Other top 10 free services, that build trust and loyalty, as guests can rely on a familiar level of service regardless of the location:

- international adapter;
- city map;
- bottle of water;
- ironing facilities;
- extra pillows in room;
- luggage;
- beauty kit: hair dryer, shaving kit, etc;
- welcome tray in room / courtesy tray;
- baby/child kit (bed, high chair, etc.);
- concierge service (alarm clock, reservations, advice, etc.).

In addition, depending on the competitive environment, profitability, seasonality and other factors, the owner may provide other free services at hotels at his/her discretion. The hospitality industry is an industry that depends on the disposable income of the customer [2].

The importance of quality in the hotel business is crucial because it directly affects customer satisfaction and the reputation of the hotel. Standardization of

processes and services helps to maintain high quality in all aspects of the hotel business. Factors affecting the quality of services include the hotel's infrastructure, cleanliness, comfort, availability of services, and security. A hotel is a place of recreation and, as a result, it becomes a place with an increased concentration of people [5].

The main factors of the hotel business are: security and hotel infrastructure. Let us consider the first factor – hotel security. The hotel administration assumes the obligation not only to provide cozy accommodation and guarantees of a wonderful vacation, but also to guarantee the safety of people living in the hotel, their lives, health, property, etc. When people are on vacation, they think about their safety the least. Sometimes it can lead to undesirable consequences involving a risk to life. Therefore, the task of the hotel administration is to prevent all possible risks to the life and health of guests. The fundamental provisions of hotel security are as follows: formation of an exhaustive set of goals and objectives to ensure hotel security; analysis of the list of possible threats, ranking of risk probabilities and potential damage; implementation of an integrated approach and mutual compatibility of organizational, technical and personnel measures and solutions. They may include: minimizing costs in terms of efficiency; ensuring survivability, flexibility and controllability of the security complex; the possibility of further development, modernization and reconfiguration of the security complex.

The concept of "security" includes not only protection against criminal attacks, but also the creation of preventive measures to ensure protection against fire, explosion and other emergencies. The next factor of the hotel business is hotel infrastructure. Creating a sustainable hotel infrastructure involves saving resources, using energy-saving technologies, rational environmental management and corporate responsibility of each hotel. Sustainable hotel infrastructure should include material, information, engineering and technical facilities and services to ensure the efficient operation of the hotel, which is formed on the basis of resource conservation and environmental management, and is subject to the principles of responsible management.

In conclusion, ensuring the quality of services in the hotel industry highlights two main factors as security and infrastructure. Security in the hospitality industry is an important factor that deals with the aspect of physical security, ensuring security in the premises by controlling access, training staff in security issues, as well as evacuation plans and emergency procedures. Infrastructure includes the physical and technical components necessary to provide services and meet the needs of guests.

Literature:

1. Кавтарадзе Т. Е. Управління якістю обслуговування в індустрії гостинності. *Харчові технології*. Кривий Ріг, 2012. № 1. С. 1–2
2. Мальська М. П. Організація надання готельних послуг. Поняття та особливості якості готельних послуг. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/92000-41-ponyattya-y-osoblivost-yakost-gotelnih-poslug.html>
3. Чередніченко А. О., Калінін М. В. Якість надання послуг готельними підприємствами як ключовий фактор привабливості в туристичній галузі. *Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. (м. Луцьк, 8 грудня 2016 р.). Луцьк: Луцький НТУ, 2016, С. 209–211.
4. Круль Г., Заячук О. Організація і технологія надання послуг гостинності : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 488 с.
5. Мунін Г.Б. Організація обслуговування в малих готелях: Навчальний посібник. К.: Видавництво Європейського університету, 2007. 181 с.

Пугачова Марія. Якість послуг в індустрії гостинності

Дослідження спрямоване на аналіз якості послуг в індустрії гостинності. Вивчено такі ключові аспекти, як комфорт номерів, ресторанне обслуговування та інші фактори, що впливають на задоволеність клієнтів. Використано методи дослідження задоволеності клієнтів, а також аналіз зворотного зв'язку та рекомендації щодо покращення якості послуг у сфері гостинності. Результати можуть бути корисними для студентів та фахівців підприємств у галузі готельно-ресторанного бізнесу для оптимізації своєї діяльності та забезпечення високого рівня задоволеності клієнтів.

Ключові слова: задоволеність клієнтів, якість обслуговування, стандарти обслуговування, зміни та покращення обслуговування

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ / INNOVATIVE EDUCATION TECHNOLOGIES

УДК 37.091.33:811.111(045)

Короткова О. А.,

викладач

Криворізький фаховий коледж
торгівлі та готельно-ресторанного бізнесу,
м. Кривий Ріг, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОДАТКУ GOOGLE CLASSROOM ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглядаються переваги роботи з сервісом Google Classroom при вивченні філологічних дисциплін; форми, засоби, елементи педагогічних технологій, спрямовані на: поглиблення і систематизацію знань студентів з української мови та літератури; розвиток стійкого пізнавального інтересу та творчого потенціалу; вміння застосовувати отримані знання на практиці; вміння використовувати можливості і переваги навчальних електронних додатків.

У статті розкрито позитивні аспекти роботи з Google Classroom, як-то: простота, доступність, універсальність, безкоштовність, які дозволяють ефективно засвоювати знання з означених дисциплін; подано приклади і варіанти практичних завдань.

Ключові слова: Google Classroom, веб-сервіс, Google Forms, філологічні дисципліни, інформаційне суспільство

Google Classroom – це безкоштовний інтерактивний веб-сервіс, створений для навчання з метою спрощення, створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом. Основною метою сервісу є прискорення процесу поширення та обміну файлами між педагогами та здобувачами освіти[1]. Ним можуть послуговуватися вчителі й учні у школах, або викладачі й студенти у закладах вищої освіти.

Система управління навчанням Google Classroom дає можливість:

- 1) підвищити наочність інформації, чим стимулює інтерес до навчання;
- 2) забезпечити доступність матеріалів заняття в будь-який час;
- 3) активізувати пізнавальну діяльність здобувачів освіти та залучити до процесу навчання смартфони;
- 4) контролювати хід виконання практичних робіт, не відволікаючи студентів;

- 5) забезпечити поширення індивідуальних завдань шляхом створення індивідуальної копії окремо для кожного студента;
- 7) встановити часові обмеження на виконання тих чи інших завдань;
- 8) раціонально зекономити час викладача, відведений на перевірку тестів, за рахунок їх виконання в мережі;
- 9) створити «лічильник балів», а отже, підвищити рівень обізнаності студентів у власних навчальних досягненнях;
- 10) забезпечити прозоре оцінювання виконаних студентами робіт;
- 11) переглянути в будь-який момент усі роботи конкретного студента, а також дату і час їх виконання;
- 12) запровадити невеликі ігрові модулі для максимального запам'ятовування найважливіших категорій;
- 13) відповісти в режимі реального часу на запитання студентів;
- 14) виконати завдання групою студентів одночасно.

Так, наприклад, при вивченні біографії письменників, доцільно демонструвати відеоролики із каналу YouTube, у яких йдеться про цікаві факти життя та творчості митців, надається характеристика культурного розвитку певної доби. Як показала практика, використання відеороликів сприяє кращому засвоєнню студентами навчального матеріалу, ніж опрацювання біографії письменника із підручника. У мережі наявна і величезна кількість якісного відеоматеріалу з української мови, що може суттєво допомогти при підготовці до НМТ.

За допомогою Google Forms можна легко створювати опитувальники, вікторини, літературознавчі диктанти, анкети. Форми підходять для організації засобів діагностики і моніторингу виконання домашнього завдання та самостійної роботи на занятті.

В режимі «Редагування» завдання студент може створювати власне висловлювання, діалог, давати розгорнуту відповідь на запитання, складати план, вставляти пропущені букви у слова тощо.

Google Презентації пропонують наступні корисні функції:

- створення презентацій і редагування наявних;
- налаштування доступу до слайдів і спільна робота над ними з колегами чи студентами;
- перегляд, редагування та збереження файлів MS PowerPoint;
- внесення і перетворення слайдів, форматування тексту, зображень тощо;
- додавання графічних зображень і відео;
- можливість публікації на веб-сайті;

- перегляд презентацій на мобільному пристрої;
- автозбереження змін;

Працюючи онлайн студенти бачать результат роботи кожного, оперативно обговорюють його на слайдах презентації або в коментарях, а також користуються чатом. Найчастіше такі презентації виконують удома, але за певних умов це можливо і на занятті словесності. Презентація Google дає змогу надрукувати текст або вставити збережений, завантажити зображення і відео як з комп'ютера так і з Інтернету, створити організаційні та структурні діаграми, блок-схеми. Слайди презентації можна формувати, також доречно додавати анімацію, застосовувати ефекти переходу між слайдами. Готову роботу можна зберегти у різних форматах: pdf, pptx, txt, опублікувати на веб-сайті або блозі.

Отже, використання сервісів Google в навчальному процесі не тільки сприяє виконанню основного завдання сучасної освіти – формуванню конкурентоспроможної й успішної особистості в електронному інформаційному суспільстві, а й значно вдосконалює й урізноманітнює діяльність викладача, активізує творчу діяльність студентів, створює належні умови для формування й розвитку у них відповідних умінь та навичок, покращує засвоєння і відтворення ними отриманої інформації.

І хоча всі ці переваги сервісів Google дозволяють на якісно новому рівні розв'язати непрості освітні завдання: починаючи із засвоєння класичних знань і базових істин і закінчуючи вмінням студента орієнтуватися в обраній професії, користуватися набутими знаннями для розв'язання життєвих завдань і саморозвитку в майбутньому, сучасним викладачам потрібно продовжувати пошук модерних методик навчання, опановуючи й інші інформаційні ресурси, що не залежать від наявності та якості каналу інтернет-зв'язку, не передбачають ризики технічних збоїв тощо.

Контроль знань у навчально-виховному процесі виконує цілий ряд функцій: оцінюючу, стимулюючу, розвиваючу, навчальну, діагностичну, виховну та інші.

Процес контролю – одна з найбільш трудомістких і відповідальних операцій у навчанні, пов'язана з гострими психологічними ситуаціями як для студентів, так і для викладача.

Традиційні методи контролю потребують багато часу та містять елемент суб'єктивного ставлення викладача. Тестовий контроль дає можливість викладачеві упродовж досить обмеженого часу перевірити якість знань у значної кількості студентів, за його допомогою стає можливим контроль знань на необхідному, заздалегідь запланованому рівні.

Для створення тестів можна використовувати один з найшвидших і простих способів – Google Форми – частину офісного інструментарію Google Drive.

Після введення назви тесту обираємо тип запитання. На даний момент доступні наступні типи запитань:

З короткими відповідями: коротка текстова відповідь. Зручно використовувати для ПІБ студента, назви групи.

Абзац: довга текстова відповідь, що складається з кількох рядків. Підійде для завдань з відкритою відповіддю.

З варіантами відповіді: вибір однієї правильної відповіді з декількох запропонованих.

Прапорці: вибір кількох правильних відповідей з декількох запропонованих.

Спадний список: вибір однієї правильної відповіді з списку, який випадає.

Завантаження файлу: можна завантажити файл. Доступно тільки для авторизованих користувачів.

Лінійна шкала: виставлення оцінки за заданою шкалою, щоб показати ступінь своєї згоди-незгоди з певним твердженням. Значення шкали можна встановлювати самостійно.

Таблиця з варіантами відповіді: таблиця для вибору одного правильного варіанту відповіді в кожному рядку. Підходить для завдань, де потрібно встановити відповідність.

Сітка прапорців: подібна до попереднього типу запитань, але в кожному рядку можна обрати не один, а кілька варіантів відповіді.

Дата: питання на знання точної дати – число, місяць, рік.

Час: за зовнішнім виглядом і призначенням аналогічний Даті і має на увазі точне введення годин, хвилин і секунд.

Можна обрати тему («Змінити тему»), яка створюватиме певний асоціативний ряд, доповнюватиме художнє сприйняття матеріалу.

У своїй роботі часто використовую тести для перевірки знань про життєвий та творчий шлях письменника; про зміст, особливості сюжету, характеристики персонажів творів. Запитання можуть містити один правильний варіант відповіді, кілька правильних варіантів, відкрити відповідь.

Створюючи тест, завжди добираю відповідну тему, яка ілюструє та багачує уявлення студентів про навчальний матеріал (мал.1, 2, 3, 4).

мал. 1

мал. 2

Тест "Кайдашева сім'я"

1 помилка - 10 балів
2 помилки - 9 балів
3 помилки - 8 балів
4 помилки - 7 балів
5 помилок - 6 балів
6-7 помилок - 5 балів
8-9 помилок - 4 бали

olenakorotkova449@gmail.com (без совместного доступа)
Сменить аккаунт

* Обязательно

Прізвище *

Мой ответ

Група *

Мой ответ

Тест "Тіні забутих предків"

olenakorotkova449@gmail.com (без совместного доступа)
Сменить аккаунт

* Обязательно

Прізвище *

Мой ответ

Група *

Мой ответ

1. За жанром «Тіні забутих предків» М.Коцюбинського: *

повість;

Тест Пряма мова

olenakorotkova449@gmail.com (без совместного доступа)
Сменить аккаунт

* Обязательно

Прізвище *

Мой ответ

Група *

Мой ответ

1. Правильно розставлені розділові знаки в реченні: *

Подвоєння приголосних

olenakorotkova449@gmail.com (без совместного доступа)
Сменить аккаунт

* Обязательно

Прізвище *

Мой ответ

Група *

Мой ответ

1. Знайдіть слово, у якому буква «н» подвоюється: *

мал. 3

мал. 4

Наступним лайфхаком сучасного навчання, що заслуговує особливої уваги, є комікс. Сьогодні комікси все більше перетворюються на ефективну навчальну методику, коли студентам цікаво не лише читати, а й створювати їх. У такому випадку вони стають зручною формою комунікації та відкривають якісно новий підхід до інтерналізації інформації. Це новаторський вид мистецтва

з вагомим етичним, культурним, аксіологічним, гуманітарним і педагогічним потенціалом.

У своїй роботі часто використовую завдання з коміксами, пропоную студентам створювати їх, наприклад до фрагментів «Кайдашевої сім'ї» І. Нечуя-Левицького, «Мини Мазайла» М. Куліша (мал.5), усмішок Остапа Вишні. Такі завдання здобувачі виконують охоче, із захопленням реалізуючи художнє бачення і творчий потенціал.

мал. 5

 Запитання і завдання за п'єсою "Мина Ма..." Опубліковано 17 апр. 2020...

Срок здачі не задан

1. Охарактеризуйте образ головної дійової особи. Чи є в п'єсі позитивні персонажі? Обґрунтуйте.

2. Чому п'єса довгий час була забороненою?

3. Випишіть з тексту репліки персонажів, які відображають їхнє ставлення до всього українського і українізації взагалі?

4. Чи актуальний цей твір сьогодні? Поясніть.

5. Прокоментуйте, які дійові особи і в яких епізодах зображено на малюнках.

	малюнок 1.jpg Изображение		малюнок 2 .jpg Изображение
	малюнок 3.jpg Изображение		малюнок 4 .jpg Изображение

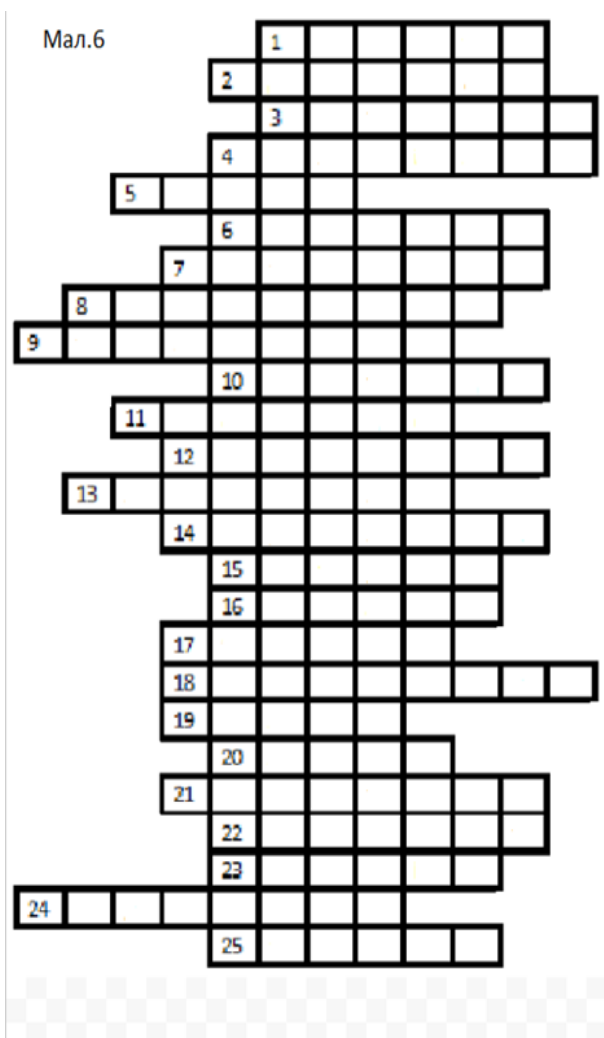
[Посмотреть задание](#)

Полегшенню і активізації процесу сприйняття інформації сприяє мультимедійна презентація. Студентів приваблює образність і яскравість занять з використанням презентацій. В аудиторії під час таких уроків створюється атмосфера реального спілкування, коли вихованці прагнуть висловити думки "своїми словами", вони охоче виконують завдання, виявляють інтерес до досліджуваного матеріалу. Створюючи презентації самостійно, студенти вчаться працювати з навчальною, довідковою та іншою літературою з предмета. В них з'являється зацікавленість в досягненні більш високого результату, готовність і бажання виконувати додаткові завдання, формуються художні здібності, естетичні смаки, почуття стилю. Наприклад, презентації за життям і творчістю авторів, з використанням фотоматеріалів, дають можливість відчувати дух епохи, тогочасні історичні реалії, обставини і умови формування особистості митця. На

допомогу приходить Google Презентації – це он-лайн додаток, в якому можна створювати та редагувати презентації, а також працювати одночасно з іншими користувачами.

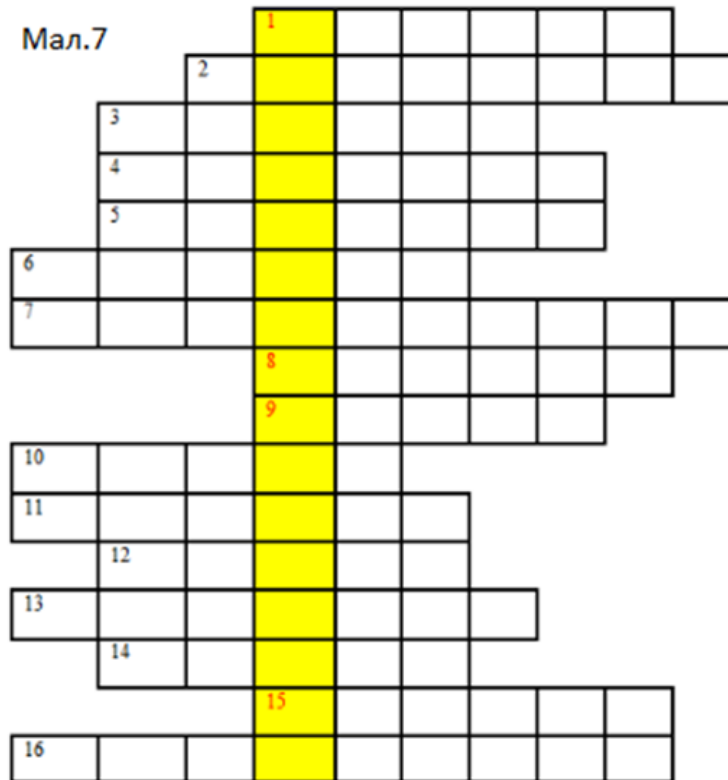
Цікавим «помічником» у вивченні літератури виступають такі форми подачі навчального матеріалу як кросворди, чайнворди, ребуси, шаради. Досвід показує, що студенти з величезним задоволенням розгадують їх, відповідають на запитання вікторин. Це ігрові прийоми, які створюють атмосферу щиросердної радості, комфорту, стабілізації особистості; студенти певною мірою розслаблюються, налаштовуються на розважальність, водночас добровільно мобілізуючи увесь свій інтелектуальний потенціал. Наприклад, перевірити знання про життя і творчість І.Франка, чи іншого письменника, можна за допомогою чайнворда в Google Classroom (мал. 6, 7).

Мал.6

1. Твір Нечуя-Левицького «Рибалка Панас...»
2. Прізвище Мотрі з «Кайдашевої сім'ї»
3. Наймолодший син Кайдашів
4. Що довело до смерті старого Кайдаша
5. Чим Мотря міряла город
6. Кого називали «безокою економшею»
7. Хто водив Мелашку до Києва
8. Ремесло Кайдаша
9. Літературний вчитель Нечуя-Левицького
10. З чим мало бути серце у Карпової жінки
11. Назва села, де народилася Мелашка
12. Назва стрічок, якими прикрашала себе Мотря
13. Повість Нечуя-Левицького
14. Чим Мотря била Мелашених дітей
15. Синонім слова персонаж
16. Співавтор роману «Хіба ревуть воли...»
17. Твір повчального змісту
18. Де відбув. дії «Кайдашевої сім'ї»
19. Хто розказав Чіпці правду про батька
20. Повесть Панаса Мирного «Лихі...»
21. Головний герой роману «Хіба ревуть...»
22. Місто, в якому вперше видано роман «Хіба ревуть воли...»
23. Роман Панаса Мирного
24. Як звали друга Чіпки
25. Як звали матір Чіпки

Мал.7

1. Продовжіть рядки вірша: «Дух, що тіло рве до бою, рве за...»
2. Вірш Франка
3. Прізвище головного героя з повісті Франка
4. Перша частина назви села, де навчався Франко
5. Поема Франка
6. Персонаж поеми «Мойсей»
7. Університет, в якому навчався Франко
8. Головний персонаж повісті «Борислав сміється»
9. Сфера пізнавальної діяльності, в якій виявляв свої сили Франко
10. Журнал, що видавав Франко
11. Персонаж однойменної поеми Франка
12. Один з ватажків євреїв у поемі Франка «Мойсей»
13. Друга, народна назва Франка
14. Продовжіть рядки «Я є ..., пролог, не епілог»
15. Ремесло, яким займався батько Франка
16. Перший вірш Франка, присвячений батькові

Інтернет-технології, які швидко опановуються сучасними студентами закладів вищої та передвищої освіти, створюють комфортні умови для самореалізації та творчості особистості, дають упевненість у собі, підвищують мотивацію до навчання, збільшують коло спілкування, надають великий обсяг різноманітних освітніх ресурсів. Але і для викладача вони відкривають безліч можливостей: більш глибоко висвітлити теоретичне питання, що допомагає учасникам навчального процесу детальніше вникнути в процеси і явища, які не

могли б бути вивчені без використання інтерактивних моделей; це і необмежені можливості для реалізації інклюзивної освіти тощо.

Теперішнє і майбутнє сучасного студента – це інформаційне суспільство. Сьогодні виходять на чільне місце системи дистанційного навчання. Ці системи досить давно відомі викладачам закладів вищої освіти. А ось школи і коледжі відкрили для себе електронне (дистанційне) навчання порівняно недавно, у зв'язку з карантинном щодо пандемії коронавірусу, а пізніше – війною, і були змушені освоювати його максимально швидко.

За допомогою дистанційних освітніх технологій можна не тільки перекласти на плечі комп'ютера ряд рутинних педагогічних дій, а й організувати по-справжньому якісне, індивідуальне, диференційоване навчання.

На сьогодні відомо щонайменше три потужні системи безоплатного дистанційного навчання: Moodle, Edmodo та Google Classroom.

Google Classroom – це найбільш популярний, безкоштовний інтерактивний веб-сервіс, створений для навчальних закладів з метою спрощення, створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом. Він містить багатий функціонал, необхідний для реалізації дистанційного режиму навчання у повному обсязі. Простота у використанні, безкоштовність та високий рівень доступності сервісів Google, які цифровий гігант Google постійно оновлює та вдосконалює, дає можливість педагогам організувати ІКТ-підтримку звичайних форми навчання, а також для перевернутого і дистанційного, індивідуалізувати навчання і широко використовувати групові форми роботи.

Використання електронних освітніх ресурсів на уроках словесності дозволяє урізноманітнити заняття, застосувавши різні види навчальної діяльності здобувачів освіти. Тести з різними видами запитань, мультимедійні презентації, комікси, кросворди, чайнворди, ребуси, розміщені у додатку, активізують увагу студентів, удосконалюють процес навчання, роблять його більш цікавим, гнучким, захоплюючим, доступним, дають змогу запам'ятати більший обсяг інформації, створювати ефективний електронний контент.

Список використаних джерел:

1. Вахрушева Т. Ю. Інтерактивні технології навчання як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності. *Нові технології навчання*. Київ, 2007. Вип. 47. С. 64–69.
2. Голубцова І. А. Впровадження інтерактивних технологій. *Організація навчально-виховного процесу*. 2007. № 9. С. 159–174.
3. Жиликова О. В. Застосування інноваційних методик під час підготовки фахівців з економічних спеціальностей. *VIII Всеукр. наук.-метод. конф.* (Харків, 23 вересня 2010 р.). Харків : Вид-во ХДУХТ, 2010. С. 217–218.

4. Гриценко В., Юстик І. Використання сервісу GOOGLE CLASSROOM для управління освітніми процесами. URL: <http://www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-17-54/sektsiia-4/3930-vykorystannya-servisuu-google-classroom-dlya-upravlinnya-osvitnimy-protsesamy>
5. Google Клас. Справка-Клас. Інноваційні педагогічні технології навчання професії: монографія / за ред. А. С. Нікуліної Донецьк: Донецький інститут післядипломної освіти інженерно- педагогічних працівників, 2005. 385 с.
6. Комліченко О. О. Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві. 2013. Вип. 3(4). С. 178–186.
7. Лачкова Л. І. Інноваційні технології навчання у вищій школі. *VIII Всеукр. наук.-метод. конф.* (Харків, 23 вересня 2010 р.). Харків : Вид-во ХДУХТ, 2010. С. 209–210.
8. Космакова-Братушенко Т. Як викладати українську мову. *Українська мова та література*. 2007. №12 (28). С. 36–37.
9. "Google-сервіси для вчителя. Перші кроки. URL: http://sae-ukraine.org.ua/ua/project_news/Google-serv-si-dlya-vchitelya-Perskroki-novachka-publication/
10. Лященко К. В. Google-сервіси: можливості та перспективи використання у сучасному освітньому середовищі. URL: <http://www.psyh.kiev.ua/>
11. Литвинова С. Основні характеристики хмаро-орієнтованого навчального середовища. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/8732.pdf>

Korotkova Olena. Peculiarities of using the Google Classroom application during the study of philological disciplines

The article examines the advantages of working with the Google Classroom service when studying philological disciplines. It reveals the positive aspects of working with Google Classroom, such as: simplicity, accessibility, universality, free of charge, which allow effective assimilation of knowledge from the specified disciplines. Examples and variants of practical tasks are provided.

Key words: Google Classroom, web service, Google Forms, philological disciplines, information society

UDC 37.091.33:811.111(045)

Melikova S.O.

PhD, Associate Professor
Kryvyi Rih Lyceum No. 107 "Leader" of
Kryvyi Rih City Council,
Kryvyi Rih, Ukraine

MULTIMEDIA TOOLS FOR LEARNING ENGLISH: THE INFLUENCE OF AUDIO AND VIDEO ON THE DEVELOPMENT OF SPEAKING SKILLS

The article highlights the key aspects of the use of multimedia resources in education, analyses the latest research and identifies possible advantages and limitations of the use of these tools. The

author studies the impact of audio and video materials on the effectiveness of English language learning, in particular on the development of speaking skills.

Key words: English, multimedia, audio, video, speaking skills, efficiency

In the modern world, the teaching and learning of the English language is undergoing a revolution due to the widespread use of multimedia tools. In particular, audio and video materials open many opportunities for teachers and students for effective teaching and development of language skills. However, unfortunately, the availability of such tools does not always guarantee automatic success in language learning.

It is important to consider exactly how audio and video affect the process of learning English and at what stage they become most useful. One of the key challenges is the ambiguity in understanding which elements of audio and video materials are most useful for developing speaking skills such as pronunciation, intonation and vocabulary.

To date, there is a significant amount of research aimed at studying the impact of audio and video materials on the development of speaking skills in English. Some of the recent scientific works draw attention to this topic from different angles and perspectives.

One study in Europe (Wu, 2021) focuses on the relationship between audio and video to improve pronunciation. The results indicate that a video that combines audio with a visual image promotes better acquisition of correct pronunciation and intonation compared to pure audio materials. This study emphasizes the importance of a combination of different multimedia tools for the development of specific language aspects.

Another study conducted in the USA (Smith et al., 2022) emphasizes the importance of individual preferences and choice of teaching aids. It indicates that students with different types of perception and levels of motivation may show a greater affinity for audio or video materials, and it is worth considering these characteristics when teaching.

Additional research (Brown & Lee, 2023) provides important information about time constraints and regularity of multimedia use. They indicate that short but frequent sessions of video viewing can stimulate greater attention and learning efficiency compared to longer, less frequent sessions.

These recent studies emphasize the importance of adapting learning to the individual needs of students and demonstrate the importance of various factors, such as types of materials, regularity and duration of learning, individual perceptual characteristics, etc., to achieve successful learning of English through multimedia.

The purpose of the article is to systematize existing data on the use of audio and video materials in the process of learning English and determine their impact on the development of speaking skills. In addition, the article aims to determine the optimal methods of using these tools to achieve maximum effectiveness in education. This article aims to examine the potential and importance of using multimedia in English language learning, particularly the impact of audio and video on the development of speaking skills.

One of the current trends in English language learning concerns the use of multimedia tools to improve speaking skills. The question of the influence of audio and video on the development of speaking skills is quite significant in the modern educational context. This study focuses on the importance of multimedia resources in learning English and their role in the formation of communication skills.

To understand the impact of audio and video on the development of speaking skills, the study considers key aspects such as the effectiveness of using multimedia resources to improve pronunciation, intonation and articulation, the ability of different students to perceive audio and video materials, as well as the optimal strategies for using these resources to achieve the best results

Further research is aimed at determining the optimal conditions and intervals when the use of multimedia tools is most effective. It is important to emphasize regularity and periods when using audio and video materials for better understanding and memorization of educational material.

Recent studies show that perceiving and remembering information using different sensory channels can provide greater depth of understanding and retention of knowledge. However, the effectiveness of such an approach may vary depending on the individual characteristics of students, their motivation and degree of concentration.

It is also worth considering different methods of using multimedia tools in language learning. For example, a combination of audio and video for vocabulary acquisition may be more effective than visual or audio alone. It is also important to consider different types of materials: video lessons, films, audio recordings of lectures, etc., as each of them can have its own advantages depending on the specific purpose of the study.

Research in this area allows us to find out how effective it is to use various multimedia resources (video lessons, audio recordings, interactive programs, etc.) to improve oral communication skills. Modern students have the opportunity to learn a language immediately using native speakers and interactive resources, which can positively affect their ability to perceive and reproduce foreign speech.

Problems associated with the use of multimedia in language learning may include insufficient quality of audio or video materials, lack of individualization in learning, or difficulties in maintaining attention during learning. Therefore, this article aims to analyze the existing problems and identify approaches that contribute to the improvement of the use of audio and video in the process of learning English.

The considered analysis will determine which aspects of the use of multimedia tools have the greatest impact on the development of speaking skills. These can be certain types of video lessons, specific audio files, or approaches to interacting with materials.

The use of multimedia can influence the development of speaking skills through various aspects:

Audio and Visual Substrates: Sound elements can enhance the auditory perception of speech by improving pronunciation and intonation. At the same time, visual components, such as video sequences, graphics and animations, can improve understanding of the context and recreate situations that facilitate language acquisition.

Interactivity: Multimedia platforms that allow listeners to interact with the content (for example, practical tasks, tests, chats) promote active language use and its use in real situations.

Specialized Content: The use of multimedia resources dedicated to specific topics or interests stimulates interest and motivation in learning, which promotes active engagement and development of speaking skills.

Customization: Multimedia resources can be customized to the individual needs of the students, providing the opportunity to choose the speed, volume of material, and type of lessons, according to personal preferences and pace of learning.

Presentation of Different Language Situations: The use of different formats (dialogues, interviews, news, films, etc.) allows distinguishing language situations, which broadens the horizons and facilitates easy inclusion in different ways of using the language.

Providing Practice and Feedback: Multimedia tools can provide opportunities to practice pronunciation, grammar, and provide feedback on errors, which promotes incremental improvement.

Examining the influence of each of these aspects can help determine the most effective strategies for using multimedia to improve speaking skills.

One of the methods of language learning with the help of audio and video materials is the method of reproduction of a real language environment. This approach is based on an effort to create conditions for students that reflect natural language situations that occur in real life. The use of audio and video materials in this method

allows students to listen and see how people communicate in a natural language environment. These can be audio and video recordings of real conversations, interviews, TV programs, films or podcasts.

Another effective approach is the method of using dialogues to improve speaking skills. It involves the analysis and study of real audio and video dialogues that reproduce various communication situations. Students are encouraged to study phrases, intonation, vocabulary and grammar through the analysis of conversational situations. At the same time, the focus is on natural spoken language, which helps students improve communication skills and adaptation to real language situations.

These methods allow students to learn the language in context, helping to improve their understanding of the language, as well as the use of grammar and vocabulary in a natural environment. In addition, they contribute to the development of speaking skills, adaptation to various language situations and improvement of the general level of communication.

For further research in this area, it is important to consider several key areas:

Developing personalized approaches: Research can focus on creating personalized learning programs using multimedia tools. This includes creating personalized lessons that take into account the language level and personality of the learner.

Use of virtual reality and interactive technologies: Research can extend the use of multimedia to the use of virtual reality to create simulations of language situations and interactive platforms to improve speaking skills.

Adaptive and Analytical Approaches: Research could focus on developing systems that use adaptability and analytics to personalize the language learning process and provide a more detailed account of student progress.

Examining the effects of different types of multimedia materials: Work comparing different types of audio and video materials to determine their effects on improving language skills will be useful in identifying the most effective methods.

Synergy with other multimedia resources: Studies can focus on combining audio and video materials with other multimedia resources, such as interactive games, social networks, mobile applications, etc.

These areas of research can help improve tools for using multimedia materials in the English language learning process, which will contribute to improving the quality of learning and the development of new, more effective methods for learning the language.

Examining the effectiveness of video lessons in language learning is a key area of research, as video provides the opportunity for visual and audio information, which

contributes to better learning of the material. Here are some key points for analyzing the effectiveness of video lessons:

Content of video lessons: Evaluation of the content of the video, which may include the structure of the material, its correctness, interest and relevance to the main learning objectives. It is also important to consider the ratio of visual and audio elements in video lessons.

Interactivity and support: Analysis can assess the presence of appropriate interactive elements such as quizzes, teacher feedback, question and answer opportunities to engage students and support their learning.

Motivation and participation: Analyzing students' participation and motivation while watching video lessons can help determine how well the material meets their expectations and interests.

Testing and assessment of knowledge: After using the video lessons, it is important to assess the level of mastery of the material. This may include testing and assessing the level of understanding.

Comparative analysis with traditional teaching methods: Comparing the effectiveness of video lessons with traditional methods (text materials, open lectures, etc.) will help determine the advantages and disadvantages of using video lessons in the language learning process.

The analysis of these aspects will provide an opportunity to assess the impact of video lessons on the development of speaking skills and determine optimal approaches to their use in the educational process.

The impact of audio on the development of speaking skills can be key in language learning. Here are some key aspects to analyse:

Audio lessons and listening texts: Evaluate the quality of audio lessons and audio books for language learning, including clarity, pronunciation speed, accent, and comprehensibility of the instructions in the exercises.

Audio Skills Improvement Processes: Analysis of methods of using audio to improve pronunciation, listening comprehension, accentuation and intonation skills. Determination of the effectiveness of such methods.

Vocabulary development and listening comprehension: Assessment of the impact of audio on vocabulary expansion and the development of English language comprehension when listening to texts, dictating conversational elements, audio books, etc.

Audio dialogues and communication: Analysis of the effectiveness of language learning methods through audio dialogues and communication exercises, such as audio role-playing or listening to speaking exercises.

Audio in tandem with other methods: Identifying the combination of audio materials with written, visual and other teaching methods for maximum effectiveness.

Use of technology and resources: Assess the use of modern technologies such as mobile applications, online platforms, podcasts, etc. to enhance language learning through audio.

The analysis of these aspects will allow to determine the level of effectiveness of using audio in the process of learning English and to identify optimal approaches for the further development of this area.

A comparative analysis of interactive platforms for learning the English language may include:

Interface and accessibility: Evaluation of the usability of the platform, its interface, navigation and accessibility for users with different levels of technical skills.

Availability and quality of materials: Comparison of the variety and quality of educational materials on platforms such as audio lessons, video lessons, interactive exercises, tests and more.

Study Methodology: Assessment of study approaches and methods on each platform: for example, communication method, grammar, reading, audio, and others.

Adaptability and personalization: Individual approach to users, availability of adaptive programs that are adapted to the level of knowledge and needs of each user.

User interaction and feedback: Assess the feedback and impressions of users already using these platforms, as well as the level of support and interaction with other participants or teachers.

Technical Support and Updates: Identifying technical support, availability of updates and development opportunities to improve the service.

Effectiveness and efficiency: Evaluation of the effectiveness of the platforms based on user results, in particular, the ability of the platform to increase the level of language proficiency and achieve the set goals.

Analyzing these aspects will help determine the most appropriate and effective interactive platforms for learning English.

Studying the effect of virtual reality (VR) on the language learning process may include the following aspects:

Involvement in learning: Using VR to create an immersive language environment that encourages immersion in English through visual, audio and interactive elements.

Language simulation and practice: Using VR to simulate real-life situations where you can practice English speaking, such as virtual conversations with real or virtual interlocutors.

Understanding context: Using VR to create situations that help enrich understanding of context and cultural aspects related to language use.

Enhancing motivation and interest: Examining the impact of VR on student motivation through the engagement and excitement of a virtual learning environment.

Monitoring and evaluating progress: Identifying the possibilities of VR to monitor and evaluate progress in language learning, for example through interactive exercises and tests.

Comparison with traditional methods: Comparing the results of using VR with traditional teaching methods to evaluate the effectiveness and benefits.

Adaptability and personalization: Evaluation of the possibilities of VR for adaptive learning and an individual approach to the needs of each student.

Analyzing these aspects will allow us to understand how virtual reality can improve the effectiveness of English language learning and which aspects of this method can be most useful for students.

Group learning using multimedia resources can have the following aspects:

Collective interaction: Multimedia resources can encourage joint activity and exchange of ideas among group members, stimulating collective language learning.

Access to a variety of information: Multimedia resources provide access to a variety of information - video, audio, text and other materials - which contributes to better understanding and assimilation of the material.

Adaptation to different learning styles: Using different formats (video, audio, graphics) in multimedia resources can satisfy different learning styles of different group members.

Development of communication skills: Using multimedia resources to practice speaking, discuss texts or watch videos can improve communication skills.

Building social skills: Group learning encourages the development of social skills such as cooperation, mutual assistance and collaboration.

Opportunity for dialogue: The use of multimedia resources can facilitate the creation of a dialogue between group members, where everyone can express their thoughts and ideas.

Progress monitoring: Multimedia resources can be used to track the progress of group members and assess their level of knowledge.

Analysing these aspects will allow us to understand how group learning using multimedia resources can improve the effectiveness of English language learning and what features of this approach can be most useful for participants. To implement recommendations for teachers and students on the effective use of multimedia resources for the development of speaking skills, the following can be considered:

For teachers:

Use a variety of materials: Choose a variety of videos and audio files to study. This will allow creating a wider and more interesting range of lessons.

Create interactive lessons: Get students to interact with multimedia resources, for example, create tasks for discussion or solving while watching audio and video materials.

Make materials accessible: Make sure your students have easy access to and know how to use all multimedia resources.

Encourage the use of speaking exercises: Distribute tasks where students can improve their speaking skills using audio and video materials.

Assess progress: Regularly assess students' speaking skills using multimedia resources to give them feedback and support.

For students:

Actively use materials: Try to learn English with the multimedia resources available to you, using them for active learning.

Create study groups: Do joint lessons and discussions with fellow students, share useful videos and audio materials to improve speaking skills.

Ask for help: Ask teachers which multimedia resources are best for your level of English and how best to use them.

Make time to study: Create a regular schedule for learning the language with multimedia resources, because practice is the key to success.

Analyse your progress: Assess your speaking level at regular intervals to find out how effectively you are using multimedia resources to improve your skills.

In the conclusion of this article, it is worth emphasizing the importance of using multimedia resources in the process of learning English and their impact on the development of speaking skills. Should be mentioned that audio and video materials are a powerful tool that helps students actively engage in the learning process. Considering different aspects of multimedia learning, it has been found that they help to improve the ability to perceive, understand and use English in different situations.

It is important to emphasize that the active use of multimedia tools is the key to successful language learning. Recommendations for teachers and students may include a variety of materials, creating interactive lessons, encouraging active student participation, creating study groups, and regularly reviewing progress. All this, combined with new research and development in this area, creates a perspective for improving the quality of English language learning and the development of speaking skills using multimedia resources.

Literature:

1. Bax S. Normalisation revisited: The effective use of technology in language education. Oxford University Press, 2003. 1(2). 205 p.
2. Choi A. B., Benson P. Language Learning Beyond the Classroom. Palgrave Macmillan, 2011. 256 p.
3. Dudeney G., Hockly N. Teaching English with Technology. Pearson/Longman, 2007. 192 p.
4. Fotos S., Browne C. M., Multimedia CALL: Theory and Practice. University of Michigan Press, 1998. 320 p.
5. Graves K. Designing Language Courses: A Guide for Teachers. Heinle & Heinle, 1999. 308 p.
6. Johnson S. Digital Tools for Teaching: 30 E-tools for Collaborating, Creating, and Publishing Across the Curriculum. Maupin House, 2011. 152 p.
7. Ko S. Teaching Online: A Practical Guide. Routledge, 2010. 472 p.
8. Scrivener J. Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching. Macmillan Education, 2011. 416 p.
9. Stanley G., Pegrum M. Language Learning with Technology: Ideas for Integrating Technology in the Classroom. Cambridge University Press, 2013. 264 p.
10. Tomlinson B., Whittaker C., Blended Learning in English Language Teaching: Course Design and Implementation. British Council, 2013. 252 p.
11. Walker A., White G. Technology Enhanced Language Learning: connecting theory and practice. Oxford University Press, 2013. 208 p.

Мелікова Сусанна. Мультимедійні засоби вивчення англійської: вплив аудіо та відео на розвиток мовленнєвих навичок

Досліджено вплив аудіо- та відеоматеріалів на ефективність вивчення англійської мови, зокрема на розвиток мовленнєвих навичок. Стаття висвітлює ключові аспекти використання мультимедійних ресурсів у навчанні, проводить аналіз останніх досліджень та визначає можливі переваги та обмеження використання зазначених засобів.

Ключові слова: англійська мова, мультимедійні засоби, аудіо, відео, мовленнєві навички, ефективність

УДК (37.091.33:004):(81'232:811.111)(045)

Монастирський А. В.,

студент

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Удовіченко Г. М.

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ТА ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Стаття розглядає використання сучасних технологій в процесі навчання англійської мови. Увага зосереджується на аналізі популярних мобільних додатків та онлайн-ресурсів, які використовуються для покращення знань англійської мови. Автор подає огляд останніх досліджень у цій галузі та досліджує роль технологій у сприянні ефективному процесу вивчення англійської мови.

Ключові слова: технології, навчання англійської мови, мобільні додатки, онлайн-ресурси, ефективність, навчальний процес

У наш час, коли технології стають неодмінною складовою будь-якої сфери життя, їхня роль у навчанні англійської мови має особливе значення. Існує безліч онлайн-ресурсів та мобільних додатків, які позиціонуються як інноваційні та дієві інструменти для вивчення мов. Однак, при всій цій розмаїтості технологічних рішень, існують питання стосовно їхньої реальної ефективності, особливо у засвоєнні англійської мови учнями з різним рівнем підготовки.

Зокрема, важливо з'ясувати, як мобільні додатки та онлайн-ресурси впливають на процес засвоєння мови в умовах самостійного навчання. Чи сприяють вони відтворенню навичок усного та писемного мовлення? Чи забезпечують вони ефективну інтерактивну співпрацю між вчителем та учнями? Чи дійсно збільшують вони мотивацію до вивчення мови?

Крім того, варто розглянути аспекти доступності та якості навчальних матеріалів, що пропонуються через ці технологічні рішення. Чи є вони настільки різноманітними та диференційованими, щоб задовольняти потреби різних категорій студентів? Чи є можливість персоналізованого підходу та адаптації змісту до різних рівнів знань та навчальних потреб учнів?

Деякі з попередніх досліджень підкреслюють важливість інтерактивних онлайн-ресурсів та мобільних додатків, які забезпечують можливість практики навичок мовлення, слухання та читання. Вони сприяють самостійному вивченню мови, адже забезпечують доступ до різноманітних вправ, відео-уроків, інтерактивних завдань та тестів.

Інші дослідження концентруються на розробці персоналізованих підходів у навчанні. Особистісний підхід дає можливість адаптувати навчальний матеріал до індивідуальних потреб кожного учня, враховуючи його рівень знань, інтереси та швидкість засвоєння інформації.

Деякі дослідження висвітлюють питання мотивації. Вони показують, що інтерактивність та цікавість матеріалу, які забезпечують мобільні додатки та онлайн-ресурси, можуть позитивно впливати на мотивацію учнів до навчання мови.

Загалом, результати попередніх досліджень вказують на потенціал технологій для поліпшення ефективності навчання англійської мови, проте їхня

реальна ефективність та оптимальність використання потребує подальшого вивчення та ретельної аналітики в контексті різноманітних умов та потреб учнів.

Метою статті є детальний аналіз та обговорення використання мобільних додатків та онлайн-ресурсів у навчанні англійської мови, зокрема їхнього впливу на процес вивчення, ефективність та доступність. Також стаття спрямована на виявлення переваг та недоліків цих технологій та надання рекомендацій для подальшого розвитку та використання в освітньому процесі.

Технології та їх вплив на процес навчання англійської мови постійно розвиваються та вдосконалюються. Використання мобільних додатків та онлайн-ресурсів для навчання стає все більш популярним в освітній сфері, надаючи учням можливість отримати доступ до величезної кількості навчального матеріалу у будь-який час та в будь-якому місці.

Мобільні додатки та онлайн-ресурси стають все більш популярними засобами для самостійного вивчення мови, які надають широкі можливості для покращення навичок у читанні, письмі, слуханні та говорінні.

Ці технології надають доступ до різноманітних відео-, аудіо- та текстових матеріалів, що сприяють поглибленню знань та розвитку відповідних мовних навичок. Вони створюють можливість вивчати мову у будь-який зручний час та місце, що робить процес навчання більш гнучким та доступним для широкого кола користувачів.

Мобільні додатки надають можливість виконання інтерактивних вправ, ігор, тестів та використання методів інтерактивної взаємодії, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та підвищенню мотивації до навчання. Також, онлайн-ресурси дозволяють спілкуватися з викладачами та іншими учнями через відеозв'язок або чат, що полегшує практику мовлення та розуміння.

Засоби навчання, які базуються на цифрових технологіях, можуть бути корисними як для початківців, так і для досвідчених користувачів, оскільки вони надають можливість індивідуалізувати навчання згідно з потребами кожного учня.

Незважаючи на переваги, використання мобільних додатків та онлайн-ресурсів також має свої виклики. Один із найважливіших - це необхідність вміння фільтрувати та вибирати якісний зміст серед великого обсягу інформації, що пропонується.

Усунення цих проблем та розуміння оптимального використання цифрових засобів в навчанні англійської мови має велике значення для ефективного та цілеспрямованого навчання, тому вивчення та дослідження цієї теми є надзвичайно важливими.

Мобільні додатки та онлайн-ресурси для навчання англійської мови також відкривають можливості для інноваційних підходів до навчання, таких як індивідуалізовані програми, використання ігрових елементів для залучення уваги та створення стимулу до навчання. Інтерактивність цих засобів дозволяє користувачам самостійно обирати теми, що відповідають їхнім інтересам та потребам, та займатися навчанням в зручному для них темпі.

Останні дослідження в галузі використання мобільних додатків та онлайн-ресурсів у навчанні англійської мови показують, що ці технології сприяють покращенню мовних навичок учнів, зокрема у вивченні лексики, граматики, аудіюванні та спілкуванні. Багато з них відзначають підвищення мотивації до навчання, адже використання ігрових елементів часто робить процес навчання цікавішим та захопливішим.

Однак, ще важливим викликом є доступність та якість вмісту. Наявність безлічі ресурсів може стати перешкодою у виборі оптимального матеріалу, а неякісний вміст може призвести до неправильного засвоєння інформації. Тому дослідження цих питань дозволить розробити стратегії та рекомендації для вчителів та учнів щодо оптимального використання цифрових засобів у навчанні.

Технології стають необхідною складовою сучасної освіти, і вивчення впливу мобільних додатків та онлайн-ресурсів на процес навчання англійської мови є важливою складовою формування ефективних та інноваційних методів навчання.

Такі інструменти можуть бути корисними для самостійного навчання під час вільного часу, а також для поглиблення матеріалу, що вивчається на уроках. Однак важливо розуміти, що їх використання повинно доповнювати, а не замінювати традиційні методи навчання.

Проте необхідно враховувати, що успішне використання цих засобів залежить від налаштування конкретних завдань та контролю якості вмісту. Ретельний відбір додатків та ресурсів, які відповідають навчальним цілям, допоможе максимізувати їхній вплив на процес навчання.

Дослідження в цій області може сприяти розробці оптимальних стратегій використання мобільних технологій для навчання англійської мови та виявленню найбільш ефективних методів використання цифрових ресурсів у навчальному процесі.

Отже, ось кілька оптимальних стратегій для використання мобільних технологій у навчанні англійської мови:

Розуміння мети: Перш ніж обирати додатки або онлайн-ресурси, зрозумійте, які конкретні цілі ви маєте: вдосконалення читання, письма, аудіювання або говоріння.

Віддайте перевагу інтерактивності: Обирайте додатки та ресурси, які пропонують інтерактивні завдання, відео, вправи, тести або мовленнєві ситуації, оскільки це покращує засвоєння матеріалу.

Регулярність: Важливо використовувати ці ресурси регулярно, враховуючи постійне занурення в мовну практику для підтримки прогресу.

Підбір діалогу: Додатки, що пропонують можливість комунікації або діалогу з реальними людьми або іншими студентами, сприяють розвитку навичок спілкування.

Персоналізація: Обирайте ресурси, які враховують ваш рівень вивчення мови та пропонують матеріал, відповідний вашим потребам.

Збереження прогресу: Деякі додатки мають системи відстеження прогресу, які допомагають вам переглядати, як ви розвиваєтесь.

Практика в реальному часі: Використовуйте мобільні додатки для вивчення в реальному часі, наприклад, під час подорожей, щоб застосовувати отримані знання на практиці.

Фокус на цілях: Перевіряйте свій прогрес та переглядайте ваші цілі, переконавшись, що ви досягаєте поставлених завдань.

Ці стратегії допоможуть оптимізувати ваш процес вивчення англійської мови за допомогою мобільних технологій.

Ось деякі з найбільш ефективних методів використання цифрових ресурсів у навчальному процесі:

Інтерактивність та мультимедіа: Використання мультимедійних ресурсів, таких як відео, аудіо, інтерактивні завдання та вправи, що допомагають у розумінні матеріалу.

Індивідуалізація навчання: Використання платформ та додатків, що пропонують персоналізований підхід до кожного студента, враховуючи його рівень вивчення, інтереси та потреби.

Колаборативність та співпраця: Використання цифрових інструментів для спільної роботи, обговорення, співпраці та обміну ідеями між учнями та викладачами.

Мобільність: Зручний доступ до матеріалів навчання через мобільні додатки, що дозволяють вчителям та учням навчатися в будь-який час та в будь-якому місці.

Інтерактивні ігри та прикладність: Використання інтерактивних ігор, додатків та прикладних програм для забезпечення активної практики та застосування отриманих знань.

Онлайн-ресурси для поглибленого вивчення: Використання різноманітних онлайн-ресурсів, таких як веб-семінари, курси, відео-лекції, що допомагають у розширенні знань.

Адаптація для віддалених форм навчання: Використання цифрових інструментів для здійснення навчання у віддаленому режимі та забезпечення доступу до матеріалів для учнів далеко від навчального закладу.

Використання аналітики та звітності: Використання платформ, що забезпечують аналітику про прогрес учнів, допомагаючи викладачам розуміти слабкі сторони та підвищувати ефективність навчання.

Використання мобільних додатків та онлайн-ресурсів у навчанні англійської мови відкриває безліч можливостей для учнів та викладачів. Ось детальний аналіз та обговорення цих можливостей:

Доступність та мобільність: Мобільні додатки дозволяють учням навчатися в будь-якому місці та в будь-який час. Це забезпечує можливість вивчення мови навіть під час подорожей або на перервах між заняттями.

Персоналізований підхід: Багато додатків пропонують персоналізований підхід до навчання, адаптуючи матеріали до рівня знань та індивідуальних потреб кожного учня.

Мультимедійність та інтерактивність: Багато онлайн-ресурсів пропонують відео, аудіо, інтерактивні завдання та тести, що зроблюють процес навчання більш цікавим та ефективним.

Співпраця та комунікація: Деякі додатки дозволяють учням спілкуватися, обмінюватися досвідом та виконувати завдання у співпраці з іншими учнями, що покращує навички спілкування.

Відслідковування прогресу: Багато додатків забезпечують можливість відслідковувати прогрес у навчанні, надаючи звіти про виконані завдання та результати тестів.

Самостійність у навчанні: Онлайн-ресурси та додатки дозволяють учням навчатися на власному темпі та обрати матеріали, які їм цікаві та корисні.

Додаткові ресурси та інструменти: Ці додатки часто містять додаткові ресурси, такі як словники, граматичні матеріали, вправи, що роблять навчання більш повним та різноманітним.

Віддалене навчання та підтримка вчителя: У випадку віддалених форм навчання, ці ресурси допомагають вчителям забезпечувати підтримку та відслідковувати прогрес учнів.

Ці технології дозволяють зробити навчання більш доступним, цікавим та ефективним для всіх учасників навчального процесу.

Ось деякі переваги та недоліки використання мобільних технологій у навчанні англійської мови:

Переваги:

Доступність та мобільність: Можливість навчання в будь-якому місці та в будь-який час, що робить навчання більш гнучким та зручним.

Широкий вибір ресурсів: Багатий вибір мобільних додатків та онлайн-ресурсів з різноманітними завданнями та матеріалами для навчання.

Інтерактивність та цікавість: Візуальні та інтерактивні матеріали, відео та аудіо, що залучають інтерес та полегшують засвоєння матеріалу.

Персоналізований підхід: Можливість налаштування на індивідуальні потреби та рівень знань кожного учня.

Зручне відслідковування прогресу: Інструменти відслідковування успішності у виконанні завдань та тестів, що дозволяє контролювати прогрес.

Недоліки:

Залежність від технологій: Потреба в мобільних пристроях та доступ до Інтернету для навчання, що може бути проблемою в місцях з обмеженим доступом до технологій.

Відсутність моніторингу: Іноді важко відслідковувати, наскільки ефективно учень використовує та засвоює матеріал без особистого контролю.

Відсутність взаємодії: Нездатність отримати миттєві відповіді та пояснення на питання, що може змінювати якість навчання у порівнянні з класними заняттями.

Відсутність мотивації: Деякі учні можуть втратити мотивацію без особистого стимулювання та підтримки вчителя.

Недостатність якості матеріалів: Деякі онлайн-ресурси можуть бути неякісними або не відповідати рівню учня, що може вплинути на якість засвоєння матеріалу.

Хоча мобільні технології мають численні переваги, важливо розуміти, що вони не є універсальним рішенням і можуть мати свої обмеження та недоліки.

Ось деякі рекомендації для подальшого вдосконалення та використання мобільних технологій у навчанні англійської мови:

Стимулювання інновацій: Сприяйте розвитку новаторських мобільних додатків та онлайн-ресурсів, які пропонують інтерактивні методи навчання, індивідуальний підхід та відслідковування прогресу.

Професійна підтримка для вчителів: Забезпечуйте педагогічним працівникам доступ до навчальних програм, додатків та ресурсів, що сприяють розвитку їх методик навчання.

Створення групових проєктів: Підтримуйте проєкти, які залучають групові завдання та сприяють співпраці між учнями через онлайн-ресурси.

Технічна підтримка та доступність: Забезпечуйте стабільний доступ до технічної підтримки та високошвидкісного Інтернету для учнів та вчителів, особливо в учбових закладах.

Підвищення обізнаності із цифровими навичками: Надайте тренінги та курси для учителів щодо ефективного використання мобільних технологій у навчальному процесі.

Адаптація до різних стилів навчання: Створюйте різноманітні формати контенту (відео, аудіо, інтерактивні завдання тощо), щоб відповідати на різні стилі навчання.

Оцінка ефективності: Впроваджуйте системи оцінки та відстеження прогресу, щоб виявляти та виправляти проблеми та підвищувати якість навчання.

Підтримка засвоєння вчителем технологій: Надайте підтримку вчителям у розвитку навичок та знань для ефективного використання мобільних технологій у навчальному процесі.

Стимулювання рефлексії та постійного вдосконалення: Залучайте вчителів до процесу постійного вдосконалення та аналізу результатів використання мобільних технологій у навчанні.

Фінансова підтримка: Забезпечуйте фінансову підтримку для розробки та впровадження нових мобільних технологій в навчальному процесі.

Ці рекомендації допоможуть оптимізувати та підвищити ефективність використання мобільних технологій у навчальному процесі.

За останні роки використання мобільних додатків та онлайн-ресурсів у навчанні англійської мови зазнало значного розширення та вдосконалення. Отримані результати та аналіз попередніх досліджень свідчать про те, що ці технології мають значний потенціал для покращення навчального процесу.

Однією з ключових переваг є доступність індивідуального навчання та гнучкість у виборі методів, що відповідають різним стилям навчання.

Використання інтерактивних вправ, відео- та аудіоматеріалів сприяє збагаченню мовного досвіду та розвитку комунікативних навичок учнів.

Однак, важливо враховувати певні виклики, такі як нестабільний доступ до Інтернету та неоднаковий рівень технічної оснащеності. Також, деякі вчителі можуть стикатися з труднощами у використанні новітніх технологій.

Отже, деякі напрями для подальшого вдосконалення включають створення більш доступних та адаптованих додатків, проведення тренінгів для педагогічних працівників та підтримку технічної оснащеності у навчальних закладах.

Узагальнюючи, використання мобільних технологій є перспективним напрямком для покращення якості навчання англійської мови, і вирішення зазначених висновків сприятиме подальшому прогресу у цій області.

Список використаних джерел:

1. Dudeney G. Teaching English with Technology. Pearson Education, 2007. 192 p.
2. Kronenberg F., Kern R. Technology Enhanced Language Learning: Connecting Theory and Practice. Oxford University Press, 2013. 249 p.
3. Kukulska-Hulme A. Traxler J. Mobile Learning: A Handbook for Educators and Trainers. Routledge, 2005. 228 p.
4. Lankshear C., Knobel M. Digital Literacies: Concepts, Policies, and Practices. Peter Lang, 2008. 321 p.
5. Levy M. Using Technology in Foreign Language Teaching. Cambridge Scholars Publishing, 2014. 310 p.
6. Peace M. Teaching English Using ICT: A Practical Guide for Secondary School Teachers. Bloomsbury Academic, 2011. 176 p.
7. Stanley G. Language Learning with Technology: Ideas for Integrating Technology in the Classroom. Cambridge University Press, 2013. 264 p.
8. Stanley G., Mawer K. Digital Play: Computer Games and Language Aims. Delta Publishing Company(IL), 2011. 112 p.
9. Thornbury G. C. English Language Teaching Today: Linking Theory and Practice. Springer, 2016. 321 p.

Monastyrskyi Andrii. Using mobile applications and online resources in the process of the English language teaching

The article studies the use of modern technologies in teaching English. The attention is focused on analysing popular mobile applications and online resources used to improve English language skills. The author provides an overview of recent researches in this area and explores the role of technology in facilitating effective English language learning.

Key words: technologies, teaching English, mobile applications, online resources, efficiency, educational process

Федорова О. Ф.,

викладач

Криворізький фаховий коледж торгівлі

та готельно-ресторанного бізнесу,

м. Кривий Ріг, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглядаються теоретичні та методичні аспекти впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчання іноземної мови. Автор статті обґрунтовує необхідність використання ІКТ у процесі навчання іноземної мови, а також пропонує ряд рекомендацій щодо ефективного використання ІКТ у навчанні іноземної мови. Також розглядаються конкретні приклади використання ІКТ у навчанні іноземної мови, зокрема, йдеться про використання ІКТ для розвитку навичок аудіювання, говоріння, читання та письма.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, іноземна мова, аудіювання, говоріння, читання, письмо, онлайн-ресурси

Впровадження інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) у освітній процес є актуальним завданням сучасності. ІКТ дозволяють зробити навчання більш ефективним, цікавим та захоплюючим.

У навчанні іноземної мови ІКТ мають такі переваги:

- створюють реалістичне мовне середовище, дозволяють студентам взаємодіяти з аутентичними текстами, аудіо- та відеофайлами, що допомагає їм ознайомитися з мовою в її природньому середовищі існування;
- індивідуалізують навчання, дозволяють адаптувати навчання до індивідуальних потреб та можливостей студентів.

Використання ІКТ у навчанні іноземної мови може здійснюватися в різних формах:

- використання аудіовізуального матеріалу. Аудіо- та відеофайли є ефективним засобом для розвитку навичок аудіювання та говоріння. Наприклад, студенти можуть прослуховувати аутентичні аудіозаписи, дивитися фільми та серіали з субтитрами або без них, а також створювати власні відеоролики.
- використання комп'ютерних програм. Існує безліч комп'ютерних програм, які можна використовувати для навчання іноземної мови. Такі програми можуть використовуватися для вивчення граматики, лексики, розвитку навичок читання, аудіювання, говоріння та письма. Наприклад, студенти можуть

використовувати програми для вивчення граматики, словників, орфографічних перевірок, онлайн-курсів та інших ресурсів.

- використання віртуальної реальності (VR). VR дозволяє створювати реалістичне мовне середовище, в якому студенти можуть взаємодіяти з іншими людьми та об'єктами. Наприклад, студенти можуть відвідувати віртуальні музеї, країни та інші місця, де можна почути англійську мову в її природньому середовищі.

- використання доповненої реальності (AR). AR дозволяє додавати віртуальні об'єкти до реального світу. Наприклад, студенти можуть використовувати AR-ігри та програми для вивчення граматики, лексики та розвитку навичок аудіювання та говоріння.

- використання хмарних технологій. Хмарні технології дозволяють зберігати та отримувати доступ до навчального контенту з будь-якого місця. Наприклад, студенти можуть використовувати хмарне сховище для зберігання матеріалів, створених під час навчання, або для доступу до онлайн-курсів.

- використання соціальних мереж. Соціальні мережі можуть використовуватися для спілкування з носіями мови, обміну навчальним контентом та взаємодії з іншими студентами. Наприклад, можна використовувати Facebook, Twitter, Instagram та інші соціальні мережі для спілкування з іншими студентами, які вивчають англійську мову, та для обміну матеріалами, створеними під час навчання.

- використання онлайн-ресурсів. Інтернет пропонує безліч онлайн-ресурсів, які можна використовувати для навчання іноземної мови. Такі ресурси можна використовувати для прослуховування радіопередач та перегляду телепередач, читання новин та статей, вивчення граматики та лексики, розвитку навичок читання, аудіювання, говоріння та письма.

Ось кілька конкретних прикладів того, як можна використовувати ІКТ у навчанні іноземної мови:

- для вивчення граматики можна використовувати такі онлайн-ресурси, як Duolingo, Memrise або BBC Languages. Ці ресурси пропонують різні вправи на граматику, які допоможуть студентам зрозуміти та застосувати граматичні правила;

- для вивчення лексики можна використовувати такі онлайн-ресурси, як Duolingo, Memrise або English Club, Wordreference, EnglishPod101. Ці ресурси пропонують різні методи запам'ятовування лексики, які допоможуть студентам поповнити свій словниковий запас;

- для розвитку навичок читання можна використовувати такі онлайн-ресурси, як BBC Languages або EnglishClub. Ці ресурси пропонують різні матеріали для читання, які допоможуть студентам покращити розуміння англійської мови;

- для розвитку навичок аудіювання можна використовувати такі онлайн-ресурси, як BBC Languages або Busuu, TED Talks. Ці ресурси пропонують різні матеріали для аудіювання, які допоможуть студентам покращити розуміння англійської мови на слух;

- для розвитку навичок говоріння можна використовувати такі онлайн-ресурси, як Busuu або English Club, English Pod 101, ITalki. Ці ресурси пропонують різні можливості для практики говоріння, які допоможуть студентам покращити свою розмовну англійську.

При виборі онлайн-ресурсів для вивчення англійської мови важливо враховувати такі фактори:

- Мета навчання. Перш ніж вибрати онлайн-ресурси, важливо визначити свої цілі у вивченні англійської мови. Це допоможе вибрати ресурси, які будуть найбільш ефективними для досягнення цілей.

- Рівень володіння мовою. Важливо вибрати ресурси, які відповідають рівню володіння мовою. Якщо ви починаєте вивчати англійську мову, слід вибрати ресурси для початківців. Якщо ви вже маєте певний рівень володіння мовою, слід вибрати ресурси для просунутих учнів.

- Стиль навчання. Важливо вибрати ресурси, які відповідають вашому стилю навчання. Якщо ви любите вчитися в ігровій формі, вам слід вибрати ресурси, які використовують ігрові методи навчання. Якщо ви любите вчитися за допомогою практичних завдань, вам слід вибрати ресурси, які пропонують багато завдань для практики.

Для того, щоб використання ІКТ було ефективним, важливо дотримуватися таких рекомендацій:

- ІКТ повинні використовуватися для досягнення конкретних навчальних цілей;

- використання ІКТ повинно бути послідовним і систематичним;

- ІКТ повинні використовуватися з урахуванням індивідуальних особливостей студентів.

Впровадження ІКТ у навчання іноземної мови має ряд переваг. ІКТ дозволяють студентам покращити якість навчання, швидше та краще засвоювати мову, розвивати навички комунікації та творчого мислення, зробити навчання більш цікавим та захоплюючим; використовувати різні форми та методи

навчання, що допомагає студентам краще засвоювати матеріал; індивідуалізувати навчання – адаптувати до індивідуальних потреб та можливостей студентів.

Вибір ІКТ-технологій для навчання англійській мові залежить від конкретних цілей навчання, індивідуальних особливостей учнів та доступності ІКТ. Якщо метою навчання є розвиток навичок аудіювання та говоріння, то доцільно використовувати аудіовізуальний матеріал, комп'ютерні програми та онлайн-ресурси, які дозволяють взаємодіяти з мовою в її природньому середовищі. Якщо метою навчання є вивчення граматики та лексики, то доцільно використовувати комп'ютерні програми, онлайн-курси та інші ресурси, які дозволяють систематизувати та закріпити знання. Якщо метою навчання є розвиток навичок читання та письма, то доцільно використовувати комп'ютерні програми, онлайн-курси та інші ресурси, які дозволяють практикуватися в цих навичках.

При правильному використанні ІКТ можуть стати потужним інструментом для підвищення ефективності навчання іноземної мови. Таким чином, впровадження ІКТ у навчання іноземної мови є ефективним способом підвищення якості навчання. ІКТ дозволяють студентам більш ефективно засвоювати матеріал, взаємодіяти з мовою в її природньому середовищі, що допомагає їм швидше та краще засвоювати мову. ІКТ дозволяють студентам практикуватися в спілкуванні з носіями мови, що допомагає їм розвинути навички комунікації, а також розвивати творчий потенціал, використовуючи різні форми та методи навчання.

Впровадження ІКТ у навчання іноземної мови є перспективним напрямом розвитку освіти. ІКТ мають потенціал для підвищення якості навчання іноземної мови, але для цього необхідно забезпечити належну підготовку викладачів та студентів до використання ІКТ у навчальному процесі.

Список використаних джерел:

1. Білоус Л. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземної мови: концептуальні основи та перспективи розвитку. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія: Педагогічні науки*. 2019. Вип. 1 (104). С. 68–73.
2. Васілева О. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні іноземної мови: сутність, завдання, переваги. *Педагогіка та психологія професійної освіти*. 2019. № 1. С. 103–112.
3. Киселева О. О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземної мови: теоретичні та методичні аспекти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія "Філологія"*. 2020. Вип. 47. С. 182–185.

4. Ковальчук Л. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземної мови: сучасні підходи. *Молодий вчений*. 2020. № 5 (85). С. 128–130.
5. Скрипник Н. О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземної мови: методичні аспекти. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія "Методика навчання іноземних мов"*. 2019. Вип. 20. С. 64–72.

Fedorova Olha. Implementation of information and communication technologies in the educational process as a key to improving the quality of foreign language teaching

The article considers the theoretical and methodological aspects of the implementation of information and communication technologies (ICT) in foreign language learning. The author of the article justifies the necessity of using ICT in the process of learning a foreign language, and also offers a number of recommendations for the effective use of ICT in learning a foreign language. Specific examples of the use of ICT in foreign language learning, in particular, for the development of listening, speaking, reading and writing skills are also considered.

Key words: information and communication technologies, foreign language, listening, speaking, reading, writing, online resources

УДК (070.41:37.091.33):81'25–051(045)

Хуртак І. В.,
старший викладач
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»,
м. Дніпро, Україна

НАВЧАННЯ РЕДАГУВАННЯ ПЕРЕКЛАДУ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЛІНГВІСТІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ

У статті розглянуто необхідність навчання редагування перекладу як способу підвищення якості підготовки лінгвістів-перекладачів. Розглянуто визначення перекладацької помилки фахівцями у галузі перекладу та надано її трактування. Автором пропонується форма організації занять із застосуванням редагування та саморедагування здобувачами вищої освіти, покликаної підвищити якість перекладу, а також запропоновано зразки вправ для навчання редагування.

Ключові слова: лінгвістична компетенція, перекладацька помилка, професійна діяльність, редагування, саморедагування

На сучасному ринку перекладацьких послуг від перекладачів очікують виконання таких функцій, що вимагають від них не лише різноманітних компетенцій, які вони мають набути в процесі навчання, а й навичок роботи з

інформаційними технологіями, управління та спілкування тощо. Самих перекладацьких навичок недостатньо для підготовки фахівців у галузі перекладу. Внаслідок зміни парадигми освіти відбулися суттєві зміни в організації навчання, методиках і процедурах оцінювання якості набутих знань. Якщо стара парадигма була орієнтована на лінгвістичні знання, ізольовані предметні навички та компетенції, то нова парадигма орієнтована на інтереси здобувачів освіти та на інтеграцію знань, навичок і компетенцій у реальний процес професійної діяльності.

На думку багатьох дослідників, професійна підготовка лінгвістів і перекладачів не зводиться лише до максимального засвоєння іноземної мови або мов, накопичення масиву знань з теорії перекладу та набуття практичних навичок перекладу [1–3]. Для підвищення якості перекладу необхідно, щоб самі здобувачі освіти активно оцінювали результати своєї перекладацької діяльності.

Методи оцінювання результатів перекладацької діяльності, зокрема редагування перекладеного тексту, слід розглядати як один зі способів активізації цієї навички у здобувачів освіти. Сучасні дослідження в напрямку коректури перекладу стосуються здебільшого лінгвістичних і стилістичних виправлень, тобто вичитки, яка вважається прерогативою професійних коректорів [2, с. 105]. Однак сучасний ринок перекладів має свої правила, оскільки від перекладача очікують надання готового перекладу безпосередньо замовнику, оминаючи перевірку професійними редакторами. У цьому контексті коректура та саморедагування вважаються особливо важливим засобом підвищення якості перекладу.

Ідеальний якісний переклад має бути безпомилковим. Існує кілька підходів до визначення поняття «перекладацька помилка». Наприклад, більшість авторів розуміють помилки як необґрунтовані відхилення від нормативної вимоги еквівалентності [1; 2; 4]. Завдання виявлення та аналізу перекладацьких помилок є важливою частиною навчання перекладу. Але методики навчання редагування та саморедагування недостатньо розроблені, а обмежений аудиторний час не завжди дає змогу приділяти час цьому виду роботи. Тому постає проблема розробки нових методик навчання перекладу здобувачів вищої освіти з метою підвищення якості підготовки лінгвістів і перекладачів.

Перш за все, необхідно виявити причини виникнення помилок у перекладеному тексті, які неминуче призводять до зниження якості перекладу. Фахівці виокремлюють кілька груп помилок у перекладеному тексті. Перша – семантичні помилки, пов'язані зі змістовим змістом тексту [1; 3]. Цей вид помилок свідчить про неякісну роботу перекладача, наприклад, про відсутність

базової мовної підготовки, неуважність, нездатність зрозуміти вихідний текст, або про низький рівень загальнокультурної компетенції та ерудиції. У цьому випадку недостатня компетентність перекладача призводить до складного редагування перекладеного тексту і необхідності звернення до вихідного тексту, тобто практично до повторного перекладу.

Наступна помилка пов'язана з відтворенням лінгвістичних особливостей вихідного тексту. Це помилки, пов'язані з відтворенням стилістичних особливостей мовної одиниці, а також порушення норм мови перекладу [2, с. 112]. До помилок такого роду належать насамперед помилки, пов'язані з порушенням орфографічних і пунктуаційних норм цільової мови; помилки, пов'язані з порушеннями під час відтворення семантики слова; і помилки, пов'язані з порушенням вимог оформлення цільової мови для даного типу тексту. Ці помилки очевидні та, якщо загальна лінгвістична компетенція розвинена добре, не становлять особливих труднощів під час редагування і найчастіше спричинені неуважністю або обмеженим часом перекладу [5, с. 47].

Прикладами таких порушень у процесі перекладу є: порушення лексичної, граматичної та стилістичної сполучуваності одиниць цільової мови, порушення предметно-тематичної структури речень, тавтології, недостатній виклад думок, кальки з мови-джерела, недоречне використання слів іноземного походження, порушення управління та узгодження слів, канцелярські вирази, штампи тощо. Окрім того, причиною цього виду помилок є недостатня сформованість нормативної та мовної компетенції перекладача мовою перекладу. Особливу складність ця проблема становить під час перекладу з німецької мови на українську. Це пов'язано з тим, що сучасні випускники шкіл мають низький рівень лінгвістичної компетенції в рідній мові.

Запропонована класифікація помилок перекладу та вказівка причин їхнього виникнення є цікавими з погляду можливості її застосування для розробки методики організації процедур коректури та самокорекції на заняттях з практики перекладу.

Як вже зазначалося, етапи коректури та саморедагування в перекладі дуже важливі. Це пов'язано з тим, що ці процеси не тільки покращують якість перекладу, а й слугують засобами рефлексії та самоконтролю, оцінювання якості перекладу та, найголовніше, є одним зі способів тренування професійних навичок перекладача. Згідно з практичним досвідом, цей вид роботи не завжди повною мірою використовується в аудиторному навчанні перекладу. Зазвичай перекладацька робота передбачає представлення здобувачами освіти своїх перекладів (в усній або письмовій формі), виявлення та аналіз помилок (це

робить викладач), а потім оцінку перекладів викладачем. За такої форми роботи здобувачів освіти над перекладом часто виникає низка проблем. По-перше, обмежений час занять не дає можливості ретельно проаналізувати переклад кожного здобувача. По-друге, здобувачі освіти сприймають виправлення викладача як своєрідну інструкцію та змінюють свій переклад, не замислюючись про причини помилок і не пропонуючи власних способів їх виправлення. По-третє, існує психологічна проблема: здобувачі освіти почуваються невпевнено, оскільки викладач позиціонує свій переклад як єдино прийнятний і надає остаточні вказівки.

Фахівці у галузі перекладу виокремлюють два види коректури: монолінгвальна та білінгвальна. Монолінгвальна коректура – це перевірка перекладу без зіставлення з вихідним текстом; Б. Моссоп вважає, що тільки під час читання перекладу можна зрозуміти його зв'язність, логіку і відповідність нормам рідної мови перекладача [6, с. 17]. Монолінгвальна коректура видається ефективнішим інструментом вичитування перекладацьких текстів, оскільки дає реципієнтові, який не має уявлення про інформацію, що міститься у вихідному тексті, повне уявлення про те, як цей текст впливає на нього. Білінгвальна коректура являє собою порівняльний аналіз вихідного і перекладеного текстів. Мета – виявити пропуски та смислові помилки в перекладеному тексті. Якщо неможливо виправити переклад без звернення до вихідного тексту, то ефективніше почати процес редагування з перевірки перекладу, а потім перейти до порівняльного аналізу [5, с. 50].

Процес редагування або саморедагування перекладу складається з трьох етапів:

- порівняльного аналізу тексту перекладу з оригіналом (білінгвальне редагування);
- перевірки тексту окремо від оригіналу (монолінгвальне редагування);
- відстроченого редагування (прочитання тексту перекладу через певний час).

У цьому контексті пропонується форма організації занять із застосуванням редагування та саморедагування здобувачами вищої освіти, покликаної підвищити якість перекладу, тому необхідно розглянути зразки вправ для навчання редагування:

1. Редагування тексту перекладу одноступінця з визначенням типу помилки, а також з'ясування причини її виникнення: Проаналізуйте перекладений з німецької мови текст на наявність помилок. Знайдіть помилки,

назвіть їхній тип, визначте причину виникнення помилок. Запропонуйте свій варіант перекладу.

2. Знаходження та визначення типу перекладацької помилки в запропонованій парі речень німецької та української мов із подальшим їх виправленням: Прочитайте речення німецькою мовою та його переклад українською. Проаналізуйте переклад на наявність перекладацьких помилок. Запропонуйте свій варіант перекладу.

3. Знаходження та виправлення мовних помилок певного типу в парі речень мовою оригіналу та цільовою мовою: Прочитайте речення німецькою мовою та його переклад українською. Знайдіть порушення лексичної сполучуваності в перекладі та запропонуйте виправлений варіант перекладу.

4. Виконання одномовного редагування тексту перекладу одногрупників: Виконайте поетапну перевірку перекладеного тексту на українську, не звертаючись до тексту вихідної мови. Проаналізуйте переклад на наявність помилок, вкажіть їхній тип та запропонуйте свій варіант перекладу.

5. Виконання перекладу та проведення відстроченого саморедагування: Виконайте поетапну перевірку свого раніше перекладеного тексту з німецької мови на українську.

Отже, відповідно до сучасних професійних стандартів очевидно, що навички редагування в галузі перекладу текстів з німецької мови на українську мають велике значення для професійних перекладачів. Розроблення форматів і методів організації такого роду роботи, а також розроблення та створення навчальних матеріалів, зокрема вправ, могли б мати важливі результати на практиці, такі як підвищення якості підготовки перекладачів-лінгвістів і розроблення інструментів оцінювання якості перекладу.

Список використаних джерел:

1. Клименко Л. В. Художній переклад як вид міжкультурної комунікації в контексті Євроінтеграції. *Літературознавчі студії*. 2015. Вип. 1 (1). С. 228–235.
2. Куляс П. П. Типологія помилок: підручник-монографія; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 464 с.
3. Норьяк Т., Аккурт В. Літературний стиль автора при перекладі художньої літератури. *Нагальні питання вітчизняного та зарубіжного перекладознавства*. Одеса: Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2018. С. 12–14.
4. Boase-Beier J. A Critical Introduction to Translation Studies, London: Continuum, 2011. 187 p.
5. Condel Tomás, Tsagari Dina, Deemter Roelof van (eds.). Translation versus Language Errors in Translation Evaluation. *Assessment issues in language translation and interpreting*. Internationaler Verlag der Wissenschaften. Frankfurt am Main 2013. 200 p.

6. Mossop B. Revising and Editing for Translators. Manchester: St Jerome, 2001. 177 p.

Khurtak Iryna. Teaching translation editing as a way to improve the quality of linguist-translator training

The article discusses the need for training in translation editing as a way to improve the quality of linguists' training. The definition of a translation error by translation specialists is considered, and its interpretation is given. The authors propose a form of organizing classes with the use of editing and self-editing by higher education students, designed to improve the quality of translation, and also offer samples of exercises for teaching editing.

Key words: linguistic competence, translation error, professional activity, editing, self-editing

МОВИ І ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІ / LANGUAGES AND MEDIA COMMUNICATION

УДК 316.77:(316.613.434:81)(045)

Козинець А. О.,
курсантка
КННІ ДонДУВС,
м. Кривий Ріг, Україна
Науковий керівник: Ніколенко К. В.

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕСЕНТИМЕНТУ В ПРОЦЕСІ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У статті розглядаються теоретичні аспекти ресентименту як елементу комунікації людей, показано аспекти трактування терміну та способи перекладу вище вказаного поняття на національні мови.

Ключові слова: ресентимент, комунікація, мовні особливості, розмовна мова

В нашій країні, через повномасштабне вторгнення неабиякої актуальності набуває питання причин як збройної агресії, так і культурних підвалин, що формують світогляд, а згодом і поведінку нашого ворога. І тут мова виступає лакмусовим папером сучасної соціальної поведінки. Предметом нашого розгляду виступають мовні конструкти, що характеризують поведінку як окремих людей, так і всього соціуму. Так, ми досліджуємо ресентимент як явище, що полягає у прагненні перенести відповідальність за свої проблеми, труднощі на будь-кого. Тобто знаходження зовнішнього «винуватця» і є сутністю ресентименту як явища.

Поняття «ресентимент» було вжито в середині ХІХ століття датським філософом Сереном К'єркегором, що мало як філософський так і психологічний контекст та позначало явище, яке виникає в нетворчі, аморфні часи та проявляється у надмірному прояві рефлексії призводячи до того, що просте населення придушує перетворювальне начало в активних людях, що прагнуть перетворень та змін [5]. Для філософа поняття ресентименту було сконцентроване на нерозумінні народом якихось творчих, незвичайних ініціатив та проявів перетворювального характеру певними, окремими особистостями. С. К'єркегор не переносив акцент на всезагальний характер нації, не визначав інших особливостей ресентименту, а застосовував його як термін для позначення прірви між креативною особистістю та народом та демонстрував понятійний

аспект терміну – що зменшує моральну складову у звичних поняттях, прибираючи ті значення, які історично були визначальними, а сучасний стан речей змінює звичний хід думки людей. Так ресентимент може проявлятися не тільки на соціальному, а і на індивідуально-психологічному рівні та позначати навіть вікові особливості, різність поколінь та обумовлювати конфлікти та неприйняття за віковою ознакою.

Починаючи від Серена К'єркегора навіть ведеться традиція використання французького терміну «Ressentiment», бо перекладу на національні мови не існує. Є наближені аналоги, які можна назвати як образа, ревнощі, злопам'ятність, страждання, неприйняття, озлобленість тощо, та навіть всі вони не розкривають того явища, про яке йдеться в самому терміні «ressentiment». Вводиться навіть термін «реваншизм» як не повний синонім, але близьке за змістом поняття, через те, що ресентимент також констатує наявність зламаної волі, пригніченого статусу та вимагає встановлення «історичної справедливості», виправлення всіма можливими способами. Різноманітні дослідники намагаються не просто проаналізувати з філологічної, психологічної, філософської, соціологічної або культурологічної точки зору це поняття, а виділити його сутнісні ознаки та властивості. Тобто ресентимент є наслідком моральної площини та залежить від пошуків сучасних моральних складових та всієї історичної спадщини, що аналізується з певною долею ностальгії, жалю, шкоди та неможливості повернути минулі часи.

Надамо визначення ресентименту (фр. *ressentiment* від лат. *Re* – повтор і фр. *Sentiment* – почуття) – ненависть і ворожість, що виникають з відчуття власної неповноцінності до причини своїх невдач; безсила злоба [7]. Отже словник іншомовних слів надає визначення та вказує на етимологію терміну, але також подається і додаткова інформація, де вказується на зв'язок з такими поняттями як апатія, мораль та етика. Отже поняття ресентименту є таким, що походить з моральної сфери та обумовлює різноманітні соціальні явища та процеси, на нашу думку, також містить і важливу частку економічної складової.

Як було сказано вище, ресентимент є властивим для будь-якого суспільства, можна виділити його специфіку саме за державною ознакою, також національною чи релігійною (ресентимент іудеїв). Феномен ресентименту полягає не просто у відсутності злоби чи агресії, а повній чи майже повній відмові від позитивного сприйняття дійсності. Агресивність, підозрілість, очікування підступу, створення теорій змов тощо, є підґрунтям ресентиментом, його основою та навіть структурними елементами.

Український філософ, Сергій Дацюк про якого ми вже згадували, говорячи про перспективи ресентименту як явища та способи подолання його та його наслідків, наполягає на наступному: «Парадоксальною і скандальною є та обставина, що Ресентимент долається не тоді, коли образи, приниження, холокосту та геноциди забуваються, а коли вони осмислюються як зв'язка Ресентименту кривдника і Ресентименту жертви та при цьому рефлексивно змінюється зміст пам'яті: з ресентиментального комплексу жертви на усвідомлення епохальних обмежень ресентиментального мислення, ресентиментального емоційного інтелекту, ресентиментальної волі та ресентиментальної віри» [3].

Виходячи з вище сказаного важливо зрозуміти комплексний підхід в ідентифікації сфер психіки, що підпадають під ресентимент: пам'ять, воля, мислення, емоції, інтелект. Тобто майже вся пізнавальна сфера особистості. Ось чому в багатьох випадках не можна зрозуміти, чому співрозмовник зациклено наполягає на якійсь думці і не можливо якщо не переконати, то хоча б залучити його до обговорення проблеми з різних точок зору. Це відбувається саме з причини ресентименту як явища, того як він «працює» і як його носій трактує чи доносить різні думки саме через цю упередженість, підозрілість, образу і т.п.

Наслідки ресентименту не долаються за короткий термін, свідомість має змінюватись тривалий час. Шляхом подолання ресентименту є свідоме осмислення питань, що формують коло ресентименту. С. Дацюк наголошує на тому, що просте «забування», чи відмова в таких випадках не працюють, вони не є інструментом для досягнення цієї мети. Необхідно шукати способи подолати комплекс жертви, змінювати свідомість шляхом рефлексивної роботи та спрямовувати соціальні потужності задля досягнення мети подолання ресентименту як властивості особистості чи нації.

Ставлення українців до сусідньої держави-агресорки є особливим. Якщо раніше, через особливість розміщення, досить велика частка українського народу якщо не симпатизували російській державі, то принаймні, висловлювала підтримку, або зберігала нейтралітет. Але дослідження, проведені в травні 2022 року, показали низький рівень підтримки, звичайно ж через війну, що було розв'язано росією проти України.

Питання перспектив існування російської держави в подальшому є досить актуальним. З огляду на амбіції та послідовну політику засадження власних інтересів, послідовне винищення національних корінних народів, мов, можна припустити, що подібна політика буде реалізовуватись і в майбутньому. Але цікаві відомості було опубліковано в українському журналі з філософії

«Філософська думка» ще у 2015 році: «Отож ми є свідками бруталної експансії велетенської за розмірами країни (а це понад 17 млн кв. км) на чужі землі. До речі, ця «велич» тьмяніє з огляду на чисельність населення – всього 143 млн населення, що майже стільки, як в Японії, але менше, ніж у Бангладеш, Нігерії, Пакистані, Бразилії, не кажучи вже про Китай, Індію, США. За прогнозами експертів, чисельність російського населення до 2050 року знизиться до 110–115 млн. жителів, і за цим показником Росію обійдуть ще й Ефіопія, Конго, Філіппіни, Єгипет, Мексика та В'єтнам. Сумна перспектива для країни з величезною територією й непомірними імперськими амбіціями!» [4, с. 41]. Тому, ще до початку повномасштабного вторгнення в Україну було зроблено наукове припущення (ми свідомі того, що перспективи скорочення населення вимірювались через соціальні інструменти, а не через участь у збройних конфліктах, або через прогнози щодо відтворення суверенних держав, що зараз знаходяться в складі російської федерації) про фактичне співвідношення титульних заяв та поточного стану речей і тут дуже наочно виглядає статистика щодо кількості населення.

Політика країни здійснюється таким чином, що народонаселення зменшується, соціальна сфера не отримує належного розвитку, при цьому на загальному рівні активно транслуються меседжі про якийсь особливий рівень культури, «руській мір» який має зберігатись та особливим чином охоронятись від всього модерного. До того ж в країні домінує ідея майже непогрішимості як російської ідеології так і російської політики, при цьому весь зовнішній світ піддається цілковитій критиці, наводяться сумнівні аргументи на підтримку ідеї руйнації всього зовнішнього і активно зберігається внутрішнє. Певна ксенофобія щодо глобалізованого світу має такі негативні наслідки, що проявляються у здійсненні військових дій [1; 2; 8].

Рабська свідомість, всеохоплююче прагнення слідувати зразку, виконувати настанови, вважаючи себе або «маленькою», або занадто слабкою, або такою людиною, що не в змозі нічого вирішувати та яка є цілком залежною від «вищих» обставин ключовою для ресентименту.

Фактично, економіка російської федерації є мілітаристською [6; 9], і це є однією з імперських особливостей. Велич, яка здобувається за рахунок погроз та тиску на світову спільноту через зброю, специфічна філософія озброєння (проведення соціологічних опитувань щодо визначення назв нових видів зброї, глибоке залучення до «величного» простих людей). Можна сказати, що відбувається захоплення земель, де мешкають російськомовні люди. Проте аналіз російськомовних громадян, не вказує на російське громадянство та не

свідчить про симпатію щодо ідей цієї країни. Менше з тим, все одно лишається цей відсоток людей, що дає російській державі підстави відстоювати «свої» інтереси на тих територіях. Звичайно мова не йде про всі без винятку держави, проте є прецеденти, що дозволяють нам говорити про конкретні факти «порятунку» російськомовних громадян на територіях різних країн.

Таким чином, перспективи існування та розвитку ресентименту є залежними від часу та прагнення змінити поточний стан речей. Постійний аналіз, прагнення обговорювати нагальні проблеми, здатність або хоча б намірення, працювати з елементами рабської свідомості – є запорукою вирішення поточних проблем. Небезпеку представляє думка про наявність ворогів, про неможливість мирного співіснування, через нагальну потребу захищати зі зброєю в руках власні інтереси. Такі тези, як демонструє новітня історія нашої Країни, є потенційно здатними призвести до війни.

Список використаних джерел:

1. Війна в Україні може стати причиною глобальної світової продовольчої кризи - наголошують у Комітеті з питань економічного розвитку. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222982.html>
2. Вплив війни рф проти України на стан глобальної продовольчої безпеки. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/news/19-04-22/>
3. Дацюк С. Усе зло від ресентименту. Українська правда. Блог від 11 лютого 2022, 08:38 URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/6206047ca6715/>
4. Козловський В. Чи рухає ресентимент історію. *Філософська думка*. 2015. № 4. С. 38-51.
5. Ніколенко К. В., Козинець А.О. Філософські особливості ресентименту в умовах російської збройної агресії проти України. *«Інтелект. Особистість. Цивілізація»*. 2 (25) 2022. С. 80-87.
6. Роберт Купецкі, Філіп Брийка, Томаш Хлунь. Мілітаризація інформації у російській стратегічній культурі. Посібник з дезінформації. Частина 1. Переклад: Олеся Павлишин. URL: <https://kunsht.com.ua/militarizaciya-informaci%D1%97-u-rosijskij-strategichnij-kulturi/>
7. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=15873&action=show>
8. Чурікова Наталія. Як війна яку розв'язала Росія, перекреслює глобалізацію. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/rosijska-vijna-perekreslyla-globalizatsiju/6687985.html>
9. Шепелева Анастасія. Мілітаризація та санкції руйнують економіку РФ – ISW. URL: <https://www.dw.com/uk/militarizacia-ta-sankcii-rujnuut-ekonomiku-rf-isw/a-63633345>

Kozynets Anna. Language features of resentment in the process of mass communication

The article examines the theoretical aspects of resentment as an element of human communication, shows aspects of the interpretation of the term and ways of translating the above-mentioned concept into national languages.

Key words: resentment, communication, linguistic features, spoken language

Чванова Б. В.,

студентка

Михальченко К. І.,

студентка

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна
Науковий керівник: Остапенко С. А.

НОРМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ У ЗМІ

Стаття досліджує питання особливостей мови та її норм у засобах масової інформації на сучасному етапі та їх впливу на формування культури мовлення. Аналізуються тенденції сучасного медійного дискурсу, описуються особливості мови ЗМІ та зазначаються найпоширеніші порушення мовних норм у ЗМІ. Авторка доходить висновку, що, оскільки мовна культура є невіддільною частиною культури суспільства в цілому, вона відображає цінності, норми й традиції цього суспільства. Тому збереження і розвиток мовної культури є важливим елементом розвитку суспільства в цілому.

Ключові слова: мова, норма, ЗМІ, порушення літературної норми

Мова – це найголовніша ознака кожного народу. Мова еволюціонує кожного століття і розвивається за певних умов. Кожен етап становлення пояснюється певними правилами – мовними нормами.

Сучасна стилістика розглядає мовну культуру ЗМІ, як публіцистичний стиль, який обслуговує різні види медіа: телебачення, газети та радіо. Стиль мови у засобах масової інформації – дуже важливий для суспільства, через те, що це є джерелом формування інноваційного словника. Інноваційний словник – це освітньо навчальний довідник, який здатен сформуванати правильні навички при вимові різних слів та навчити грамотно використовувати мовні ресурси.

Мета дослідження полягає в аналізі особливостей мови та її норм у засобах масової інформації на сучасному етапі та визначити їх вплив на формування культури мовлення.

Одним із феноменів культури є, безперечно, мова. Вона відображає інтелектуальний і творчий стан національної культури, яка є унікальним національним способом сприйняття дійсності, понять і разом з пізнавальною діяльністю носіїв культури.

Мова ЗМІ – це специфічна мова, якою користуються журналісти та редактори для створення та передачі інформації великій аудиторії за допомогою

різних засобів масової інформації, зокрема газет, журналів, телебачення, радіо та інтернету. Роль ЗМІ у процесі формування мови, стереотипів культури та поведінки аудиторії є значною, тому важко переоцінити вплив медійної інформації. Вплив засобів масової інформації на людську свідомість є беззаперечним.

Мова медіа може відрізнятися від інших стилів мови, таких як літературний чи науковий, оскільки має певні особливості, такі як використання коротких термінів, аббревіатур, лаконічний стиль написання та заголовки, що привертають увагу. Оскільки мова ЗМІ розрахована на велику аудиторію, її стиль є більш звичним і зрозумілим, іноді навіть з використанням неформальної мови та сленгу.

ЗМІ частіше використовують аббревіатуру та акроніми у своїх матеріалах для економії часу та простору. Це корисно для швидкого доступу до інформації, але може стати проблемою для читачів, які не знайомі з термінами та аббревіатурами.

Водночас у сучасному медійному дискурсі можна спостерігати:

а) тенденцію до розмивання чітких стилістичних меж, що призводить до поширеності некодифікованих розмовних елементів навіть у таких, здавалося б, строгих жанрах, як новини, інформаційно-аналітичні програми та коментарі оглядачів [2, с. 33–37];

б) тенденція до виокремлення мови ЗМІ як окремого і самостійного функціонального стилю.

Необхідно визнати, що розвиток мови залежить від різноманітних соціокультурних впливів, а також засобів масової інформації.

Безумовно, існує як позитивний, так і негативний вплив ЗМІ на формування мовної культури. Негативний вплив може бути пов'язаний з використанням нестандартної мови або вживанням слів і виразів, які є неприйнятними в певних контекстах. Однак, якщо засоби медіа використовують стандартну мову і враховують культурні особливості, це може мати позитивний вплив на формування мовної культури.

Однією з найважливіших проблем сучасного українського суспільства, що переживає перехідний період – це питання самопізнання та самоідентифікації.

Медіа допомагають людям визначати та оцінювати свою реальність і цінності. Вони цікавляться подіями та явищами і формують власну позицію. ЗМІ допомагають людям формувати свою думку. Це відбувається тому, що різні медіа-джерела надають різні точки зору на те, що відбувається у світі. Люди можуть порівнювати та аналізувати різні джерела інформації і формувати власну

думку про те, що відбувається навколо них. ЗМІ є ефективним інструментом формування поглядів і позицій людей, але важливо критично ставитися до отриманої інформації, аналізувати та оцінювати її самостійно.

Мова ЗМІ має свої особливості. Так, норми писемного мовлення в ЗМІ відрізняються від норм усного мовлення, оскільки ЗМІ використовують письмові форми для спілкування зі своєю аудиторією. Дотримання норм писемного мовлення в ЗМІ є важливим, оскільки це впливає на якість інформації та її розуміння читачем.

Наприклад, найавторитетніший 11-томний словник української мови визначає слово "правильний" як:

- 1) такий, що відповідає дійсності;
- 2) такий, що відповідає встановленим нормам;
- 3) такий, що не містить помилок [5, с. 503].

Літературні мовні норми різняться за сферою застосування і включають, як орфографічні так і пунктуаційні норми застосовують у письмових текстах, в той час як орфоепічні та акцентні норми реалізуються лише в усному мовленні. Культура мовлення також передбачає набуття навичок використання мовних норм, тобто дотримання мовних норм.

Мовна норма – це найбільш стійкий набір традиційних норм. Мовна система відбирається і закріплюється в процесі соціальної комунікації.

Принципи комунікації – це загальні вимоги до всіх учасників комунікації, що забезпечують ефективність і якість спілкування та взаєморозуміння між людьми. Одним з найвідоміших дослідників у цій галузі є Герберт Грейс.

Серед принципів комунікації, які відстоює Г. Грейс, можна виділити наступні:

- 1) співпраця – здатність відкрито і конструктивно співпрацювати з іншими в процесі комунікації;
- 2) ввічливість – здатність виявляти турботу, повагу та піклування про почуття і потреби інших у спілкуванні;
- 3) чесність – здатність відкрито висловлювати свої думки і почуття та повідомляти іншим про свої наміри;
- 4) рівність – визнання права всіх учасників комунікації вільно висловлювати свої думки та почуття;
- 5) відповідальність – здатність брати на себе відповідальність за свої слова і дії у спілкуванні та відповідати за їхні наслідки.

Основні норми писемного мовлення, яких слід дотримуватися в ЗМІ, включають правильну граматику, орфографію та пунктуацію. Також важливо

уникати грубої або непристойної мови та фраз. Водночас ЗМІ можуть використовувати певні відхилення від літературних норм мови, зумовлені специфікою жанру чи стилю. Однак, незалежно від жанру чи стилю, ЗМІ повинні дотримуватися загальноприйнятих мовних норм і стандартів, визначених мовними правилами. Це забезпечує якість комунікації між автором і читачем та підтримує високий рівень мовної культури в суспільстві.

Порушення мовних норм у ЗМІ можуть бути викликані різними причинами і мати різний характер, зокрема недбалістю, вживанням некоректних слів і виразів, несприятливими умовами праці та недостатньою кваліфікацією.

До найпоширеніших порушень мовних норм у ЗМІ належать:

1) Граматичні та орфографічні помилки: неправильне вживання часів, неправильне вживання прийменників, неправильне написання слів, неправильна пунктуація;

2) неправильне вживання слів і словосполучень: неправильне вживання слів, неправильний переклад, вживання слів у неправильному контексті;

3) стилістичні помилки: використання синтаксису, невідповідного для письмової мови, незрозуміла логіка в реченнях, невдалі метафори;

4) зловживання сленгом або англійськими термінами: для багатьох читачів це може призвести до поганого розуміння тексту;

5) використання образливої або недоречної лексики: така лексика може образити читачів і спричинити конфлікт;

6) невиправлення помилок: якщо помилки знайдені й не виправлені, це може призвести до втрати довіри.

Важливо зазначити, що порушення мовних норм у ЗМІ може негативно вплинути на репутацію медіа та призвести до зниження довіри читачів. Тому дотримання мовних норм є важливим аспектом професійної діяльності в медіа.

Отже, питання культури мовлення з кожним днем набувають все більшого значення.

Засоби масової інформації мають дуже значний вплив на літературну мову, через те, що нині ЗМІ – це найдоступніший та найпоширеніший засіб масової комунікації. Використання літературної мови в ЗМІ є надзвичайно широким, оскільки це сприяє збереженню мовної культури та розвитку мовних навичок читачів і слухачів. ЗМІ можуть впливати на писемну мову як позитивно, так і негативно.

Мовна культура – це живий процес, який постійно змінюється і розвивається разом із суспільством. Нові технології, культура та соціальні зміни впливають на мовну практику та мовленнєву поведінку людей, що

відображається на розвитку лексики, граматики, фонетики тощо. Крім того, оскільки мовна культура є невіддільною частиною культури суспільства в цілому, вона відображає цінності, норми й традиції цього суспільства. Тому збереження і розвиток мовної культури є важливим елементом розвитку суспільства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів. URL: <http://dissertation.com.ua/node/651262>.
2. Лисинюк М. В. Мова ЗМІ як показник мовної культури сучасного суспільства. *Культура і сучасність: альманах*. 2020. № 2. С. 33–38.
3. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного. К.: Либідь, 2013. 359 с.
4. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Львів: СПОЛОМ, 2001. 223 с.
5. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970–1980.
6. Українська мова. Енциклопедія / ред. В. М. Русанівський. К.: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2000. 750 с.

Chvanova Beatrysa, Mykhalchenko Kateryna. Norms of literary language in the Media

The article explores the peculiarities of language and its norms in the mass media at the present stage and their impact on the formation of a culture of speech. The author analyzes the trends in modern media discourse, describes the peculiarities of media language and identifies the most common violations of language norms in the media. It is concluded that since language culture is an integral part of the culture of society as a whole, it reflects the values, norms and traditions of this society. Therefore, the preservation and development of language culture is an important element of the development of society as a whole.

Key words: language, norm, media, violation of the literary norm

МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДИСКУРС / CROSS-CULTURAL DISCOURSE

УДК 811.112.2:33(045)

Бухинік О. В.,

студентка

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Рибалка Н. В.

ЕКОНОМІЧНА СФЕРА ВИКОРИСТАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті розкривається роль німецької мови в економічній сфері, освіті та світовому бізнесі; детально розбирається як німецька мова сприяє економічному процвітання Німеччини, Австрії та Швейцарії, а також розкриваються основні переваги вивчення німецької мови та подальші можливості її використання.

Ключові слова: німецька мова, освіта, світова економіка

Німецька мова є однією з найважливіших та найвпливовіших мов у світі. Вона належить до групи германських мов і є офіційною мовою Німеччини, Австрії та Швейцарії. Також німецька мова має статус державної мови у Люксембурзі та Ліхтенштейні. Крім того, вона має велике значення в світовій економіці. Німецькомовні країни відомі своєю технологічною розвиненістю, високим рівнем освіти та науковими досягненнями. Німецька є мовою спілкування великої кількості людей і має значний вплив на міжнародну політику, торгівлю та культурний обмін, а також у світі існує велика кількість навчальних закладів, які пропонують вивчення німецької мови, що свідчить про її поширеність та значимість.

Світовий бізнес є складним і багатогранним. Він охоплює торгівлю, фінанси, технології, науку та багато інших сфер. В цьому глобальному устрої знання іноземних мов відіграє важливу роль, і однією з таких мов є німецька. Країни, в яких вона є офіційною, відомі своєю сильною економікою та високими стандартами якості продукції. Для багатьох бізнесів це означає, що німецькомовний ринок є ключовим напрямком. Знання німецької мови дозволяє ефективніше спілкуватися з партнерами та клієнтами. Це стосується як усного спілкування, так і письмової переписки, телефонних конференцій та інших комунікаційних засобів. Крім того, німецька мова використовується для

укладання угод та контрактів. Це важливий етап в бізнесі, оскільки правильне та чітке формулювання умов сприяє уникненню непорозумінь та конфліктів у майбутньому. Укладання торгівельних угод сприяє покращенню торгівельних відносин та залученню інвестицій, що сприяє економічному розвитку обох країн. У сфері маркетингу та реклами ця мова відіграє значущу роль у просуванні продуктів та послуг. Компанії розробляють рекламні брошури, відеоролики та інші матеріали на німецькій мові для привертання уваги місцевих аудиторій. Важливим аспектом є також наявність технічної документації на цій мові для технічних продуктів, адже це суттєво допомагає спростити використання продуктів та послуг, що може бути критичним для клієнтів у важких галузях промисловості.

Також німецька мова відіграє ключову роль у міжнародних відносинах як важливий інструмент спілкування та впливу на світовій арені. Німецька мова є необхідним інструментом для обговорення та узгодження важливих питань міжнародної політики.

Туризм в сучасному світі став важливим сегментом економіки, що забезпечує значний приріст валового внутрішнього продукту та створює тисячі робочих місць [2]. Багато інших країн також активно працюють над привертанням німецьких туристів, пропонуючи їм найрізноманітніші туристичні послуги. У туристичних регіонах, які є популярними серед німецьких туристів, розвивається інфраструктура, пристосована до німецької аудиторії. Готелі, ресторани, туроператори та інші суб'єкти галузі активно надають свої послуги на німецькій мові.

Економіка – це мотор, який рухає сучасний світ. В умовах глобалізації та світової конкуренції, що збільшується, знання німецької мови стає ключовим фактором успіху. Прикладом цього можуть слугувати такі країни як Німеччина, Австрія та Швейцарія.

Німеччина, з її потужною економікою та видатними показниками експорту, є яскравим прикладом економічного процвітання. Однак, щоб повністю зрозуміти причини цього успіху, необхідно звернути увагу на роль німецької мови.

Почнемо із бізнес-сфери. Знання німецької мови дозволяє брати участь у більш тісних та продуктивних ділових відносинах із німецькими компаніями. Ефективна комунікація є ключовим елементом успішної співпраці, і німецька мова надає цю можливість. Розуміння мови та культури ділового середовища сприяє більш глибокій взаємодії, що є важливою складовою у світовому бізнесі.

Крім того, німецька мова також полегшує доступ до безлічі інновацій та технічних знань, зроблених у Німеччині. Ця країна славиться своїми дослідженнями та розробками в різних галузях, і багато важливих публікацій та ресурсів доступні саме німецькою мовою. Це дозволяє більш тісно взаємодіяти з німецькими інженерами, вченими та підприємцями та використовувати їх знання у світових проектах.

Німецька мова також відіграє роль у залученні іноземних інвестицій. Коли іноземні компанії розглядають Німеччину як місце для інвестування, розуміння німецької мови та культури може допомогти встановити тісніші зв'язки та забезпечити краще взаєморозуміння. Німецька мова відкриває можливості для німецького ринку праці. Люди, які мають навички та знання німецької мови, можуть знайти роботу в Німеччині, що дає їм доступ до високооплачуваних посад та різноманітних кар'єрних можливостей [3].

Протягом десятиліть німецька мова відіграла ключову роль і в економічному успіху Австрії. Ця країна, розташована в центрі Європи, набула своєї економічної сили завдяки різноманітним чинникам, але одним із найважливіших є знання та використання німецької мови.

У даній статті хотілося б більш детально розглянути, як німецька мова сприяє економічному процвітанню Австрії та Швейцарії.

По-перше, німецька мова відкриває доступ до величезного ринку. Австрія є носієм німецької мови, і це дозволяє австрійським компаніям легко взаємодіяти з німецькими та швейцарськими партнерами.

По-друге, німецька мова сприяє мобільності та працевлаштуванню громадян Австрії. Знання німецької мови дозволяє австрійцям успішніше конкурувати на ринку праці як усередині країни, так і за її межами. Відкриваються додаткові можливості для роботи та кар'єрного росту, особливо в країнах, де німецька мова є офіційною або широко використовується у діловому спілкуванні.

Третій аспект – освіта. Австрійські навчальні заклади надають високоякісну освіту німецькою мовою, і багато іноземних студентів приїжджають до Австрії для навчання. Це не тільки сприяє розвитку економіки через вступ іноземних студентів, а й зміцнює міжнародні зв'язки, що також сприятливо впливає на економіку.

Четвертий аспект – туризм. Німецька мова відкриває двері для туризму та ділових поїздок до Австрії. Знання мови спрощує комунікацію для іноземних туристів та ділових партнерів. Австрія приваблює туристів з усього світу своєю гарною природою, історичними пам'ятками та різноманітними культурними

заходами. Знання німецької мови допомагає австрійському туристичному сектору залучати більше відвідувачів та створювати робочі місця [4].

Швейцарія, маленька за площею та населенням країна в центрі Європи, часто називається "колісницею Європи". Цей термін повністю виправданий з огляду на те, що Швейцарія знаходиться в центрі безлічі транспортних маршрутів і є домом для багатьох великих міжнародних компаній. Однак одним із найважливіших факторів, що визначають економічний успіх Швейцарії, є її багатомовне населення, в якому німецька мова відіграє ключову роль.

Німецька мова – одна з чотирьох офіційних мов Швейцарії, і нею говорять переважно у північних та східних регіонах країни. Незважаючи на те, що французька та італійська також є офіційними мовами, їх населення суттєво менше, ніж німецькомовне населення, що робить німецьку мову домінуючою в економіці та бізнесі Швейцарії.

Найважливішою рисою німецькомовної Швейцарії є її фінансовий сектор, особливо у Цюріху та Цюріхському кантоні. Німецька мова служить мовою комунікації у цьому міжнародному фінансовому центрі, де працюють тисячі фахівців із різних країн. Компанії, що надають фінансові послуги, зобов'язані підтримувати найвищий рівень обслуговування клієнтів, і тут знання німецької мови стає ключовим аспектом успішної комунікації [1].

Німецька мова також відіграє важливу роль у промисловості Швейцарії. Країна славиться своїм точним годинником, фармацевтичними та хімічними компаніями, автомобільною та машинобудівною промисловістю. Багато компаній мають міжнародний статус і залежать від глобальних ринків. Знання німецької мови забезпечує швейцарським компаніям перевагу у спілкуванні з німецькомовними партнерами, клієнтами та постачальниками.

Крім того, Швейцарія є центром освіти та наукових досліджень. Університети та дослідні інститути у німецькомовних регіонах країни залучають студентів та науковців з усього світу. Знання німецької мови відкриває доступ до багатого наукового та інтелектуального потенціалу Швейцарії.

Не слід також забувати, що Швейцарія приваблює туристів з усього світу завдяки своїм курортам в Альпах, культурним подіям та історичним пам'яткам, тому знання німецької мови зробить поїздку до Швейцарії більш комфортною та дозволить краще взаємодіяти з місцевим населенням та насолоджуватись усіма аспектами цієї дивовижної країни [1].

Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що німецька мова відіграє важливу роль у світовій економіці. Вона відкриває можливості для праці та спілкування з представниками німецькомовних ринків, для роботи по

міжнародним угодам і для співпраці та участі в міжнародних конференціях, а також для захисту інтересів у міжнародних організаціях. Знання німецької мови допомагає підняти рівень професійного успіху та сприяє розширенню горизонтів.

Список використаних джерел:

1. Галасюк С. С. Тенденції розвитку туристичного ринку Швейцарії. *Проблеми формування та реалізації регіональної економіки*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2020. С. 33-39. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11027/1/Галасюк%20С.С.%20Тенденції%20орозвитку%20тур%20ринку%20Швейцарії.pdf>
2. Is German Useful for Business? Interesting Facts & Reasons to Translate into the German Language. *Alexika*. URL: <https://alexika.com/blog/2020/05/18/is-german-useful-for-business>
3. Німеччина – економічна серцевина Європейського Союзу. *Відродження*. URL: https://www.irf.ua/nimechchina_ekonomichna_sertsevina_evropeyskogo_soyuzu/
4. Економіка Австрії. URL: http://4ua.co.ua/economy/ya3ad68b5c43b89421316c27_0.html

Bukhynik Olha. Economic sphere of using the German language

The article reveals the role of the German language in the economic sphere, education and world business; explains in detail how the German language contributes to the economic prosperity of Germany, Austria and Switzerland, and also reveals the main advantages of learning the German language and further possibilities of its use.

Key words: German language, education, world economy

УДК 811.112.2:327(045)

Зима Н. О.,

студентка

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Рибалка Н. В.

РОЛЬ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ ТА ДИПЛОМАТІЇ

У статті розглядається німецька мова як одна серед восьми найбільш поширених дипломатичних мов у світі, а також аналізується роль німецької мови у міжнародних відносинах та дипломатії, та її вплив на сучасний світ.

Ключові слова: німецька мова, дипломатія, міжнародні відносини, Європа, ЄС

Спілкування та взаємодія між націями та країнами зазвичай вимагають спільної мови. У світі, де існує багато мов і культур, німецька мова відіграє значущу роль в міжнародних відносинах та дипломатії.

Історично німецька мова була як мовою меншин, так і мовою більшості. Вона пройшла шлях від *lingua franca* в імперії Габсбургів до мови гноблення в Європі в 1919–1945 роках. Тож популярність німецької мови значно коливалася. На сьогоднішній день її розповсюдження як офіційної мови обмежене сімома центральноєвропейськими країнами: Німеччиною, Австрією, Ліхтенштейном, Швейцарією (4 офіційні мови) і Люксембургом (3 офіційні мови), а також невеликими районами Бельгії (мовна спільнота на сході) та Італії (провінція Больцано в Південному Тіролі). Проте німецька мова вивчається у різних сферах, а її інтерес підтримується економічною могутністю Німеччини, її провідним становищем у важливих технологіях, її привабливими системами освіти та роллю, яку вона відіграє у міжнародному обміні інформацією та в туризмі [4].

Німецькомовні країни відіграють провідну роль у мережевій світовій торгівлі. Привабливість мови як іноземної більше залежить від економічної потужності, ніж від кількості носіїв. Саме це визначає її корисність для людей, які хочуть бути задіяними на світовому ринку або розвивати наукові, дипломатичні чи культурні контакти з країнами, в яких вони народилися та проживають. Глобальні компанії з німецькомовних країн можуть використовувати багато англійської мови, але вони також розвивають німецьку мову, визнають знання мови як додаткову кваліфікацію та пропонують власні курси німецької мови. Попит на знання німецької мови в бізнесі існує в багатьох місцях.

Важливу роль німецька мова має і в дипломатії. Сфера дипломатичних відносин вирізняється своєрідністю, що відрізняє її від інших сфер людської діяльності. По-перше, історія дипломатії глибоко переплетена з історією відносин між державами, починаючи від найдавніших монархій та імперій і до наших днів. По-друге, дипломатія представляє собою комплексний набір засобів та методів для проведення переговорів з метою мирного врегулювання міжнародних конфліктів. Тобто дипломатія включає в себе прийоми і навички, що впливають на міжнародну обстановку і гармонійно впливають на форми поведінки, підпорядковані певним правилам і звичаям. Не випадково, що в усіх класичних визначеннях дипломатія характеризується як «мистецтво ведення переговорів».

З економічної точки зору, німецька мова стала досить поширеною на північному та північно-східному регіонах Європи завдяки Ганзейському союзу.

Цей союз виник як об'єднання торгових міст середньовічної Європи на основі їхніх спільних економічних інтересів. Проте німецька мова поширилася не лише з економічною метою, але й як політичний засіб спілкування у цьому регіоні. У Східній Європі німецька мова була загальноприйнятою мовою набагато раніше, ніж англійська, і це відбувалося навіть без урахування наявності єврейських або німецькомовних меншин у повсякденному житті, і ця практика існувала до ХХ століття. Німецька мова мала абсолютне домінування у проведенні переговорів між Німеччиною та Російською імперією. У кінці 1980-х років Аммон встановив, що німецька мова все ще широко використовується як домінуюча мова. Це означає, що в міжкультурному спілкуванні з німецькомовними надається перевага німецькій мові і не використовується інша мова. Але не дивлячись на переважання певної мови в Європі активно почала розвиватися політика багатомовності.

Розширення багатомовності в Європі спричинене націоналістичними рухами, що почали формуватися в ХІХ столітті. Німецька мова вже тоді була офіційною в багатонаціональних імперіях, таких як Габсбургська імперія та Австро-Угорщина. Проте, для ефективного спілкування з представниками різних національностей все частіше доводилося використовувати послуги перекладачів. Деякі мови, завдяки націоналістичним рухам, спочатку були розвинуті як літературні мови, а з часом стали більш придатними для використання в комунікації і на міжнародних переговорах. Перехід в англійському палаці від французької мови до англійської можна також розглядати як крок у напрямку націоналізму [1].

Тож, як ми згадали раніше, історія Німеччини є важливим фактором у відносинах між державами і в період між 1919 і 1945 роками історія Німеччини дуже сильно вплинула на німецьку мову в широкій сфері дипломатії та міжнародних відносин і на деякий час німецька мова вважалася мовою агресора і відмінялася, але після Другої світової війни європейські країни відійшли від традиційного зовнішньополітичного стилю реальної політики, який керувався силою, і розпочали дипломатичну революцію, щоб створити більш узгоджену Європу, яка ґрунтується на співпраці. Ця нова Європа орієнтована на цінності та прагне підвищити добробут своїх людей, а не силу окремих держав, що свідчить про перехід від політики влади до політики співпраці. Внаслідок акценту на співробітництві та зовнішньополітичного підходу, що базується на цінностях, став основним шаблоном для європейських держав. Наприклад, Німеччина послужила прикладом структурної зміни від політики, що контролюється владою, до політики, що ґрунтується на цінностях [2]. Вона використовує мову

та культуру як інструменти зовнішньої політики для сприяння політичній співпраці. Застосування цих мовних та культурних засобів означає перехід від силової політики, оскільки відсутні груба військова сила та суворі економічні санкції у досягненні національних інтересів. Німеччина відкинула своє військове минуле та визначила просування німецької мови як одне з головних завдань зовнішньої культурної політики. Координація та фінансування цього завдання здійснюється Міністерством закордонних справ Німеччини, зважаючи на те, що зовнішня культурна політика, або Kulturpolitik, є невід'ємною частиною зовнішньої політики країни, або Außenpolitik. Незважаючи на те, що мова відіграє значущу роль у формуванні національної ідентичності, вона також виступає як інструмент зовнішньої політики.

На сьогоднішній день німецька мова не є однією з шести офіційних мов ООН, а лише (принаймні) мовою документів, тому найважливіші документи перекладаються німецькою мовою. Її невелика роль в Організації Об'єднаних Націй також вплинула на відсутність видимого представництва Німеччини в Раді Європи. Німецька мова, разом із італійською, тут визнається лише "робочою мовою," вказуючи на її обмежену роль. "Офіційними мовами" залишаються англійська та французька. В Європейському Союзі, німецька є однією із 23 офіційних мов, використовуваних для спілкування між установами та державами-членами. Німецька мова також входить до меншої групи робочих мов і має такий самий статус, наприклад, в Європейській комісії. Однак її використання не таке широке, як використання англійської чи французької мови. Незважаючи на це, важливість німецької мови в ЄС пояснюється тим, що вона має другу за кількістю носіїв мову, паралельно з французькою, і є офіційною мовою в більшій кількості країн-членів, ніж будь-яка інша мова. Також важливим фактором є і географічне положення Німеччини в ЄС [3].

Отже, можна зробити висновок, що німецький народ успішно продовжує відтворювати спадщину своїх предків, дотримуючись їхніх цінностей та мови. На сьогоднішній день у світі понад 289 мільйонів людей розмовляють німецькою мовою, як рідною або другою мовою, з яких більше ніж 130 мільйонів є носіями цієї мови. Німецька мова має статус офіційної мови в Європейському Союзі та 7 інших країнах. Крім цього, німецькі діаспори проживають в 42 країнах і налічують 7,5 мільйона осіб. Науковці підрахували, що близько 15,4 мільйона людей навчаються німецькій мові.

Таким чином, німецька мова займає важливе місце серед восьми найбільш поширених дипломатичних мов у світі, а дипломатичні відносини між народами,

націями та державами і надалі проводяться на німецькій мові, використовуючи її багатий лексикон.

Список використаних джерел:

1. Ammon, Ulrich. Die internationale Stellung der deutschen Sprache. Berlin/Boston: Gruyter. Ammon. 1991. 288 S.
2. Roland, Ruth A. Interpreters as Diplomats: A Diplomatic History of the Role of Interpreters in World Politics. Ottawa: University of Ottawa Press. 1999. P.148–160.
3. What role does German play internationally? URL: <https://www.deutschland.de/en/topic/knowledge/education-learning/what-role-does-german-play-internationally>
4. Germany on the Rise? Language, Culture and Foreign Policy. URL: <https://www.cornellpolicyreview.com/germany-on-the-rise-language-culture-and-foreign-policy/?pdf=2271>

Zyma Nadiia. The role of the German language in the international relations and diplomacy

The article examines the German language as one of the eight most common diplomatic languages in the world, and also analyzes the role of the German language in international relations and diplomacy, and its influence on the modern world.

Key words: German language, diplomacy, international relations, Europe, EU

УДК 316.346.36:82`.112.2 Ремарк7Три товариші (045)

Ісаєва Є. О.,

студентка

Національний технічний університет

«Дніпровська політехніка»,

м. Дніпро, Україна

Науковий керівник: Короткова С. В.

ТЕМА ВТРАЧЕНОГО ПОКОЛІННЯ У РОМАНІ

Е. М. РЕМАРКА «ТРИ ТОВАРИШІ»

У статті розглядається тематика “втраченого покоління” в романі Е. М. Ремарка “Три товариші”, аналізуються роботи на цю тему. Розглядаються характери героїв, відбиток Першої світової війни на життя, ситуації, в яких проявляється філософія “втраченого покоління”, розкриваються проблеми післявоєнного покоління.

Ключові слова: втрачене покоління, Перша світова війна, цінності, аналіз

У роботі О. Грінько на тему «Втрачене покоління у творах Еріха Марії Ремарка “На Західному фронті без змін” і “Три товариші”» авторка ставить на

меті окреслити характерні особливості літератури «втраченого покоління» і з'ясувати, як саме розкривається тема втраченого покоління у творах Ремарка.

У другому розділі Грінко аналізує сам твір, його проблематику, місця подій та робить висновки. Головними героями є Отто Кестер, Роберт Локамп (Роббі) і Готфрід Ленц, що пов'язані сильною дружбою після фронту. Вони не прагнуть забути минуле, оскільки розуміють, що це неможливо, та не будують планів на майбутнє, бо знають, наскільки вони крихкі. Вони працюють в автомайстерні, за які отримують трохи грошей та заливають своє горе алкоголем. Для них немає цінностей, окрім дружби та життя.

Отто Кестер – чоловік тридцяти років, засновник автомайстерні, та дуже захоплюється автомобілями. На війні був льотчиком. Отто справжній друг, який готовий пожертвувати найдорожчим заради побратимів: продав свою найулюбленішу автівку, щоби його друг міг провести трохи більше часу зі вмираючою коханою, переслідував убивцю Готфріда, щоби помститися.

Готфрід Ленц – однокласник Отто та Роберта, запальний чоловік, користується великою популярністю серед жінок. Після повернення додому багато п'є і товаришує із місцевим барменом – Альфонсом. Його життя обірвалося безглуздо – підстрелили на одному із мітингів (Готфрід полюбляв на них ходити). Найбільшою цінністю мав дружбу, бо у післявоєнну розруху, часи корупції та зубожіння можна було покластися тільки на ближніх друзів.

Роберт Локамп – молодий автомеханік, від імені якого йдеться розповідь. Спогади про війну для нього надзвичайний тягар, але він ще має у своїй душі крихту пристрасті – цьому доказ його кохання до дівчини з вищого суспільства, смертельно хворою на туберкульоз Патрицією Хольман. Найбільша його цінність – життя. Раніше він жив заради життя, а тепер робить це заради коханої. Але доля їхнього кохання виявилася не солодкою – Пат помирає та проводить останні хвилини болю разом із Робертом.

За думкою авторки, тема втраченого покоління яскраво відкривається через місця подій. Наприклад, старенька кімнатка головного героя показує бідність тих, хто прийшов із фронту, бо їх заробіток не дозволяє їм жити затишно. Бар Альфонса, де хлопці пригнічують свої спогади, є маненьким і не має багато світла. Ремарка звинувачують у пропаганді алкоголізму, хоча він просто зобразив тогочасну дійсність, частиною якої був сам.

В кінці авторка робить висновок: Еріх Марія Ремарк був майстром у створенні творів, які описували долю людей, які пережили страшні трагедії та війни. У своїх романах, таких як "Три товариші," він створював образи героїв, які були покалічені фізично і психологічно внаслідок подій Першої світової

війни та міжвоєнного періоду. Основна ідея Ремарка полягала в тому, що навіть серед стількох страждань і втрат, які вони пережили, герої його романів зберігали жагу до життя і здатність кохати та бути справжніми друзями один для одного. Це було позитивним висновком з негативного досвіду війни та бідності. Ремарк не обмежувався простим описом подій та долі свого покоління; він ставав філософом та моралістом, підносячи важливі питання про людську природу, війну, героїзм, трагедію та надію.

О. Грінко наголошує, що однією з найважливіших тем у творчості Ремарка була критика поняття героїства та героїки. Він показував, що війна, замість героїзму, часто призводить до руйнування людських цінностей та долі, і що героїчне воєнне служіння часто призводить до травм та душевного страждання. Авторка підкреслює важливість психологічного портрету ветеранів, що повертаються додому з війни, оскільки Ремарк у даному романі акцентував особливу увагу на ціні, яку повинне сплатити людство за війни – щастя наступних поколінь.

Отже, у своїй роботі О. Грінко акцентувала найбільшу увагу на психологічному стані як персонажів твору, так і самого автора і генерації, якій довелося пройти через жахи війни. За допомогою даної роботи ми можемо побачити, що Ремарк допоміг суспільству краще зрозуміти трагедію війни і її вплив на людей. Його роботи залишаються актуальними і доречними для розуміння та врахування подій, які впливають на життя людей у важкі часи.

Далі переходимо до роботи К. Русевої «Антивоєнний роман Е. М. Ремарка “Три товариші”», де авторка на початку своєї статі аналізує зв’язок між Еріхом Марією Ремарком та його творами. Авторка зазначає, що війна залишає жахливий слід і з часом відлунюється тяжким болем у людських душах. Е. М. Ремарк за час свого письменницького шляху присвятив велику кількість творів на тему війни, особливо на теми втраченого покоління, страждання німців-переселенців у роки Другої світової війни і також декілька творів антифашистського спрямування. К. Русева додає, що всі ці твори базуються на ненависті до війни, вірі у людську душу та перемогу над мерзеним світом, наповненим злом.

Наступне, про що нам хоче повідомити авторка, це те, що твір «Три товариші» відрізняється від інших. Події розгортаються після завершення Першої світової війни. Головних героїв ніяк не полишають думки про минуле. На свій тридцятий день народження Роберт підсумовує прожите, і він робить висновок: війна завжди день поряд.

На думку К. Русевої, головні герої хоч і живуть під час панування суцільного зла, де панує війна – ураган, який забирає усе найдорожче: коханих, сім'ю, друзів, але вони все ж таки не впали у зневіру і не стали циніками. Роберт, Отто та Готфрід не втратили свої цінності, зберегли людяність, гідність, щирість, доброту. Всім їм не вистачало друзів, на яких можна покластись, і вони знайшли один одного. Неможливо було вижити без вірного друга, цьому їх навчила війна.

Авторка вважає важливим, що Еріх Марія Ремарк у романі осмислив проблеми життя та смерті, дружби, відданості та любові. Роман був із тих, що здатен вплинути на душу людини, змушує замислитися над життям.

На незабутні враження після прочитання даного твору впливає не тільки депресивна картина війни і її наслідків, а і кохання Робба і Патриції. Їхні стосунки починалися стандартно: телефонні дзвінки, прогулянки, відвідування театру, автогонок. Але життя не йде так легко – під час їхньої першої відпустки у Пат відкривається легенева кровотеча.

Авторка вважає стосунки Роббі і Пат найвищим проявом кохання, оскільки чоловік готовий зробити все, аби врятувати кохану від лап туберкульозу. Але трепетливе відношення Роббі до хворої характеризує не тільки його, як віддану і турботливу людину, а і його друзів. Вистачило всього одного дзвінка, щоби Отто примчав із лікарем за тисячі кілометрів. Отже, К. Русева робить висновок, що такі вчинки є показовими для справжньої дружби.

Та коли Роббі та Отто намагаються повірити у щасливе майбутнє, стається горе – загинув їх товариш Готфрід Ленц. Авторка статті переповідає, що Готфрід чотири рази був поранений під час війни, але куля наздогнала його пізніше: «Коли його ховали, був ясний сонячний день... Ми стояли біля його могили, знали, що його тіло, волосся, очі ще існують, а проте він пішов від нас і ніколи вже не повернеться».

Під час всього цього Пат знаходиться у санаторії, а виною цьому знову ж є війна: туберкульоз Патриції є результатом голодного дитинства. Хвора помирає на руках свого обраного і не шкодує ні про що, окрім незавершеної історії кохання. Вона розуміє, що краще хотіти жити вмираючи, ніж прагнути до смерті, ненавидячи життя.

Отже, на думку авторки “Три товариші” є надзвичайно трагічним твором, оскільки герої живуть міцною дружбою, справжнім коханням і простою радістю від існування, що неабияк зворушує душу. Роман дає нам зрозуміти, що люди безсилі перед війною, оскільки навіть тих, хто її пройшов, вона наздогнала.

Наприкінці хочеться зробити висновок: К. Русева у своїй роботі, на відміну від О. Грінько, акцентувала увагу на впливі війни на героїв більш детально:

психологічний стан персонажів, туберкульоз Патриції і смерть Готфріда є важливими для розуміння жаху війни. Після прочитання ми бачимо, що війна не вбила людяність у персонажах, а навпаки, зберегла її: вони цінують життя, кохання, дружбу, взаємодопомогу, але в той же час на шляху повстають перепони: наслідки Першої світової, зародження фашизму, хвороби, невпевненість у завтрашньому дні, алкоголізм і недовіра до оточуючих.

Наступною буде робота С. Романчук «Образ “втраченого покоління” у творчості Еріха Марії Ремарка: сучасні координати висвітлення», у якій автор звертає увагу на зв'язок між творами Е. М. Ремарка та сучасними подіями. На початку вона перелічує низку подій недавнього минулого та сьогодення: епідемія COVID-19, загострення відносин між США та Китаєм, перебування людства на порозі третьої світової війни. Авторка визначає, що війна в Україні змусила нас звернутися до минулого, щоб знайти відповідь на запитання: : як повернути себе людям, які побували на війні? На думку С. Романчук, література “втраченого покоління” дає підґрунтя для роздумів, а одним із найвизначніших представників цієї тематики є Еріх Марія Ремарк.

Далі С. Романчук визначає актуальність даної теми: тема “втраченого покоління” тісно переплетена з життями молодих українців, оскільки вона змінює людей назавжди, а пошук себе та свого призначення буде актуальним, допоки існує людство. Метою є показати життя молодих людей післявоєнної Німеччини, визначити поняття “втраченого покоління” та перенести його на сучасність.

Першим чином, авторка аналізує суспільно-політичне становище Європи в кінці XIX – на початку XX ст.: багато країн переживало економічний розвиток, але люди жили у непевності перед завтрашнім днем. Політики перейняли тенденцію припоминати старі образи: «Франція хотіла повернути Ельзас та Лотарингію, які були втрачені під час франко-пруської війни, Німеччина прагнула отримати нові колонії, Англія хотіла затвердити владу на континенті. А Росія у свою чергу хотіла отримати територію східної Пруссії та Константинополь».

Сторони знайшли привід до розв'язання конфлікту: вбивство Франці Фердинанда і його дружини Гаврилом Принципом. У країнах відбулося патріотичне піднесення, всі очікували “маленької війни”. Але замість неї, за словами автора, люди отримали м'ясорубку, через яку ніхто не міг пройти живим чи ментально здоровим.

Авторка погоджується з Л. Млечином: «Чотири роки – занадто великий термін для того, щоб залишитись у нормальному стані після зустрічі зі смертю».

Багато людей почувалися покинутими, втратили віру у гучні вислови, цінували дружбу та взаємодопомогу, топилися в алкоголі та коханні жінок, щоби забути минуле. Хоча для історії це всього-на всього етап, це те, що спричинило виникнення літератури “втраченого покоління”.

Далі С. Романчук вказує появу терміну “втрачене покоління”: Гертруда Стайн почула цю фразу від свого автомеханіка, який лаяв свого недолугого учня: «Ви всі – втрачене покоління». Далі, коли близький друг Гертруди Ернест Гемінгуей включив цю фразу до свого роману «Фієста», термін набув ширшого значення. Далі він почав позначати молодих людей, які виростили на фронті і розчарувалися у післявоєнному світі. І на думку авторки Еріх Марія Ремарк є найяскравішим оповідачем даної тематики.

Другою частиною роботи є аналіз трьох творів письменника, одним із яких є «Три товариші», де авторка коротко переповідає зміст, привертаючи особливу увагу до першої сторінки, де головний герой у кількох рядках розповідає про своє життя на фронті. На її думку, саме ця деталь може вказати нам, чому у героїв Ремарка, попри величезні намагання, не вийшло прожити щасливе життя: навіть через роки наслідки війни не дають жити людству.

У висновку С. Романчук аналізує події твору, що відбувалися через десять років по закінченню війни: герої топили себе в алкоголі, через велику кількість отриманих психологічних травм, постійно працювали, бо у тогочасній Німеччині настала економічна криза. Роберт і Патриція намагалися побудувати для себе щасливе майбутнє, але й тут не пощастило: її наздогнав туберкульоз через недоїдання у дитинстві, герої втратили вірного друга і наслідки війни розрушили і цей острівок. На думку авторки Отто і Роберт – найяскравіші представники “втраченого покоління”, оскільки їм так і не вдалося побудувати своє щастя. Але авторка роботи вважає, що надія ще є, оскільки проблема не у тому, чи зможемо ми жити щасливо жити після війни, а у збереженні людини всередині себе, чи здамося ми злим силам, чи залишиться хоча б крихта надії всередині нас.

На мою думку, авторці доволі добре вдалося висвітлити тематику “втраченого покоління” у творі Ремарка «Три товариші» та виявити зв’язок між минулим, теперішнім і майбутнім: що призвело до таких настроїв у суспільстві та написання цих творів? А чи не переживає ті ж самі проблеми сучасний український народ? Чого ми можемо очікувати у майбутньому і як це усвідомити?

Список використаних джерел:

1. Грінько О. В. Тема «втраченого покоління» у творах Еріха Марії Ремарка «На Західному фронті без змін» і «Три товариші». URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/4768>

2. Русева К. Антивоєнний роман Е. М. Ремарка «Три товариші». *Матеріали XXV наукової конференції здобувачів вищої освіти «Історичний досвід і сучасність»: зб. наук. праць*. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2019. № 37. С. 18–23.

Isaieva Yelyzaveta. The theme of the lost generation in the novel E. M. Remarque "Three Comrades"

The article examines the theme of the "lost generation" in the novel by E. M. Remarque "Three Comrades"; works on this topic are analyzed. The temperaments of the heroes, the impact of the First World War on life, situations in which the philosophy of the "lost generation" is manifested, the problems of the post-war generation are revealed.

Key words: lost generation, the First World War, values, analysis

УДК (304+172.12):821.111О.Вайлд(045)

Клєвцов Є. Г.,

студент

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Ревуцька С. К.

СОЦІАЛЬНІ Й МОРАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІКТОРІАНСЬКОЇ ЕПОХИ У ТВОРАХ О. ВАЙЛДА

У статті окреслено широкий спектр соціальних та моральних проблем, що були висвітлені у творчості Оскара Вайлда; з'ясовано, що основна увага письменника прикута була на висвітлення проблем, які стосуються моралі, питань обов'язків, зокрема шлюбних, бідності, довіри до коханих людей, моральна деградація особистості у Вікторіанську добу.

Ключові слова: вікторіанська мораль, вікторіанська література, соціальні проблеми, моральні проблеми, наслідки аморальних виборів

Англійські романи Вікторіанської епохи стали не лише літературними творами, а й своєрідними свідоцтвами соціальних, емоційних та моральних проблем того часу. Ці тексти відображають моральні дилеми, соціальні нерівності, проблеми класів та інші аспекти життя, що залишаються актуальними й сьогодні.

Соціальні та моральні проблеми суспільства – це вічне явище, яке відображалось у літературі протягом історії. Вони є своєрідним дзеркалом суспільства, в якому проживав письменник, і дозволяють розглянути та аналізувати різноманітні аспекти того часу. В оповіданнях Вайлд розглядає

соціальні відмінності та поняття «високого суспільства», критикує безглуздість і негативність в дотриманні соціальних норм та стереотипів. Драми Оскара Вайлда висміюють гострі соціальні проблеми та гіпокритичність високого суспільства, включають в себе саркастичні коментарі на адресу моральних норм.

Твори О. Вайлда в свій час на предмет моральних проблем досліджували такі вітчизняні науковці, як: Ю. Янченко, Н. Барвіна, О. Оніщенко, О. Наконечна, О. Ніколенко, Г. Таловиря, І. Тимінська, О. Ткачова, а також такі закордонні дослідники, як: Пітер Бенсон, Джозеф Раштон Вейкілінг, Джон Аллен, Велько Вукович і Пітер Джеймс Гарріс, але їх дослідження здебільшого базується на дослідженнях проблематики естетизму і краси, а не на предмет філософського дослідження соціальних і моральних проблем суспільства.

Метою розвідки є окреслення широкого спектру соціальних та моральних питань, що висвітлюються у творчості Оскара Вайлда.

Оскар Вайлд увійшов до історії світової літератури як співець прекрасного, шанувальник усього естетично довершеного в житті та мистецтві. У його творчості сформувалася своєрідна теорія естетизму, яку митець розглядав як протиставлення бездуховному й недосконалому світові [5].

Основні ідеї цієї теорії естетизму О. Вайлда викладено в лекції «Відродження англійського мистецтва» (1882), а згодом в інших працях письменника: «Пензель, перо й отрута» (1889), «Істина масок» (1889), «Занепад мистецтва брехні», «Критик як художник» (1890), об'єднаних у книжку під назвою «Задуми» в 1891 р. Особливе місце в розробленні теорії естетизму О. Вайлда посідають художні твори «Портрет У. Г.» (1889), «Щасливий принц» (1888), «Хлопчик-Зірка» (1889), «Портрет Доріана Грея» (1890) [5].

Оскар Вайлд та його послідовники висунули вимогу до мистецтва – відтворювати життя за законами краси, а не просто копіювати його. Мета мистецтва полягала в створенні нового світу, який не повторює реальний, але є творінням митецької уяви. Це положення естетизму було спрямоване проти реалістичної літератури та відкривало нові перспективи для художників.

Одними з найбільш суперечливих аспектів естетизму Оскара Вайлда були принципи відкидання моральності та ідейності в мистецтві. За словами письменника, мистецтво повинно бути байдужим до моральних категорій, оскільки воно вище за саме життя і «може мати мораль за прислужницю, але ніколи не стане її слугою», оскільки принципи мистецтва є вічними, тоді як принципи моралі змінюються з часом.

Після Оскара Вайлда англійські естети виступили проти суспільних норм, строгої ідеології Вікторіанської Англії, різко критикували матеріалізм і

реалістичну естетику, вважаючи їх «негрунтовними». Естетизм вирізнявся тим, що він діяв виключно в мистецькій сфері, поза межами суспільної моралі, де «дозволене» і «недозволене» визначалося тільки естетичними законами, підлягаючи суду винятково за їхніми правилами.

Естетизм підкреслив переваги художньої уяви та майстерності художника над копіюванням реального життя. Творчі досягнення митців цього напрямку суттєво вплинули на розвиток мистецтва у ХХ столітті, зокрема на творчість поетів-символістів.

Тема краси виявляється в романі «Портрет Доріана Грея». Більшість героїв письменника піддаються випробуванням красою, що стає своєрідним засобом перевірки їхнього внутрішнього стану та духовної сутності. Неспівпадання зовнішньої привабливості героя з його моральними якостями свідчить про загальний розлад духовної атмосфери епохи. Автор закликає повернути красу в душу та життя людей, наділяючи його більшим змістом та гармонією [5].

В 1891 році виходить збірка коротких оповідань Оскара Вайлда «Злочин лорда Артура Севайла та інші оповідання» яка піднімає важливі питання тих часів які стосуються моралі, питання обов'язків, бідності, довіри до коханих людей та інші.

Так, наприклад, перше оповідання «Злочин лорда Артура Севайла» висміює вікторіанське почуття обов'язку, а також містить сатиру на аристократію як взірця моральності для суспільства [2].

Іронічне оповідання ірландського письменника Оскара Вайлда, написане у 1887 році «Кентервільський привид» є сатирою, яка висміює такі людські якості, як: самовпевненість, переконаність у власній перевазі, прямолінійність, що доходить до обмеженості, і ділову хватку [3].

Наступне оповідання «Сфінкс без загадки» було вперше опубліковане 1887 року під назвою «Леді Елрой» на сторінках журналу «The Court and Society Review», а вже 1891 року оповідання увійшло до складу збірки «Злочин лорда Артура Севайла та інші історії». Оповідання написано під впливом творчості леді Ади Леверсон, яку Вайлд називав «Сфінксом сучасного життя» [6].

В цьому оповіданні піднімається тема довіри до коханої жінки, де головний герой – лорд Мерчисон, через недовіру до коханої жінки, хибно вважав, що вона йому зраджувала, через що їх стосунки були зупинені. Розчарувавшись, лорд Мерчисон поїхав до Норвегії, а по своєму поверненні довідався про смерть леді Елрой від запалення легенів. Засмучений лорд навідався до орендованої кімнати та дізнався, що леді просто сиділа в кімнаті, читала книжки, а також іноді пила чай [6].

Оповідання «Натурник-мільйонер» вперше опубліковано 1887 року на сторінках журналу «Світ». 1891 року оповідання увійшло до складу збірки «Злочин лорда Артура Севайла та інші історії», в цьому оповіданні розкривається тема інституції шлюбу, бідності та альтруїзму [4].

Головний герой страждав через неможливість одружитися на коханій дівчині, оскільки йому потрібно здобути десять тисяч фунтів – це щонайменша сума за якої батько дівчини погодився б віддати за головного героя свою дочку, що знову ж таки було в супереч з англійським ідеалом шлюбу.

Есе, що вийшло в світ у 1891 році та було опубліковане в лютому того ж року на сторінках журналу «The Fortnightly Review», під назвою «Душа людини за соціалізму», представляє собою одну з небагатьох робіт Оскара Вайлда, яка стосується політики. У цьому есе Вайлд аргументує, що більшість людей руйнує своє життя через нездоровий та надмірний альтруїзм, примушені це робити фактично. Замість того, щоб розуміти свої істинні таланти, вони вибирають руйнувати своє життя, вирішуючи соціальні проблеми, які виникають внаслідок капіталізму [7].

Такі турботливі люди, які мають чудові, але спрямовані невірно наміри, серйозно та сентиментально пропонують себе для лікування зла, що вони зустрічають на своєму шляху. Проте, за переконанням Вайлда, ці «ліки» не зціляють хворобу, а лише відкладають її, оскільки справжня мета полягає в спробі побудувати суспільство на засадах, де бідність не матиме жодних шансів.

Оскар Вайлд був переконаний, що мораль змінна категорія, однак у творах неодноразово демонстрував як змінюються моральні принципи персонажів, що жили у добу королеви Вікторії. Серед соціальних проблем найчастіше торкається таких: бідність, гендерна нерівність, соціальна нерівність, проблема інституції шлюбу.

Список використаних джерел:

1. Бойван О. С. Гуманний аспект як складова концепту «жертвовність» у творах Оскара Вайльда. *Типологія мовних значень у діяхронічному та зіставному аспектах*. 2019. Вип. 38. С. 20–30.
2. Злочин лорда Артура Севайла. Wikipedia. Інтернет-ресурс: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/>
3. Кентервільський привид. Wikipedia. Інтернет-ресурс: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/>
4. Натурник-мільйонер. Wikipedia. Інтернет-ресурс: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/>
5. Оскар Уайльд 1854–1900 Зарубіжна література. Профільний рівень. Інтернет-ресурс: веб-сайт. URL: <https://uahistory.co/>
6. Сфінкс без загадки. Wikipedia. Інтернет-ресурс: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/>

7. Thomas J. D. «The Soul of Man Under Socialism»: An Essay in Context. *Rice Institute Pamphlet-Rice University Studies*. 1965. Vol. 51(1). P. 83–95

Klietsov Yevhenii. Social and moral issues of the Victorian era in the works of O. Wilde

The article outlines a wide range of social and moral issues that are covered in the works of Oscar Wilde; it is shown that the writer's main attention is focused on highlighting problems related to morality, issues of duties, including marriage, poverty, trust in loved ones, moral degradation of the individual in the Victorian era.

Key words: Victorian morality, Victorian literature, social problems, moral problems, consequences of immoral elections

УДК 174(044.4):177.1(045)

Назарян А. М.,

студентка

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Остапенко С. А.

СПОСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВВІЧЛИВОСТІ У ДІЛОВОМУ ЛИСТУВАННІ

Стаття присвячена поняттю ввічливості та способам її вираження в англійській та українській мовах. Значна увага приділяється питанню ввічливості при написанні різного виду ділових листів (лист-повідомлення, лист-прохання, лист-відповідь, лист-подяка тощо). Авторка акцентує увагу на власній мові ділових листів та вказує на удосконалення їх форми та стилю.

Ключові слова: ввічливість, лист, ділове листування, позитивне та негативне 'обличчя'

Ввічливість – це більше, ніж просто хороші манери, яких нас навчили в дитинстві. Вона виходить за межі того, щоб потримати двері, подякувати, уступити місце чи навіть дослухати людину перш, ніж починати говорити. У сучасному розвинутому 21 столітті ввічливість має дуже вагомий статус, це сторіччя можна назвати часом підняття питань про толерантність, ввічливість та взаєморозуміння між людьми. І у майбутньому, ідеальному суспільстві ці речі мають бути широко розповсюджені.

Ввічливість, як правило, пов'язують з культурою мовлення, мовленнєвим етикетом, яким традиційно уділяється набагато більше уваги у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві (Ф. Бацевич, О. Селіванова, А. Вежбицька, В. Гольдін,

Н. Формановська, Т. Ларина та інші). Утім, серед зарубіжних науковців спостерігається тенденція виділяти ввічливість як окремий об'єкт дослідження. Ввічливість вивчається в межах психології, етнопсихології, культурології, антропології, психолінгвістики, соціолінгвістики, прагматики, теорії комунікацій тощо. Це свідчить про те, що ввічливість являє собою міждисциплінарну категорію й зумовлює постійно зростаючий інтерес науковців до неї, особливо в питаннях людських взаємовідносин.

Звернемо увагу, що з погляду лінгвопрагматики ввічливість розглядають як комунікативно-прагматичну стратегію, орієнтовану на досягнення позитивного результату процесу спілкування (О. Бехагель, Г. Грайс, Дж. Лакофф, А. Харціарек, Дж. Хелд, Г. Шамьєнова та інші).

Стратегії ввічливої поведінки універсальні, тобто вони існують в будь-якому суспільстві, тоді як норми та їх вербальна реалізація виявляють етнокультурну специфічність ввічливості [2].

Мета даної наукової розвідки полягає у дослідженні способів передачі ввічливості у діловому листуванні.

На сучасному етапі у світі бізнесу дивляться не тільки на економічний стан компанії, але також на її соціальний статус, який підтверджують способи спілкування з робітниками та з конкурентами, ставлення один до одного, а також ставлення керівників до підлеглих. І якщо враження від компанії буде поганим, то з нею не будуть співпрацювати великі франшизи, і це означатиме втрату статусу, грошей та можливо й майбутнього.

Однією з головних проблем ділового письма є передача чіткого повідомлення, щоб залишити клієнта щасливим і зберегти імідж організації [3; 6]. Хоча чітка комунікація може бути відносно легким завданням під час передачі позитивних повідомлень – коли цілі обох сторін збігаються, але це часто є проблемою під час передачі негативної інформації. Узгоджуючи короткострокову мету розуміння та прийняття повідомлення з довгостроковою метою відносин із клієнтами, ділові писемні комунікатори повинні відповідати вимогам комунікативної ситуації та зберігати позитивне та негативне обличчя клієнта, зберігаючи при цьому своє власне обличчя. [4; 6; 7]

Що стосується проблеми відбору, то необхідно зазначити, що оскільки явища ввічливості зустрічаються в ділових текстах у великій кількості, використання стратегій ввічливості є доцільним. Ми пропонуємо спочатку оцінити ефективність цих феноменів ввічливості, щоб визначити, чи дійсно стратегії ефективні в стратегічній комунікації.

Ввічливість при написанні ділових листів передбачає врахування почуттів кореспондента. Тому використовувана мова завжди повинна уникати будь-якого вибору слів, які можуть бути загрозливими. Будь-яка відповідь на отриманий лист має висловлювати подяку за попереднє листування в першому абзаці. По можливості, ви повинні висловити своє задоволення, що отримали письмове повідомлення від вашого ділового партнера, і запропонувати йому не вагаючись зв'язатися з вами, якщо це необхідно. Як правило, на будь-який лист потрібно відповісти в день його отримання. Це засіб підтримувати спілкування і водночас стратегія ввічливості.

1) **Ввічливі прохання.** Щоб виділити різні способи вираження ввічливості в діловому листуванні, пропонуємо спочатку розглянути приклади прохань, які звучать у ділових листах, і вказати, які мовні форми використовуються для досягнення запропонованої стратегії.

– *As the margin on the order is very small we hope you can allow us the extra discount of 5%. (Оскільки внесок на замовлення дуже малий, ми сподіваємося, що ви дозволите нам додаткову знижку в розмірі 5%).* Зверніть увагу, що вставка «hope» є стратегією ввічливості, пом'якшенням прохання про зниження ціни. Автор показує, що він/вона не хоче нав'язуватися, і цей ефект також посилюється використанням модального слова «can».

– *I would be grateful if you could send me a copy of your latest brochure. (Я був би вдячний, якби ви надіслали мені копію вашої останньої брошури).* Використання модального «would» і слова «grateful» також є інструментами для того, щоб партнер по спілкуванню відчував себе невимушено. Він відчуває, що автор ввічливий, та на нього не тиснуть.

2) **Скарги.** Розглянувши кілька стратегій та лінгвістичних варіантів для ввічливих запитів, давайте тепер звернемося до ввічливих виразів, які використовуються при поданні скарг:

– *There appears to be an error in the statement. (Здається, у заяві є помилка).*

– *On unpacking I found that six mahogany-finished dressing tables had been sent instead of... (Розпаковуючи, я виявив, що замість... було надіслано шість туалетних столиків, оброблених червоним деревом).*

3) **Висловлення жалю.** Відхиляючи скаргу або відхиляючи прохання/пропозицію, стратегія полягає у використанні пом'якшуючих слів, щоб висловити жаль за нездатність виконати вимогу. Наприклад: *We regret, therefore, that at least for the present we cannot make use of your offer. (Тому ми шкодуємо, що принаймні наразі ми не можемо скористатися вашою пропозицією).*

У коригуючих листах, коли помилку визнають, використовується фраза чи слово, що виражає вибачення, щоб зробити лист більш ввічливим, і таким чином уникнути втрати ділової репутації.

– *We hasten to offer our sincere apologies for this mistake...* (Ми поспішаємо принести наші щирі вибачення за цю помилку...)

– *We are sorry about the inconvenience it has caused you.* (Нам шкода за незручності, які вам заподіяли).

– *Please accept our apologies for the trouble caused by this error.* (Прийміть наші вибачення за проблеми, викликані цією помилкою).

4) **Створення позитивного обличчя.** Поки що ми розглянули те, що називається негативним обличчям, іншими словами, більш формальний стиль ввічливості. Далі пропонуємо проілюструвати, що більш тісно пов'язане з позитивним обличчям, відчуттям близькості між двома сторонами у письмовій діловій взаємодії. Розглянемо такі приклади:

Приклад з листа до старого клієнта, який зробив нове замовлення у вашій компанії: *It is always a pleasure to hear from an old friend again* (Завжди приємно знову почути щось від старого друга). Наступні два приклади включають як елементи неформальної, так і формальної ввічливості.

– *We were impressed by your display of office furniture* (Ми були вражені вашим показом офісних меблів).

– *Enjoy the catalogue. It is designed for your pleasure. Enjoy the ease of making your selection in any of Hahn's eight stores.* (Насолоджуйтесь каталогом. Він створений для вашого задоволення. Насолоджуйтесь легкістю вибору в будь-якому з восьми магазинів Hahn).

Акцент у цих прикладах із різних ділових листів робиться задля відчуття комфорту між адресантом та адресатом [5].

Як ми визначали раніше, форми вираження ввічливості дуже важливі у ділових стосунках. З огляду на реалії сучасності не завжди виходить спілкуватися із партнерами та колегами особисто. Сьогодні великий відсоток ділових комунікацій припадає на листування. Розглянемо способи вираження ввічливості українською мовою.

Ділові листи слід починати з особистого звернення до адресата листа. Завдання звернення – встановити контакт з адресатом, висловити повагу, привернути його увагу до листа. Найбільш офіційний характер носить формула звернення за посадою, вона використовується при зверненні до керівників, що займають високе посадове становище (Президент, Голова та ін.):

Шановний пане Президент!; Шановний пане Голово!

Найбільш поширеним варіантом, що свідчить про ділові контакти, є звернення на ім'я та батькові:

Шановний Сергію Івановичу!; Шановна Ірино Миколаївна!

Звертання обов'язково має бути виражене кличним відмінком іменника. При зверненні до групи працівників або у разі складнощів отримання інформації про керівництво організації використовується звернення: *Шановні панове!*

При зверненні до осіб одного професійного кола використовується звернення: *Шановні керівники філій!; Шановні колеги!*

В інформаційній частині листа використовується офіційно-діловий стиль. У загальному випадку текст листа складається з пропозицій, згрупованих в абзаци. При складанні текстів листів велике значення має вибір конкретних мовних засобів. Найбільш поширеною формою викладу в листі є використання 1-ї особи множини в дієсловах, що означають ключову дію тексту: "оплату гарантуємо", "повідомляємо, що ...", "просимо направити...", "пропонуємо розглянути...", "направляємо на укладення...", "нагадуємо, що..." тощо. У практиці державних органів листи починають з назви організації "Міністерство освіти і науки України пропонує...", "Комітет з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України просить...". Прикінцеві етикетні формули являють собою стійкі в мовному відношенні фрази, що виражають надію на подальшу співпрацю, натомість на жаль з приводу обмежених можливостей адресата використовують: "Жалкуємо, що не можемо скористатися Вашою пропозицією"; "Сподіваємося на подальшу співпрацю". Заключна формула ввічливості може бути відсутня в офіційних листах, але практично завжди підсумовує листи, текст яких носить частково особистий характер (наприклад, листи подяки). Заключна формула ввічливості передує підпису і розташовується з абзацу нижче останнього рядка тексту листа.

Якщо службовий лист починається зі звернення "Шановний ..!", Воно повинно закінчуватися заключній етикетної формулою "З повагою". У якості заключної формули ввічливості також можуть використовуватися наступні стандартні формулювання: "З незмінною повагою ..."; "З глибокою повагою..."; "З вдячністю і повагою ..."; "З повагою і побажаннями всього найкращого ..."

Розглянемо основні види листів, що найчастіше зустрічаються в діловій практиці.

Лист-повідомлення – діловий лист, в якому повідомляється, сповіщається про які-небудь події та факти, що становлять взаємний інтерес. Лист-повідомлення може бути ініціативним або бути відповіддю на лист-прохання. Виходячи зі специфіки, листи-повідомлення зазвичай бувають невеликого

обсягу. Лист-повідомлення може розпочинатися з обґрунтування або безпосередньо з викладу повідомляється інформації. Лист-повідомлення допустимо почати безпосередньо зі слова

Повідомляємо, Направляємо, Надсилаємо, а також:

Доводимо до Вашого відома, що ...

Вважаємо за необхідне поставити Вас до відома про ...

Сповіщаємо Вас про те, що ...

Інформуємо Вас про те, що ...

Лист-прохання – діловий лист, метою якого є отримання офіційних відомостей, інформації, документів або ініціювання певних дій, необхідних організації-автору. Листи-прохання містять обґрунтування прохання і виклад самого прохання. В обґрунтуванні можуть міститися посилання на законодавчі та інші нормативні акти, організаційно-правові документи. Обґрунтування має передувати викладу прохання. Часто прохання викладається за допомогою дієслова "просити":

Просимо Вас повідомити ...

Просимо оплатити ...

Просимо Вас надати ...

Просимо Вас представити дані про .... та інші

Прохання може формулюватися і без дієслова "просити", наприклад:

Сподіваємося на позитивне вирішення питання ...

Ми будемо дуже вдячні, якщо ви надішлете ...

Будемо вдячні, якщо Ви ...

Повідомте будь ласка...

Сподіваємося; що Ви визнаєте можливим розглянути наше звернення

Звертаємося до Вас з проханням ... і т.д

Лист-відповідь – діловий лист, укладений як відповідь на лист-прохання. Відповідь може бути позитивною чи негативною (лист-відмова). При укладанні листів-відповідей слід використовувати ті ж мовні звороти, лексику, які використовував автор в ініціативному листі.

Стандартні фрази, використовувані в листах-відмовах:

З жалем повідомляємо Вам, що ми не зможемо задовольнити Ваше прохання з наступних причин ...

У зв'язку з ... наша організація не може ...

Лист-подяка – діловий лист, що виражає подяку за вчинені дії (за одержаний лист, за подання інформації, за запрошення). Листи-подяки менш

формалізовані у порівнянні з іншими видами листів і укладаються у більш вільній формі. Ключовими фразами листи можуть бути наступні вирази:

Дякуємо за ...

Ми вдячні Вам за те, що ...

Висловлюємо вдячність за ...

Висловлюючи подяку за Ваш лист, повідомляємо, що ...

Ми отримали запрошення, за яке Вам дуже вдячні

Заздалегідь дякуємо Вам за ...

Підсумовуючи, ми розуміємо, що лист є незамінним інструментом спілкування в бізнесі. Ділові листи використовуються для продажу продукції, запиту про покупців або цін на товари, отримання інформації та порад, підтримки хороших зв'язків з громадськістю, підвищення репутації та виконання низки інших ділових функцій. З безперервним зростанням торгівлі та промисловості корисність і важливість ділового листа також поступово зростають [1].

У діловому спілкуванні ввічливість має роль не ставлення розмовника до співрозмовника, а має вигляд одноманітних фраз, які показують важливість адресата. Ділові листи служать формальним способом спілкування між людьми. Діловий лист має власну мову, яка явно відрізняється від особистих листів. Щодня вноситься ряд удосконалень у форму та стиль ділових листів, щоб зробити їх більш вражаючими, змістовними та компактними.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації зі складання ділових листів. 2018. URL: http://sportmon.org/wp-content/uploads/2018/09/Skladannya_dilovih_listiv.pdf
2. Серебрякова В. В. Ввічливість як соціокультурний і мовний феномен. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 39. Т 2. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v39/part_2/24.pdf
3. De Jong, J. *Handboek bedrijfscorrespondentie*. (Handbook Business Correspondence). Martinus Nijhof, Groningen, 2002.
4. Hagge J., Kostelnick Ch. Linguistic politeness in professional prose: a discourse analysis of auditors' suggestion letters, with implications for business communication pedagogy. *Written Communication*. No. 6. 1989. P. 312–339.
5. Hollinger A. Politeness in business letters. 2005. P. 20–26.
6. Janssen D., Jaspers J. Client-oriented correspondence: how do you actually do it? *Document Design*. No. 12 (3). 2004. P.187–189.
7. Pilegaard M. Politeness in written business discourse: text linguistic perspectives on requests. *Journal of Pragmatics*. No. 28.1997. P. 223–244.

Nazarian Anzhelika. Ways to express politeness in business correspondence

The article is devoted to the concept of politeness and ways of it expressing in English and Ukrainian. Considerable attention is paid to the issue of politeness in writing various types of business letters (notification letter, request letter, reply letter, letter of thanks, etc.). The author focuses on the proper language of business letters and points out the improvement of their form and style.

Key words: politeness, letter, business correspondence, positive and negative 'face'

УДК 821.111Едгар По:7.033.5(045)

Неізнана А. І.,
студентка
Державний податковий університет,
м. Ірпінь, Україна
Науковий керівник: Зайцева І. В.

ВІДТВОРЕННЯ РИС ГОТИЧНОГО РОМАНУ У ТВОРЧОСТІ Е. А. ПО

Стаття присвячена елементам готичного роману та особливостям їх втілення у прозі Е. А. По. Автор виділяє й характеризує елементи готичного роману у прозі Е. А. По, а саме сутність містифікації та її роль у творах американського письменника; досиджує прояви психологізму та інтелектуальної витонченості прози Е. А. По; виокремлює провідну тему (смерть) у творчості Е. А. По та вказує на особливості її відтворення.

Ключові слова: готичний роман, містифікація, психологізм, смерть, інтелектуальна витонченість

Готичний роман, або роман жахів – роман, в якому зображено незвичні ситуації, жахи пекла, страхітливі жорстокості, великі таємниці, що перетворюють людину на іграшку надприродних сил.

Цей жанр формувався в Англії наприкінці 18 ст. Творцем готичного роману вважається Г. Волпол, автор «Замку Отранто» (1765) [3, с. 49]. Видатними авторами готичного роману 18 ст. були А. Радкліф, М. Льюїс. Дія в готичному романі відбувається найчастіше в середньовічному готичному замку, перейнятому атмосферою таємничості. Іноді картини страху в готичному романі мали зворотний, комічний ефект, але найчастіше зберігали виховне, дидактичне призначення.

Готичний роман вплинув на творчість видатних письменників першої половини 19 ст. – Е.-Т.-А. Гофмана, Дж. Байрона, О. де Бальзака та ін., – сприяв формуванню нових жанрів у романістиці (сенсаційного, фантастичного роману). Відновлюється в дещо зміненій формі у літературі 20 ст. Зокрема, в українській

літературі – у формі химерного роману, з «химерами», «чортівнею», «козацькими пригодами».

Загалом найхарактернішими рисами готичного роману, на думку Ю. Коваліва є:

1. Сюжет будується навколо таємниці – наприклад, чийогось зникнення, нерозкритого злочину тощо. Зазвичай використовується комбінація кількох таких тем.

2. Оповідь огорнута атмосферою страху і розгортається у вигляді неперервної серії загроз спокою, безпеці й честі героя та героїні.

3. Похмура і зловісна сцена дії підтримує загальну атмосферу таємничості й страху. Більшість романів мають місцем дії древній, покинутий, напівзруйнований замок чи монастир із темними коридорами, таємними кімнатами, запахом тліну і таємничими тінями. Обстановка включає завивання вітру, бурхливі потоки, дрімучі ліси, безлюдні місцини, розриті могили – все, що здатне посилити страх героїв і читачів.

4. У ранніх готичних романах центральний персонаж – дівчина; вона гарна, мила, скромна і в фіналі її чекає подружнє щастя, статус у суспільстві й багатство. Але, що характерно для романтичних героїнь вісімнадцятого століття, їй притаманна також чутливість, сентиментальність. Вона любить гуляти в самоті лісовими галявинами, мріяти при місяці коло вікна своєї спальні, легко плаче, а в вирішальну хвилину непритомніє.

5. Сама природа сюжету вимагає присутності героя-негідника. У міру розвитку готичного жанру негідник витісняє героїню, що завжди була не стільки особистістю, скільки набором жіночих чеснот, із центру уваги читача. У пізніх зразках жанру він отримує повноту влади і зазвичай є двигуном сюжету [4, с. 91–94].

Всі ці риси були відомі у прозі й драматургії і раніше, але саме в готичному романі вони ввійшли в настільки виразне й ефектне поєднання, що твір, у якому немає бодай однієї з цих рис, уже не можна віднести до чистого готичного жанру.

Однією з найцікавіших особливостей творів Е. По є таємничість, завдяки якій читач відчуває певну магію, настрої загадковості, недомовленості, натяками описує незбагненне, те, що не піддається логічному тлумаченню, зображує дивні наслідки, не називаючи причин.

Він використовує для цього весь арсенал прийомів романтизму й готики. Середньовічні замки з похмурими галереями та переходами, вогкими підвалами, щербатими вузькими сходами та запліснявілими мурами, жахливі катівні, занурені в темряву вулички портового міста, де на кожному кроці таїться

небезпека, панують злочин, хвороба, гріх, у його творах не тільки тло, а й елементи дії. Серед цих декорацій страждають і завдають страждань іншим таємничі демонічні персонажі, що над ними тяжіє фатум – найчастіше божевілля чи яесь неназване збочення, борються з насильницькою смертю нещасні жертви, котрі невідомо за які провини опинилися в лабетах своїх усемогутніх ворогів. З'являються грізні незнайомці, сіючи круг себе моторошний жах – смерть у всіляких машкарах, всюдисушу й невблаганну. Пошесть проходить крізь мури, її не можна зупинити, проти неї нема ліків. Для зла не існує дверей та замків, ніщо не перешкодить його переможній ході. Людина діє на лихо собі, над її душею має владу «чортик протиріччя», примха анти-логіки, руйнівний внутрішній хаос.

Уже згадувалося, що По полюбляє точність, розлогі описи подробиць там, де хоче створити ілюзію реальності нереальних подій та явищ. Водночас він «хитро» й «підступно» вдається до замовчувань саме тоді, коли читач прагне знайти розгадку таємниці, дошукатися істини. Прийом заманювання читача в лабіринт таємничого, звідки немає виходу, – один з найсильніших в емоційному плані [9, с. 13]. Він викликає гостре почуття невдоволення, розчарування, спонукає до роздумів, шукання розгадки на власну руку, лишає по собі неспокій та напруження. Наприклад, у наш час до нього не раз уже вдавався видатний письменник-фантаст й іронічний містифікатор Станіслав Лем (романи «Розслідування», «Нежить»).

У деяких таємничих сюжетах По загадка, навколо якої хмарою скупчується незбагнений страх, розв'язується вельми матеріалістично, хоча й не просто. Така, наприклад, розшифровка загадкових фактів у «Довгастому ящику», «Сфінксі», «Чорному коті» або жахливого привида, який мучив героя в «Похованих живцем». Цікаво, що оповідання з матеріалістичним ключем до таємниці за часом створення стоять поряд із такими складними філософсько-містичними творами, як «Месмеричне одкровення», «Повість скелястих гір», «Ангел дивовижного», де матеріалістичного пояснення нема або, як здається, й не може бути. Перед нами типове для По парадоксальне поєднання протилежностей» [1, с. 82]. З одного боку, він в обох типах оповіді містифікує читача (таємниче виявляється досить звичайним або ж не прояснюється, залишаючись абсолютно загадковим), а з другого – логіка авторських міркувань скрізь однакова. Таємниця для нього – це те, що поки непізнане, а не те, чого й пізнати не можна.

Слово «містифікація» вже не раз з'являлось на цих сторінках. І не випадково. У Едгара По є навіть оповідання під такою назвою. Щодо самого

прийому, то письменник просто-таки віртуоз найрізноманітніших містифікацій. Одна з них увійшла в аннали нью-йоркської преси. Оповідання «Історія з повітряною кулею» було надруковано у вигляді спеціального додатку до газети «Сан», – там звичайно друкували повідомлення про сенсаційні реальні події». Можна собі уявити, який вибух почуттів викликала на світанку повітроплавства розповідь про успішний переліт через Атлантичний океан, присмачена безліччю наукоподібних посилянь, прізвищ дослідників та вчених, переконливих аж до відчутності на дотик подробиць. Поки вийшов наступний випуск газети, в якому містифікацію було дезавуєвано, натовп цікавих штурмував редакцію, жадаючи нових звісток. Цікава й інша містифікація – оповідання «Фон Кемпелен та його відкриття», де серйозним науковим тоном По пише про перетворення свинцю на золото. Він так блискуче пародіює стиль наукового повідомлення, що йому просто неможливо не повірити. Письменник сам пояснював, що цією містифікацією хотів збити хвилю масових виїздів до Каліфорнії, де були відкриті поклади золота. І це йому певною мірою вдалося.

Однак, гіпербола чи гротеск, іронія чи таємничість, містифікація з'являється в По на різних рівнях тексту. Вона може бути сюжетною, як у наведеному вище прикладі, стильовою, як у відвертих чи прихованих пародіях, виступати навіть в окремих словах-реаліях, наприклад, у прізвищах авторитетних учених, яких письменник вигадав, або в назвах так само породжених його фантазією наукових творів. Містифікація через самоіронію виявляється в оповіданні «Як писати Блеквудську статтю» або в його продовженні «Трагічне становище». Зухвало сміючись над сенсаційною прозою популярного журналу, По висміює і певні ситуації та образи класних творів, написаних у тому ж дусі [8, с. 16]. Так що твір «геніальної письменниці» Псіхеї Зенобії (чи точніше Психи Сноб), написаний за рекомендаціями редактора «Блеквуда», підозріло нагадує (звичайно, в зниженому плані) такі оповідання самого По, як «Лігейя», «Чорт на дзвіниці» або, найбільше, «Провалля та маятник».

Деякі з оповідань По справляють двоїсте враження. Написані цілком серйозно, в похмуро-містичному дусі, вони вже самим згущенням готичних жахів начебто підказують, що автор містифікує, обдурює читача. Здається, перед нами пародія на популярні твори подібного характеру, котрі з особливим завзяттям друкували американські журнали. Знаючи з інших оповідань письменника, яким науковим, суворо логічним був його розум, важко позбутися підозри в іронічній містифікації. Схильність творця «Короля Чуми» або «Людини, яку порубали на шматки» до найжорстокішої сатири, до всеосяжної

іронії, до відвертого глузування над тим, що він вважає потрібним піддавати критиці, ще дужче підсилює цю підозру. Подвійне дно оповідань, подібних до «Метценгерштайна», «Побачення», «Береніки», «Правди про історію з містером Вальдемаром» тощо, викликало суперечності в їх оцінці серед дослідників творчості По [7, с. 88]. Вони по-різному тлумачили їхню жанрову природу, прихований зміст. Наприклад, таке ультраромантичне оповідання, як «Побачення» з його дивовижно прекрасними героями-коханцями, що трагічно гинуть через свою гріховну любов, загадковим і розкішним венеціанським антуражем, дехто був схильний вважати «жартівливою пародією на Байрона, графиню Терезу Гвіччіолі і її старого чоловіка», а в образі оповідача бачити друга Байрона, англійського поета Томаса Мура, що відвідав Байрона у Венеції.

Романтичні персонажі серйозних оповідань По наділені нечуваною красою або небаченою огидністю, вони страждають від дивних хвороб, перебувають у рідкісних фізичних та психічних станах, стають жертвами шалених пристрастей, що спопеляють не тільки їх, а й об'єкт їхньої любові чи ненависті [6, с. 16]. Це найчастіше самотники, заглиблені у світ власної уяви, дуже далекі від реальності, або мономани, чий розум хворобливо сконцентрований на одній ідеї чи одному почутті. Часто їхня відмінність від інших людей межує з патологією, з божевіллям або переходить межу між психічним здоров'ям і хворобою, руйнує особистість. Вони можуть бути або добродішними і світлими душею, як ангели, або гріховними і лихими, як дияволи.

В портретах сатирично змальованих персонажів переважають прийоми карикатури з настирливим підкреслюванням якоїсь риси обличчя чи частини тіла, котра, як ніс гоголівського майора Ковальова, набуває особливої життєвості і зухвалої самостійності, заступаючи свого власника («Король Чума») [8, с. 506].

Іноді в характеристиках серйозних героїв По проступають свідомо чи підсвідомо надані цим персонажам певні риси власної вдачі письменника. Наприклад, у «Щоденнику Джуліуса Родмена» є такі рядки: «Фактів він ніколи не перебільшує, і його враження від цих фактів можуть здатися перебільшеними. Та в цих перебільшеннях нема ніякої фальші. Вся справа в почутті, яке викликають у нього побачені предмети. Колорит, який може здаватися строкатим, для нього був єдино вірним [8, с. 621].

А в оповіданні «Елеонора» герой так говорить про себе: «Я з тих, кому звісні буйні фантазії і шалені пристрасті. Мене називали божевільним, але хто його зна, може, божевілля – це вищий розум і майже всі славетні діяння і кожна глибока думка породжені хворобливим станом - певним настроєм духу, що піднісся коштом божевілля. Ті, хто марить удень, знають набагато більше, ніж ті,

хто лише вночі бачить сні [8, с. 702]. Прикладів таких рис власної вдачі письменника, відданих його персонажам, можна навести більше. А деяким він дарує моменти своєї біографії, подробиці особистого життя.

Психологізм – одна з найхарактерніших властивостей прози Едгара По. Його романтичні герої можуть бути ким завгодно, тільки не пересічними людьми, а стани, в яких вони перебувають, надто далекі від нормальних. Саме тому з таким захватом ми читаємо тонко нюансовані описи їхніх переживань, стежимо за часто парадоксальними переходами з одного психологічного стану в інший. По розкриває діалектику душі в граничних ситуаціях, стежить за найменшими звивами думки та емоцій [2, с. 22]. В оповіданні «Провалля і маятник» він створює цілу симфонію емоційних станів, показує народження божевільної надії всупереч очевидному, розкриває здатність людської душі боротися до кінця проти неминучої загибелі. В «Барильці амонтильядо» або «Чорному коті» висвітлює зсередини механізм такого руйнівного почуття, як ревності і жадання помсти. В тому ж таки «Чорному коті», «Вільямі Вілсоні», «Серце виказало» і деяких інших оповіданнях дає майже клінічну картину маніакального стану, який призводить до злочину і спалаху буйного безумства [8, с. 579]. Є в нього й аналіз всепереможного почуття любові, яке розчиняє волю і особистість закоханого у волі коханої, є оповідь, як кохання перероджується в ненависть і навіть бажання вбити колись обожнювану жінку. «Страх смерті, наростання цього невідступного почуття, повільний розклад особистості під впливом жаху, так само як трагічний вплив самотності на людину («Вільям Вілсон», «Людина натовпу») – ось лише деякі з психологічних тем у творах письменника. Він – один з перших, хто глибинно розкрив хворобливу психіку, те, про що згодом так багато писали різні художники від Золя до Фолкнера. В цьому По близький до свого геніального сучасника М. Гоголя, автора «Нотаток божевільного», «Носа», «Портрета» тощо. Е. По приваблювали психологічні парадокси, невмотивовані почуття і вчинки. Недарма він написав своєрідну розвідку «Чортик протиріччя» про особливий потяг людини до безглуздя і згубних дій. В нашому сторіччі психологічна проза досягла надзвичайного розвою, і можна стверджувати, що письменники різних напрямів - від реалістів до екзистенціалістів – могли використовувати й використовували психологічні знахідки американського майстра.

Едгар По відзначався інтелектуальною витонченістю, небуденністю мислення, разючою силою інтуїції, що дозволяла йому уявою зазирати в майбутнє. Згадаймо міркування слідчого Дюпена про логіку математичного розуму і логіку мислення взагалі або в конкретних галузях науки чи творчості.

Дюпен говорив про обмеженість суто математичного розуму і про його безмежність, якщо він окрилений поезією [8, с. 266]. У вдачі самого письменника відбувся цей рідкісний синтез холодного, гострого, скептичного розуму, який все піддає аналізу й безжальній критиці, і найтоншої поетичної чутливості, що виходила за межі звичайних людських почуттів. Емоційна насиченість поезії По, як і багатьох прозових творів, здається підсиленою тією обставиною, що в душі автора «Міста серед моря», «Анні», «Аннабел Лі» постійно звучать слова «memento mori», нагадуючи про минуність людського існування, про близькість могили.

До тем, які в загалом розмаїтій творчості По трапляються надто часто, а подекуди набувають причепливості, об'єднуючи низку творів, належить передусім тема смерті. Смерть, природна й насильницька, виступає у письменника в десятках облич. Це й загибель від таємничої невиліковної хвороби, жахливої пощесті чи не менш жахливої помсти, повільне вмирання, картина якого холодно і точно подається з відвертою натуралістичністю, мов медичний опис. Таке ж умирання може змальовуватись поетично (надто коли йдеться про загибель молодих прегарних жінок). Це жахлива смерть у муках від руки вбивці або месника з садистськими нахилами, таємнича загибель від втручання неземних сил серед гуркоту грому і спалахів блискавиць, грізної люти розбурханих стихій. Поетизація і оголення акту смерті йдуть у письменника поруч [9, с. 18]. Його цікавить саме мить переходу в небуття. Він пише про сон, летаргію, гіпнотичні стани, схожі на смерть, про приголомшливі випадки поховання живцем, коли люди прокидаються в могилі і марно намагаються вийти з труни. Зрештою, його цікавить такий модний на початку минулого сторіччя месмеризм, тобто вчення австрійського лікаря Месмера про «тваринний магнетизм», гіпноз, який навіть може зупинити трупний розклад. Усе це не просто змальоване в кількох оповіданнях, а майже науково проаналізоване. Такий підвищений інтерес до теми смерті пояснювався різними причинами – і особистими, і філософсько-науковими, і релігійними. За своє досить коротке життя По втратив майже всіх найближчих людей – рідних і прибраних батьків, свою першу кохану, улюблену дружину, багатьох знайомих. Страждання від розлуки, мрія про возз'єднання в іншому світі спонукали цікавитись темою метемпсихозу – переселення душ, їхнім новим утіленням. Був тоді у Сполучених Штатах і особливий потяг до всього сенсаційного, як-от злочини, вбивства, оживлення померлих з допомогою гіпнозу чи гальванізації, метемпсихоз чи месмеризм. І це теж диктувало письменникові його сюжети. Крім того, й

притаманні романтизму потяг до меланхолії та інтерес до душевних розладів також схилили до трагічного і смерті.

Смерть як найтяжче страждання, завершення трагедії притягує романтика По, думки про загибель мучать По – нервову, вразливу людину, до уявлення про смерть як «всього лиш болісне перетворення» не раз звертається По-філософ. Як і його персонажі, він гадає, що «наше теперішнє втілення минуше, попереднє, тимчасове. А майбутнє - досконале, завершене, нетлінне. Майбутнє життя є здійсненням того, що нам судилося» («Месмеричне одкровення»). Мабуть, у творчості він намагався звільнитися від комплексу смерті, надаючи героям власні суперечливі думки, фіксуючи їх на папері. Це одне з можливих тлумачень. Та, певно, не єдине. По вкладав у уста своїх персонажів слова про «жахливий стан, який переживають нервові люди, коли почуття живуть, а сили розуму сплять» («Тінь»), або про те, що «нематеріальності не існує [8, с. 712]. Це просто слово. Нематеріального не існує взагалі, якщо лише не ототожнювати предмет з його властивостями». Це думка не про торжество матеріального, а про духовність як форму матерії: «Є ступені перетворення матерії, про які людині нічого невідомо; більш прості й примітивні пробуджують тонші й витонченіші... Ці ступені здіймаються все вище, втрачаючи водночас густину і щільність, поки врешті ми досягаємо матерії, вже абсолютно позбавленої предметності, неподільної та єдиної...» [8, с. 618] («Месмеричне одкровення»).

Деякі філософсько-містичні роздуми персонажів По радянська критика або замовчувала, або розглядала як плід некритично сприйнятих псевдонаукових ідей тодішньої доби, відкинутих матеріалістичною наукою. В наші дні крізь формули і термінологію минулого сторіччя ми з подивом бачимо таке, що дуже близьке пошукам багатьох наших сучасних учених. Вони говорять про душу як реальність, про життя після смерті, використовуючи для доведення своїх гіпотез досягнення квантової фізики, уявлення про лептони або лептонні гази як носії наших думок і почуттів у часі й просторі тощо. В цих гіпотезах ідеться й про шостий орган чуттів – душу, який не має свого конкретного матеріального втілення і який особливо розвинений в емоційних людей – поетів, художників [4, с. 551]. Відомі спеціальні дослідження про те, що відчували й бачили люди, які пережили стан клінічної смерті. До речі, деякі з них у цьому стані бачили, як з їхнього тіла відлітає душа.

Оповідання По, в яких люди виявляють свої підсвідомі думки і почування під впливом месмеричного гіпнозу, підіймають завісу над таємницею стану, проміжного між життям і смертю, довгий час здавалися лише витворами багатой фантазії автора [5, с. 54]. В наші дні сеанси гіпнозу широко використовуються

для різних практичних цілей, і люди з нечуваною точністю розповідають про те, чого в стані притомності вони не пам'ятають або не знають.

Це не означає, що всі філософсько-теоретичні міркування Едгара По мають наукове підґрунтя. Але вважати його роздуми про життя і смерть тіла і душі, про матерію і дух, про підсвідомість лише безпідставними містичними фантазіями – теж неправильно.

Сказане не повністю окреслює значення творчості Едгара По у світовій літературі, але принаймні визначає його місце в цій культурній царині. Скарбниця поетичної й прозової творчості американського генія багата й щедра, звідти її можна сміливо черпати й позичати, наче з невичерпної скриньки величі, не боячись заглянути на дно. Навпаки, з роками й десятиліттями вона стає все більш довершеною, багатшою на чудові ідеї, проникнення в таємниці світу й людської душі, натхненні осяяння, мистецькі відкриття. Великий романтик продовжує жити у власних творах.

Список використаних джерел:

1. Анастасєв М. Етюди про американську літературу. *Вікно в світ*. 1999. № 4. С. 52–73, 82–94.
2. Гордєєва Л. В. Занурюючись у темні глибини свідомості. *Зарубіжна література*. 1997. № 3. С. 20–23.
3. Кузьменко В. І. Словник літературознавчих термінів. К.: Український письменник, 1997. 680 с.
4. Літературознавча енциклопедія. У 2 т. / Під ред. Ковалів Ю. І. К., 2007. Т. 2. 622 с.
5. Назарець В. М. Біля витоків детективу. *Зарубіжна література*. 1999. № 6. С. 53–56.
6. Назарець Є. М., Васильєв Н. М. Птах на ймення «не вернуть», або Біль душі Едгара По. *Зарубіжна література*. 1999. № 4. С. 10–21.
7. Оленева В. Нариси історії літератури США XIX ст. *Вікно в світ*. 1999. № 5. С. 75–120.
8. Едгар Аллан По. Повне зібрання прозових творів. Том 1 / Пер. Ростислав Доценко, Олена Фешовець, Остап Українець, Катерина Дудка. Видавництво Жупанського, 2020.
9. Шахова К.О. Е.А. По: Нариси до портрету. *Е.А. По. Оповідання*. К.: Дніпро, 2001. С. 5–24.

Neizviestna Anastasiia. Reproduction of the features of the gothic novel in the work of E. A. Poe

The article deals with the elements of the Gothic novel and the features of their embodiment in the prose of E. A. Poe. The author singles out and characterizes the elements of the Gothic novel in the prose of E.A. Poe, namely the essence of mystification and its role in the works of the American writer; observes manifestations of psychologism and intellectual sophistication of E. A. Poe's prose; singles out the leading theme (death) in the work of E. A. Poe and indicates the peculiarities of its reproduction.

Key words: Gothic novel, mystification, psychologism, death, intellectual sophistication

Огій А. О.,

студентка

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Рибалка Н. В.

НІМЕЦЬКА МОВА ЯК КУЛЬТУРНО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ ТА ЇЇ ВИВЧЕННЯ БІЖЕНЦЯМИ З УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню німецької мови та її культурним і політичним аспектам. Увага також приділяється темі біженців в Німеччині з України та складнощам вивчення німецької мови в короткий час для полегшення повноцінного інтегрування в німецьке суспільство.

Ключові слова: німецька мова, біженці, культурно-політичний аспект, інтегрування

Мова, як культурно-політичний аспект, є ключовим елементом формування та визначення ідентичності суспільства. Вона впливає на усвідомлення та сприйняття культурних цінностей, традицій, історії та політичних цілей.

Політична важливість мови виявляється у різноманітних сферах. З одного боку, вона може слугувати мовою комунікації та єднання суспільства. Вільне володіння мовою дозволяє громадянам активно брати участь у політичному процесі, висловлювати свої погляди та впливати на прийняття важливих рішень.

Мова може виступати як важливий інструмент державної політики. Використання мови в рамках політичних стратегій може мати великий вплив на суспільство, культуру та ідентичність країни. Ось деякі аспекти, які вказують на важливість мови в державній політиці:

- *Забезпечення комунікації:* Мова є основним інструментом спілкування в суспільстві. Розробка та підтримка мовної політики допомагає забезпечити ефективну комунікацію між різними соціальними групами та сприяє єднанню суспільства.

- *Захист культурної спадщини:* Мова є важливою частиною культурної спадщини кожної країни. Ідентифікація, розробка та підтримка національної мови допомагає зберегти та розвивати унікальні культурні та історичні особливості.

• *Виховання патріотизму*: Використання національної мови в державних справах та публічних інституціях сприяє формуванню національної самосвідомості та патріотизму серед громадян.

• *Регулювання білінгвізму та мовних меншин*: Мовна політика також включає в себе питання використання двох чи більше мов у суспільстві. Держава може регулювати права та статус мовних меншин.

• *Освіта*: Мова є важливим аспектом освіти. Державна політика може визначати мову, на якій надаються навчальні програми, а також регулювати доступ до освіти для мовців різних мов.

• *Мовна дипломатія*: Використання мови може мати важливий вплив на міжнародні відносини та дипломатію. Офіційна мова країни визначає, як вона представляє себе на світовій арені.

З іншого боку, мова може бути інструментом політичної маніпуляції та контролю. Зміна мовної політики може впливати на групи населення, визначати статус та права різних етнічних та культурних груп.

Також, мовна політика може бути важливим аспектом міжнародних відносин, а визнання або відхилення конкретних мов може впливати на дипломатичні відносини та співпрацю між країнами.

Якщо говорити про політичний аспект, то німецька мова є мовою німецької держави, Німеччини. Вона є офіційною мовою урядів, судів, шкіл і інших державних установ; використовується в політичній публічній сфері, включаючи політичні дебати, виборчі кампанії та політичну рекламу. Також німецька мова є однією з шести офіційних мов Європейського Союзу; використовується в органах управління ЄС, включаючи Європейську комісію, Європейський парламент і Європейську раду. Німецька мова також є мовою офіційних документів ЄС та має важливий вплив на політичну культуру Європи. Вона є мовою великої кількості людей у Європі, а також мовою багатьох міжнародних організацій, що робить німецьку мову важливим інструментом для комунікації та співпраці в Європі.

Розглядаючи культурний аспект, можна сказати, що німецька мова є мовою німецької культури, яка має багато століть історії. Говорячи про німецьку літературу, можна згадати таких відомих письменників, як Гете, Шиллер, Рільке та Кафка; якщо ж це німецька музика – таких відомих композиторів, як Бах, Бетховен і Вагнер; німецька філософія – Кант, Гегель і Маркс; а німецька наука і технологія включає в себе таких відомих вчених і винахідників, як Альберт Ейнштейн, Макс Планк і Карл Бенц.

У сучасному світі війни та конфлікти стають надзвичайно актуальною проблемою. Країни, які стикаються з прибуттям великої кількості біженців, повинні шукати рішення для інтеграції їх у суспільство. Одним із ключових аспектів є вивчення мови країни-господаря.

Війна в Україні призвела до того, що мільйони людей були змушені залишити свої домівки. Багато з них знайшли притулок у Німеччині, де їм надають допомогу з житлом, харчуванням та медичним обслуговуванням. Однак, щоб повноцінно інтегруватися в німецьке суспільство, біженцям з України необхідно вивчати німецьку мову.

Важливість володіння німецькою мовою для біженців, що прибувають до Німеччини, не може бути переоцінена. Вона відкриває доступ до всіх сфер життя – від роботи та навчання до звичайного спілкування, тому знання німецької мови полегшує інтеграцію, дозволяючи отримати роботу або вступити до навчального закладу. Однак вивчення німецької мови в короткий термін – завдання непросте і вимагає від них великих зусиль, адже німецька мова відома своєю складністю, особливо в аспекті граматики, але водночас надзвичайно цікава та ефективна для спілкування та отримання нових знань. Біженці з України часто не мають досвіду вивчення іноземних мов, і вони можуть відчувати стрес і тривогу через війну, тому пропонуємо розглянути деякі труднощі, з якими можуть зіткнутися біженці з України під час вивчення німецької мови:

1) *Розбіжності між німецькою та українською мовами.* Німецька мова належить до германської мовної сім'ї, а українська мова – до слов'янської. Ці дві мови мають багато спільного, але також є ряд відмінностей.

2) *Нестача ресурсів.* Багато біженців з України не мають доступу до якісних ресурсів для вивчення німецької мови.

3) *Психологічні труднощі.* Війна може викликати стрес і тривогу, що може ускладнити вивчення німецької мови. [1].

У вирішенні цієї проблеми велике значення має надання психологічної підтримки та допомоги для подолання стресу і тривоги, а також культурно-політичний аспект, адже важливо надати біженцям доступ до якісних освітніх програм, спрямованих на вивчення німецької мови. Крім того, навчання німецькій мові має бути адаптованим і до потреб біженців, тому виникає потреба у розробці адаптованих навчальних програм. Якісні ресурси для вивчення німецької мови, курси, заняття та інтенсивні програми можуть значно полегшити процес навчання та допомогти швидше адаптуватися до нових умов.

Також важливо враховувати і потреби різних груп біженців. Діти, підлітки та дорослі можуть потребувати різних підходів та програм. Крім того, важливо

надати можливості для практики мови у реальних ситуаціях – спілкування на роботі, у навчальних закладах та в громадських заходах.

Окрім самого процесу вивчення мови, важливо також розглядати і культурний аспект. Біженці пережили травми та стрес, і важливо створити для них сприятливу атмосферу для адаптації та відновлення.

Такий комплексний підхід до вивчення мови та інтеграції біженців в нове суспільство може значно полегшити їхній шлях та сприяти успішній адаптації.

Як зазначала О. Федик «Мова – найважливіший національний ідентифікатор, завдяки якому кожна нація вирізняється з-поміж інших, усвідомлюючи себе самодостатнім та самочинним суб'єктом історії» [4]

Тож при вивченні німецької мови важливим фактором є місто в якому ви проживаєте так, як в кожному регіоні є свої діалекти. Наприклад:

- *Верхньонімецький діалект* (Hochdeutsch)
- *Нижньонімецький діалект* (Niederdeutsch)
- *Алеманський діалект*: Цей діалект використовується в південних регіонах Німеччини, включаючи Баден-Вюртемберг та Баварію.
- *Франконський діалект*: Франконські діалекти поширені в регіоні Франкфурта та на півночі Баварії.
- *Берлінський діалект*: У Берліні та навколишніх областях існує власний діалект, який відрізняється від стандартного верхньонімецького.
- *Басріш*: Баварський регіон має свій діалект, відомий як баеріш. Цей діалект є типовим для Баварії і має свої унікальні риси.

Важливо також на цьому етапі пояснити, що проблема межі між стандартом мови та її регіональним діалектом стосується також і людей, які тільки починають вивчати німецьку мову. Як казав Пуршке (Purschke): «Even where their speech is otherwise segmentally completely identical to standard spoken German, speakers of the Moselle-Franconian regiolect can be recognized by prosodic differences attributable to the tone accents of their regiolect» [5].

Отже, вивчення німецької мови є надзвичайно важливим аспектом адаптації біженців з України в Німеччині. Держава та різні громадські організації роблять важливі кроки, щоб забезпечити підтримку та навчання для біженців. Багато організацій та установ у Німеччині пропонують курси німецької мови для біженців, де надаються спеціалізовані методи вивчення, а також допомога у вирішенні питань з адаптації, адже вміння розмовляти німецькою мовою допомагає не тільки забезпечити легше спілкування, але і забезпечити кращі можливості для навчання, роботи і побудови нового життя та сприяє їхньому швидшому інтегруванню у німецьке суспільство.

Список використаних джерел:

1. Хемій А. Індивідуалізація проблемних ситуацій у навчальному процесі вивчення німецької мови на факультеті іноземних мов. *Методика навчання іноземних мов*. 2020. С. 158. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/19129/1/40_Khemii.pdf
2. Богомазова В. Н. Формування навичок мовленнєвої компетенції. *Німецька мова в школі*. 2010. № 3. С. 5–9.
3. Фаріон І. Мова як духовно-національний феномен. *Урок української*. 2003. №5/6. С. 51–53.
4. Федик О. Мова як духовний адекват світу (дійсності). Львів: Місіонер, 2000. 300 с.
5. Purschke, Christoph. Regionalsprachlichkeit und Hörerurteil. Grundzüge einer perzeptiven Variationslinguistik. Stuttgart, Steiner (Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik. Beihefte. 149). 2011. С. 242–244.

Ohii Anna. The German language as a cultural and political aspect and its learning by refugees from Ukraine

The article is devoted to the study of the German language and its cultural and political aspects. Attention is also paid to the topic of refugees in Germany from Ukraine and the difficulties of learning the German language in a short time to facilitate full integration into German society.

Key words: German language, refugees, cultural and political aspect, integration

УДК 81.115:(316.772.2):(811.111+811.161.2)(045)

Сєвєрський М. В.,

студент

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського,

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Удовіченко Г. М.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Мета статті – визначити та проаналізувати особливості, засоби та класифікацію невербальної комунікації в англійській та українській мовах. Завданнями статті є дослідження особливостей невербальної комунікації за допомогою існуючих теоретичних розробок; аналізу особливостей основних елементів невербальної комунікації в англійській та українській мовах, дослідження особливостей невербальної комунікації за допомогою існуючих теоретичних розробок; аналіз особливостей основних елементів невербальної комунікації; виявлення характерних рис невербальної англійської та української комунікації.

Ключові слова: невербальна комунікація, стилістичний аналіз, класифікація, мова тіла, міміка, жести, вираз обличчя, жести

Проксеміка – це вивчення того, як користувачі мови використовують простір для комунікації. Термін проксеміка був введений Едвардом Т. Холлом. Він припускає, що близькість або її відсутність є життєво важливим фактором людської взаємодії [1].

Проксеміка полягає в повідомленнях, які користувачі мови висловлюють, наприклад, при розсадженні під час наради чи конференції сидіння директора або глави організації буде розміщено трохи осторонь і по центру від сидіння співробітників, щоб показати знак влади [2].

Розуміння проксеміки може бути корисним під час розмови, оскільки воно дає нам знання про наміри того, хто з нами розмовляє. Різні рівні відстані можуть означати різні повідомлення. Однак обсяг наданого простору не повинен бути єдиним аспектом, який слід враховувати, намагаючись зрозуміти наміри особи. Його завжди слід поєднувати з іншими невербальними та вербальними ознаками, які, здається, вказують на конкретні наміри [2].

Коли користувачі мови стурбовані функціями комунікації, такими як управління враженнями, переконання, приналежність та конфіденційність, проксемічна поведінка стає особливо важливою. Наприклад, коли користувачі мови намагаються переконати когось в чомусь, вони можуть збільшувати фізичну відстань між собою та іншим користувачем мови, щоб не впливати на неї надто агресивно або нав'язливо. З іншого боку, якщо користувачі мови намагаються знайти спільну мову з кимось або залучити його до спільної діяльності, вони можуть зменшувати відстань між собою та іншим користувачем мови.

Проксемічна поведінка може також відображати відносну силу конкуруючих тенденцій у людей щодо пошуку та уникнення більш тісної взаємодії з іншими людьми. Наприклад, коли люди відчують стрес або дискомфорт, вони можуть шукати більшу фізичну відстань між собою та іншою людиною, щоб відчувати більшу особисту простору. Проксеміка – це культурно зумовлене явище, тому її прояв може відрізнитися в різних культурах і мовах

Проксеміка – це дослідження фізичної відстані та її впливу на людські взаємини. Кількість простору, що існує між людьми під час спілкування, може розкрити характер стосунків. [2].

Прояви проксеміки в українській та англійській мовах:

- *Фізична відстань*: В українській культурі, на загальних зборах або у суспільному місці, люди можуть відчувати себе зручно, знаходячись досить близько один до одного, принаймні порівняно з американською культурою. В

англійській мові, зазвичай, більша увага приділяється особистому простору, тому люди можуть стояти далі один від одного, ніж в українській культурі.

- *Рухи*: Українці можуть вважати природнім легкий поштовх, якщо вони перебувають близько один до одного. У англійській культурі, дотик або поштовх може сприйматися як порушення особистого простору, особливо у випадку незнайомих.

- *Орієнтація*: В українській культурі, люди можуть стояти обличчям один до одного під час розмови, щоб зробити її більш особистою. В англійській культурі, зазвичай, заведено стояти боком до співрозмовника, що може відображати більшу увагу до взаємодії, а не до особистості.

- *Гучність*: Українська культура може бути більш емоційною та експресивною у проявах, включаючи гучність голосу. У англійській культурі, зазвичай, цінується більш поміркований тон та гучність голосу.

- *Жести та міміка*: В українській культурі, жести та міміка можуть бути більш інтенсивними та експресивними, що може відображати більшу емоційність та взаємодію між людьми. У англійській культурі, жести та міміка можуть бути більш поміркованими та здержаними.

- *Контакт з очима*: В українській культурі, контакт з очима може вважатися ознакою поваги та зацікавленості у співрозмовника. У англійській культурі, контакт з очима може бути більш прямим та інтенсивним, що може призвести до дискомфорту у деяких людей.

Таким чином, можна сказати, що хоча проксемика є універсальним явищем, вона може відрізнятися в різних культурах та мовах. Розуміння цих різниць може допомогти людям краще спілкуватися та взаємодіяти з іншими культурами.

Тактильна комунікація є формою невербальної комунікації, що передається шляхом дотику, а саме обійми, рукостискання, плескання по спині та інші форми дотику.

Дотик передає багато різних речей. Дотик має значний комунікативний потенціал, але цей потенціал не повністю вивчений. До цього можна віднести ряд факторів.

По-перше, багато людей прийняли помилкове уявлення про те, що дотик є примітивним почуттям і, тож, має обмежену цінність у передачі та отриманні значень у міжособистісному спілкуванні.

По-друге, як би це не здавалося іронією, наше суспільство має сильні обмеження та табу щодо дотику до інших.

Таким чином, нам не вистачає достатньо точної та детальної термінології, щоб описати модальності, які використовуються для дотику до інших, щоб

визначити більш конкретизовані значення, які передаються дотиком, і точно визначити вплив різноманітних особистісних і демографічних змінних на кількість і якість дотиків. в міжособистісних контекстах.

За допомогою дотику можна передати такі значень, як: підтримка, вдячність, залучення, прихильність, агресія та ін.

Існують певні різниці у проявах тактильної комунікації в Українській мові та Англійській мові.

Українська культура відзначається досить високою рівнем емоційності та теплоти в стосунках між людьми. Тому в Україні вважається прийнятним обійматися, цілуватися на щоках та демонструвати інші форми дотику для вираження близькості та підтримки. Рукостискання також є важливим елементом ввічливості та поваги, і воно зазвичай супроводжується відчуттям теплоти та довіри.

У той же час, в Англійській культурі дотики можуть бути менш поширеними, особливо між незнайомими людьми. Зазвичай рукостискання використовується при знайомстві та привітанні, але інші форми дотику, такі як обійми чи цілунки, можуть викликати дискомфорт.

Тому, хоча тактильна комунікація може відігравати важливу роль у взаємодії між людьми в будь-якій культурі, її прояв може бути різним в залежності від культурних норм та ситуацій.

Додатково, можна виділити кілька інших різниць у проявах тактильної комунікації між українською та англійською мовами.

По-перше, українська культура може мати більш інтенсивне використання дотиків для вираження підтримки та розуміння. Наприклад, під час розмови можна торкнутися співрозмовника за руку чи плече, щоб показати свою згоду з його думкою. В Англії частіше використовуються невербальні знаки, такі як погляд чи жести.

По-друге, в українській культурі дотик може бути використаний як засіб для вираження відносин між людьми, наприклад, батько може обійняти сина, щоб показати йому свою любов та підтримку. У англійській культурі такі дотики можуть бути вважатися некомфортними або неприйнятними, особливо якщо вони відбуваються в публічному місці.

По-третє, в українській культурі може бути більш поширеним використання дотиків для вираження емоцій. Наприклад, під час конфлікту можна обійняти співрозмовника, щоб показати свою готовність до мирного вирішення проблеми. В англійській культурі можуть використовуватися інші способи для вираження емоцій, наприклад, голосові інтонації або жести.

Відповідно, хоч тактильна комунікація може бути важливою складовою будь-якої культури, в українській та англомовній культурах її прояв може бути різним.

Кінетика найбільш тісно пов'язана з тим, що в народі називають мовою тіла. Термін «кінесика» був розроблений американським антропологом Реєм Л. Бердвістеллом. Слово кінетика стосується вивчення рухів тіла, рук та обличчя [3].

У кінесіку входять такі компоненти, як:

- Жести – це рухи рук, обличчя чи інших частин тіла таким чином, щоб передавати значення, або в поєднанні з вербальним спілкуванням, наприклад, нахмурившись під час висловлювання різких слів на адресу когось, або ізольовано, наприклад, усміхнувшись незнайомцю, щоб висловити задоволення в одній присутності.

- Рухи тіла – це довільні рухи частин тіла, таких як руки, стопи, ноги та плечі, які можуть або підкріплювати, або суперечити тому, що передається усно.

- Те, як ви сидите, стоїте, опускаєтеся чи сутулитесь, дає інформацію про ваш статус, самооцінку, ставлення та емоційний стан.

- Вираз обличчя відноситься до певних рухів або станів лицьових м'язів, які сприяють невербальній передачі певної думки, емоції чи поведінки.

Кінесична комунікація, або мова жестів, є важливою складовою комунікації в будь-якій культурі, але може різнитися в залежності від культурного контексту. Ось деякі різниці у прояві кінесичної комунікації між українською та англійською мовами:

1. *Жести та міміка.* Українці використовують виразну міміку та різноманітні жести для передачі емоцій та ідей. Вони можуть використовувати дуже емоційні жести, наприклад, показуючи духовність чи співчуття. У англійській культурі міміка та жести можуть бути менш виразними і більш стриманими.

2. *Пози тіла.* Українці можуть використовувати більш інтимні пози тіла, такі як стискання рук, обійми, щоб показати близькість або довіру. У англійській культурі більш популярні пози тіла, які показують відстань та повагу, такі як розкриті руки, вільно стоячи або сидячи.

3. Українці використовують багато показників, таких як махання рукою, щоб показати напрямок або привернути увагу до чогось. Вони можуть також використовувати показники для підкреслення своїх слів. У англійській культурі показники менш поширені і частіше використовуються для показу напрямку.

Українська мова також має свої власні жести та міміки, які можуть бути незрозумілі для інших культур. Наприклад, знак «ок» (закруглені пальці, які з'єднують в коло), що в Україні вважається позитивним, у деяких культурах, наприклад в Японії, може мати зовсім інший сенс.

Також, деякі жести можуть мати різне значення в різних культурах. Наприклад, в Україні показувати вказівним пальцем на людину може вважатися неувічливим, тоді як у багатьох англословних країнах це є звичайним способом вказувати на когось або щось.

Отже, кінесична комунікація може мати різний прояв в різних культурах та мовах, і її розуміння може бути важливим для ефективної міжкультурної комунікації.

Паравербальна комунікація визначається як повідомлення, що передаються шляхом врахування тону, висоти та темпу (швидкості) голосу особи, яка передає повідомлення. У паравербальній комунікації наголос робиться на конкретних словах, фразях або паузах під час мовлення, а також на флексії, швидкості, висоті та тоні голосу. Під час доставки повідомлення паравербальна комунікація має справу з тим, «як» повідомлення доставлено, а не «що» повідомлення доставлено. Це робило сильніший акцент на тому, як користувач мови доносить свої слова чи повідомлення, а не на зміст слів чи повідомлень.

Використання паравербальної комунікації поряд із невербальною комунікацією відбувається одночасно з вербальною комунікацією, де це може значно вплинути на спосіб інтерпретації повідомлень. Залежно від наголосу на словах, тону, висоти та швидкості голосу, виділених концепцією паравербальної комунікації, речення може виражати абсолютно різні значення. Акцент на паравербальному спілкуванні відіграє вирішальну роль у тому, наскільки ефективним, успішним і переконливим є спілкування [5].

Тон є важливим фактором при використанні паравербальної комунікації. Якщо ви читаєте промову, вона може здатися однозначною, якщо ви не змінюєте те, як слова звучать у різний час. Ви можете використовувати сильніші акценти в деяких місцях, швидший або повільніший темп і м'які підтримуючі тони. Коли ви змінюєте тон, це може зацікавити слухача. Якщо ви говорите тихо, це може спонукати когось слухати вас уважніше. Якщо ви підвищуєте голос, це викликає інші відчуття.

Тон голосу також може впливати на настрій розмови чи мови. Привчаючи варіації в тонах, це може покращити залучення слухачів до розмови чи мови, яка

відбувається. Коли ви говорите м'яко, люди, швидше за все, звернуть увагу на вас, тоді як коли голос підвищується, це може створювати іншу атмосферу [5].

Паравербальна комунікація включає в себе елементи, які супроводжують мовлення, такі як інтонація, тембр голосу, темп мовлення, паузи, заповнювачі слів і т.д. У різних мовах та культурах можуть бути відмінності в проявах паравербальної комунікації.

Українська мова має відмінну інтонаційну систему в порівнянні з англійською мовою. Українська мова має більш розвинену мелодичність та інтонаційну експресивність, що передає різноманітні емоційні стани, настрої та інші відтінки мовлення. Наприклад, українські мовці часто використовують зміну інтонації для вираження емоцій, акцентування думок та інших мовних засобів.

У англійській мові, натомість, інтонаційна система менш виразна і більш монотонна. Зазвичай, інтонація використовується для виділення ключових слів в реченні, для підкреслення точки зору та зміни теми розмови. Тембр голосу може також відрізнитися в залежності від регіону та діалекту, однак загалом він має тенденцію до монотонності.

Також, в англійській мові швидкість мовлення може бути швидшою, ніж в українській мові, тому що часто використовуються скорочення та аббревіатури, що дозволяє економити час та передавати інформацію більш ефективно.

Одним важливим аспектом паравербальної комунікації є інтонація – мелодійність мови, яка передає емоційне забарвлення та інші нюанси мовлення. В українській мові інтонація може бути дуже експресивною і змінюватися залежно від емоційного стану мовця, тонко передаючи його настрої і відношення до обговорюваної теми. З іншого боку, в англійській мові інтонація часто менш експресивна, з більш обмеженою мелодійністю, але з більш виразними паузами, які допомагають структурувати мовлення і виокремлювати важливі деталі.

Акцент на паравербальному спілкуванні відіграє вирішальну роль у тому, наскільки ефективним, успішним і переконливим є спілкування. Паравербальні навички – це ті, які зосереджені на тому, наскільки швидко людина щось говорить, на тон і висоту голосу. Воно виробляється більш підсвідомим способом, де контролюється менше, ніж вербальне спілкування. Сигнали для паравербальної комунікації передаються більш справжнім і виразним чином. Для оволодіння ефективними комунікативними навичками настійно рекомендується, щоб людина добре володіла вербальними, невербальними та паравербальними навичками спілкування [5].

Також варто відзначити, що в англійській мові акцент та вимова мають велике значення, оскільки можуть дуже впливати на розуміння мови співрозмовниками. Наприклад, різні місцеві акценти в Англії, США або Австралії можуть значно відрізнятися від стандартної англійської вимови, тому деякі користувачі мови можуть мати проблеми з розумінням деяких мовних нюансів і деталей.

Тому, різниці у проявах паравербальної комунікації в українській та англійській мовах можуть включати експресивність інтонації, використання різних звуків та артикуляцію, а також місцеві акценти та вимову. Комунікація є невід'ємною частиною життя кожної людини, і кожна мовна культура має свої специфічні способи вираження проксемічної, тактильної, кінесичної та паравербальної комунікації. Українська та англійська мовні культури мають відмінності в способах вираження цих видів комунікації.

Проксеміка відрізняється української та англійської мовних культур. Українці зазвичай віддають перевагу близькій відстані, що може створювати відчуття близькості та співпраці. Англійці ж надають перевагу більшій відстані, що може сприйматися як формальність чи навіть холодність.

Тактильна комунікація також відрізняється у різних мовних культурах. Українці частіше використовують фізичний контакт, такі як обійми та рукостискання, як спосіб вираження близькості та довіри. Англійці зазвичай уникають фізичного контакту, крім випадків, коли це є дозволеним у конкретній ситуації.

Кінесична комунікація, або мова рухів тіла, також має різні прояви в англійській та українській мовних культурах. Українці частіше використовують жести та рухи тіла для підсилення своїх слів, що може здатися неприйнятним або навіть агресивним для інших культур. Англійці, натомість, зазвичай використовують менш експресивні жести та рухи тіла.

Паравербальна комунікація – це те, як ви вимовляєте слова, які ви говорите [4]. Паравербальна комунікація, яка включає в себе тон, голосову інтонацію, темп мовлення та паузи, також має свої особливості в англійській та українській мовних культурах. Українці, наприклад, частіше використовують високу інтонацію та швидке мовлення, що може відображати їх емоційність та страсті. Англійці ж зазвичай мають менш експресивний тон та мовлення, що відображає їхню більш стриману культуру.

Висновуючи, варто зазначити, що кожна мовна культура має свої специфічні способи вираження проксемічної, тактильної, кінесичної та паравербальної комунікації. Розуміння та уважне сприйняття цих способів

комунікації є важливим для успішної міжкультурної комунікації. Також варто звернути увагу на те, що культурні стереотипи можуть бути невірними та важко передбачуваними, тому відкрите сприйняття та уважне вивчення мовної культури партнера забезпечить успішну міжкультурну комунікацію та сприятиме побудові ефективних відносин.

Розуміння культурних подібностей і відмінностей в емоціях, очевидно, має вирішальне значення для розуміння емоцій загалом і, зокрема, гнучкості емоційних процесів. Враховуючи центральну роль, яку емоції відіграють у нашій взаємодії, розуміння культурних подібностей і відмінностей є особливо важливим для запобігання потенційно шкідливих недомовок. Хоча непорозуміння є ненавмисними, вони можуть призвести до негативних наслідків, як ми бачили історично для етнічних меншин у багатьох культурах. Наприклад, у різноманітних умовах Північної Америки американців азіатського походження часто характеризують як надто «тихих» і «стриманих», і ці стани низького збудження часто неправильно тлумачать як вираження незалученості чи нудьги, а не вираження ідеалу спокою [8].

Культурна емоційність англійців та українців відрізняється. Українці, як і в багатьох інших культурах, вважають прояв емоцій природним і нормальним явищем, особливо у приватному житті та в близьких відносинах. Українська мова багата на емоційно забарвлені слова, вирази та ідіоми, що дозволяє висловлювати почуття більш точно і експресивно. Українці можуть відверто демонструвати свої емоції, включаючи радість, горе, злість, обурення та інші.

У свою чергу, культурна емоційність англійців зазвичай характеризується більшою стриманістю в проявах емоцій. Англійці не звикли демонструвати сильні емоції в громадських місцях або в присутності незнайомих людей, вони намагаються залишатися вишуканими та ввічливими в усіх ситуаціях. Також, англійці часто використовують паузи, загальмованість рухів та тон у мовленні, які можуть відображати їхню емоційну стриманість.

Однак, варто зазначити, що в сучасному світі, з розвитком культурного та мовного різноманіття та зближенням культур, ці різниці можуть бути менш вираженими, або ж навпаки, зумовлювати цікаві та цінні дослідження у галузі міжкультурної комунікації.

Емоції можуть відрізнитися в різних культурах через те, що ми використовуємо мову для розуміння та вираження наших емоцій. Мови відрізняються словами, які вони мають для позначення емоцій, не лише з точки зору кількості слів для кожної емоції, але й того, якою мірою слово надає тонких відтінків, поєднує емоції чи повідомляє нам, що викликало емоцію. У німців є

промовисте слово «шаденфрейд» для того характерного задоволення, коли ти дізнаєшся про нещастя, яке спіткало ворога. Англомовні не знають жодного слова для позначення цього почуття, хоча ми відчуваємо ці емоції. Відсутність слова для емоційного стану може вплинути на емоційний досвід. Не маючи можливості назвати почуття, може бути важче їх розрізняти, думати про них тощо [6].

В англомовній культурі стриманість у вираженні емоцій та самоконтроль вважаються важливими рисами поведінки, які викликають повагу та симпатію серед оточуючих. Ці риси є невід'ємною складовою англійської культури. Багато прикладів цього можна знайти у художній літературі.

Англійці проявляють емоційну стриманість не тільки у випадках негативних емоцій, але й у випадках позитивних емоцій, і ця риса характеру охоплює всі сфери спілкування, включаючи таку інтимну сферу, як взаємовідносини між батьками і дітьми. Це означає, що правила стриманості і контролю емоцій застосовуються навіть у випадках, коли вони можуть здатися неприродними. Згідно з дослідженням, британець бреше про те, що він насправді відчуває, 11 разів на тиждень. Опитування показало, що замість того, щоб образити, дев'ять із десяти уникають висловлювати свою думку [7].

Наприклад, українці вважають, що прояв емоцій, навіть негативних, є нормальним і необхідним в процесі спілкування. Їх вважають доказом щирості і чесності у стосунках між людьми. Українська культура більш емоційна і експресивна, а люди частіше виражають свої почуття відкрито.

У свою чергу, англійці вважають, що прояв емоцій, особливо негативних, може бути знаком слабкості і несамовитості, що не дозволяє контролювати свої дії та реакції на події. Тому, вони намагаються стримувати свої емоції та поводити себе спокійно і збалансовано, щоб викликати повагу та довіру. Користувачі мови в англомовних країнах, зазвичай, виражають свої почуття більш стримано та обережно, використовуючи обережну і неагресивну мову та жести.

Таким чином, різниці в культурній емоційності між українцями та англійцями можуть впливати на спосіб, яким вони сприймають та виражають емоції, а також на їх комунікацію в цілому. Розуміння цих культурних різниць може допомогти в уникненні непорозумінь та конфліктів у взаєминах між представниками цих культур.

Хоча існують загальні риси емоційної культури, які характерні для більшості країн, англійці та українці мають деякі різниці у своїй емоційній культурі.

Однією з головних різниць є підхід до вираження емоцій в громадському просторі. Англійці, як вже зазначалося, вважають високу культуру самоконтролю та емоційної стриманості, тому вони зазвичай не виражають емоцій публічно. Українці можуть бути більш емоційними та гучними в проявах своїх почуттів у громадському просторі.

Ще однією різницею є підхід до вираження позитивних емоцій. Українці зазвичай виражають більше позитивних емоцій, таких як радість, щастя та ентузіазм, ніж англійці. Англійці більш схильні до згорнутості в собі та вираженню нейтральної поведінки, навіть у випадках, коли вони щасливі чи задоволені.

Також варто зазначити, що в Україні існує поняття «душевності», яке вказує на значення емоційних зв'язків між людьми та важливість глибоких емоційних зв'язків у відносинах. У поняття «душевності» вкладено здатність розуміти вчинки та психологічні стани людей, співчувати, бути дружнім, доброзичливим і справедливим [7, с. 93]. У англійській культурі такого поняття немає, і вони можуть бути менш схильні до висловлення своїх глибоких емоцій.

Окрім цього, українці більш відкриті у виявленні своїх почуттів і емоцій, що може бути відображено у спонтанному прояві радості, сміху, або сльозах. Українці також можуть відчувати більшу емоційну залежність від родини та близьких людей, проявляючи більшу готовність відкрито висловлювати свої емоції, навіть у присутності незнайомих людей.

Іншою різницею у культурній емоційності є відношення до виявлення негативних емоцій, таких як гнів, роздратування, роздуми. Українці частіше висловлюють своє невдоволення або обурення, особливо в ситуаціях конфліктів або невдач. Англійці, з іншого боку, можуть бути більш схильні до стримування негативних емоцій і збереження спокійної поведінки, щоб не порушувати загальну гармонію та уникнути некомфортних ситуацій.

Тому, можна сказати, що культурна емоційність англійців та українців відрізняється за способом вираження та кількістю вияву емоцій в різних сферах життя.

Крім того, українці частіше висловлюють свої емоції на відкритому просторі, без сорому чи обмежень. Наприклад, українці можуть виражати радість голосно, використовуючи вирази та жести, що можуть здатися дещо неприйнятними для англійців. Українська культура також відрізняється тим, що вона надає великого значення сімейним зв'язкам, тож українці можуть відчувати більшу свободу в прояві емоцій перед родиною та близькими друзями. На

відміну від англійців, які можуть вважати такі прояви емоцій незручними чи неприйнятними.

Однак, важливо зазначити, що це не означає, що українці не можуть контролювати свої емоції. Українці також можуть використовувати вирази обличчя та жести, щоб виразити різні емоції, але вони можуть робити це більш інтенсивно та відкрито, ніж англійці.

Різниця у культурній емоційності між англійцями та українцями проявляється у різних рівнях контролю та вираження емоцій, а також у різних нормах та очікуваннях, що стосуються прояву емоцій у різних ситуаціях.

Загалом, можна сказати, що культурна емоційність англійців та українців значно відрізняється. Українці більш емоційні та експресивні в проявах своїх почуттів, вони відкриті у спілкуванні, виражають свої емоції відкрито. Англійці ж, навпаки, більш стримані та контрольовані у проявах своїх емоцій, вони виявляють меншу емоційну вразливість та переважно дотримуються невимушеного, збалансованого стилю спілкування.

Ці різниці у культурній емоційності можуть мати важливі наслідки для міжкультурної комунікації між англомовними та україномовними людьми. Наприклад, українці можуть сприймати англійців як холодних та неприязних, англійці ж, у свою чергу, можуть відчувати дискомфорт у присутності українців, які виявляють відкриту та інтенсивну емоційність. Тому, розуміння культурних особливостей в проявах емоцій може бути важливим чинником успішної міжкультурної комунікації.

Підсумовуючи, можна зазначити, що невербальна комунікація є важливим аспектом будь-якої мовної культури і може відрізнятися в різних країнах та культурах. Розуміння цих різниць може допомогти уникнути непорозумінь та покращити ефективність міжкультурної комунікації. Крім того, важливо бути відкритим до інших культур та звичаїв та вчитися адаптуватися до нових ситуацій та співрозмовників, що може забезпечити успішну комунікацію на різних рівнях.

Список використаних джерел:

1. Що потрібно знати про «зони спілкування» на співбесіді. URL: <https://chk.dcz.gov.ua/pub> HYPERLINK "https://chk.dcz.gov.ua/publikaciya/shcho-potribno-znaty-pro-zony-spilkuvannya-na-spivbesidi"likaciya/shcho-potribno-znaty-pro-zony-spilkuvannya-na-spivbesidi
2. Communication Theory. URL: <https://www.communicationtheory.org/proxemics-and-its-types-explained-with-examples/>
3. Types of Nonverbal Communication. URL: <https://open.lib.umn.edu/communication/chapter/4-2-types-of-nonverbal-communication/>
4. How to Use Paraverbal Communication for Powerful Engagement. URL: <https://projectbliss.net/paraverbal-communication/>

5. Paraverbal Communication Explained with Examples. URL: <https://www.projectpractical.com/paraverbal-communication/>
6. Cultural differences in emotional expressions. URL: <https://www.paulekman.com/blog/cultural-differences-in-emotional-expressions/>
7. Average Briton hides their true feelings 11 times each week, survey says. URL: <https://www.independent.co.uk/life-style/british-people-lie-hide-truth-feelings-offence-conflict-survey-study-a8556031.html>
8. Culture and Emotion. URL: <https://nobaproject.com/modules/culture-and-emotion>

Sieverskyi Maksym. Comparative analysis of non-verbal communication in English and Ukrainian languages

The purpose of the article is to define and analyze the features, means and classification of nonverbal communication in English and Ukrainian languages. The article deals with investigation of the characteristics of nonverbal communication with the help of existing theoretical developments; analyses of the features of the main elements of nonverbal communication; identification of the characteristic features of nonverbal English and Ukrainian communication.

Key words: nonverbal communication, stylistic analysis, classification, body language, facial expressions, gestures

УДК 177(410.1)''18''811.111Теккерей7Ярмарок марнославодства

Соляр А. С.,
студентка

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна
Науковий керівник: Ревуцька С. К.

АНГЛІЙСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ХІХ СТОЛІТТЯ У РОМАНІ В. ТЕККЕРЕЯ «ЯРМАРОК МАРНОСЛАВСТВА»

У статті проаналізовано зображення англійського суспільства Вікторіанської епохи, домінуючих рис «вікторіанської моралі». Визначено основне коло суспільних і морально-духовних проблем зображених у творі. З'ясовано, що у морально прогнилому суспільстві досягти щастя однаково важко як людині з аристократичного кола, так і особі з найнижчих верств.

Ключові слова: вікторіанська мораль, Вікторіанська епоха, суспільні норми, гендерна нерівність, соціальний статус

В англійській класичній літературі, як і в багатьох національних літературах, є твори, в яких сучасник має можливість познайомитися з особливостями побуту, традицій і культури своїх пращурів. Творці художнього

слова формували базові цінності національної культури, представниками якої вони були. Англія є досить цікавою в цьому плані, адже має дуже сильні традиції і не менш потужну літературну традицію.

Вільям Теккерей увійшов у літературу як автор соціальної сатири, який майстерно змалював англійське суспільство XIX століття. Творчість Теккерей мала соціально-критичну спрямованість за окресленням літературознавців. Творчість В. М. Теккерей привертала увагу письменників, критиків і науковців уже за життя митця. Упродовж XIX–XX ст. було сформовано значний контент науково-критичної рецепції спадщини В. М. Теккерей [7, с. 64]. Дослідженням творчості видатного англійського письменника Вільяма Теккерей займалися І. Франко, Є. Авраменко, А. Бельський, В. Вахрушев, В. Довгопол, Р. Левайн, Дж. Лестер, О. Линтвар [1], І. Плавуцька [2], Л. Поліщук [3], Т. Пушкар [3], А. Чижевська [7].

Метою нашого дослідження є визначення характерних особливостей англійського суспільства у романі В. Теккерей «Ярмарок марнославства».

Роман В. Теккерей «Ярмарок марнославства» належить до найдовершеніших здобутків світової літератури, увійшовши в сотню найкращих художніх творів всіх часів і народів за численними переліками і класифікаціями літературних джерел. В. Теккерей у романі критично висвітлює і характеризує англійське суспільство XIX століття та його найгостріші вади і проблеми.

Повна назва твору уже певною мірою окреслює і стан, і основну суть англійського суспільства «Ярмарок марнославства. Роман без героя». Ярмарок розуміється як місце, платформа, де все купується і продається, де моральні принципи нівелюються, а вигода, матеріальне становище, чин – має вплив на відносини між людьми.

Вікторіанська доба з її «вікторіанською мораллю» цілком нагадує ярмарок. На загал «продавалися» високі моральні норми, консервативні засади з дотриманням традицій, а насправді було лиш лицемірною брехнею, адже ті, хто найбільше торував за високу мораль і цінності порушували їх за першої нагоди. Класова нерівність, де середній клас лише починав формуватися, призводила до запеклої боротьби за місце в аристократичному колі, яке давало б певні привілеї, недоступні для нижчих класів. З позиції сучасності роль жінки в цей період була досить обмеженою: жінки не мали права голосу, їх функції і життєдіяльність оберталася навколо господарства і дітей, при цьому більшість з них ще й позбавлені були можливості належної освіти.

На ярмарку марнославства немає повністю позитивних чи повністю негативних персонажів, бо марнославство і снобізм породжує сіру посередність.

Автор зображує багато персонажів, кожен з яких представляє певний аспект суспільства того часу, і кожен на цьому ярмарку марно прагне щастя. В.Теккерей розкриває проблеми класової нерівності, де успіх і соціальний статус залежать від походження та здатності маніпулювати іншими. Роман також висвітлює значення зовнішнього вигляду та шлюбу як засобу досягнення соціального статусу. Автор показує, що багатство та успіх не завжди приносять щастя, а можуть викликати лише пустоту та незадоволення. Серед піднятих проблем в романі, привертає увагу проблема гендерної нерівності у суспільстві того часу. Водночас, хоча політичні та соціальні зміни відбувалися, вони не є основною темою роману. Однак, кожен персонаж має дуже виразні особистісні характеристики, що допомагають автору передати свої думки та ідеї.

За відсутності чіткого поділу на позитивних і негативних персонажів, у творі збережено закони жанру, які вимагають наявності конкуруючих чи протилежних персонажів. Автор не випадково бере за основних персонажів жінок, протиставляючи головних героїнь, – Емілію Седлі та Ребекку Шарп, які мають різне походження, зовнішність та світогляд, однак, у першу чергу, вони різні соціально: Емілі була із заможної родини, Беккі – з родини художника-невдахи, який ще й любив оковиту.

Емілія у творі постає як відповідний ідеал тихої, покірної, невибагливої жінки, яку виплекало вікторіанське аристократичне суспільство: «...мала таке добре, веселе, ніжне й чутливе і щедre серце, що прихилила до себе кожного, хто спілкувався з нею» [4, с. 21]. Самооцінка дівчини була відповідною, вона вважала себе дурненькою непомітною дівчиною, над якою зглянувся її чоловік, коли одружився.

На відміну Ребекка більш прагматичною, розраховувала на власні сили і чітко розуміла ціну своїх знань і талантів. Вона приймає себе з усіма недоліками і сміливо заявляє про них: «Мстивість - це одна з моїх рис, але природна. І я не свята, зовсім ні» [4, с. 25]. Свою природню красу вона обирає як засіб проникнення у світ аристократії і підкорення чоловіків.

Обидві жінки мають свої недоліки та по-різному переживають свої випробування, але кожна з них прагне до щастя. Роман «Ярмарок марнославства» є синтезом історичної та сучасної белетристики, де автор поєднує далеке і близьке, велике і мале, щоб передати свою критику та оцінку суспільства свого часу.

Роман «Ярмарок марнославства» суттєво відрізняється від інших літературних творів того часу, він не тільки базується асоціально-психологічній тематиці та проблематиці, а й новизною композиції. Характерними є особливе

бачення і зображення світу, сатиричний та іронічний має у своєму вираженні соціальний вираз британського життя та його загально людських основ.

У своєму романі «Ярмарок марнославства» В. Теккерей намагався створити продуманий і збалансований світ мистецтва. Він критикував і прагнув бути природним і правдивим. Соціальні кола – буржуа, аристократи, парламентарі, землевласники, солдати, дипломати, вчителі, вихователі, домогосподарки та прислуга. Всі вони живуть за правилами ярмарку. Все купується і продається, де розмір капіталу є міри людської честі, де успіх і багатство керують усім і де «титул і карета – іграшки більш дорогі, ніж щастя» [6, с. 14]. Роман «Ярмарок марнославства» суттєво відрізняється від інших літературних творів того часу, він не тільки базується асоціально-психологічній тематиці та проблематиці, а й новизною композиції. Характерними є особливе бачення і зображення світу, сатиричний та іронічний має у своєму вираженні соціальний вираз британського життя та його загально людських основ.

Отже, роман «Ярмарок марнославства» В. Теккерей успішно виконує свою основну мету, критично просвітлюючи та оцінюючи характеристику англійського суспільства XIX століття та його проблеми. Автор використовує різні персонажі та їхні історії, щоб показати класову нерівність, значення зовнішності та шлюбу, а також нерівність між чоловіками та жінками. Водночас, роман є синтезом історичної та сучасної белетристики, де автор аналізує мотиви вчинків героїв та передає свою критику та оцінку суспільства свого часу.

Одним з найважливіших досягнень Теккерей є його підхід до дослідження духовного життя людини в рамках реалістичного роману. Він вирішив питання неоднозначності «негероїчного» пересічного характеру, що було якісно новим підходом до літературного мистецтва. Теккерей використовував свої твори для того, щоб досліджувати складні взаємини між людьми, їхні пристрасті та почуття.

Список використаних джерел:

1. Линтвар О. Художньо-стилістична своєрідність роману В. Теккерей «Ярмарок марнославства». URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/10172>
2. Плавущка І. Рецепція творчості В. Теккерей в Україні: літературний і загальнокультурний дискурс. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/3910>
3. Поліщук Л., Пушкар Т. Жанрово-стилістичні відтворення роману Вільяма Теккерей «Ярмарок марнославства» в українському перекладі. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Філологія*. Київ, 2022. Вип. 3(5). С. 25–29. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/36607/1/2468-Текст%20статті-3224-1-10-20230420%20%281%29.pdf>
4. Теккерей В. М. Ярмарок суєти (Роман без героя) / пер. Ольга Сенюк. Київ : Вища школа, 1983. 621 с.

5. Тверітінова Т. І. Історія зарубіжної літератури XIX століття. URL: <https://core.ac.uk/download/355870624.pdf>
6. Творчість У. Теккерея як відображення англійського буржуазного суспільства XIX століття на прикладі роману «Ярмарок марнославства». URL: http://4ua.co.ua/literature/xa3bd69a4d53b89521216d27_0.html
7. Чижевська А. Творчість Вільяма Мейкпіса Теккерея в науковокритичній рецензії. *Філологічні науки*. Полтава, 2018. № 29. С. 60–67. DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2490.2018.29.191292>.

Soliar Anastasiia. English society of the XIX century in V. Thackeray's novel "Vanity Fair"

The article analyzes the image of English society of the Victorian era, the dominant features of "Victorian morality". The main scope of social and moral and spiritual problems depicted in the work is defined. It is found out that in a morally rotten society it is equally difficult for a person from an aristocratic circle to achieve happiness, as well as for a person from the lowest strata.

Key words: Victorian morality, Victorian era, social norms, gender inequality, social status

Наукове видання

Збірник наукових праць

Іноземні мови ХХІ століття: професійні комунікації та діалог культур

Підписано до друку 24.11.2023
Гарнітура Times New Roman.
Формат 60×84/16. Обл. вид. арк. 10,5

**Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського**
50005, Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16б
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.